

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Příspěvek k dějinám Chrudimi za třicetileté války – léta 1639 – 1648

Lenka Novotná

Bakalářská práce

2013

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 6. 2013

Lenka Novotná

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucímu mé práce PhDr. Františkovi Šebkovi za jeho cenné rady a trpělivost při konzultacích. Rovněž bych chtěla poděkovat zaměstnancům SOkA Chrudim za jejich vstřícnost a ochotu při získávání potřebných informací a dále rodině a přátelům, kteří mi při vzniku práce byli oporou.

ANOTACE

Tématem bakalářské práce je příspěvek k dějinám města Chrudimi v letech 1639 – 1648, popř. 1639 – 1651. Práce je rozdělena do dvou základních celků. První se zabývá historií Chrudimi od počátku její existence až do konce třicetileté války v roce 1648 v kontextu s událostmi v Čechách a Evropě a je doplněn o činnost městské rady v Chrudimi v rozmezí let 1639 – 1642. Druhý celek se na základě průzkumu archivních pramenů věnuje četnosti prodejů nemovitostí, zvláště domů, v letech 1639 – 1651.

KLÍČOVÁ SLOVA

Chrudim – historie města – městská rada – prodej nemovitostí – třicetiletá válka – raný novověk

TITLE

A contribution to the knowledge on history of the town of Chrudim during the Thirty Years' War – years 1639 – 1648

ANNOTATION

I intended my bachelor thesis to be a contribution to the knowledge on history of the town of Chrudim during the Thirty Years' War – years 1639 – 1648, or 1639 – 1651. The thesis is divided into two parts. The first one deals with the history of Chrudim since the beginning of its existence till the end of the Thirty Years' War in 1648 in the context of events in Bohemia and Europe and is complemented with an account of actions of the town council of Chrudim between 1639 and 1642. The second part is based on research of archive sources and covers the frequency of property sales, especially sales of houses, between 1639 and 1651.

KEYWORDS

Chrudim – history of town – town council – property sales – Thirty Years' War – early modern period

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. CHRUDIM DO ROKU 1648	11
2.1 Dějiny města Chrudimi od počátku do dob třicetileté války	11
2.2 Podoba města Chrudimi na počátku třicetileté války.....	20
2.2.1 Opevnění města	20
2.2.2 Vnitřní město	21
2.2.3 Předměstí.....	22
2.3 Chrudim v letech 1618 – 1648	24
2.3.1 Česká válka (1618 – 1620)	24
2.3.2 Konec „ohavné rebelie“, období rekatolizace a boj o ovládnutí Německa (1620 – 1630)	31
2.3.3 Chrudim v letech 1631 – 1639	43
2.3.4 Chrudim na pozadí švédských vpádů do Čech (1639 – 1648).....	50
3. PRODEJ A CENY NEMOVITOSTÍ, ZVLÁŠTĚ DOMŮ, V CHRUDIMI V LETECH 1639 – 1651	63
3.1 Prodej nemovitostí a při něm používaná měna	63
3.2 Vnitřní město	63
3.3 Předměstí.....	66
3.4 Dopad třicetileté války na četnost prodejů nemovitostí, zvláště domů, na chrudimské vnitřní město a předměstí.....	69
4. REGESTA Z LET 1639 – 1651	71
5. ZÁVĚR	110
6. PRAMENY A LITERATURA.....	112
7. RESUMÉ.....	117
8. PŘÍLOHA	118

1. ÚVOD

Tématem bakalářské práce je nástin historie města Chrudimi v době třicetileté války s důrazem na složení městské rady a prodeje nemovitostí, zvláště domů. Dějinami třicetileté války v Čechách se komplexně zabývalo již mnoho historiků, pozadu však nadále zůstávají regionální dějiny raného novověku, zvláště historie měst. Mezi nejnovější a nejzdařilejší práce zabývající se tímto tématem patří bezesporu monografie od Jana Kiliána¹ a Tomáše Sternecka.²

Cílem bakalářské práce je kromě shrnutí dějin Chrudimi v době třicetileté války, zpracovaných již v bakalářských pracích Terezy Prokešové³ a Pavla Pitharta,⁴ zmapování složení chrudimské městské rady a její činnosti od prvního švédského vpádu do Čech v roce 1639 až do konce války a četnosti prodejů nemovitostí, zvláště domů, v rozmezí let 1639 – 1651.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou základních částí. V první z nich, tedy 2. kapitole „Chrudim do roku 1648“, je zpracována historie Chrudimi od počátku její existence do konce třicetileté války v souvislostech s událostmi v Čechách, popř. i Evropě, činnost městské rady v letech 1639 – 1642 a podoba města na počátku třicetileté války. První a druhá podkapitola vypovídající o dějinách Chrudimi od jejího počátku do dob třicetileté války a podobě města vznikly především na základě informací z regionální literatury od Jana Frolíka,⁵ Václava Hanuse,⁶ Jiřího Charváta⁷ a Františka Vacka.⁸ Třetí podkapitolu, zachycující dějiny města Chrudimi v době třicetileté války, jsem sestavila především s využitím literatury od Josefa Polišínského,⁹ Radka Fukaly,¹⁰ Petera Englunda¹¹ a Ivany Čornejové¹² a pramenů od

¹ KILIÁN, Jan. *Město ve válce, válka ve městě: Mělník 1618 – 1648*. České Budějovice: Veduta, 2008. ISBN 978-80-86829-35-7.

² STERNECK, Tomáš. *Město, válka a daně: Brno v moravském berním systému za dlouhé války s Vysokou Portou (1593 – 1606)*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2006. Práce Historického ústavu AV ČR, sv. 21. ISBN 80-7286-070-4.

³ PROKEŠOVÁ, Tereza. *Třicetiletá válka v královském věnném městě Chrudimi: Dějiny města do prvního švédského vpádu v roce 1639*. Pardubice, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice.

⁴ PITHART, Pavel. *Město v soukolí válečného stroje: Historie města Chrudimi v letech 1639 – 1650*. Pardubice, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice.

⁵ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas měst České republiky: Chrudim*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2003. Sv. 13. ISBN 80-7286-046-1.; FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. Chrudim, 2002. Chrudim, sv. 20. ISBN 80-86585-06-09.; FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku: Obrázky každodenního života*. Chrudim, 1998. ISBN 80-902531-0-5.; FROLÍK, Jan. *Přemyslovská Chrudim*. Chrudim, 2001. Chrudim, sv. 15. ISBN 80-86585-01-8.

⁶ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko: Obraz kulturní*. Díl III. Chrudim: Výbor ku popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1912.; HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko: Prehistorie a historie obcí na Chrudimsku*. Díl IV. Chrudim, 1926.

⁷ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim: Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města*. Chrudim, 1991.

⁸ VACEK, František. *Chrudim do roku 1439: Snůška dat a výkladů k jejím dějinám*. Chrudim, 1938.

⁹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Praha: Svoboda, 1970.

Václava Lívy,¹³ *Liber Memorabilium* (1579 – 1662)¹⁴ a *Pamětní knihy rudé* (1628 – 1798)¹⁵ a k objasnění činnosti městské rady v letech 1639 – 1642 jsem použila radní manuál – *Manual Consularis II* (1634 – 1642)¹⁶ obsahující zápisy o obnově městské rady a jejím zasedání a kontraktní knihy – *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643)¹⁷ a *Liber Contractuum Flavus* (1644 – 1719),¹⁸ v nichž se kromě zápisů o prodeji nemovitostí objevují záznamy o složení městské rady.

Druhá část bakalářské práce, tedy 3. kapitola „Prodej a ceny nemovitostí, zvláště domů, v Chrudimi v letech 1639 – 1651“ a 4. kapitola „Regesta z let 1639 – 1648“ se zaměřuje především na zpracování informací z pramenných materiálů fondů „Archiv města Chrudim“ a „Vincenc Florián“ uložených ve Státním okresním archivu Chrudim. Třetí kapitola zaznamenává četnost prodejů nemovitostí, jako jsou domy, chalupy, dvory, mlýny, řemeslné dílny, a pustá místa, na kterých dříve či později stávaly domy. Zahrady, pole, louky a haltýře nejsou předmětem výzkumu této bakalářské práce, pouze se zde objevují jako součást příslušenství jednotlivých stavení. Pramennou základnu třetí kapitoly tvoří kontraktní knihy *Liber Contractuum Ruber* a *Liber Contractuum Flavus* a *Topografie města Chrudimi* od Čenka Floriána.¹⁹ Čtvrtá kapitola vznikla na základě regist ze zápisů nemovitostí, zvláště domů, které byly předmětem prodeje v letech 1639 – 1651, v již zmíněných kontraktních knihách.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu nezpracovaného tématu složení chrudimské městské rady a její činnosti v rozmezí let 1639 – 1649 a četnosti prodejů nemovitostí, zvláště domů, v Chrudimi v letech 1639 – 1651. Složení městské rady v Chrudimi v letech 1620 – 1649 zpracovala ve své práci již Tereza Prokešová, ale četnosti jejího zasedání se věnovala pouze do prvního švédského vpádu v roce 1639. Pramenné materiály, obsahující zápisy o obnově městské rady a jejím zasedání v době třicetileté války, se dochovaly pouze do roku 1642. Další sázení konšelů je pak zaznamenáno v roce 1649 v

¹⁰ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě: Dramata třicetileté války*. Praha: Epoque, 2005. Polozapomenuté války, sv. 5. ISBN 80-86328-84-8. s. 28.

¹¹ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta: Historie třicetileté války*. Praha: Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-355-X.

¹² ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny zemí koruny české: 1618 – 1683*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2008. Sv. VIII. ISBN 978-80-7185-947-5.

¹³ LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války*. Díl III. – VIII. Praha: Naše vojsko, 1951 – 1957. Regesta fondu Militare.

¹⁴ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662).

¹⁵ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, *Pamětní kniha rudá* (1628 – 1798).

¹⁶ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, *Manual Consularis II* (1634 – 1642).

¹⁷ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643).

¹⁸ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 376, kniha č. 168, *Liber Contractuum Flavus* (1644 – 1719).

¹⁹ SOKA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 17 – 20, *Topografie města Chrudimi*.

Liber Contractuum Flavus. Četnosti prodejů nemovitostí v době třicetileté války v Chrudimi ve své práci okrajově zachytil již Pavel Pithart, zpracovávající pouze kontrakty domů a zahrad ve vybraných letech. Rozhodla jsem se tedy zaměřit pouze na obyvatelné nemovitosti či pustá místa a toto téma rozšířit na roky 1639 – 1651 z důvodu porovnání četnosti prodejů během války a po válce. I přestože byla historie Chrudimi v době třicetileté války předmětem bakalářských prací Terezy Prokešové a Pavla Pitharta, do své práce jsem ji také zařadila, a to z důvodu shrnutí a případného doplnění údajů, kterými se již zmínění autoři ve svých pracích nezabývali.

2. CHRUDIM DO ROKU 1648

2.1 Dějiny města Chrudimi od počátku do dob třicetileté války

Chrudimsko, ležící na úpatí Železných hor, spadalo z hlediska celých Čech do východního okraje tzv. staré sídelní oblasti a bylo soustavně osidlováno a přetvářeno lidskou činností již od pravěku.²⁰ Přispíval k tomu i fakt, že zdejším územím procházela Trstenická stezka, spojující Čechy s Moravou.

Na místě dnešního centra města Chrudimi se pravděpodobně již od počátku 9. století vyvíjelo hradiště, intenzivně osídlené po celé 9. a 10. století. Ve stejném období se v jeho blízkosti utvářela i poměrně hustá síť sídlišť.²¹

V 11. a 12. století význam chrudimského hradiště roste. Stává se součástí nově vznikající státní správy Přemyslovců jako jeden z tzv. kastelánských hradů. Dne 10. ledna 1055 zde při očekávání vojenské hotovosti, svolané k tažení do Uher, skonává kníže Břetislav I. Zpráva o jeho smrti, zaznamenaná v Kosmově kronice, je považována za první nespornou zmínku o Chrudimi.²² Týž pramen uvádí, že Břetislavův následník Spytihněv II. nedlouho poté povolává do Chrudimi přední moravské velmože. Ti však rozkazu neuposlechli a byli uvězněni. Za další spolehlivou zmínku lze považovat zprávu o účasti Chrudimských a příslušníků dalších krajů²³ na výpravě do Slezska v roce 1134. Tato událost potvrzuje, že v období nepokojů a ohrožení země fungovala na chrudimském hradě stálá vojenská posádka, která se podle potřeby spojovala s ostatními krajskými posádkami ve vojenský sbor mající vlastní korouhev.²⁴

Koncem 12. století, snad již v roce 1182, se Chrudim stává součástí údělu vedlejší větve přemyslovského rodu Děpolticů. Kromě chrudimského kraje vlastnili (asi od roku 1204) i kraj čáslavský a vratislavský. Zdejší panství Děpolticů skončilo asi v roce 1222, kdy byli příslušníci rodu pro ohrožování jednoty státu vypuzeni z Čech do Polska. Z dob krále

²⁰ Jako důkaz vývoje a osídlení oblasti Chrudimska nám slouží četné nálezy artefaktů, movitých či nemovitých, pocházejících již z dob paleolitu (40 000 – 8 000 př. n. l.) a pokračujících skoro bez přestávky až do raného středověku. In: FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas měst České republiky: Chrudim*. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 2003. Sv. 13. ISBN 80-7286-046-1. s. 1.

²¹ Prozatím jich bylo archeology objeveno sedm. Jedná se o sídlištní útvary u kostela sv. Kříže, při silnici do Slatiňan, v Rooseveltově ulici, v Městských sadech, v Májově, pod návrším Pumberky a v Soukenické ulici. FROLÍK, Jan. *Přemyslovská Chrudim*. Chrudim, 2001. Chrudim sv. 15. ISBN 80-86585-01-8. s. 4.

²² „První“ písemné zmínky se objevují již dříve, dnes je však jejich pravost či pravdivost zpochybňována. V první řadě se jedná o zmínku v donaci pro břevnovský klášter z roku 993. Ale právě ta část, která se týká Chrudimi, je falzem ze 13. století. V druhé řadě pak zařazení Chrudimi v roce 981 do panství Slavníkovců. Tento údaj, obsažený v Kosmově kronice, je dnes považován za sporný.

²³ Hradeckého, Čáslavského, Boleslavského a Kladského.

²⁴ FROLÍK, Jan. *Přemyslovská Chrudim*. s. 4 – 6.; VACEK, František. *Chrudim do roku 1439: Snůška dat a výkladů k jejím dějinám*. Chrudim, 1938. s. 12 – 13.

Václava I. pocházejí první zmínky o hradeckých úřednících, tzv. beneficiářích, kteří zde vykonávali své funkce.²⁵

V průběhu 11. – 13. století vyrůstal v okruhu kolem hradiště větší počet sídlišť, z nichž se nejvýznamnější nacházelo u kostela Sv. Kříže. To dosáhlo největší intenzity osídlení v 1. polovině 13. století, kdy zde byla prokázána určitá řemeslná výroba, určité dálkové kontakty a pravděpodobně už existoval kostel Sv. Kříže.²⁶ V 2. polovině 13. století osídlení náhle mizí. Všechny tyto okolnosti naznačují, že se jednalo o výjimečně položenou tržní osadu, která mohla být jakýmsi předstupněm středověkého města.²⁷

V 2. polovině 13. století přichází důležitý zlom v dějinách Chrudimi. Z iniciativy krále Přemysla Otakara II. vzniká v blízkosti chrudimského hradu, konkrétně na území starého hradiště,²⁸ nový sídlištní útvar se všemi funkcemi středověkého města. Zakládací listina se nám dochovala pouze ve sbírce formulářů královského notáře Jindřicha Vlacha, a to bez stanovení data. Zprostředkovatelem bližšího určení vzniku města se stala zakládací listina Hranic nad Moravou z r. 1276, kde se objevuje zmínka o plošné chrudimské míře. Vznik Chrudimi se tedy klade před r. 1276.²⁹

V chrudimské listině bylo uvedeno, že obyvatelům nově vznikajícího města má připadnout 100 pozemkových lánů v hodnotě 1000 hřiven stříbra, které budou splatné v předem stanovených termínech, a že budou po dva následující roky oproštěni od všech poplatků. Lokátor Konrád, který se ujal nelehkého úkolu založit město, má být odměněn dědičnou funkcí rychtáře, pozemky o velikosti dvou lánů³⁰, jedním domem, jednou lázní, dvěma chlebnými lavicemi a dvěma masnými krámy. Panovník si dle svého práva pro sebe vymíňuje jeden mlýn. Město Chrudim se má řídit právem jihlavským.³¹

Prvním krokem v lokaci města bylo zplanýrování a zavezení starých staveb a objektů. Po zpevnění místa vrstvou drobného šterku mohlo začít vlastní vyměřování. Vyměřeno bylo náměstí, ulice a jednotlivé parcely. Parcely byly obsazeny prvními městskými osadníky a opatřeny prozatímními obydlími. V Chrudimi se nejčastěji jednalo o příbytky zahloubené do

²⁵ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim: Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města*. Chrudim, 1991. s. 17.; VACEK, František. *Chrudim*. s. 11 – 12.

²⁶ Datování vzniku kostela je dodnes nejasné. Z přítomnosti mladohradištních nálezů lze uvažovat o jeho založení ve 12., eventuelně 13. století. První písemná zmínka o něm existuje z roku 1349 a 1350 a to ve spojení se založením litomyšlského biskupství.

²⁷ FROLÍK, Jan. *Přemyslovská Chrudim*. s. 7, 12.; FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. Sídlíště u kostela sv. Kříže v Chrudimi a jeho význam pro počátky města. In *Chrudimský vlastivědný sborník 2*, 1997, s. 1 – 18.

²⁸ V zakládací listině označovaného jako „Chrudim antiqua“ neboli „stará Chrudim“.

²⁹ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 17 – 18.

³⁰ Ty nebyly započítány do oněch sto lánů.

země. Kolem města byla postavena hradební zeď. Východ a severovýchod města zabíraly tři z nejvýznamnějších budov, městský hrad, předchůdce současného hlavního chrámu Nanebevzetí P. Marie a dominikánský klášter, doložený prvně mezi léty 1308 – 1312. Původní půdorys se od dnešního odlišoval především menším náměstím a absencí některých ulic.³²

Majetnější než domácí obyvatelstvo a zároveň tedy schopnější splácet pozemky případně k městu byli Němci ze Slezska, kteří vytvořili základ osazenstva nově vznikajícího města. V pozdějších dobách však získalo navrch české obyvatelstvo.³³

V písemných pramenech se Chrudim častěji objevuje v dějinných událostech týkajících se hromadně více měst než v událostech vypovídajících o místní historii. První zmínka o městu jako takovém je z roku 1289 a Chrudim v ní vystupuje jako jedno z dvou měst nabídnuté k zástavě v případě, kdyby Václav II. nedodržel dohodu o směně statků s míšeňským markrabětem Fridrichem.³⁴

Na počátku 14. století získává Chrudim statut královských věnných měst. Jejich počátek lze hledat v odkazu krále Václava II. manželce Elišce Rejčce v roce 1305. Částka 20 000 hřiven stříbra, která jí měla připadnout, nebyla však blíže specifikována. K upřesnění a navýšení sumy došlo v roce 1307, kdy Eliška Rejčka obdržela opět jako odkaz od svého druhého manžela, krále Rudolfa I. Habsburského, 40 000 hřiven stříbra v podobě důchodů z královských měst Hradce Králové, Chrudimi, Vysokého Mýta, Jaroměře a Poličky. Jádrem královniných příjmů se stalo tzv. šosovné či komorní plat, vyplácený měšťany v pravidelných intervalech za poskytnutí místa, na kterém bylo město postaveno, a daně vybírané zpočátku nepravidelně.³⁵

Protože byla Eliška Rejčka politicky činná, postavila se v boji o český trůn vypuknuvším po smrti Rudolfa Habsburského v roce 1307 mezi Jindřichem Korutanským a Fridrichem Habsburským na stranu Habsburků a povolila švábským posádkám vstup do svých měst. Odměnou pro Chrudim bylo několik výsad, z nichž nejvýznamnější místo zaujímal právo mílové. Po válce potvrdila královna vdova městům získaná privilegia.³⁶

³¹ Právo soudu nad měšťany měl rychtář s přísežnými konšely. HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko: Prehistorie a historie obcí na Chrudimsku*. Díl IV. Chrudim: Výbor ku popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1926. s. 302 – 304.

³² FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 2

³³ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 304.

³⁴ Města nakonec zastavena nebyla, protože oba jmenovaní nedosáhli uskutečnění smlouvy. VACEK, František. *Chrudim*. s. 19.

³⁵ MUSIL, František. Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století. In KILIÁN, Jan (ed.). *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. 1. vydání. Mělník, 2004. ISBN 80-903453-1-X. s. 2.

³⁶ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 304 – 307.

V roce 1318 se Eliška Rejčka svých měst vzdala. Ta připadla opět českému králi, v té době Janu Lucemburskému, a dočasně tak skončila instituce věnných měst.

Do života obyvatel Chrudimi zasáhl pravděpodobně ve 30. letech 14. století³⁷ ničivý požár, který měl za následek zánik všech stavení stojících v okolí náměstí. Muselo se tedy začít znovu od počátku. Nové vyměřování vtisklo historickému jádru, resp. vnitřnímu městu, základní rysy a podobu, jakou má dnes. Městský hrad zanikl a započalo se s výstavbou nového farního kostela Nanebevzetí P. Marie, která byla dokončena na sklonku 14. století. Jednotlivé parcely pravděpodobně opět zaplnila provizorní obydlí, která byla postupně vystřídána dřevěnými či hrázděnými domy a na konci století už i prvními celokamennými staveními.³⁸

V následujících letech bylo pro Chrudim vystaveno králem Janem Lucemburským a Karlem IV. několik majestátů či privilegií. Dne 29. srpna 1335 to bylo povolení řídit se právem Starého Města pražského,³⁹ dne 5. července 1337 upravení správních a samosprávních funkcí, dále slevení na daních, v roce 1348 ustanovení, že si městská obec za hubení zločinců, všelijak škodících zemi, může ponechat veškeré jejich jmění, ve stejném roce oproštění Chrudimských od cel a dávek v poddanských městečkách a v roce 1372 udělení dědického a upravení odúmrtního řádu.⁴⁰ O významu města Chrudimi svědčí fakt, že ji Karel IV. zahrnul ve svém *Majestas Carolina* mezi města, která nesměla být nikdy zastavována.⁴¹

Díky odkazu měšťana Mertlina Praczera a potvrzení listinou Karla IV. z roku 1359 vznikl pod městem špitál. S existencí této instituce souvisela i přítomnost kostela, tady zasvěceného sv. Janu Křtiteli. Kdy kostel vznikl, není však jisté.

Z roku 1362 se dochovala nejstarší městská pečeť s orlicí hledící vpravo v nekorunované podobě a nápisem CRVDIM.⁴²

V roce 1363 byla předáním měst Hradce Králové, Vysokého Mýta a Chrudimi císařovně Elišce Pomořanské obnovena instituce věnných měst. Nedlouho poté složili konšelé jmenovaných měst vladařce slib. Královna města převzala až po smrti Karla IV. v roce 1378 a držela je do roku 1392, kdy zemřela. V roce 1395 Václav IV. potvrdil věnným městům, která mu opět připadla, všechna dosavadní privilegia a ustanovil principy, které platily až do doby

³⁷ V písemných pramenech se o požáru nehovoří, proto nelze určit přesnější datum.

³⁸ FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. Chrudim, 2002. Chrudim, sv. 20. ISBN 80-86585-06-09. s. 6.

³⁹ Listina se do současnosti nedochovala.

⁴⁰ Dědický řád povoloval měšťanům odkazovat, prodávat či darovat komukoli, kromě duchovních osob, movitý či nemovitý majetek bez ohledu na příbuzenský vztah. Odúmrtní řád stanovoval, že majetek zemřelého, který nestačil sepsat závěť, obdrží nejbližší příbuzní, kteří jsou nebo se stanou měšťany či obyvateli Chrudimi.

⁴¹ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 307 – 310.; VACEK, František. *Chrudim*. s. 21 – 23.

vlády Jiřího z Poděbrad.⁴³ V roce 1399 se Chrudim dostala opět pod správu královny, tentokrát manželky Václava IV. Žofie Bavorské. Ta ji držela do roku 1421.

Z fragmentu berního rejstříku z let 1399 – 1401 je patrné, že se v Chrudimi nacházelo 615 daňových poplatníků, rozdělených podle řemesla do několika kategorií.⁴⁴ Z toho lze odhadem určit, že obyvatelstvo města dosáhlo počtu okolo 3000 obyvatel. Dále se dozvídáme, že ve vlastnictví města byly vsi Kočí, Topol, Kočice a Stameczendorf.⁴⁵

Farním pro vnitřní město a zároveň děkanským kostelem byl v Chrudimi chrám Nanebevzetí Panny Marie stojící na náměstí. Pro podměstí plnil farní funkci kostel Sv. Kříže. V době husitských válek přestal jako farní existovat, byla mu však ponechána funkce hřbitovního kostela. Farním se místo něho stal kostel Sv. Kateřiny.⁴⁶

V roce 1421 byla Chrudim obléhána pražským a táborským vojskem. K útoku na město však nedošlo, protože měšťané v čele s hejtmánem Janem Městeckým z Opočna přijali nabízenou kapitulaci. O živobytí a majetek přišli ti obyvatelé města, kteří zůstávali katolíky a nechtěli se poddat novému učení.⁴⁷ Odejít do vyhnanství museli tedy i příslušníci mnišského řádu. Jejich klášter a kostel byl pobořen. Hejtmánem nad městem byl ustanoven Diviš Bořek z Miletínka. V politice a náboženství stáli Chrudimští po celou dobu husitských válek na straně pražanů. Významnou osobou tohoto období, spjatou s Chrudimí, byl husitský teolog a výborný řečník Martin Újezdský, přezdíváný Lupáč.⁴⁸

O tom, že se občané Chrudimi začali po husitských válkách pomalu vracet k běžnému životu, svědčí spor o právo vařit pivo vypuknuvší mezi předměstskými a městskými obyvateli. Rozpor byl purkmistrem a konšely Starého a Nového Města pražského vyřešen v roce 1435, a to takto: předměstští směli vařit pivo třikrát do roka, a to jen pro vlastní potřebu v městských pivovarech.⁴⁹ Dále pak v roce 1435 žádali Chrudimští pražskou radu zastupující krále o udělení práva ke konání prvního jarmarku v den Nanebevzetí Panny Marie.

⁴² FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 7, 55.

⁴³ MUSIL, František. Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století. In KILIÁN, Jan (ed.). *Věnná města*. s. 6 – 7.

⁴⁴ Byli to sladovníci (40), soukeníci (151), bečváři, ševci, pekaři (33), řezníci (41), kožešníci, krejčí, kramáři, šenkýři, vozkové, pláteníci, slanečnice a hokyně, koláčníci, rybáři, zahradníci, mlynáři a řemeslníci v „ulici kovářské“.

⁴⁵ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku: Obrázky každodenního života*. Chrudim, 1998. ISBN 80-902531-0-5. s. 39, 45 – 46.

⁴⁶ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 2 – 3.

⁴⁷ Jak uvádí CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 19 – 20. Chrudim se tak zcela počestila, jelikož odchozími byli především Němci.

⁴⁸ Působil od roku 1432 jako chrudimský farář. V letech 1432 – 1434 třikrát cestoval k basilejskému koncilu jako účastník husitské výpravy. V roce 1436 se stal biskupem, v Jihlavě se účastnil jednání o kompaktech a následně poté přijal funkci faráře u sv. Havla v Praze. Od roku 1437 působil jako pomocník arcibiskupa Jana Rokycany. V roce 1468 zemřel. VACEK, František. *Chrudim*. s. 30 – 34.

⁴⁹ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 218.

Pražané vyslovili žádosti souhlas, k potvrzení listinou však došlo až po slibu poslušnosti Chrudimských králi Zikmundovi v roce 1436.⁵⁰

Během husitských válek neexistující instituce věnných měst byla obnovena po korunovaci Barbory Celjské, manželky Zikmunda Lucemburského, českou královnou v roce 1437. Nové královně připadlo do správy osm měst: Hradec Králové, Jaroměř, Polička, Vysoké Mýto, Chrudim, Mělník, Trutnov a Dvůr Králové nad Labem.⁵¹ Královna byla též politicky činná. Ještě před smrtí svého manžela podpořila proti Habsburkům polský královský rod ucházející se o český trůn. Na konci roku 1437 byla donucena k odchodu do Uher. Do Čech se vrátila v roce 1441 a města držela až do své smrti v roce 1451.⁵²

Z roku 1439 pochází nejstarší dochovaná městská trhovářská kniha v Chrudimi. Z jejích zápisů je patrné, že se ve městě vyvíjela hojně řemesla. Dařilo se především řezníkům, o čemž svědčí vznik řeznických cechovních regulí v roce 1455, a soukeníkům. V roce 1449 je poprvé zmiňována i městská škola. Na předměstích se nacházely dva špitály se slušnými inventáři i příjmy:⁵³ první, o kterém psáno již výše, u kostela Sv. Jana Křtitele a druhý na Kateřinském Předměstí. V roce 1463 postavil Ondráček z Hradce dle smlouvy s chrudimskou obcí vodárnu. Pomocí dřevěných trub svedl vodu do dvou kašen a všech pivovarů nacházejících se ve městě. Tento akt byl potvrzen listem Vladislava II. až v roce 1473. V 15. století byla kolem města vybudována parkánová hradba, předsazená v linii před hlavní městskou hradbou.⁵⁴

Kolem vnitřního města se postupně rozvíjela předměstí rozmanitých charakterů. Pro výhodnější podmínky zde byla soustředována především zemědělská a řemeslná produkce. Z řemesel to byla převážně ta, která způsobovala hluk, zápach a nepříjemné, až škodlivé zplodiny. Předměstskou zástavbu tvořily dvory, zemědělská hospodářství, řemeslné dílny a mlýny a z obyčejných stavení převládaly drobnější domky, chalupy a chatrče, nepravidelně rozestě kolekcí cest. Co se týče skladby obyvatelstva, předměstí obývali hlavně příslušníci střední vrstvy a chudiny.⁵⁵

⁵⁰ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 3.; HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 312 – 313.

⁵¹ Všechna tato města měla pod správou už i královna Žofie Bavorská.

⁵² MUSIL, František. Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století. In KILIÁN, Jan (ed.). *Věnná města*. s. 7 – 9.

⁵³ Inventář špitálu u sv. Jana Křtitele sestával v roce 1462 z vybavení hospodářského dvora, domu ve městě a pivovaru a příjmy špitálu na Kateřinském předměstí plynuly dle zprávy z roku 1440 hlavně z pronájmu luk a zahrad. Oba špitály mohly dále existovat i díky odkazům a darům měšťanů, které se začaly hromadit především v 2. polovině 15. století.

⁵⁴ FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 8, 18, 29, 31.; HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 314 – 316.

⁵⁵ HOFFMANN, František. *České město ve středověku*. Praha, 1992. ISBN 80-7038-182-5. s. 140 – 144.

Nejstarším doloženým předměstím bylo Předměstí Kateřinské.⁵⁶ Ve 14. století bylo menšího rázu a v průběhu 15. století se začalo rozrůstat a jako celek nabývalo na hospodářské důležitosti. Právě rozvoj předměstí a přítomnost špitálu vyžadovala existenci kostelní stavby, jejíž výstavba byla realizována z odkazů měšťanů chudým. Kostel zasvěcený sv. Kateřině nahradil starou kapli ležící při špitálu a dal název předměstí. Zhruba v polovině 15. století se stal farním kostelem. V roce 1444 začala městská rada s prodejem pozemků za Horní branou. To odstartovalo osídlování území na východ od města a dalo základ Novoměstskému Předměstí. Hlavním impulsem pro vznik Jánského Předměstí byla existence špitálu a kostela pod Dolní branou již v předhusitském období.⁵⁷

Po korunovaci Johany z Rožmitálu, druhé manželky Jiřího z Poděbrad, českou královnou v roce 1458 přešla správa věnných měst do jejích rukou. Přesto se však na ní podíleli oba královští manželé. V roce 1459 dala královna chrudimský špitál platem ve výši 10 kop grošů českých. Ve stejném roce potvrdil král Chrudimi všechna privilegia. Po smrti Jiřího v roce 1471 se královna vdova ve správě svých měst moc neangažovala - v roce 1472 potvrdil privilegia Chrudimi král Vladislav II. Správa měst se do rukou krále vrátila v roce 1475, kdy Johana z Rožmitálu zemřela.⁵⁸

Vláda Vladislava II. Jagellonského přinesla Chrudimi několik nových privilegií či jejich potvrzení. V roce 1472 došlo k potvrzení mílového práva na prodej a šenkování chrudimského piva,⁵⁹ v tom samém roce k získání svolení k používání červeného vosku na pečetění, v roce 1476 obdržení práva na konání druhého jarmarku na den sv. Jiří a v roce 1493 získání svolení k volnému a svobodnému užívání valch, kutlofu a šlejferen měšťany.⁶⁰

Po husitských válkách zůstaly ve vlastnictví města pouze vsi Topol a Kočí,⁶¹ ale městský majetek nabýval na počtu. Do vlastnictví města se postupně dostaly tyto vesnice: Vestec, v roce 1480 Mnětice, v roce 1501 Krchleby, Habřina na Přeloučsku, Srnojedy, Vysoká a Popkovice, v roce 1511 a 1514 Tuněchody se Štětínem, v roce 1514 Vlčnov, v roce 1525 Slatiňany, v roce 1532 Čejkovice a Pohled, v roce 1542 Rabštejnek, Rabštejnská Lhota,

⁵⁶ Náznaky existence předměstí pocházejí již ze 14. století.

⁵⁷ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 3.; FROLÍK, Jan - SIGL, Jiří. Počátky Kateřinského předměstí v Chrudimi z pohledu archeologie. In *Chrudimský vlastivědný sborník* 1, 1996, s. 3 – 28.

⁵⁸ Johana z Rožmitálu byla poslední z řady královen, které svá věnná města výrazněji spravovaly, angažovaly se v politice a jedno z měst si vybraly jako své sídlo. MUSIL, František. Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století. In KILIÁN, Jan (ed.). *Věnná města*. s. 9 – 10.

⁵⁹ Na konci 15. století bylo omezeno podnikáním šlechty, zvláště vařením piva v jejích državách.

⁶⁰ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 317 – 318.

⁶¹ Malý Stameczendorf a Kočice zanikly.

Smrkový Týnec, Lipina a Kochánovice a dále pak menší platy a jednotlivé objekty v dalších obcích.⁶²

Příznivým dopadem prosperity města v 2. polovině 15. století a v 1. polovině 16. století bylo rozšíření zástavby na předměstích, jejich opevnění a opatření branami. Nová výstavba či přestavba objektů ve městě ve stylu pozdní gotiky, zvyšující se úroveň vzdělání městské školy, rozvoj literátských bratrstev a rozvoj vinařství nabyly na významu. Předmětem přestaveb nebyly pouze stavby světské, ale i kostelní. Dostavěn byl kostel Sv. Kateřiny, přestavěn kostel Sv. Kříže a od roku 1518 stavěn hřbitovní kostel na Novém Městě, zasvěcený sv. Michaelovi. V roce 1543 se Chrudim dočkala od krále Ferdinanda I. povolení ke konání třetího výročního trhu na den sv. Barbory.⁶³

V roce 1547 se Chrudim společně s dalšími zúčastnila vzpoury proti panovníkovi a byla za své činy potrestána. Ferdinand I. odejmul Chrudimským všechn jejich majetek ležící mimo město, nechal propadnout privilegia, nařídil placení daně z piva, tzv. posudné,⁶⁴ dosadil do města královského rychtáře, který měl dohlížet na fungování městské rady, aj. Chrudimští se však nevzdávajíce, posílali králi stále nové a nové prosby o navrácení majetku a výsad. Král jim nedlouho poté částečně vyhověl, navrátil jim některá privilegia a odpustil všechny viny. A protože Chrudimští, kteří neměli peněz na financování špitálu, kostela, školy a na opravu města, obdrželi od panovníka nazpět nepatrnou část z odejmutých statků: v roce 1551 Topol⁶⁵ a les Králové Hůra, v roce 1561 Vestec a Vlčnov a v roce 1562 Kočí, pusté Kočice, Hrbokov a navíc 50 kop grošů z důchodů chlumeckého panství, nově pak získali koupí v roce 1557 Pouchobrady a Pohled.⁶⁶

V 2. polovině 16. století se ve městě i na předměstí započalo s renesanční výstavbou. Gotické měšťanské domy se měnily v renesanční a zástavba se posunovala i směrem do ulic - ve Štěpánkově ulici bylo vybudováno podloubí zasahující svou délkou i na celou jižní stranu náměstí. Přestavby se dále dočkala radnice, děkanský kostel a masné krámy. V letech 1549 – 1552 vyrostla vedle děkanského kostela nová budova měšťanské školy, jejíž stavba proběhla díky štědrým darům měšťanů. Reforma školy, kterou připravil Mistr Jakub Codicil z Tulechova,⁶⁷ zdvihla úroveň chrudimské školy na úroveň nejvýznamnějších městských škol v Čechách. V letech 1573 – 1577 byl stavěn Mydlářovský dům,⁶⁸ podobný svou architekturou

⁶² FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku*. s. 45.

⁶³ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 3 – 4.

⁶⁴ A to ve výši 1 groše českého z 1 věrtele (sudu) piva a tolik i z 1 strychu (bečky) sladu.

⁶⁵ Avšak po zaplacení částky 566 kop a 15 grošů českých.

⁶⁶ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 321 – 327.

⁶⁷ Vyslán Karlovou univerzitou v roce 1550 na místo nového rektora školy.

⁶⁸ Nechal jej postavit Matěj Mydlář a úpravy provedl jeho syn Daniel.

soudobému arkádovému zámku. Rozšiřovala se i zástavba na předměstí a nabývala na luxusu. V tomto období dosáhlo největšího rozkvětu především Kateřinské Předměstí.⁶⁹

Německá reformace, pronikající do Čech a ovlivňující svým pojetím víry utrakvistickou církev, způsobila, že v Chrudimi získal od roku 1562 převahu novoutrakvismus.⁷⁰ Soupis domů z roku 1567 vypovídá o počtu domů ve městě i na předměstích. Ve vnitřním městě se nacházelo 143 domů, v Novém Městě 86, na Kateřinském Předměstí 114 a na Jánském Předměstí 142 domů. Celkový počet tedy činil 485 domů a dle odhadu v Chrudimi bydlelo kolem 3000 obyvatel.⁷¹ Zástavba ve městě i na předměstích byla častokrátě zasažena velkými požáry,⁷² avšak za včasného přispění královské komory se vždy uspíšila její obnova. Velké škody na majetku způsobovaly také časté povodně, výkyvy počasí, ba i zemětřesení.⁷³

Ke konci 16. století se nejen v Čechách, ale i v dalších zemích Koruny české zvyšovalo napětí mezi evangelickými stavy a katolickým panovníkem, způsobené znovuvypuknuvší válkou s Turky v roce 1593, která si žádala stále nové a nové vybírání berní. Tlak se ještě vystupňoval, když na počátku 17. století vzplanul mezi Rudolfem II. a jeho mladším bratrem Matyášem bratrovražedný boj o český a uherský trůn. Všechny tyto události měly negativní dopad na ekonomickou stránku Chrudimi. Zdejší obyvatelstvo bylo z velké části zatěžováno opětovnými mustruňky a přítomností vojsk v okolí města a poskytováním půjček králi.⁷⁴ V roce 1608 se Matyášovi podařilo získat vládu nad rakouskými zeměmi, Uhrami a Moravou. Rudolfovi byly ponechány pouze Čechy a Slezsko. Po vpádu pasovských vojsk, od kterého si Rudolf sliboval zvrácení vývoje v jeho prospěch, ale který dopadl katastrofálně, se obě zbylé země Koruny české dostaly do rukou Matyáše. Nedlouho po jeho nastoupení na český trůn si Chrudimští nechali potvrdit všechny dluhy, a to navíc se

⁶⁹ Patrné je to z objektů, nalezených při záchranném archeologickém výzkumu v letech 1983 – 1986 v jižní polovině Husovy ulice, a ze zbořených architektonických památek čp. 16/III a 26/III. Čp. 16/III bylo ozdobeno renesančním sgrafitem a čp. 26/III bylo opatřeno vstupem do dvora v podobě pozdně gotické brány s renesančním štítem. O zvyšujícím se luxusu svědčí nalezené zlomky glazované střešní krytiny a kachlových kamen.

⁷⁰ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 4.; FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 11 – 13.

⁷¹ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku*. s. 45.

⁷² V roce 1575 shořelo 18 domů a v roce 1611 40 domů a dvorů a v nich se nacházející obilí a dobytek.

⁷³ V roce 1588 přišla velká povodeň, způsobená táním velkého množství sněhu a několik dní trvajícím deštěm se sněhem, a ve stejném roce pomrzlo před dozráním víno, z čehož vznikl jeho velký nedostatek. V roce 1589 byla podměstí zasažena velkou povodní, způsobenou přívaly vody. Velká škoda byla způsobena na majetku – poškozeny byly domy, zahrady, haltýře, stodoly, mlýny atd. Dobytek hynul. Strženy byly tři kryté lávky a dvě nekryté a citelně byly poničeny i oba kamenné mosty pod Dolní branou. Rok 1590 byl poznamenán zemětřesením, které nezpůsobilo naštěstí žádná úmrtí ani škody, a suchem. HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavreko*. Díl IV. s. 328 – 330.; SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 374, kniha č. 166, fol. B 38, D 6, *Liber Contractuum Viridis* (1585 – 1607), *Poznamenání o dvou nebývalých povodních ve městě Chrudimi, Neslýchané zemetřesení*.

⁷⁴ V roce 1611 byl císař Chrudimi dlužen již 4300 kop grošů.

slibem, že jim bude vše vyplaceno. Všechna privilegia byla pak městu plně potvrzena v roce 1615. Napětí mezi panovníkem a stavy nabývalo nepřetržitě na síle. V důsledku stále většího prosazování absolutistických tendencí a rekatolizace Habsburky vyvrcholilo vzpourou českých stavů v roce 1618.⁷⁵

2.2 Podoba města Chrudimi na počátku třicetileté války (obr. č. 1)

2.2.1 Opevnění města

Město Chrudim, stojící na ostrožně nad řekou Chrudimkou, bylo kromě přírody chráněno dvojitou hradbou a vstup do něj zpřístupňovalo několik bran – Horní, Dolní a Svatokateřinská a dvě fortny – Pardubická a Tmavá.⁷⁶

Hlavní městská hradba, vystavěná brzy po založení města z velkých opukových kvádrů, se skládala ze širokých zdí a válcových věží. Výjimku tvořila pouze tzv. Žižkova věž stojící poblíž kostela, která se od ostatních věží lišila svým hranolovým tvarem. V předsazené linii před hlavní městskou hradbou se nacházela hradba parkánová postavená v 15. století. Její součástí i zde byly bašty, a to polokruhového a hranolového typu.⁷⁷ Na východní straně města nejméně chráněné přírodou doplňovaly městské opevnění dva hluboké příkopy.⁷⁸

Fortifikace většiny měst a městeček ve střední Evropě se od 15. století přílišných změn nedočkala.⁷⁹ Nejenže byla zastaralá, ale mnohdy i v žalostném stavu. Pravidlo potvrzovala i Chrudim. Příkladem je rok 1619, kdy došlo k opravě, v některých místech dokonce ke znovupostavení zchátralé „zdi městské dolejší od domu Anny Proměčkovy až k domu Václava Slona Přeloučského,“⁸⁰ ke zpevnění bran a po pádu bašty, který způsobil prolomení hradebního zdiva pod ní, k výstavbě pilíře na jejím místě. Protože zastaralá městská opevnění nedokázala čelit technickým vymoženostem 1. poloviny 17. století, stávala se města snadnou kořistí nepřátel.⁸¹

⁷⁵ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 328 – 330.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Praha: Svoboda, 1970. s. 58 – 59, 79 – 80, 102.

⁷⁶ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 23 - 27.

⁷⁷ FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 17 – 18, 27 – 29.

⁷⁸ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 23.

⁷⁹ Sestávala z hradby s věží, parkánu, parkánové zdi a příkopu se zaraženými kůly, kde oproti modernímu opevnění z 1. poloviny 17. století chyběla bastionová soustava, stavěná dle nejčastěji užívaných modelů novoitalské a nizozemské školy. In KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka: Obraz doby 1618 – 1648*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2000. ISBN 80-7185-311-9. s. 140 – 152.

⁸⁰ CEREGHETTI, Josef. *Historia Chrudimska v níž se vypisuje počátek města Chrudimě*. Chrudim: Regionální muzeum v Chrudimi, 2005. Rukopisy, sv. 2. ISBN 80-903265-6-0. s. 31.

⁸¹ Když městu hrozilo bezprostřední nebezpečí, začali se jeho obyvatelé urychleně chystat k obraně: čistili příkopy, opravovali hradební zdivo a popř. vytvářeli další fortifikační prvky. KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka*. s. 140 – 152.

2.2.2 Vnitřní město

Půdorys vnitřního města, který se od 30. let 14. století do dob třicetileté války příliš nezměnil, se skládal z několika ulic, několika bloků domů přestavěných v renesančním duchu a čtvercového náměstí s výběžkem na severozápad, na kterém zaujímal nejvýznamnější postavení radnice (na severu), chrám Nanebevzetí Panny Marie (na východě) a dvě kašny.⁸² Vnitřní město se dělilo na čtyři čtvrtě: Páčovskou, Domapilovskou, Klášterskou a Bohatou.⁸³ Radnice (rathauz, dnes čp. 1/I) byla renesanční stavba s prostornou síní, v níž probíhala jednání, a rozsáhlými sklepy, které sloužily k útrpnému právu a jako městský archiv s privilegií města. Část prvního patra budovy se klenula přes neširokou ulici (dnešní Fortenská) a opírala se o sousední dům.⁸⁴

Gotickou trojlodní stavbu kostela Nanebevzetí Panny Marie s renesančními úpravami doplňovaly dvě věže, které se však od sebe lišily vzhledem i výškou. Jižní věž, zvaná Trubačka, byla nižší, do poloviny své výšky čtverhranná a od poloviny osmiboká. Ukončovalo ji podsebití s bytem trubače a střechou ve tvaru „*starobylého babského klobouku*“. Severní věž, nazývaná Černá,⁸⁵ byla naopak vyšší a měla po celé své délce tvar štíhlého jehlanu. Kolem kostela se nacházel hřbitov s kostnicí, který zabíral i nepatrnou část náměstí, a na jižní straně chrámu se rozkládalo staré děkanství.⁸⁶

Zdrojem vody pro obyvatele vnitřního města byla tekoucí voda z řeky Chrudimky, která od roku 1463 proudila prostřednictvím vodárenské věže, ležící v místech dnešního domu čp. 167/II, a dřevěných trub spojovaných železnými spojkami do dvou kašen⁸⁷ a všech pivovarů ve městě.⁸⁸

Důležitou součást města zastávaly také apatyka (apotéka) či lékárna, soukenické kotce,⁸⁹ masné či řeznické krámy a městská škola⁹⁰

⁸² FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 2 – 5.; FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 30 – 31.

⁸³ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, *Manual Consularis II* (1634 – 1642).

⁸⁴ SOKA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Vnitřní město*.

⁸⁵ Václav Hanus uvádí v publikaci *Chrudimsko a Nasavrcko: Obraz kulturní věž jako Bílou*.

⁸⁶ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko: Obraz kulturní*. Díl III. Chrudim: Výbor ku popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1912. s. 93 – 94.; CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 69, 89.

⁸⁷ Jednalo se o jednu cínovou, ležící poblíž domu čp. 80/I a druhou kamennou, nacházející se v prodlouženém cípu náměstí.

⁸⁸ FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 31.; CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 226 – 227.

⁸⁹ V roce 1651 sloužila část budovy jako skládka obilí. Viz Regesta Vnitřního města, č. VM 43.

⁹⁰ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*.; SOKA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Vnitřní město*.

2.2.3 Předměstí

Kolem města se nad ostrožnou nebo pod ní v nivě řeky Chrudimky rozprostírala tři předměstí: Novoměstské (Nové Město) na jihovýchodě, Kateřinské (Svatokateřinské) na jihu a Jánské (Svatojánské) na severozápadě. Jejich zástavba se skládala z domů, dvorů, dvorců, chalup, řemeslných dílen, zemědělských stavení, mlýnů, zahrad a haltýřů a řeka, na jejichž březích rostly olše, topoly a různá křoviska, byla právě kvůli mlýnům a řemeslům, využívajících vodu k výrobě produktů, ale i kvůli zásobování města vodou a zvýšení jeho ochrany, rozvedena do několika náhonů, přes něž vedly mosty, lávky či brody.⁹¹

Nové město

Na východ od města se na ostrožně a pod ní nacházelo Předměstí Novoměstské dělící se na Rybářskou a Novoměstskou čtvrť.⁹²

Jeho fortifikace se sestávala z příkrého kamenitého náspu, který se táhl od řeky Chrudimky na severu až k prudké stráni na jihu, hlubokého příkopu a kamenné hradby. V hradbě byly zbudovány tři brány: Katovská, Novoměstská a Kopanická. Vstup z Nového Města do Vnitřního Města zprostředkovávala brána Hořejší.⁹³

V centru předměstí se spolu s hřbitovem rozprostíral kostel Sv. Michaela Archanděla. Jednalo se o prostou jednolodní stavbu s trojbokým zakončením presbytáře a se dvěma vchody. V průčelí chrámu byl na vytesaném štítu umístěn plastický kalich jako památka na dobu, kdy byla Chrudim utrakvistická. Na území hřbitova se nacházela tři stavení - dřevěná márnice a kamenná kazatelna a kostnice.⁹⁴

Kateřinské předměstí

Kateřinské Předměstí rozvíjející se na jihu pod městem získalo jméno od patronky místního kostela a členilo se na dvě čtvrti – Vořovskou a Svatokateřinskou.⁹⁵

Fortifikace Kateřinského Předměstí sestávala z valů a příkopů zpevněných dřevěným plotem či palisádou, popř. kamennou zdí. V opevnění byly zbudovány dvě brány: Štěrbovská

⁹¹ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim.*; SOKA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Kateřinské předměstí, Nové město, Jánské předměstí.*

⁹² SOKA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Nové město.*

⁹³ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim.* s. 27 – 28.

⁹⁴ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim.* s. 79 – 81.; PALATOVÁ, Kateřina. Přeměna svatomichalského hřbitova na park Zieglerovy sady. In *Chrudimský vlastivědný sborník 12*, 2008, s. 109 – 120. ISBN 978-80-87078-03-7.

⁹⁵ SOKA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Kateřinské předměstí.*

a Svatokřížská, zvaná též Batíkovská. Vnitřní město spojovala s Kateřinským Předměstím Poboční brána, zvaná též Svatokateřinská, stojící nad dnešními Širokými schody.⁹⁶

Farní kostel Sv. Kateřiny byl tvořen z presbytáře,⁹⁷ lodi a věže. Jednalo se o převážně gotický chrám ovlivněný v době přestavby nově pronikajícím renesančním slohem.⁹⁸ Střechu tvořily dva pozdně gotické stany ve tvaru jehlanu a věž byla opatřena třemi zvony.⁹⁹ Při kostelu se nacházel špitál s malým hřbitůvkem sloužícím asi jen chovancům špitálu. Hned vedle něho se nacházela frekventovaná cesta, jež vedla od vnitřního města směrem ke kostelu Sv. Kříže a hřbitovu, který se nacházel za hradbami na jihu od Kateřinského Předměstí, a dál do Stolan a Pouchobrad. Kostel Sv. Kříže byl jednolodní gotickou stavbou s vysokou šindelovou střechou a kuželovitou sanktusovou vížkou. Spravován byl kostelníky společně s kostelem Sv. Kateřiny.¹⁰⁰

Jánské předměstí

Na západ pod městem se rozvíjelo Jánské Předměstí členící se na čtyři čtvrtě: Dláženskou, Prostřední, Odpolní a Půtrkasy.¹⁰¹

Jánské Předměstí bylo chráněno valy, v nichž bylo proraženo několik bran. Jednalo se o bránu Holubovskou či Pardubickou a Městeckou či Šibeniční. S Vnitřním Městem spojovala Jánské předměstí Dolní brána.¹⁰²

Kostel Sv. Jana Křtitele se nacházel pod Dolní bránou na ostrůvku mezi hlavním ramenem řeky a jejím náhonem, zvaným „struha.“ Jednalo se o malou gotickou jednolodní budovu s drobnou vížkou, jejíž presbytář byl obrácen směrem k městu. U špitálu býval také malý hřbitůvek, který sloužil především pro pohřbívání špitálních chovanců.

Dál po řece se pak nacházela místní jatka, tzv. Kutlof.¹⁰³

⁹⁶ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 27 – 28.

⁹⁷ Protože kostel ležel vedle neregulované řeky Chrudimky a hluboké strouhy, procházející dnešní Havlíčkovou ulicí, nebyl presbytář kostela orientován k předepsanému východu, ale k jihovýchodu.

⁹⁸ Ten se projevil především v nízkosti, ale zároveň prostornosti lodě a svými prvky působil na vzhled hlavního portálu a jednoho z bočních vchodů.

⁹⁹ Podle názoru A. Rybičky pocházely z 15. nebo 16. století.

¹⁰⁰ FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas*. Sv. 13. s. 3.; HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl III. s. 117 – 120.; CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 75 – 83.; CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku 19. století díl XI.: Politický okres chrudimský*. Díl XI. Praha, 1900. s. 80.

¹⁰¹ SOkA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Jánské předměstí*.

¹⁰² CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. s. 27 – 28.

¹⁰³ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim*. 101 – 102.

2.3 Chrudim v letech 1618 – 1648

2.3.1 Česká válka (1618 – 1620)

Absolutistické tendence členů habsburské dynastie zvyšovaly napětí mezi českými stavy a panovníkem. Stavové, kteří v jagellonské době získali značné sebevědomí a z velké části se přikláněli k nekatolickému vyznání víry, nechtěli přijmout skutečnost, že by se některá jejich práva omezovala. Ve svých názorech však nebyli jednotní. Problém tkvěl v dominanci panstva, ale celkově šlechty jako takové, která neuznávala městský stav za rovnocenný svému a snažila se ho od konce 15. století vyřadit z ekonomického a politického života. Vedle toho se kolem panovníka utvořila katolická strana, představovaná např. v Čechách Zdeňkem Vojtěchem Popelem z Lobkovic a na Moravě kardinálem Františkem z Ditrichštejna.

Výrazným úspěchem katolické strany se v roce 1617 stalo překvapivé přijetí přesvědčeného katolíka Ferdinanda Štýrského za budoucího českého krále.¹⁰⁴ Tím se zčásti naplnila tzv. Oňatova smlouva uzavřená mezi rakouskými a španělskými Habsburky, podle níž měl být po bezdětném a stárnoucím císaři Matyášovi podporován jako jeho nástupce Ferdinand Štýrský. V tom samém roce došlo dvakrát k „hrubému“ porušení náboženské svobody, zaručované Rudolfovým Majestátem. V prvním případě se jednalo o uzavření nekatolického kostela v Broumově tamějším benediktinským opatem, a v druhém případě dokonce o zboření protestantského chrámu v městečku Hrobu, ležícím na hranicích Čech se Saskem, z nařízení pražského arcibiskupa Jana Lohelia.¹⁰⁵

Počátkem roku 1618 vřely Čechy nespokojeností, která podnítila evangelické stavy ke svolání sjezdu na března téhož roku. Výsledkem jednání bylo sepsání stížnosti adresované císaři a místodržícím. Odpověď místodržících nebyla kladná a tzv. „těžké psaní“ od císaře Matyáše z 21. března 1618 zakazovalo další stavovské sjezdy. I přes zákaz se další sjezd uskutečnil v pražském Carolinu 21. května 1618. Dle domluvy předáků radikální složky opozice¹⁰⁶ z 22. května byli místodržící Jaroslav Bořita z Martinic a Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka při audienci na Hradě dne 23. května 1618 obviněni z porušování Majestátu,

¹⁰⁴ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny zemí koruny české: 1618 – 1683*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2008. Sv. VIII. ISBN 978- 80-7185-947-5. s. 9 – 14.; PÁNEK, Jaroslav. Města v politickém systému předbělohorského českého státu. In PÁNEK, Jaroslav. *Česká města v 16. – 18. století: Sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 15. listopadu 1990*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991. ISBN 80-85268-06-X. ISSN 0862-710X. s. 15 – 39.

¹⁰⁵ KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius z Rosenfaldu a Hohenfallu: Život, rod a dílo defenestrovaného sekretáře*. České Budějovice: Veduta, 2005. Osobnosti českých a moravských dějin, sv. 3. ISBN 80-86829-09-X. s. 55.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 92.

označeni za „rušitele obecného pokoje“ a za trest spolu s písařem Filipem Fabriciem vyhozeni z okna. Pád do hradního příkopu však všichni přežili.¹⁰⁷

Většina královských měst se z opatrnosti květnového sjezdu nezúčastnila, dostavili se pouze zástupci z Kutné Hory, Kouřimi, Chrudimi, Berouna, Boleslavi a Slaného. V řadách městského obyvatelstva docházelo k rozporům, zda se přidat či nepřidat k riskantní akci. K účasti v povstání proti Habsburkům se přikláněla především měšťanská inteligence, a to hned z několika důvodů, které městům způsobovaly nemalé potíže či je dokonce ruinovaly. Jednalo se o placení panovnických dluhů, o nucené půjčky a záruky, přímé a nepřímé daně a často i o rekatolizaci. Proti se však z velké části stavěli příslušníci patriciátu, kteří nechtěli riskovat ztrátu svobod a zbylého městského majetku. Většina měšťanstva se tedy na jaře roku 1618 snažila konfliktu s císařem vyhnout. Přesvědčit k opaku se je snažil hrabě Jáchym Ondřej Šlik, který ve své rozmluvě se slánskými zástupci označil měšťský stav jako šlechtný a poctivý, připomínal jeho slávu v dobách husitských a sliboval odčinění roku 1547, a skupina protihabsburských radikálů, usilující v jednotlivých královských městech o získání většiny obyvatel na svou stranu.¹⁰⁸

Na květnový sjezd evangelických stavů vyslalo své delegáty tedy i královské věnné město Chrudim. V *Historii české* od Pavla Skály ze Zhoře se dovídáme jméno jednoho z nich. Jednalo se o Andrease Klatovského,¹⁰⁹ který se 22. května vydal spolu s dalšími pěti zástupci stavů na Hrad, zjistit, jestli se proti některým předním příslušníkům stavů nechystají místodržící vojensky zasáhnout. Místodržící však tuto skutečnost popřeli.¹¹⁰ Když pak druhý den došlo k jejich násilnému vyhození z oken, Chrudimští se mezi jmenovanými účastníky onoho aktu již neobjevují. Není proto jasné, zda se ho osobně zúčastnili. Důvodů k angažovanosti však měli hned několik. Mezi ty nejzávažnější patřilo zadlužení, které v roce 1618 dosáhlo výše 14 206 kop 12 gr. 1 d., a rekatolizační tlak, vyvíjený i přes platnost Rudolfova Majestátu proti všem nekatolíkům. Většina obyvatel Chrudimi se od 2. poloviny

¹⁰⁶ Jednalo se pravděpodobně o domluvu mezi Albrechtem Janem Smiřickým, Jindřichem Matyášem Thurnem, Václavem Budovcem z Budova, Oldřichem Vchynským z Vchynic, Linhartem Colonnou z Felsu, Václavem Vilémem z Roupova a Martinem Fruvejmem.

¹⁰⁷ POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 85 – 86.

¹⁰⁸ POLIŠENSKÝ, Josef. Česká válka 1618 – 1620, české měšťanstvo a jeho historikové., SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel. *Historie církevní*. In *Historie o válce české 1618 – 1620: Výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964. Živá díla minulosti, sv. 35. s. 7 – 37, 67 – 365.

¹⁰⁹ Pavel Skála ze Zhoře se v křestním jméně Klatovského dopustil pravděpodobně chyby, protože z chrudimských pramenů je znám jako Samuel Fontin Klatovský.

¹¹⁰ SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel. *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*. 2. díl. Praha, 1866. Monumenta Historiae Bohemica. s. 113, 122.

16. století totiž přikláněla k luteránství, jehož představitelem se od roku 1615 stal děkan Jiří Oekonomus Roudnický.

Do povstání proti Habsburkům se zapojilo nejen město Chrudim, ale přímo či nepřímo i šlechta v celém Chrudimském kraji.¹¹¹

Den po pražské defenestraci, 24. května, se na pokračujícím stavovském sjezdu ustanovila nová zemská vláda – tzv. direktorium – o deseti direktorech z každého stavu¹¹² v čele s Václavem Vilémem z Roupova. Když 27. května 1618 dorazila zpráva o pražské defenestraci na vídeňský dvůr, utvořily se dva tábory s odlišnými názory na postup proti povstalcům. První z nich, soustředěný kolem Ferdinanda II., prosazoval radikální řešení, naopak druhý, tvořený Matyášovým dvorem a reprezentovaný kardinálem Kleslem, volil vyčkávací taktiku. Jakmile ale čeští stavové započali se sbíráním vojenské hotovosti, jejímž vrchním velitelem byl jmenován Jindřich Matyáš Thurn, převzala iniciativu skupina kolem Ferdinanda II., toužící po boji.¹¹³

V ten samý den, 27. května, vydali čeští stavové tzv. Apologii¹¹⁴ – dokument, ve kterém ospravedlňovali akt pražské defenestrace a vyjadřovali svá stanoviska. Striktně odmítali výstup proti panovníkovi, vinu naopak dávali jezuitům a jejich pochlebníkům. Stavovská nenávist vůči řádu Tovaryšstva Ježíšova se projevila v červnu jeho vyhnáním ze země. Spolu s nimi se do zahraničí odebral i pražský arcibiskup a další vlivní reprezentanti katolické církve.¹¹⁵

Souhlas s protihabsburským odbojem vyjádřila široká politická veřejnost v Čechách, zvláště protestantské duchovenstvo s obyvateli většiny svobodných měst. Přesto se od konce roku 1618 formovala proti odboji vnitřní stavovská opozice, představovaná skupinou kolem Adama z Valdštejna. Proti se postavila i dvě královská města Plzeň a České Budějovice, kde zvítězily zájmy té části měšťanstva, která z důvodu hospodářských či politických stranila Habsburkům. Od druhé poloviny roku 1618 se započalo s prvními vojenskými operacemi,

¹¹¹ ADÁMEK, Karel. *Chrudimsko: Historické a statistické rozhledy*. Roudnice, 1878. s. 48 – 56.; FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas* Sv. 13. s. 4.; HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavreko*. Díl IV. s. 196, 330.

¹¹² Ze zástupců panského stavu lze jmenovat Václava Viléma z Roupova, Jáchyma Ondřeje Šlika, Václava Budovce z Budova, Viléma z Lobkovic a Albrechta Jana Smiřického. Z rytířského stavu vynikali Kašpar Kaplíř ze Sulevic, Pavel z Říčana, Jindřich Ota z Losu a Petr Milner z Milhausu. V městském stavu byli čtyři direktori ze Starého Města pražského (Martin Fruvejn z Podolí), tři z Nového Města pražského (Valentin Kochan z Prachové) a po jednom z Menšího Města pražského, Kutné Hory a Žatce (Maxmilián Hošťálek).

¹¹³ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. VIII. s. 19 – 21.

¹¹⁴ Zkoncipoval ji pražský advokát a člen direktoria Martin Fruvejn z Podolí. In FUKALA, Radek. *Sen o odplatě: Dramata třicetileté války*. Praha: Epocha, 2005. Polozapomenuté války, sv. 5. ISBN 80-86328-84-8. s. 28.

¹¹⁵ KLÍMA, Arnošt. *Dlouhá válka: 1618 – 1648*. Praha: Slovo, 1996. ISBN 80-900148-3-6. s. 17, 206 – 217.

v nichž se úspěšnějšími stali stavovští.¹¹⁶ V listopadu téhož roku se zemská hotovost měla sbírat i v Chrudimi. Zda se tak stalo, není jisté. Zima na přelomu let 1618 – 1619 zahýbala s početními stavy obou armád. Lépe na tom byla ta prohabsburská, kterou doplnilo několik nově příchozích spojeneckých pluků.¹¹⁷

Města si v letech 1618 až 1619 vydobyla zpět podíl na regionální správě. Místo dvou krajských hejtmanů panského a rytířského stavu, byli jmenováni tři vojenští komisaři, z nichž jeden pocházel z řad měšťanstva.¹¹⁸ Pro Chrudimský kraj se komisaři stali: primátor města Chrudimi Samuel Fontin Klatovský, pán Diviš Lacenbok Slavata z Chlumu a Košumberka a rytíř Štěpán Gerštorf z Gerštorfu a Malšvic.¹¹⁹

Po smrti císaře Matyáše v březnu 1619 se stavovská opozice ve všech zemích Koruny české dočkala většinové shody v odporu proti nastoupivšímu Ferdinandovi II., spatřujíc v něm symbol útlaku. Stěžejním se stal jejich generální sněm konající se v červenci a srpnu v Praze. Výsledkem zasedání bylo přijetí nové konfедераční ústavy, sesazení Ferdinanda II. z českého trůnu a dne 26. srpna zvolení nového českého krále kalvinisty Fridricha Falckého.¹²⁰ V srpnu přibyla k „české konfederaci“ ještě konfederace česko-rakouská a v září se do bojů proti Habsburkům zapojil i sedmihradský kníže Gabriel Bethlen. Rok 1619 však nepřinesl stavovské armádě očekávané úspěchy, přestože dvakrát oblehla Vídeň a zvítězila v bitvě u Dolních Věstonic,¹²¹ a nedošlo ani k vyřešení nedostatku financí, které způsobovaly demoralizaci vojska.¹²²

Nový život, slibovaný hrabětem Jáchymem Ondřejem Šlikem, nenastal ani pro královská města. I přestože měli zastoupení v direktorské vládě, šlechtický stav jimi i nadále opovrhoval, požadoval od nich stále vyšší naturální dávky na zásobování vojska a převaloval na ně daňovou odpovědnost, která se od roku 1618 zdvihla na dvojnásobek. Města proto žádala o zrovnoprávnění s vyššími stavy, aby na svých bedrech nemusela nést všechnu tíhu povstání jako doposud. Na zemském sněmu v březnu 1619 svých požadavků nedosáhla,

¹¹⁶ Mezi největší úspěchy se počítalo dobytí Plzně.

¹¹⁷ *List direktorů komisařům Chrudimského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1618 – 1625*. Díl III. Praha: Naše vojsko, 1951. Regesta fondu Militare. s. 33.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 105 – 113.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 88 – 100.

¹¹⁸ PÁNEK, Jaroslav. Města v politickém systému předbělohorského českého státu. In PÁNEK, Jaroslav. *Česká města*. s. 15 – 39.

¹¹⁹ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 477, *Liber Memorabilium (1579 – 1662), Seznam hejtmanů Chrudimského kraje*.

¹²⁰ Dne 28. srpna byl Ferdinand II. jednohlasně zvolen římským císařem. I přestože ho generální sněm zemí Koruny české sesadil z českého trůnu, při císařské volbě volně nakládal s českým hlasem.

¹²¹ První obléhání Vídně se uskutečnilo v květnu a druhé, při kterém čítala stavovská armáda kolem 50 000 mužů, v listopadu. U Dolních Věstonic zvítězilo moravské vojsko v čele s Ladislavem Velenem ze Žerotína a Fridrichem z Tiefenbachu nad Dampierrem.

presto se po smrti císaře Matyáše do odboje plně zapojila a doufala, že se jejich pozicelepší. Na generálním sněmu zemí Koruny české v červenci a srpnu 1619 se královská města dočkala několika ústupků ze strany vyššího stavu, z nichž nejdůležitější bylo uznání městského stavu svobodným a zrušení instituce královských rychtářů a hejtmanů. Při volbě nového českého krále města jednohlasně podpořila kandidaturu Fridricha Falckého.¹²³

Ke konfederaci českých stavů přistoupila v červenci 1619 i Chrudim. Zvolení Fridricha Falckého českým králem přijali Chrudimští s nadšením, zejména primátor a krajský hejtman Samuel Fontin Klatovský a děkan Jiří Oekonomus Roudnický, který onu šťastnou zprávu ohlásil měšťanům 1. září 1619 při ranní mši. Po celý den se pak konala oslava, při níž se městský radní Jan Solnický ujal veřejného čtení reskriptů o nastolení nového krále a článků konfедераční ústavy a primátor Samuel Fontin Klatovský veřejnosti oznámil znění stavovského usnesení, týkajícího se pořádání peněžitých sbírek na vojenská tažení.¹²⁴

Fridrich Falcký a jeho manželka Alžběta Stuartovna dorazili do Prahy na konci října 1619 a na začátku listopadu proběhla jejich korunovace. Korunovační sněm povolil králi berni a nové vládě uzavírání půjček na zlepšení vojenských poměrů. Nákladnost dvora však brzy vyvolala v pražských měšťanech, konkrétně v patriciátu, antipatie vůči Fridrichovi.¹²⁵ Na oblíbenosti mu nepřidala ani předvánoční radikální „očista“ Svatovítské katedrály v duchu kalvinismu, vnímaná českou veřejností jako barbarský čin.¹²⁶

Dne 23. prosince 1619 došlo v Chrudimi k obnovení městské rady prostřednictvím podkomořího královských věnných měst, toho času také českého místodržícího a karlstějnského purkrabího, Jindřicha Otty z Losu a na Komárově, při které se primátorem stal opět Samuel Fontin Klatovský.¹²⁷ Po skončení procedury nabádal podkomoří nové radní k udržování loajality vůči vládě a králi a k pravidelnému placení daní.¹²⁸ Aby nová rada podkomořímu dokázala, že s odbojem sympatizuje, nechala na městskou bránu namalovat erb Fridricha Falckého a jeho manželky Alžběty.¹²⁹

¹²² KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius*. s. 65.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 105 – 113.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 88 – 100.

¹²³ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. VIII. s. 30 – 42.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Česká válka 1618 – 1620, české měšťanstvo a jeho historikové*. In *Historie o válce české 1618 – 1620*. s. 7 – 37.

¹²⁴ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim: Obrázky kulturní a historické*. Chrudim, 1937. s. 51 – 53.; HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 197, 330 – 331.

¹²⁵ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 103 – 104.

¹²⁶ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. VIII. s. 46 – 47.

¹²⁷ Složení rady více in PROKEŠOVÁ, Tereza. *Třicetiletá válka v královském věnném městě Chrudimi: Dějiny města do prvního švédského vpádu v roce 1639*. Pardubice, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice.

¹²⁸ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 53– 54., SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 404 v, *Liber Memorabilium (1579 – 1662), Dějiny Chrudimi*.

¹²⁹ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 331.

Rok 1620 začal v duchu uzavření česko-uherské konfederace, kterou zanedlouho poznamenala dohoda o příměří mezi Gabrielem Bethlenem a císařem Ferdinandem II.¹³⁰ Kromě klidu zbraní ze strany sedmihradského knížete a stálé španělské pomoci si Habsburk díky příslibům územních zisků zajistil podporu Maxmiliána Bavorského, pověřeného velením ligistické armády, a saského kurfiřta Jana Jiřího, byť luterána. Situace se tak pro nekatolické stavy stávala kritickou, i když diplomatické jednání členů direktorské vlády a panovníka se zahraničím neustávalo.¹³¹ Přestože se v květnu do bojů proti císaři znovu zapojil nevyzpytatelný Gabriel Bethlen, morální rozklad české armády, způsobený nedostatkem finančních prostředků, se nezastavil. V důsledku toho slavilo císařské vojsko, posílené čerstvými oddíly, a ligistická armáda v letních a podzimních měsících roku 1620 daleko více úspěchů než stavovští.¹³²

Pro rok 1620 obměnila direktorská vláda funkci chrudimských hejtmanů. Mezi nově zvolenými – pánem Vilémem Jindřichem Bezdrůžickým z Kolovrat a na Bystrém a rytířem Vilémem Dobříkovským z Malejova a na Dobříkově – se komisař z řad měšťanů již neobjevil.¹³³ V červnu téhož roku žádala Chrudim hejtmana pardubického panství o zapůjčení tří děl na obranu města. Setkala se však s jeho odmítavým postojem, vysvětluje, že je jich více třeba na obranu Pardubic a Kunětické hory.¹³⁴ Doplnění stavovské armády novými silami se Chrudimského kraje dotklo především v srpnu a září 1620. Verbování hotovosti mělo probíhat již od března,¹³⁵ avšak z „*Listu nejvyšších zemských úředníků hejtmanu chrudimského kraje*“ z 1. září 1620 vyplývá, že hejtman mustruňk odložil. Byl tedy nabádán k jeho urychlení.¹³⁶ Doprovodem chrudimských, kouřimských a čáslavských jednotek zemské hotovosti se stal k tomuto účelu jmenovaný komisař Michal st. Slavata z Chlumu a Košumberka.¹³⁷ Dle rozkazů jednotlivé části vojska rozmístil na určená stanoviště: jízdní kompanie zamířily po jedné do Třeboně (kouřimská), Soběslavi (chrudimská) a Bechyně (čáslavská) a pěchota obsadila města Jindřichův Hradec (čáslavská), Vodňany (kouřimská) a

¹³⁰ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 105.

¹³¹ O podporu žádali u nizozemských generálních stavů, anglického krále Jakuba I., protestantské Unie, švédského krále Gustava II. Adolfa a francouzského krále Ludvíka XIII. Značně omezená pomoc dorazila jen z Heidelbergu, Nizozemí a Savojska.

¹³² KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius*. s. 70 – 71.; KLÍMA, Arnošt. *Dlouhá válka*. s. 21 – 29.

¹³³ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 477, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Seznam hejtmanů Chrudimského kraje*.

¹³⁴ *List hejtmana královského panství pardubského Ježovského české komoře*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 63.

¹³⁵ *List českých místodržících králi Fridrichovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 56.

¹³⁶ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 79.

¹³⁷ *List nejvyšších zemských úředníků Michalovi Slavatovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 87.

Prachatice (chrudimská).¹³⁸ Dne 21. září císařský generál Buquoy dobyl a vyplnil Prachatice. Při dobývání a plenění města utrpěla chrudimská posádka velké ztráty a přeživší vojáci se dostali do zajetí.¹³⁹

I když se situace stávala tíživou, proběhla v Chrudimi dne 20. října 1620 obnova městské rady.¹⁴⁰ Opětně zvolený primátor Samuel Fontin Klatovský vyjadřoval svůj kladný postoj k protihabsburskému povstání horlivou pomocí direktorské vládě a králi. Jednalo se především o zajišťování financí, naturálií a zbraní, potřebných na obranu země. Sepsáním spisku „*Dvojí Te Deum laudamus aneb Památné poznamenání chval Božích, že nás novým králem Fridrichem obdařil*“ se mezi skalní obdivovatele Fridricha Falckého zařadil i chrudimský děkan Jiří Oekonomus.¹⁴¹

Nedaleko pražského souměstí se dne 8. listopadu 1620 v boji proti sobě postavila spojená ligisticko-císařská armáda a stavovské vojsko. Dvuhodinová šarvátka na Bílé hoře rozhodla o osudu českého povstání negativně. Přestože se nejednalo z hlediska válečnictví o příliš významnou bitvu, měla dalekosáhlý dopad. Hned druhý den na to utekl Fridrich Falcký s částí svého dvora do slezské Vratislavi. Pražské souměstí, které zůstalo otevřené a bez obrany, obsadila vítězná armáda a několik dní poté přijal Maxmilián Bavorský z rukou českých rebelantů poniženě stylizovaný kapitulační revers.¹⁴²

Zpráva o bělohorské porážce vyvolala v obyvatelích Chrudimi a Chrudimského kraje zděšení a s tím spojenou paniku. Jak zaznamenal chrudimský písař, počalo se velké „*utíkání lidu*“ do ciziny.¹⁴³ Aby Chrudimští svou náklonnost k vládě a Fridrichu Falckému co nejvíce skryli, nechali okamžitě zabít erb krále a královny na městské bráně. Na konci listopadu roku 1620 vyslal plnomocný komisař (posléze místodržící) kníže Karel z Lichtenštejna do Čáslavského, Chrudimského a Kouřimského kraje královské komisaře s doprovodem osmdesáti jezdců, v jejichž čele stál Heřman Černín z Chudenic.¹⁴⁴ Jejich úkolem bylo od zdejších předních měst přijímat přísahu věrnosti habsburskému panovníkovi. Ohlásivše se dopisem, dorazili do Chrudimi 27. listopadu.¹⁴⁵ Složením slibu věrnosti¹⁴⁶ do jejich rukou

¹³⁸ *List nejvyšších zemských úředníků Michalovi Slavatovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 90.

¹³⁹ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 198.

¹⁴⁰ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, fol. 337, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643), *Obnova městské rady z 20. října 1620.*; složení rady více in PROKEŠOVÁ, Tereza. *Třicetiletá válka v královském věnném městě Chrudimi*. Pardubice, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice.

¹⁴¹ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 58 – 59.

¹⁴² ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. VIII. s. 57 – 64.

¹⁴³ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 404v, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Události v Chrudimi*.

¹⁴⁴ Dalšími členy komise byli Adam Rýzmborský z Janovic a Václav Magrle ze Sobiška.

¹⁴⁵ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 61 – 62.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 405, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Komise císaře Ferdinanda v Chrudimi*.

ukončila Chrudim aktivní účast v protihabsburském povstání. Řinčení zbraní nestačilo ani utichnout a už tu bylo další pokračování dlouhého válečného konfliktu, který Chrudim sužoval častými průtahy vojsk, ať císařského, či nepřátelského, a zvyšujícími se kontribucemi.

2.3.2 Konec „ohavné rebelie“, období rekatolizace a boj o ovládnutí Německa (1620 – 1630)

Nedlouho po Bílé hoře začal plnomocný komisař nad Čechy Karel z Lichtenštejna vypracovávat seznam rebelantů, jež měl posloužit k jejich zatýkání a potrestání. Předvolání na Pražský hrad dostal i chrudimský primátor Samuel Fontin Klatovský, který věděl, že bude zatčen, vyšetřován a souzen, spáchal raději sebevraždu. Jeho domněnky zanedlouho potvrdilo pozbytí svobody většiny účastníků povstání, kteří neuprchli do ciziny, ale nadále se zdržovali v Čechách,¹⁴⁷ a dne 21. června 1621 popravení dvaceti sedmi z nich na Staroměstském náměstí. Jednalo se o tři pány, sedm rytířů a sedmnáct měšťanů.¹⁴⁸ Je tedy pravděpodobné, že by se mezi popravenými objevil i chrudimský primátor, aktivně, ba horlivě se podílející na odboji.

Po vykonání hrdelních trestů se přistoupilo k trestům majetkovým, které naplno odstartoval tzv. *generální pardon*, vydaný v květnu 1622. Pokud se dle něho zbylí vzbouřenci do šesti týdnů vyznali ze svých zločinů konfiskační komisi, zřízené v lednu 1622, získali osobní svobodu, ale jejich statky pozbyly ochrany.¹⁴⁹

Kromě konfiskační komise začalo od ledna 1622 působit tzv. mincovní konsorcium, mající na více než rok pronajaté české mincovnictví. Produktem jeho správy se stala znehodnocená mince, zvaná dlouhá, jejíž oběh způsobil nadměrný růst cen zboží, prodej či splácení statků pod cenou, a v prosinci roku 1623 vydání patentu o mincovní kaládě (tj. státní bankrot), redukující platební sílu „dlouhé mince“ na 1/6 až 1/16 ražené hodnoty.¹⁵⁰

Za likvidací aktivních účastníků povstání z řad pánů, rytířů a měšťanů stál také záměr zničit definitivně postavení městského stavu. Patrné je to z počtu popravených měšťanů na

¹⁴⁶ Přísaha zněla: „*Přisahám pánu Bohu, nejjasnějšímu velikomocnému knížeti a pánu panu Ferdinandovi toho jména druhému, volenému římskému císaři, uherskému a českému králi, pánu našemu nejmilostivějšímu, že jeho milost za našeho pravého, jediného českého pořádně přijatého a korunovaného krále a pána poznáváme. Jeho milosti a žádnému jinému věrnost, poddanost a poslušnost zachovati chceme, toho nám dopomáhej pán Bůh všemohoucí a Svaté Evangelium.*“ In SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 406, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Přísaha věrnosti císaři Ferdinandovi*.

¹⁴⁷ Po ustanovení speciálního soudního tribunálu v čele s Karlem z Lichtenštejna byli vězni vyslýcháni (odpovídali na 236 otázek) a následně došlo k vyměření jejich trestu.

¹⁴⁸ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 62.; KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius*. s. 74 – 77.

¹⁴⁹ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 84.; BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací v Čechách: Po roce 1618*. Část I. Praha, 1882. s. LXI.

Staroměstském náměstí, který tvořil dvě třetiny; ze znehodnocení mince, ruinující hospodářství země, zvláště měst,¹⁵¹ a konfiskací, které postihly nejenom jednotlivce, ale celé městské obce.¹⁵² Navíc města získala novou správu v podobě katolických císařských rychtářů, prosazujících zájmy absolutistického vladaře, na něž se obyvatelé města nejčastěji obraceli s majetkovými, rodinnými a obecními záležitostmi.¹⁵³

Ani královské věnné město Chrudim kvůli podílu městské rady a celé obce na protihabsburském odboji neušlo potrestání v podobě konfiskace všech zbývajících a nově zakoupených statků. Jednalo se o vsi Pouchobradu, Pohled, Topol, Vestec, Kočí, Vlčnov, Hrbokov, pustiště Kočice a pustiště při vrchu Pumberky, les Podhůru, rybník Rohlík, háj Okrouhlík, vrch Kostnice a platy, přináležející především městským špitálům. Česká královská komora odhadla cenu zabavených chrudimských statků na sumu 22 988 kop grošů míšeňských a svěřila je do opatrování císařskému rychtáři Václavu Bílkovi Kořimskému. Ztráta majetku, ale i veškerých pohledávek uvrhla Chrudim do platební tísně, jejímž důsledkem byla neschopnost vydržovat kněží, žáky a chudý lid v předměstských špitálech, a splácet dluhy, jež v roce 1621 činily 11 350 kop grošů míšeňských a kvůli průtahům císařských vojsk neustále narůstaly.¹⁵⁴

Kromě chrudimských měšťanů se konfiskace, většinou jedné třetiny statků, dotkly šlechtických rodin v celém Chrudimském kraji. Nejhůře z nich dopadli Jan Jiří Myška rytíř ze Žlunic a Jindřich st. Kustoš ze Zubřího a Lipky, kteří přišli o dvě třetiny svého majetku, a naopak nejlépe Jan Zapský ze Zap, Jan Sobek rytíř z Kornic a Petr Předbořský rytíř z Předboře, jejichž statky byly převedeny na manství.¹⁵⁵

Exekuční a konfiskační komise rozhodla v době svého působení o odsouzení 658 osob, kterým bylo zabaveno 789 statků, 220 domů a 41 vinic v hodnotě 24 276 885 rýnských zlatých, 50 měst ke ztrátě statků v sumě 3 107 566 rýnských zlatých a 116 statků bylo přeměněno v manství a odhadnuto na sumu 2 210 991 rýnských zlatých. To vše dohromady

¹⁵⁰ VOREL, Petr. *Od pražského groše ke koruně české: Průvodce dějinami peněz v českých zemích*. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-86182-36-3. s. 203 – 206.

¹⁵¹ POLIŠENSKÝ, Josef. Česká válka 1618 – 1620, české měšťanstvo a jeho historikové. In *Historie o válce české 1618 – 1620*. s. 7 – 37.

¹⁵² Celková hodnota konfiskovaného majetku královských měst činila 2,5 miliónu kop grošů míšeňských. In POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a český národ*. s. 136.

¹⁵³ POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 147 – 148.

¹⁵⁴ BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací v Čechách: Po roce 1618*. Část II. Praha, 1883. s. 1088 – 1090.; BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 65.; PLACHT, Otto. *Lidnatost a společenská skladba českého státu v 16. – 18. století*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1957. s. 75.

¹⁵⁵ Místo konfiskace pětiny majetku. BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací v Čechách*. Část I. a II. s. LXXIV, 313, 387, 441, 560 a 922.

činilo odhadní cenu 29 595 442 rýnských zlatých. Ve skutečnosti ale byla jejich cena mnohonásobně vyšší.

Konfiskace a znehodnocená měna přinesly nejvyšší zisk, jak finanční, tak hmotný, předákům katolické šlechty,¹⁵⁶ ne tolik už císaři. Tzv. dlouhá mince mu naopak způsobovala nové dluhy a uváděla zemi do hospodářského rozvratu, který trval několik let. Aby Ferdinand II. umožnil některé své dlužné závazky, odměňoval své věrné stoupence zabavenými statky nebo jim je prodával za nižší cenu. Bohatě hmotné základny nabyly zpět i katolická církev, na níž ve svých darech také císař pamatoval. V držbě půdy a statků tak získalo v letech 1621 – 1628 převahu duchovenstvo a panská šlechta, jejíž národnostní složení se měnilo.¹⁵⁷

Podpora katolické církve úzce souvisela s dalším Ferdinandovým cílem – plošnou rekatolizací, která zasáhla celé spektrum obyvatel, jak příslušníků stavů, tak i poddaných. Úspěch rekatolizačního procesu spočíval především ve spolupráci světské (oblast organizační a výkonná) a církevní moci (zvláště oblast duchovní). Dvacátá léta 17. století jsou tedy spojena se zrušením *Majestátu na náboženskou svobodu* a vydáváním řady dekretů, patentů a jiných právních dokumentů, které povolovaly jen katolickou víru a z českého království vypovídaly nekatolické kněží (1622), měšťany královských měst (1624) a posléze i šlechtice (1627) a uzavíralo je *Obnovené zřízení zemské* (Čechy 1627, Morava 1628).¹⁵⁸

Kromě výše jmenovaných zasáhla rekatolizace naplno i poddané. Ti na rozdíl od členů šlechty a měšťanů královských měst nemohli opustit zemi legálně,¹⁵⁹ a tak jim nezbývalo nic jiného než konvertovat naoko či doopravdy ke katolictví.¹⁶⁰ O rekatolizačním a hospodářském tlaku, vyvíjeném na poddané, svědčí řada selských povstání. K jednomu takovému došlo v květnu 1624 i na Chrudimsku. Sedláci se vzbouřili proti loupeživým císařským vojákům, ale zlost si vybili na Jindřichovi Hradeckém z Bukovna a jeho dvou společnících, nevědouce, že ke kořistnickým soldátům nepatří.¹⁶¹

¹⁵⁶ Karlovi z Lichtenštejna, Albrechtu z Valdštejna, Pavlu Michnovi z Vacínova a Jaroslavu Bořítovi z Martinic. Mezi další, kteří se obohatili, patřila Magdaléna Trčková z Lípy, Heřman Černín z Chudenic, Polyxena z Lobkovic a Adam z Valdštejna.

¹⁵⁷ Mezi nejvyšší stav se často dostávali cizinci, např. Baltazar Marradas, Kryštof Thurn, Jan Oldřich z Eggenberku aj. BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací*. Část I. s. CXLVII; POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 136 – 144.

¹⁵⁸ ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. Praha: Mladá fronta, 1995. Kolumbus, sv. 130. ISBN 80-204-0471-6. s. 90 – 110.

¹⁵⁹ Jedinou možností bylo vykoupení se z poddanství, jež si mohl dovolit jen málokdo.

¹⁶⁰ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 103 – 105.

¹⁶¹ DAČICKÝ Z HESLOVA, Mikuláš. *Paměti*. Praha: Akropolis, 1996. ISBN 80-85770-35-0. s. 221.

Česká královská města a jejich evangelické obyvatele postihla rekatolizace již v listopadu 1622, kdy ztratili duchovní oporu vyhnáním protestantského kněžstva z Čech,¹⁶² které neměl z důvodu nedostatku světských katolických kněží kdo po dlouhou dobu plnohodnotně nahradit. Přímý rekatolizační nátlak proti městskému stavu nastal o dva roky později. První a druhý rozkaz z dubna až května 1624 zapovídal přijímat mezi měšťany osoby víry nekatolické a ti nekatolíci, kteří městská práva již vlastnili a užívali svých živností, měli o ně přijít. Následovala další a další nařízení, která evangelíkům zakazovala sňatky s vdovami a sirotky, slavení husitských svátků, vlastnění protestantských knih a dokonce i pohřbívání do svěcené půdy. Správným vykonáváním katolické reformace ve městech se zabývala tzv. reformační komise, zřízená po vydání dubnového patentu roku 1624 a sestávající vždy ze zástupců světských a duchovních. Poněvadž ani tato opatření nepřinášela zdárné výsledky, nastupovalo na scénu vojsko, které mělo evangelíky svou přítomností v jejich domech přimět ke konverzi. Protože se však jednalo o konverze vynucené násilím, neměly dlouhodobý účinek.¹⁶³

Bezprostředním důsledkem rekatolizačního tlaku se stal odchod velkého počtu českých obyvatel do exilu, kteří volili vyhnanství do zahraničí spíše než konverzi ke katolictví, symbolizující pro ně zradu víry předků a ztrátu vlastní identity. První vlna emigrantů opustila Čechy hned po Bílé hoře, druhá po roce 1624, kdy se rekatolizace obrátila proti nekatolíkům v královských městech, a třetí po roce 1627, kdy protireformační opatření postihla i šlechtu. Nový domov, vnímaný jako dočasný, nacházeli exulanti z Čech nejčastěji v městech protestantských zemí říše, např. Míšni, Pirně, Annabergu aj. a dále v severním Nizozemí, Braniborsku, Dánsku či Švédsku.¹⁶⁴

Ač císařský mandát proti nekatolickému kněžstvu platil až od listopadu 1622, chrudimský děkan Jiří Oekonomus Roudnický musel pro svou náklonnost k Fridrichu Falckému, vyjádřenou ve výše jmenovaném spisku, odejít již v květnu 1622,¹⁶⁵ zanechav svou manželku Alžbětu v Chrudimi. Děkanství však nezůstalo dlouho neobsazeno, v roce 1623 na místo chrudimského děkana nastoupil bratr císařského rychtáře Václava Bílka Kořimského, katolík Jiří Bílek. Pro své zásluhy v obracení víry obyvatelstva byl v roce 1626 přeložen do Kutné Hory, kde působil jako arciděkan. V Chrudimi ho ve funkci děkana

¹⁶² To však neodešlo hned, i přes různá opatření pobývalo v Čechách až do vydání *Obnoveného zřízení zemského*.

¹⁶³ BÍLEK, Tomáš V. *Reformace katolická neboli obnovení náboženství katolického v království českém po bitvě bělohorské*. Praha, 1892. s. 44 - 68.; ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo*. s. 102.; MIKULEC, Jiří. *Rekatolizace šlechty v Čechách: 31. 7. 1627: Čí je země, toho je i náboženství*. Praha: Havran, 2005. Dny, které tvořily české dějiny, sv. 11. ISBN 80-86515-54-0. s. 53 – 57.

¹⁶⁴ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 102 – 107.

vystřídal Matyáš Appiani de Milego, který má s městskou obcí spory, opustil město již po dvou letech.¹⁶⁶

I v Chrudimi se za působení reformačních komisařů Jana Adolfa „Wolfštýry“ a Tomáše Zelendra z Prošovic jako donucovacího prostředku rekatolizace používalo vojsko.¹⁶⁷ Od února 1626 zde kvartýrovala kompanie rejtarstva Torquata Contiho,¹⁶⁸ kterou 4. dubna téhož roku posílil praporec Breunerovy pěchoty pod velením kapitána Teufla – tzn., že se od té doby do domů chrudimských nekatolíků umisťoval dvojnásobný počet vojáků.¹⁶⁹ Avšak již 23. dubna 1626 těžce zkoušená zcela katolická chrudimská obec¹⁷⁰ žádala o přeložení soldátů jinam.¹⁷¹

Chrudim z náboženských důvodů opustilo dle zprávy císařského rychtáře Václava Bílka Kořimského ze dne 5. května 1626 sto šedesát lidí. Císařský rychtář uprchlíky nabádal k návratu a konverzi ke katolictví, jinak jim do šesti týdnů hrozí odebrání statků ve prospěch královského fisku neboli pokladny. Po odchodu vojska z města se jich navrátilo jen několik, své víry se však nevzdali. Nezbyvalo tedy císařskému rychtáři nic jiného než 22. června 1626 zabavit 157 zběhlým měšťanům (34 z města, 123 z předměstí) majetek v hodnotě 86 876 kop grošů míšeňských a odevzdat ho královské komoře.¹⁷² Tyto statky (domy, vinice, pole, zahrady aj.) nakonec do své správy přebrala městská obec, která neměla dostatek peněz na jejich údržbu a nemohla pro ně kvůli jejich velkému množství najít přijatelný počet kupců. Pole, vinice a zahrady zůstávaly ladem a zarůstaly a domovní objekty se, vystavené neustálému drancování ložícími vojáky, měnily v ruinu. V důsledku toho všeho klesala jejich cena mnohdy až na šestinu ceny původní.¹⁷³

Na většině území Čech se po Bílé hoře odboj proti Habsburkům zhroutil, některá místa, především na jihu a západě země, dlouho odolávala nátlaku císařských.¹⁷⁴ Dobytím poslední bašty odporu – Kladska – v říjnu 1622 se v Čechách po zbytek dvacátých let

¹⁶⁵ ADÁMEK, Karel. *Chrudimsko*. s. 56.

¹⁶⁶ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 196, 216 – 217.

¹⁶⁷ ADÁMEK, Karel. *Chrudimsko*. s. 63.

¹⁶⁸ *List královského rychtáře a chrudimské městské rady čes. míst*. LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1626 – 1635*. Díl IV. Praha: Naše vojsko, 1953. Regesta fondu militare. s. 49.

¹⁶⁹ BÍLEK, Tomáš V. *Reformace katolická*. s. 60.; *List komisaře Wolfstirna českému místodržícímu*. LÍVA, Václav. *Pramen*. Díl IV. s. 71.

¹⁷⁰ Během dvou dnů konvertovalo ke katolické víře 80 lidí.

¹⁷¹ *List královského rychtáře a chrudimské městské rady nejvyšším úředníkům a soudcům zemským*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 74.

¹⁷² BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací*. Část II. s. 1091 – 1096.

¹⁷³ BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací*. Část II. s. 1095 – 1096.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 137 – 138.

¹⁷⁴ Jednalo se o Plzeň, Loket, Bečov nad Teplou, Horní Slavkov, Třeboň, Tábor, Zvíkov, Kladsko a další.

rozhostil relativní klid.¹⁷⁵ Dřív než došlo k pacifikaci celého území Čech, ale i později, potýkala se města s častými průtahy vojsk, jejichž velitelé požadovaly od vyčerpaných a emigrantstvím oslabených městských obyvatel vysoké finanční i naturální dávky nebo jednorázovou platbu, která měla město uchránit před pobytem neukázněné soldatesky. Protože městské pokladny zely prázdnotou, nezbyvalo městské správě nic jiného než si peníze půjčovat a zadlužovat tak obecní majetek.¹⁷⁶

Chrudim sužovaly svými excesy v době od listopadu 1620 až do počátku roku 1623 několikrát vojenské oddíly: v listopadu 1620 polští žoldněři pod velením Batyckého,¹⁷⁷ v prosinci téhož roku císařští soldáti, kteří se kromě plundrování místních statků a statečků snižovali i k vraždění nevinných obyvatel,¹⁷⁸ od února do listopadu 1621 šest kompanií knížete Julia Jindřicha Sasko-Lauenburského, jehož nejvyšší lajtnant Jan Mörder vyžadoval po chrudimských měšťanech vyjma obvyklého vydržování vojska 742 rýnských zlatých týdně a když měšťané tyto požadavky odmítli splnit, uvrhl některé členy městské rady a písaře do vězení,¹⁷⁹ v březnu 1622 tisíc kyrysarů z regimentu Albrechta z Valdštejna,¹⁸⁰ od března do července téhož roku kompanie Tomáše Rosenzweiga,¹⁸¹ na podzim 1622 jezdcí hraběte Antonia de Biglia, vedené nejvyšším lajtnantem Crepim¹⁸² a od konce roku 1622 kompanie pěšího pluku saského knížete Julia Jindřicha, jehož vojáci dostávali na žold místo předepsaného deputátu 18 000 zlatých měsíčně a sám kníže dalších 2 000 zlatých.¹⁸³ Chrudim byla na konci roku 1622 na pokraji svých sil. Od listopadu 1621 až do října 1622 vydala totiž na vojenské výdaje neuvěřitelných 130 885 zlatých.¹⁸⁴

Opětným ovládnutím zemí Koruny české Ferdinandem II. boje mezi ním a Fridrichem Falckým neskončily, pouze se jejich větší část přesunula na území Německa. Po dobytí Horní Falce císařskou armádou na podzim roku 1621 se vojenské akce soustřeďovaly na Dolní

¹⁷⁵ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 67 – 77.

¹⁷⁶ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 140 – 141.

¹⁷⁷ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 198.

¹⁷⁸ *List všech tří stavů Chrudimského kraje Lichtenštejnovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 111.

¹⁷⁹ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 199.; *Patent knížete z Lichtenštejna, List Lichtenštejna vévodovi Juliovi Jindřichovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 125, 211.; Dle pamětní knihy vynaložila městská obec na jezdce saského knížete Julia Jindřicha nejméně 7 850 kop grošů míšeňských. In SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, č. knihy 125, fól. 24 – 24v, *Pamětní kniha rudá (1628 - 1798), Dluhy města Chrudimi od roku 1621*.

¹⁸⁰ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 199.

¹⁸¹ *List Albrechta z Valdštejna kapitánovi N., List nejvyššího Valdštejna kapitánovi Rosenzweigovi v Chrudimi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 249, 333.

¹⁸² *List místodržícího nejvyššímu lajtnantovi Crepimu*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 15, 362.

¹⁸³ *List Karla z Lichtenštejna Maxmiliánovi z Lichtenštejna, List Lichtenštejna Ferdinandovi II.* LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 375, 392.

¹⁸⁴ *Soupis vojenských vydání*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 358.

Falc.¹⁸⁵ „Zimní král“ se zde s pomocí vojska o síle 60 000 mužů, verbovaných převážně z finančních prostředků nizozemských spojenců, snažil udržet své již tak chatrné postavení rýnského falckraběte. Do konce dubna 1622 stála štěstěna při něm, ale záhy se prohranými bitvami u Wimpfenu a Höchstu přiklonila na stranu habsbursko-ligistického vojska, vedeného především Janem Tserklaesem Tillym. Dobytím Heidelbergu v září 1622 Falc definitivně padla do rukou císaře. Životní tragédii Fridricha Falckého pak ještě dovršil řezenský říšský sněm v únoru 1623, který mu odejmul kurfiřtskou hodnost a přidělil ji spolu s Horní Falcí Maxmiliánovi Bavorskému.¹⁸⁶

Dne 14. února 1623 vydal kníže Karel z Lichtenštejna kontribuční patent na udržování vojenských oddílů v Čechách, který od 1. března do 1. září 1623 nařizoval vrchnostem odvádět 5 krejcarů, poddaným 10 krejcarů a 1 čtvrtec žita a ovsa, vlastníkům domů ve městě 15 krejcarů a 1 ½ čtvrtce žita a ovsa a svobodníkům, dědiníkům, nápravníkům a svobodným rychtářům 20 krejcarů a 2 čtvrtce žita a ovsa měsíčně, z čehož je patrné větší zatížení měst. Kontribuce se dotkly všech čtrnácti českých krajů. Obilí z Chrudimského kraje se mělo shromažďovat v krajském městě.¹⁸⁷ Protože však území Čech postihovalo již od roku 1620 přemnožení myši a častá neúroda, která se projevovala zvyšováním cen potravin a nedostatkem obilí na obživu, natož na osev,¹⁸⁸ skupovali obyvatelé Hradeckého a Chrudimského kraje obilí do zásoby a znesnadňovali tak plnění proviantních skladů.¹⁸⁹

V protihabsburském odboji ve Slezsku, na Moravě a Uhrách pokračoval po Bílé hoře zatvrzelý spojenec a přítel Fridricha Falckého slezský kníže Jan Jiří Krnovský, který ve svém úsilí našel spojence v osobě zrádného sedmihradského knížete Gabriela Bethlena, a ve svých plánech počítal dokonce i s pomocí bouřícího se valašského lidu na Moravě. Jeho dalekosáhlé plány se však nenaplnily a zemřely společně s ním v březnu 1624.¹⁹⁰

Bethlenovou uhersko-tureckou ofenzívou proti císaři, započatou v září roku 1623, byly ohroženy i Čechy. Začalo se tedy s horečným verbováním vojenského lidu v Čechách, kde se toho času nacházel pouze Valdštejnův pěší pluk, a s mlácením obilí, jehož zrna se měla neprodleně přepravit ze vsí do měst. Verbovací úsilí se dotklo i Chrudimi a celého Chrudimského kraje, kde byl sbíráním vojska pověřen nejvyšší Jan Filip Cratz. V listopadu ale Bethlen kvůli pokročilosti doby a neochoty Turků dál bojovat uzavřel s císařem příměří.¹⁹¹

¹⁸⁵ POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a český národ*. s. 128 – 133.

¹⁸⁶ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 170 – 172.

¹⁸⁷ *Lichtenštejnův kontribuční patent*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 395 – 396.

¹⁸⁸ *Výtah ze stížností došlých z krajů*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 229 – 230.

¹⁸⁹ *List Lichtenštejna Jáchymovi Slavatovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 452.

¹⁹⁰ POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a český národ*. s. 120 – 126.

¹⁹¹ *List Lichtenštejna Jáchymovi Slavatovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 18 – 19, 471.

Dvě naverbované jízdní komanie, jedna pod nejvyšším vachtmistrem Jindřichem Wolfem Berkou a druhá pod rytmistrem Fridrichem Ruprechtem Hausmanem, a sto mušketýrů zůstalo v Chrudimi do ledna následujícího roku a obyvatelům města a okolí způsobovalo různé potíže, zvláště vymáháním peněz nad stanovený deputát. Ze stížností Chrudimských vyplývá, že během pobytu Cratzových vojáků ve městě uhradili navíc 10 000 zlatých a dalších 1 800 zlatých rytmistrovi Hausmanovi.¹⁹²

Po odchodu většiny Cratzových vojáků z Chrudimi v lednu 1624, setrvala ve městě svobodná jízdní komanie pod rytmistrem Vratislavem z Pernštejna,¹⁹³ kterou v dubnu téhož roku nahradila holštýnská komanie pod rytmistrem Fabiánem de Avers, ložirující do té doby v České Kamenici a Markvarticích.¹⁹⁴

Od března 1624 vypsal kníže z Lichtenštejna tzv. tolarovou kontribuci, kdy vrchnost z Chrudimského, Boleslavského, Hradeckého a Čáslavského kraje měla zapůjčit na vyplacení žoldu Collaltova regimentu, Avandagnových kompanií a později i holštýnského pluku po 1 tolaru za poddaného a poddaní taktéž tolik za sebe. „Nucené příspěvky“ se však i přes snahu výběrčích nedařilo vybírat, bylo proto někde jako donucovacího prostředku použito vojska.¹⁹⁵ I tak se do konce prosince 1624 v Chrudimském kraji sešlo na kontribucích pro holštýnskou kompanii pouze 4 933 zlatých.¹⁹⁶ V lednu následujícího roku si rytmistr de Avers, již čtyřicet týdnů ložirující ve zruinované Chrudimi, stěžoval na nevyplacené dávky a žádal o přeložení části ba celé komanie jinam, jinak mu vojáci zhynou.¹⁹⁷ K vyhovění žádosti došlo zřejmě až v únoru, kdy ji vystřídala komanie Marradasovy jízdy rytmistra Delfinettiho.¹⁹⁸

Když se Spojené Nizozemí ocitlo pádem Falce a úmrtím Jana Jiřího Krnovského bez spojenců, což si v znovu vypuknuvší válce se Španělskem nemohlo dovolit, začalo horečně jednat o spojení s evropskými královskými dvory a říšskými státy a státečky. Výsledkem byla koncem roku 1625 uzavřená haagská koalice mezi Spojeným Nizozemím, Anglií, Dánsko-norským královstvím a Dolnosaským krajem, která mohla počítat s náklonností Francie, Sedmihradska a Turecka.¹⁹⁹

¹⁹² *Stížnost na nejvyššího Cratze a jeho důstojníky*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 567.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 25 – 26, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Dluhy města Chrudimi od roku 1621*.

¹⁹³ *List Lichtenštejna Jáchymovi Slavatovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 562.

¹⁹⁴ *List Lichtenštejna komisaři Gluchovskému*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 616.

¹⁹⁵ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 20.

¹⁹⁶ *Soupis peněz, které se sešly do konce prosince 1624*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 731.

¹⁹⁷ *List rytmistra holštýnského pluku Fabián de Avers Lichtenštejnovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 726.

¹⁹⁸ *List královského rychtáře a chrudimské městské rady čes. míst*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl III. s. 749.

¹⁹⁹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a evropské krize XVII. století*. s. 160 – 167.

Do čela spojeneckých vojsk byl koalici jmenován dánský a norský král a vévoda šlesvicko-holštýnský Kristián IV. Válka se odehrávala především v severním Německu, kde také došlo ke dvěma zásadním bitvám – v dubnu 1626 u Dessavy a srpnu stejného roku u Lutteru – stavějící koaliční vojska do nepříznivé situace. Boje se však dotkly i některých zemí Koruny české (Slezska a Moravy) a Uher, kde mělo dojít, ale nedošlo ke spojení koaličních vojsk s armádou Gabriela Bethlena. Rok 1627 pokračoval v duchu pronásledování zbylých jednotek koaliční armády císařským vojskem až k Baltskému moři a v postupném ovládnutí oblasti od Porýní přes Jutsko až po Braniborsko. V srpnu 1628 skončilo německé tažení dánského krále Kristiána IV. definitivně neúspěchem a bylo v květnu 1629 dovršeno uzavřením lübeckého míru s císařem.²⁰⁰ Mezitím se boje rozšířily i do severní Itálie, kde se rozhodovalo o osudu Mantovy, která nakonec připadla na úkor Španělů Francouzům.

Císař se po vystoupení Dánů z haagské koalice stal skutečným pánem Německa a vzniklou situaci využil v březnu 1629 na vydání *restitučního ediktu*, který nařizoval, aby se všechny statky odebrané protestanty po roce 1552 katolické církvi navrátily opět do jejich rukou. V červenci 1630 se na říšském sněmu v Řeznu jednalo o dalším císařově cíli, který spočíval v prosazení jeho syna Ferdinanda, v té době již českého krále, za nástupce na říšský trůn. To se mu však zatím nepodařilo, přestože na nátlak kurfiřtů z vrchního velení císařských vojsk odvolal Valdštejna.²⁰¹

V době bojů v severním Německu a tažení koaličních vojsk přes Slezsko a Moravu do Uher propukala v Čechách z důvodu neskutečné bídy, způsobené neúrodou, hospodářským vyčerpáním a průtahy soldatesky, a rekatolizačního tlaku řada selských povstání. Někteří příslušníci měšťansko-šlechtické opozice se je snažili proměnit v odbojná hnutí proti císaři, avšak Valdštejnovy vojenské oddíly jim v tom zabránily a povstání postupně udusily násilím.²⁰²

Ke vzbouření selského lidu došlo také v červnu 1626 na Chrudimsku. Několik set sedláků se zde shluklo a zle se zachovalo k jednomu z úředníků a jeho rodině. Krajští hejtmani měli povstalý lid vyzvat k dobrovolnému návratu domů nebo na jejich rozehnutí použít praporec Breunerovy jízdy²⁰³ pod vedením hejtmána Strauba, ložící ve Vysokém

²⁰⁰ KLÍMA, Arnošt. *Dlouhá válka*. s. 35 – 52.

²⁰¹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 163 – 165.

²⁰² POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 153 – 159.

²⁰³ *List Lichtenštejna Ferdinandovi II.* LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 96.

Mýtě.²⁰⁴ Naštěstí se vše obešlo bez násilí. Vůdcové povstání utekli a sedláci, příslibivě věrnost vladaři, odešli na začátku července do svých domovů.²⁰⁵

Když v srpnu 1626 vpadl s koaličním vojskem na Moravu Mansfeld, nacházeli se v bezprostředním nebezpečí i Čechy.²⁰⁶ Obranou Chrudimi a celého Chrudimského kraje byl pověřen nejvyšší Martin Huerta.²⁰⁷ Na pomoc ohrožené Moravě záhy vyrazily čtyři jízdní kompanie Františka Albrechta Sasko-Lauenburského. Táhly přes Kolín, Chrudim a Poličku do Olomouce a požadovaly po obyvatelích Čáslavského a Chrudimského kraje dostatečný a včasný příjem proviantu a příprěží.²⁰⁸ Chrudim proto žádala knížete Lichtenštejna o ušetření dalších průtahů vojsk, avšak z vojenských důvodů jí vyhověno nebylo.²⁰⁹

Od ledna do srpna roku 1627 kvartýrovalo v Chrudimském kraji pět jízdních kompanií nejvyššího La Motty, později pod nejvyšším Petrem Ferrarim, z toho jedna se štábem kyrysnického regimentu v Chrudimi.²¹⁰ Poddaní soldátům však z důvodu nesmírné chudoby neměli stanovený deputát z čeho vyplácet, a tak v důsledku násilí za to na nich páchaného polovina z kraje uprchla.²¹¹ Petr Ferrari se na Chrudimských navíc dožadoval 100 zlatých týdně na svou tabuli, ale protože obec takovou částku postrádala, uvrhl do vězení celou městskou radu. Ta byla propuštěna až za příslib 2 400 zlatých.²¹²

Vrcholem rekatolizace a absolutistických tendencí, které Ferdinand II. prosazoval, bylo vydání oktrojovaného *Obnoveného zřízení zemského* v květnu 1627 pro Čechy a následujícího roku pro Moravu, které ustanovovalo především: zrovnoprávnění češtiny s němčinou, dědičnost českého trůnu v habsburské dynastii, zemské úřady se staly královskými, panovník směl jako jediný udělovat cizincům inkolát (obyvatelská práva), mezi stavy českého království bylo přijato opět katolické duchovenstvo a jediným privilegovaným náboženstvím se mimo trpěnou židovskou víru stalo katolictví. Kromě toho vydal Ferdinand II. patent potvrzující stará privilegia, svobody a zvyklosti v království českém, pokud nebyly v rozporu se zákonem Obnoveného zřízení, a dodatek, resp. patent, týkající se rekatolizace šlechty. Ta měla půl roku ke konverzi nebo prodání statků a odchodu do zahraničí.

²⁰⁴ List Lichtenštejna hejtmanům Chrudimského kraje. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. 101.

²⁰⁵ List Lichtenštejna Ferdinandovi II. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 108.

²⁰⁶ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 19.

²⁰⁷ List Lichtenštejna Huertovi. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 144.

²⁰⁸ List Lichtenštejna hejtmanům Kouřimského kraje, List nejvyššímu Pechmanovi. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 153, 160.

²⁰⁹ List knížete Lichtenštejna Chrudimským. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 172.

²¹⁰ *Soupis vojska ubytovaného v českém království*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 218.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 26, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Dluhy města Chrudimi od roku 1620*.

²¹¹ List komisaře Daniela Wolfa čes. míst. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 224.

Z obnoveného zřízení dále vyplývalo, že měšťané královských měst nadále patří mezi stavovskou obec, jejich moc je ale potlačena natolik, že na zemských sněmech mohou užít jen jednoho hlasu za celý městský stav.²¹³

Absolutistické tendence habsburského panovníka začaly pronikat i do krajské správy, v níž došlo ke „zrušení“ krajských sjezdů a krajští hejtmani jmenovaní každý rok ze stavů usedlých v kraji se stali součástí královských zemských úřadů. V jejich kompetenci se kromě veřejné a částečně soudní správy nacházela berní správa a vojenství, spočívající v pomoci při průtazích armád, verbování, zásobování vojska a jeho zimním kvartýrování.²¹⁴

Podle dochovaných záznamů působili v Chrudimském kraji dva roky po Bílé hoře rozliční vojenští komisaři. V roce 1621 se jednalo o Diviše Lacenboka Slavatu z Chlumu a Košumberka, Viléma Dobříkovského z Malejova a Buriana Chuchelského z Nestajova a v roce 1622 o Jáchyma Slavatu z Chlumu a Košumberka, Viléma Vřesovce z Vřesovic, Ondřeje Horňateckého z Dobročovic, Arnošta Robmhapa na Ronově a Buriana Chuchelského z Nestajova. V roce 1623 byli do svých funkcí jmenováni dva krajští hejtmani Vilém Jindřich Bezduřický z Kolovrat a na Bystrém a Ladislav Lukavský z Lukavic a na Zaječicích,²¹⁵ kterého v roce 1626 nahradil Jindřich Dobřenský z Dobřenic a na Libanicích.²¹⁶

Podkomořský úřad královských věnných měst zastával od roku 1622/1623 do roku 1632 defenestrovaný Filip Fabricius z Rosenfeldu a Hohenfallu. Hlavními úkoly podkomořího králové bylo každoroční obnovování městské rady a vybírání poplatků pro císařovnu, sebe a své úředníky a od pobělohorského období ještě povinnost rekatolizační, spočívající v nabádání městských obyvatel ke konverzi na katolictví.²¹⁷ Během svého působení v úřadu obnovil Filip Fabricius v Chrudimi městskou radu sedmkrát. Uskutečňovalo se tak od roku 1625 do roku 1631 každoročně. V roce 1625 se stal primátorem Samuel Lagarin, který v této funkci setrval až do své smrti v roce 1631, kdy ho nahradil Jan Šelakovský. V roce 1625 spatřil světlo světa císařský dekret o zákazu účasti evangelíků

²¹² SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 26 – 26v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Dluhy města Chrudimi od roku 1620*

²¹³ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 107 – 115.

²¹⁴ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, aj. *Dějiny správy v českých zemích: Od počátku státu po současnost*. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1. s. 133.

²¹⁵ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 477, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Seznam hejtmanů Chrudimského kraje*.

²¹⁶ *List hejtmanů Chrudimského kraje Lichtenštejnovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 183.

²¹⁷ KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius*. s. 119, 125.

v zastupitelstvu, a tak musela být v roce 1626 rada starších obecních z důvodu nedostatku katolíků ve městě obsazena jen šesti osobami. V roce 1628 přibyly do počtu další dvě.²¹⁸

Když se zadlužené město Chrudim dovědělo, že Táborští získali od císaře zpět zkonfiskované statky, žádalo rovněž o takovou milost.²¹⁹ Vyhověno jim bylo nedlouho poté. Dne 11. května 1628 obdržel císařský rychtář Václav Bílek Kořimský nařízení české komory, dle něhož měl postoupit dosud jím spravované statky a důchody purkmistrovi a městské radě a vyhotovit dva inventáře, jeden pro městskou radu a druhý pro českou komoru. Město se tak 26. července 1628 dočkalo navrácení části majetku. Jednalo se o vsi Kočí a Vlčnov, jejichž obyvatelé odváděli plat předměstským špitálům, a vsi Topol, Pohled, Vestec a Pouchobradský dvůr náležející přímo chrudimské obci.²²⁰ Z šacuňku neboli ohledání polí, luk a poddaných, uskutečněného 29. března 1629 však vyplynulo, jak vesnice a dvůr od dob konfiskace zpustly. Vojenské útrapy, hospodářské potíže a rekatolizační tlak způsobily úbytek osedlých ve vsi Kočí, kde se jich z dvaceti nacházelo pouze čtrnáct, a Topoli, kde zpustlo jedno stavení, a zapříčinily opuštěnost a vyhoření Pouchobradského dvora.²²¹

Chrudimská obec, jejíž dluhy nabyly výše 14 206 kop grošů míšeňských,²²² hledala možnosti, jak zadlužení umořit. V roce 1628 přijali Filip Fabricius a Pavel Michna z Vacínova na žádost Chrudimských funkci komisařů pro jednání o městských dluzích. Právě jim byl císařským rychtářem Václavem Bílkem Kořimským a primátorem města Samuelem Lagarinem představen v Praze smělý návrh o postupném zacelení dluhů, spočívající ve vybírání různých poplatků od poddaných (ze soli, vína, piva atd.), které mohly do městské pokladny přinést ročně až 1 800 kop grošů míšeňských. Protože však město neušlo kvartýrování a průtahům vojsk,²²³ plán se stal zčásti nereálným, a město upadlo ještě do větších dluhů.

Aby toho nebylo málo, postihla v srpnu 1628 chrudimská předměstí velká povodeň, která vznikla protrhnutím hrází několika rybníků na Svídnicku a Slatiňansku.²²⁴

²¹⁸ BÍLEK, Tomáš V. *Reformace katolická*. s. 52.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643); Obsazení rady v letech 1625 – 1631 více in PROKEŠOVÁ, Tereza. *Třicetiletá válka v královském věnném městě Chrudimi*. Bakalářská práce.

²¹⁹ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 18 – 19, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Císařští komisaři Táborským*.

²²⁰ FLORIÁN, Čeněk. *Spory Chrudimě s poddanými v 2. polovici 17. století*. Chrudim, 1930. s. 4 – 6.

²²¹ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 39 – 39v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Výkaz osedlých*.

²²² FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas Sv*. 13. s. 5.

²²³ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 19 – 22, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Komisaři pro jednání o městských dluzích, Návrh na zkrácení městských dluhů*.

²²⁴ CEREGHETTI, Josef. *Historia Chrudimska*. s. 32.

Nedostatkem peněz trpěl i hlavní chrám na náměstí, kvůli jehož špatnému stavu se městská obec v roce 1628 obávala, „aby někdy nenadále nějaká nešťastná a žalostivá příhoda se nestala.“²²⁵ Nepříznivá prognóza se však vyplnila, 26. dubna 1630 se v jižní věži kostela probořila podlaha světničky pod Marianou Trubačkou, jejíž tělo bylo druhý den nalezeno mrtvé, a v srpnu téhož roku padalo z věže kamení na pohřební průvod, vyprovázející na poslední cestu syna císařského rychtáře Václava. Peníze na opravu věže se sešly až následujícího roku v září, kdy se konečně přikročilo k její opravě.²²⁶

V lednu 1629 dorazil do Chrudimi nový děkan Řehoř František Čichovský z Landsperka, do té doby převor benediktinského kláštera v Kladrubech.²²⁷ První léta své služby využil na velebení chrámu v podobě nových varhan,²²⁸ zakoupených v červenci 1630, a stříbrné monstrance,²²⁹ vyrobené v srpnu téhož roku z pěti utrakvistických kalichů, do té doby ležících ve sklepích radnice. To i jiné mělo lidu napomoci v nalezení „pravé víry“.²³⁰

2.3.3 Chrudim v letech 1631 – 1639

Odvolením Valdštejna z vrchního velení císařských vojsk a rozpuštěním velké části prohabsburské armády vznikla příznivá chvíle pro vylodění Švédů pod velením krále Gustava II. Adolfa²³¹ na německém pobřeží. Ač skoro bez spojenců²³² ovládlo švédské vojsko do konce roku 1630 skoro celé Pomořany a Meklenbursko a v září 1631 svedlo v jižním Sasku s císařsko-ligistickou armádou vítěznou bitvu u Breitenfeldu.²³³

V Chrudimi se zatím neustále řešilo neúměrné zadlužení města. Částečná úleva přišla v únoru 1631, kdy chrudimský primátor Jan Šelakovský a písař Václav Kryšpín přivezli z Prahy do Chrudimi císařskou rezoluci, v níž Ferdinand II. potvrdil anulování dluhů města vůči třem věřitelům, kteří se jich i s úroky vzdali. Protože ale tak neučinili všichni, městu

²²⁵ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 20v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Návrh na zkrácení městských dluhů*.

²²⁶ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 47v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Oprava věže*.

²²⁷ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 472v, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Paměti ex matricula ecclesiae*.

²²⁸ Dílo Jiříka Rotporta z Prahy za 630 kop grošů míšeňských.

²²⁹ Produkt kutnohorského zlatníka za 878 zlatých a 20 krejcarů.

²³⁰ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 43v – 44v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Nová monstrance a varhany*.

²³¹ Chtěl, aby se Švédsko stalo *dominiem maris baltici* – pánem nad Baltským mořem.

²³² Až v lednu 1631 získalo příslib finanční podpory od Francie.

²³³ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta: Historie třicetileté války*. Praha: Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-355-X. s. 64 - , 90 – 112.

zůstávalo nevyplacených 8 348 kop grošů míšeňských.²³⁴ Nadto v červenci téhož roku poškodila vichřice a krupobití pole a vinice a v říjnu došlo k vykradení radnice.²³⁵

Zkáza města Magdeburgu a masakr jeho obyvatel²³⁶ vojáky generála Tillyho v květnu 1631 vyvolal v Německu zděšení a přinutil některá říšská knížata a knížátka, mezi předními saského kurfiřta Jana Jiřího, přistoupit na stranu Švédů. Po bitvě u Breitenfeldu, které se Sasové také zúčastnili, proniklo v listopadu 1631 saské vojsko pod velením Jana Jiřího Arnima do Čech a záhy se zmocnilo Prahy. Saský vpád do českého království přinesl naději řadě českých emigrantů, kteří v něm spatřovali návrat poměrů před Bílou horou. Uskutečnění jejich snů však brzy zhatil odmítavý postoj saského kurfiřta, který měl v úmyslu císaři pouze demonstrovat svoji sílu, ale ne otevřeně vystoupit proti jeho vladařské svrchovanosti, a stejně tak nedůvěřivost ze strany domácího obyvatelstva, které Sasy vnímalo jako další z řady nenáviděné soldatesky. Hlavním aktem navrátilších se příslušníků české emigrace se tak stalo pouze slavnostní sejmutí hlav popravených vůdců českého stavovského povstání z Mostecké věže a pohřbení jejich ostatků v Týnském chrámu. Když se nepřátelská armáda rozlila do severozápadních krajů, provedla i několik výpadů na východ, kde vyplenila Český Brod, Nymburk, Kutnou Horu, Litomyšl a pravděpodobně i Hradec Králové.²³⁷

Bezprostřední nebezpečí od nepřítele si vynutilo přítomnost vojska také v Chrudimi. V půli listopadu sem dorazily dvě kompanie hraběte Adama Erdmana Trčky z Lípy, které se místo obrany města zabývaly vymáháním 1 tisíce zlatých týdně nad stanovené servicie od obyvatel Chrudimského kraje, jinak hrozily loupením v okolí.²³⁸

Proti saské okupaci země se na jaře roku 1632 postavil staronový vrchní velitel císařských vojsk Albrecht z Valdštejna. Armáda se pomalu sbírala do protiútoků. Než se však hnula proti nepříteli, 20. dubna 1632 zapálil ze msty jeden z vojáků pěti starosaských praporců infanterie o síle 801 mužů, dislokovaných v Chrudimi společně s kyrysnickou kompanií hraběte Montecuccoliho, dům Jiřího Hesa na předměstí.²³⁹ V hašení ohně, který se rychle rozšířil na okolních devět domů a Plesovský a Kuchyňkovský dvůr, však soldáti měšťanům bránili, dokonce i takovým způsobem, že zbili purkmistra Viktorina Tugurina, a všeho, co se majitelům hořících domů podařilo zachránit, se zmocnili. To však nebylo vše. Na

²³⁴ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 45v – 46, *Pamětní kniha rudá* (1628 – 1798), *Milostivá resoluce*.

²³⁵ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 48v – 49, *Pamětní kniha rudá* (1628 – 1798), *Vykradení radnice, Velký vítr*.

²³⁶ Asi 30 000 lidí uhořelo nebo bylo zabito vojáky.

²³⁷ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 206, 232 – 241.

²³⁸ *List hejtmanů Chrudimského kraje císaři*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 281.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 49v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Pobyt vojsk*.

²³⁹ Hospodář mu totiž nebyl po vůli.

začátku května téhož roku postihl mráz²⁴⁰ a krupobití chrudimské vinice, které toho roku vyprodukovaly málo vína, a to odporně kyselého a v polovině června 1632 se město dočkalo dalšího průtahu vojska, tentokrát maširování dvou kornet rejtarstva nejvyššího z Hazmburka. Částečnou úlevu Chrudimi přineslo definitivní vytlačení Sasů z Čech na konci téhož měsíce.²⁴¹

Po odchodu Sasů z českého království se rozpoutala druhá vlna konfiskací, která zasáhla osoby podporující saský vpád či sloužící v nepřátelské armádě. Jednalo se o 335 lidí panského, rytířského a městského stavu,²⁴² jež přišli o statky v celkové sumě přes 3 miliony zlatých.²⁴³

Jakmile si Valdštejn uvolnil ruce vyhnáním Sasů z Čech, pustil se do stíhání Švédů. Vyvrcholením jejich kličkované se stala jednoho mlhavého listopadového dne roku 1632 bitva u Lützenu, ve které zvítězili severani. Švédové však smrtí krále Gustava II. Adolfa přišli o výjimečného vojevůdce.²⁴⁴ Valdštejn se s čtyřiceti dvěma císařskými regimenty stáhl zpět do Čech, kde si vojáci v jednotlivých městech rozložili zimní kvartýry. V Chrudimi se tak od 8. prosince 1632 nacházelo šest praporců pěchoty z regimentu hraběte Gallase. Lidé byli průtahy vojsk a jejich ložirováním ve městě, tak vyčerpáni, že „*sousedů sotva třetí díl při obci, nemohouce bezelstně těm velikým těžkostem zadosti činiti, zůstalo, někteří také z nich od strachu ze světa sešli, mnozí sobě smrti nežli živobyťi vinšovali.*“²⁴⁵

Hvězda Albrechta z Valdštejna začala v roce 1633 pomalu pohasínat. Svými úspěchy, ctižádostí, tvrdostí a zejména vlastnictvím obrovského množství statků si brzy získal nepřátele. V únoru 1634 ho císař za zradu zbavil funkce vrchního velitele císařských vojsk a záhy byla v Chebu nad ním a jeho příznivci vykonána exekuce.²⁴⁶ Po smrti Albrechta z Valdštejna a jeho druhů, kteří při něm stáli do poslední chvíle, proběhlo zabavení jejich majetku. Jednalo se o poslední velkou vlnu konfiskací v Čechách. Statky v odhadní sumě 15

²⁴⁰ Na začátku května napadl sníh.

²⁴¹ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 242 – 246.; *Soupis a dislokace císařského vojska*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 289.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 52, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Oheň na podměstí, kroupy a průtah vojska*.

²⁴² 16 osob panského, 128 rytířského a 191 městského stavu.

²⁴³ BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací*. Část I. s. CXLIV – CXLV.

²⁴⁴ Správu nad severskou zemí z důvodu nezletilosti následnice trůnu Kristiny, která měla pouhých šest let, převzala regentská vláda v čele s kancléřem Axelem Oxenstiernou. ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 113 – 133.

²⁴⁵ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 53, *Pamětní kniha rudá* (1628 – 1798), *Zimní kvartýry*.

²⁴⁶ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 128 – 136.

milionů zlatých, případně do královského fisku, rozdával císař vesměs svým generálům, plukovníkům či důstojníkům.²⁴⁷

Důsledky války doléhaly na Chrudim každodenně. Jedním z nich se stal mor, vypuknuvší ve městě 21. září 1633 a trvající do 6. ledna 1634. Lidé ve velkém množství umírali. Během tří a půl měsíce bylo na hřbitovech Sv. Michaela, Sv. Kříže a Sv. Jana pohřbeno 305 osob.²⁴⁸ Zesláblé a epidemií zmenšené obyvatelstvo města muselo v dubnu 1634 opět společně s celým krajem čelit zimnímu kvartýrování vojáků, tentokrát v přílišném počtu 22 kompanií. Protože se i krajským hejtmanům oblast Chrudimska zdála oproti jiným končinám více zatížena, žádali české místodržící o ušetření kraje dalších průtahů vojsk a jeho ložirování.²⁴⁹ Zda se tak stalo, není v pramenech uvedeno. Aby všechny útrapy chrudimského obyvatelstva neměly konce, rozpoutala se v srpnu 1634 v Chrudimi panika, spojená se zprávou, že se k městu kvapem blíží vojska saského kurfiřta Jana Jiřího. Lidé reagovali útekem do lesů nebo společně s děkanem Čichovským do kláštera ve Žďáru nad Sázavou. Sasové se však naštěstí z Hradce Králové dostali jen po Dašice.²⁵⁰

Výsledek bitvy u Nördlingenu, ve které v září 1634 císařsko-španělská armáda drtivě porazila švédské oddíly, vernal do války také Francii.²⁵¹ Velká část císařského vojska v počtu čtyřiceti čtyř pluků se uchýlila do Čech do zimních kvartýrů. Na nerovnoměrnost jejich rozložení chodily králi stížnosti, v nichž se uvádělo, že jsou více postiženy neúrodné a vyčerpané končiny, naopak největší a nejbohatší kraje zůstávají kvartýrování vojáků ve větší míře ušetřeny.²⁵² Např. v květnu 1635 upozorňoval kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna české místodržící na neúměrné zatížení poloviny Chrudimského kraje, kde musí 1 293 poddaných vydržovat jedenáct kompanií s plukovníckým štábem nejvyššího Leutersamba.²⁵³ Že byl Chrudimský kraj již dříve často vystaven řádění a vydržování soldatesky, svědčí příloha z listu komisařů Ferdinandovi III. z roku 1636, ve které se uvádí, že v letech 1631 – 1634 odvedla tato oblast na císařskou armádu 980 604 zlatých.²⁵⁴

Zimní kvartýrování vojáků se nevyhnulo ani Chrudimi, kde od 3. ledna do 13. června 1635 ložiroval štáb nejvyššího Filipa Wildperga. Měšťané v tomto období vydali na jeho

²⁴⁷ BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací*. Část I. s. CXLVI – CXLVII.

²⁴⁸ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 474v, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Paměti ex matricula ecclesiae*.

²⁴⁹ *List hejtmanů chrudimského kraje čes. míst.* LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 325.

²⁵⁰ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 82 – 83.; CEREGHETTI, Josef. *Historia Chrudimska*. s. 36.

²⁵¹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize*. s. 212 – 214.

²⁵² LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 36 - 37.

²⁵³ *List Karla Eusebia knížete z Lichtenštejna místodržícím.* LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 368.

²⁵⁴ *List komisařů Jindřicha Kolovrata a Petra Jiřího Přichovského Ferdinandovi III.* LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1636 – 1639*. Díl V. Praha: Naše vojsko, 1954. Regesta fondu militare. s. 24 – 25.

obživu dosti vysokou částku 13 253 zlatých 30 krejcarů²⁵⁵ a poddaní z vesnic, přináležejících k městu, dalších 1 795 zlatých 20 krejcarů.²⁵⁶ Dohromady tedy 15 048 zlatých 50 krejcarů. Protože i tak byla soldateska nespokojena, uvrhla městskou radu na sedm dní do vězení.²⁵⁷

Více než podporu nekatolického tábora volil Jan Jiří Saský vlastní prospěch a začal se klonit na stranu císaře. Výsledkem jejich jednání se na konci května 1635 stalo uzavření tzv. pražského míru, kterým saský kurfiřt za příslib rozvázání všech spojeneckých svazků se zahraničními státy dosáhl územního zisku obojí Lužice. K podmínkám míru, jež odsouval platnost restitučního ediktu o čtyřicet let, a pro náboženské změny určoval mezník k roku 1627, se přidala i většina říšských knížat a měst.²⁵⁸

České země si tak na nějaký čas oddychly od bojů, avšak o to více musely odvádět kontribucí a verbovat nových vojáků. Např. v roce 1636 musely vyčerpané Čechy dodávat saskému a císařskému vojsku potraviny a naverbovat 1 800 pěšáků a 500 jezdců, což zásobovací potíže ještě zhoršovalo.²⁵⁹ V Říši klid však nenastal. V říjnu 1636 došlo na území Braniborska u městečka Wittstocku ke střetnutí spojené císařsko-saské armády se švédskými jednotkami pod vedením Banéra. I přestože severani zvítězili, stal se následující rok jejich velkým ústupem k Baltskému moři.²⁶⁰

Smrtí Ferdinanda II. v roce 1637 se do čela habsburského tábora dostal jeho syn již dříve za českého a uherského krále přijatý Ferdinand III., volící na rozdíl od svého otce obezřetnější politiku, opatrnější nakládání s finančními prostředky, jichž se čím dál víc nedostávalo, a do značné míry vítal spolupráci se šlechtou.²⁶¹ Změna panovníka Chrudimi přinesla 25. listopadu 1637 obnovení všech privilegií, která nebyla v rozporu s Obnoveným zřízením zemským, a udělil jí navíc právo na konání čtvrtého jarmarku ve středu po památce

²⁵⁵ Takto: 10 968 zlatých v penězích, 830 zlatých 15 krejcarů za 1 107 korců ovsu, Filipovi Wildpergovi 300 zlatých a na jeho tabuli 108 zlatých za 69 korců žita, 12 korců pšenice a 25 korců ječmene, poslům 100 zlatých, 75 zlatých za 100 korců ovsu, darovaných do Prahy, regimentfelčarovi 54 zlatých 45 krejcarů za 73 korců ovsu, řemeslníkům za práci 600 zlatých, 67 zlatých 30 krejcarů za šest telat, dva volí a čtyři ovce, darované do Prahy, a 150 zlatých za koně.

²⁵⁶ Ve vsi Kočí museli vynaložit 37 zlatých 30 krejcarů v penězích, 18 zlatých 45 krejcarů za 25 korců ovsu a 397 zlatých 50 krejcarů za 13 koňů, krávu a 2 volí, ve vsi Topol 30 zlatých, 31 zlatých 30 krejcarů za 42 korců ovsu a 190 zlatých 20 krejcarů za 5 klisen, 2 hřebce a 2 krávy, ve vsi Vestec 28 zlatých, 18 zlatých za 24 korců ovsu a 705 zlatých 50 krejcarů za 27 kusů dobytka a klisnu a ve vsi Vlčnově 115 zlatých, 86 zlatých 15 krejcarů za 115 korců ovsu a 135 zlatých 20 krejcarů za 5 koňů a 3 krávy.

²⁵⁷ *Rozdělení kvartýrů*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl IV. s. 356, 369.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 59 – 61v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Náklad na štáb nejvyššího Wildperga v roce 1635*.

²⁵⁸ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 136 – 139.

²⁵⁹ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 5 – 6.

²⁶⁰ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 143 - 156; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize*. s. 215 – 216.

²⁶¹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. s. 182 – 184.

Nalezení svatého Kříže a pátý dobytčí trh na den svatého Prokopa.²⁶² O tom, že město Chrudim nepřestalo usilovat o navrácení platu z chlumeckého panství, o který přišlo v první vlně konfiskací, svědčí dne 6. července 1638 předání dvou suplikací, v nichž Chrudimští žádali o návrat onoho platu, dříve sloužícího na vydržování kněží, žáků a špitálů, a o odpuštění frýdlantského dluhu, který byl na měšťanech vynucen mocí chrudimskými zástupci obce císaři při příležitosti jeho cesty z Vysokého Mýta do Pardubic. Král slíbil, že po shlédnutí suplikací, pošle do města odpověď.²⁶³

Kromě zimních kvartýrů a několika průtahů menších vojenských jednotek, zvláště Chebským krajem, zůstávalo české království v roce 1638 větších válečných akcí ušetřeno. Obrozené a posílené švédské jednotky se ale v září 1638 hnuly z Pomořan na jih a koncem února 1639 stanuly v jižním Sasku, kde si bitvou u Saské Kamenice otevřely cestu do několik let válkou nedotčených Čech.²⁶⁴

Z vojenských důvodů se v lednu 1639 v českém království ubytovaly v zimních kvartýrech tři pěší a tři jízdní regimenty, které se soustřeďovaly pouze ve třech krajích v sousedství Slezska – v Boleslavském, Chrudimském a Hradeckém.²⁶⁵ Do Chrudimského kraje dorazily dva pluky – Puchheimův o síle 777 mužů (552 jezdců a 225 pěších) a Braganzův s 560 muži (245 jezdců a 315 pěších)²⁶⁶ – a dva reformovaní lajtnanti Longewaldt a Villalobos.²⁶⁷ Výlohy na ně činily v měsíci únoru 26 341 zlatých a v březnu 26 741 zlatých.²⁶⁸ Přímou v Chrudimi kvartýroval štáb a jedna kompanie Jana Kryštofa Puchheima.²⁶⁹ Kvůli nebezpečí švédského vpádu se do Čech stáhly ještě další císařské oddíly ze Slezska, Lužice a Franska, posilovaly se posádky ve městech a shromažďoval se proviant, který pocházel nejen z kontribucí, jež by zdaleka nepokryly všechny potřeby vojska, ale tentokrát i z rekvizic. Jeho odvoz z krajských shromaždišť do proviantních skladů však komplikoval nedostatek povozů. S horečnými přípravami na obranu Čech silně kontrastovala netečnost generállajtnanta Gallase,²⁷⁰ v jejímž důsledku postihl českou zemi jeden z nejkřutějších roků třicetileté války.

²⁶² LÁBLER, Karel. *Listář královského věnného města Chrudimi: Privilegia městská a listy králů českých*. Chrudim: Chrudimské muzeum, 1900. s. 54 – 57.

²⁶³ SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 71v, *Pamětní kniha rudá (1628 - 1798), Deputace k císaři v roce 1638*.

²⁶⁴ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 6 – 10.; ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 167 – 184.

²⁶⁵ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 6 – 10.

²⁶⁶ *List vrchního komisaře Mittlaw čes. míst*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 214.

²⁶⁷ *Rozvržení kvartýrů*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 200.

²⁶⁸ *List vrchního komisaře Mittlaw čes. míst, Soupis měsíčních nákladů na vojsko*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 214, 251.

²⁶⁹ *Rozdělení kvartýrů*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 201.

²⁷⁰ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 6 – 11.

Funkci podkomořího královských věnných měst plnil po smrti Filipa Fabricia z Rosenfeldu a Hohenfallu od podzimu roku 1632²⁷¹ Petr Příchovský z Příchovic. Ten během svého působení v úřadu obnovil chrudimskou městskou radu třikrát – v roce 1633, 1636 a 1637. Od roku 1633 do roku 1636 plnil funkci primátora Jan Šelakovský, kterého v roce 1636 nahradil Václav Kryšpín.²⁷² Dne 26. listopadu 1638 obnovil nový podkomoří královských věnných měst Zdeněk Lev Libštejnský z Kolovrat, na Svojkově, Birkštejně a Konojedech, toho času také vizitátor v Hradeckém, Časlavském, Boleslavském a Litoměřickém kraji městskou chrudimskou radu, v níž začal funkci primátora plnit Daniel Šebestián z Častolovic.²⁷³ Jak se konšelé střídali v purkmistrovském úřadu a jak často probíhalo jejich zasedání, je patrné z tabulky č. 1 a grafu č. 1, umístěných v příloze.

Městská rada zasedala ve stejném složení od 26. listopadu 1638 až do 16. srpna 1640. Téměř od začátku jejího funkčního období probíhala radní jednání v nadprůměrném počtu, protože štáb a kompanie nejvyššího Jana Kryštofa Puchheima kvartýrující od ledna 1639 ve městě, vyžadovaly od konšelů větší pracovní úsilí k plnění jejich požadavků. Zasedání se kromě běžné agendy týkala výběru kontribucí pro vojsko a řešila krádeže dobytka, kterých se dopouštěla neukázněná soldateska.

Úřad císařského rychtáře doznal také změny. V letech 1636 – 1638 v něm působil Jan Šelakovský. Dne 20. září 1638 ho nahradil primátor Václav Kryšpín, který musel dle zápisu v městské pamětní knize před celou městskou radou složit přísahu. Svou funkci, pravděpodobně kvůli smrti, zastával pouze čtvrt roku, protože 11. ledna 1639 byl novým císařským rychtářem zvolen Jiří Vojtěch Boleslavský.²⁷⁴ V roce 1636 se vedle Viléma Jindřicha Bezdrůžického z Kolovrat a na Bystrém a na místo Jindřicha Dobřenského z Dobřenic stal hejtmanem Chrudimského kraje Václav Vrabský Tluksa z Vrábí a na Zdechovicích.²⁷⁵

²⁷¹ KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius*. s. 128.

²⁷² SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, fol. N 23, O 10, Q 5, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643), *Obnova městské rady v letech 1633, 1636 a 1637*.

²⁷³ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, fol. 185, *Manual Consularis II* (1634 – 1642), *Obnova městské rady v roce 1638*.; Daniel Šebestián z Častolovic, působící od roku 1631 jako starší obecní, 1633 jako konšel a 1638 jako primátor, pocházel ze zámožné erbovní rodiny, žijící v Chrudimi. V roce 1640 se mu podařilo značně rozšířit rodinný majetek výhodným sňatkem s dcerou královéhradeckého primátora a hejtmana městské milice Jindřicha Vadasa Magdalénou. Během války se pro chrudimskou obec mnoho zasloužil. In BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 20- 21.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, fol. M 37, N 23, Q 37. *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643), *Obnova městské rady v letech 1631, 1633 a 1638*.

²⁷⁴ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 72 - 74, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Jmenování rychtáře*.

²⁷⁵ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, fol. 477, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662), *Seznam hejtmanů Chrudimského kraje*.

Chrudimský děkan a vikář Řehoř František Čichovský pokračoval v Chrudimi a chrudimském vikariátu v protireformaci a podával o ní zprávy do Prahy, z nichž je patrné, že se v oblasti vikariátu potýkal s velkým nedostatkem kněží. Např. zpráva z 5. října 1637 dokládá, že na 3 děkanské, 61 farních a 101 filiálních kostelů a 18 558 katolíků, kteří chodí k pravidelné zpovědi, připadá pouze 21 kněží s 5 výpomocnými.²⁷⁶

I přes všechny potíže, které přinášela válka, uskutečnila se ze zádušních peněz v roce 1635 oprava kostela Nanebevzetí Panny Marie. Vnitřek byl vybělen a někde i vymalován, opatřen novými lavicemi, kamennými kropenkami a podlahou a na severní straně chrámu vznikla nová sakristie.²⁷⁷ K další opravě kostela se přistoupilo v květnu 1637, kdy se začal bourat starý krov na kostelní věži Trubačce, který měl tvar „babského klobouku“. Za přispění měšťana a spoluradního Jiřího Boleslavského, císařského služebníka a německobrodského měšťana Jana Jindřicha z Lewenfelzu a obce byl do 2. září 1637 vytvořen nový krov ve tvaru čtyřbokého jehlanu, jehož stavby se za sumu 700 zlatých ujal společně s tovaryši tesařský mistr Mikuláš Schikerus z Prahy.²⁷⁸

2.3.4 Chrudim na pozadí švédských vpádů do Čech (1639 – 1648)

Na konci dubna 1639 se na severozápadě Čech objevily první švédské jednotky, které záhy následoval zbytek vojska v čele s Johanem Banérem. Do konce června ovládli Švédové kromě jihočeských krajů a Prahy téměř celé území Čech. Ač Banér sliboval českému obyvatelstvu osvobození od papežského útlaku, mohla si jeho soldateska v okupovaných krajích dělat, co chtěla. Loupila, drancovala, plenila a nemilosrdně se chovala k obyvatelům, což v protestantech žijících dosud v Čechách vyvolalo zklamání, ba nenávist.²⁷⁹

Početné císařské jednotky, nacházející se v Čechách, trpěly špatným zásobováním, a tak se s nepřáteli předháněly v pustošení země. Např. v květnu 1639 si podkomoří královských věnných měst Zdeněk Lev Libštejnský z Kolovrat stěžoval na zatížení Chrudimi, Vysokého Mýta a Poličky císařskou soldateskou, která na obyvatelích měst vyžadovala víc, než by měla a neměla zábran v loupení v okolí. Dokonce se nebála napadnout staronového

²⁷⁶ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 219. Více o vizitaci far v období pobělohorské rekatolizace in ČÁŇOVÁ, Eliška. Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech. In *Sborník archivních prací* 35, 1985, s. 486 – 557.

²⁷⁷ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 84.

²⁷⁸ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 48, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Oprava střechy*.

²⁷⁹ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 277 – 289.

hejtmana Chrudimského kraje Ladislava Lukavského z Lukavice a na Zaječicích, který ve funkci téhož roku vystřídal Václava Vrabského Tluksu z Vrábí.²⁸⁰

Kromě excesů, kterých se dopouštěli císařští vojáci, pořádali od listopadu 1639 silné švédské jednotky výpady do Chrudimského kraje, kde vyplenily Vysoké Mýto,²⁸¹ Litomyšl a Svitavy a velké škody způsobily v řadě menších měst – Slatiňanech, Hrochově Týnci, Mezilesí a Rosicích.²⁸² Na Chrudim však došlo také. Dne 16. listopadu 1639 sem dorazil nepřítel. Švédským rejtářům a dragounům o síle 2 tisíc mužů nedělalo problémy prosekat se horní bránou a dostat se do města. Po vyplenění několika domů, rekvírování všech koní ve městě i na předměstí a několika ovcí a hovězího dobytka, požadovali po měšťanech 6 tisíc říšských tolarů. Obec jich dokázala dát dohromady jen 700. Aby Švédové měli jistotu, že jim bude zbytek peněz vyplacen, sebrali s sebou při odjezdu (druhý den zvečera) čtyři obyvatele města²⁸³ jako rukojmí.²⁸⁴

Činnost městské rady od června do srpna 1639 paralyzoval nenadálý vpád Švédů do Čech, nepřátelská okupace většiny českého území a řádění císařské soldatesky trpící hladem. Jakmile se Chrudim vzpamatovala z prvotního ochromení, začala plnit nařízení o zásobování charvátských vojáků ve strategicky důležité pardubické pevnosti, což si vyžádalo zvýšenou aktivitu konšelů. Listopad a prosinec naopak přinesl výrazný propad v počtu radních jednání, který podle všeho zapříčinily časté výpady švédských vojáků do Chrudimského kraje a nemilosrdné drancování krajského města.

Ještě než byla proti Švédům zorganizována obrana, Banér přestal považovat české království, proměněné v devastovanou krajinu, jako vhodnou vojenskou základnu, a tak se hlavní švédské oddíly začaly na konci zimy z Čech postupně stahovat. Na jaře roku 1640 se císařská armáda pustila do úspěšného dobývání středočeských a východočeských měst, což do konce března způsobilo odchod všech severánských vojáků z českého území. Stejně tak jako Čechy zasáhlo bezuzdné řádění švédských žoldnéřů i Slezsko.²⁸⁵

²⁸⁰ *List podkomoří věnných měst Zdeňka Kolovrat českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 11, 289.

²⁸¹ Purkmistr a primátor města byli vzati do zajetí, dva roky věznění ve Slezsku a propuštění až po výkupném v hodnotě 4 tisíc tolarů.

²⁸² FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 280 – 281.; *List hejtmana Chrudimského kraje Lukavský arciknížeti Leopoldovi Vilémovi*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 11, 356.

²⁸³ Mezi nimi se nacházeli dva členové městské rady Jiří Suchánek a Jan Šebestianides, kteří byli Švédy věznění dva roky v Bamberce. In HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. Chrudim, 1926. s. 215.

²⁸⁴ *List primase Daniela Šebestiána české komoře*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl V. s. 363.; SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 74, *Pamětní kniha rudá (1628 - 1798), Švédský vpád do Chrudimi v roce 1639*.

²⁸⁵ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 277 – 289.

Část císařských jednotek se uchýlila do zimních kvartýrů do Čech. Do Chrudimského kraje byl přidělen Borriho pěší regiment a Myslíkův jízdní pluk a přímo do Chrudimi jedna Myslíkova kompanie, jež sem dorazily v průběhu dubna 1640. Jejich zásobování plynulo z prostředků kraje.²⁸⁶ Na konci července obdržel krajský hejtman Vilém Jindřich Bezdrůžický z Kolovrat požadavky od 8 kompanií a plukovníckého štábu Myslíkova kyrysnického regimentu, který od každého usedlého poddaného vyžadoval 5 zlatých měsíčně. Dohromady by to za celý kraj činilo 21 140 zlatých 44 krejcarů a 1 640 zlatých místo servicií. To krajský hejtman vnímal jako „*břímě nesnesitelné*“ a tázal se místodržících, co má v této věci podniknout.²⁸⁷

Chrudim, vypleněnou Švédy a sužovanou císařskou soldateskou, postihlo v druhé půli roku 1640 několik přírodních katastrof. Ze dne 30. července toho roku se z městské pamětní knihy dovídáme o náhlých přivalech deště a silném krupobití, které způsobilo obrovské škody na úrodě v řádu několika set či tisíc kop grošů míšeňských. Kroupy, jejichž velikost dosahovala v okolí Vlčnova „*největší pěsti*“, poranily spoustu lidí, zabily mnoho ptactva a poničily velké množství domů. Lidé, spatřujíc v bouři „*veliký hněv Boží... jakoby poslední den soudný přicházeti měl*“, si zoufali, že skonají hladem, a prosili Boha, aby je již více netrestal. Jejich přání se však nesplnilo. Hned další měsíc po krupobití následovalo přemnožení myší, které požraly všechno na podzim vyseté obilí a přivodily velkou zkázu dalším potravinám, a v tomtéž roce se také vylíhl nadměrný počet housenek, kterým se podařilo zlikvidovat veškeré zelí.²⁸⁸

Chrudim se po zpusťování Švédy pomalu zvedala na nohy, což bylo patrné i na zvyšujícím se počtu schůzí konšelského sboru. V dubnu dosáhly nadprůměrného množství, jež ovlivnily průtahy císařského vojska a zimní kvartýr jedné kompanie Myslíkova jízdního regimentu ve městě, který byl živen z kontribucí. Od 6. srpna do 16. srpna 1640 se uskutečnilo jedno jediné zasedání, což lze vysvětlit krátkostí a předčasným ukončením purkmistrovského úřadu Teodora Thadeuse novým sázením konšelů.

Vpád Švédů do Čech v roce 1639 znemožnil v tomtéž roce v Chrudimi obnovit městskou radu. K obnově došlo tedy až v srpnu 1640 prostřednictvím nového podkomořího královských měst věnných Viléma Jindřicha Bezdrůžického z Kolovrat, na Bystrém a Čankovicích, toho času hejtmana Chrudimského kraje, a hofrychtěře Jana Matyáše Začala

²⁸⁶ *List Ferdinanda III. arciknížeti*. LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1640 – 1642*. Díl VI. Praha: Naše vojsko, 1955. Regesta fondu militare. s. 50.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, *Manual Consularis II* (1634 – 1642).

²⁸⁷ *List hejtmana Chrudimského kraje Viléma z Kolovrat českým míst*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 91.

z Biletína a na Selmicích. Funkci primátora nadále vykonával Daniel Šebestián z Častolovic.²⁸⁹ Jak se konšelé střídali v purkmistrovském úřadu a jak často se scházeli v radním domě, vypovídá tabulka č. 2 a graf č. 2 v příloze.

Na počátku funkce nových konšelů probíhaly jejich schůze v průměrném či nadprůměrném počtu, což způsobovalo zajišťování zásob a kontribucí pro Myslíkův regiment. První pokles je patrný až v listopadu 1640, jež lze vysvětlit krátkostí purkmistrovského úřadu Jiřího Marhouna, trvajících pouze patnáct dní.

Ač obyvatele Chrudimi přivedl rok 1640 na pokraj zoufalství, jednalo o lid věřící, kterým dodávaly sílu motlitby a potěšení nová archa. Tu nechal do děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie 19. listopadu téhož roku přivést rytíř Matyáš Cyril Hain z Hainbergu, toho času hejtman novohradského panství. Jednalo se o dřevořezbu zdobenou malbou, zlatem a stříbrem. O tři dny později, 22. listopadu, byla archa za přítomnosti celé obce chrudimským děkanem Čichovským slavnostně vyzdvižena na literátský oltář.²⁹⁰

V té době byl děkan kostela Nanebevzetí Panny Marie, vikář Chrudimského kraje, protonotář apoštolské stolice a bratr benediktinského řádu Řehoř František Čichovský z Landsperka již těžce nemocen a dne 7. prosince 1640 zemřel ve svém domě. Mnozí lidí pro něj velice truchlili, vždyť po dvanáct let působil v Chrudimi a spoustu dobrého pro obec i kraj vykonal. Městská pamětní kniha jeho zásluhy vyčítá: „1. varhany nový vyzdviženy, 2. monstrance velmi pěkná stříbrná udělána, 3. kostel velký Matky Boží vobnoven, 4. kapla druhá vnově způsobena, 5. věže přitěmž chrámě Páně... jak náleží spravena, naposledy pěkná archa, na voltář literátský... nákladně vzdělána jest.“²⁹¹ Dne 11. prosince bylo tělo chrudimského duchovního pastýře, který během svého života od obce ročně pobíral plat 300 kop grošů míšeňských, 30 sudů piva, 3 korce pšenice, 30 korců žita, 6 korců ječmene, 14 korců ovsu, 2 korce hrachu, 2 bečky soli, 18 žejdlíků másla, 9 kop míšeňských koření a 1 vepře, uloženo do hrobu před velký oltář v hlavním kostele.²⁹²

Volnou funkci chrudimského děkana a zároveň vikáře Chrudimského kraje zaujal bývalý pardubický děkan Diviš Ferdinand Měsíček z Výškova, který to ve věnném městě

²⁸⁸ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 74v – 76, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Krupobití v roce 1640, Škoda od myši*.

²⁸⁹ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, fol. R 10, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643), *Obnova městské rady v roce 1640*.

²⁹⁰ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 76v – 78v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Nová archa*.

²⁹¹ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 77, 79, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Nová archa, Smrt a pohřeb chrudimského děkana*.

²⁹² HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 220.; SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 79, *Pamětní kniha rudá* (1628 – 1798), *Smrt a pohřeb chrudimského děkana*.

neměl z počátku jednoduché, neboť ho měšťané neustále napomínali a srovnávali ho se zemřelým Čichovským.²⁹³

Peněžní příspěvky, které svému příbuznému dodával španělský královský dvůr, se z důvodu vnitřní krize ve Španělsku v roce 1640 začaly tenčit, ba přímo ustávaly.²⁹⁴ To pro Ferdinanda III. znamenalo výraznější šetření a opatřování financí, kde se dalo, čímž se ještě více zvyšovaly nároky na české obyvatelstvo.

V zimních kvartýrech v Chrudimském kraji pobýval od prosince 1640 do května 1641 kyrysnický pluk hraběte Jana Kryštofa Puchheima.²⁹⁵ V Chrudimi kvartýroval štáb.²⁹⁶ Po jeho odchodu z kraje vymáhal jeho plukovní kvartýrmistr na chrudimském komisaři Karlovi Kunatovi Dobřenském z Dobřenic požitky za pátý měsíc.²⁹⁷ Jeho požadavek však nebyl oprávněný, vzhledem k výlohy na onen pluk činily za čtyři měsíce 53 313 zlatých.²⁹⁸

Chrudim postihl v roce 1641 dvakrát zkázonosný požár. První se rozpoutal 12. dubna 1641 v noci v chrudimském vnitřním městě. Oheň vzešel z domu Mistra Kryštofa Mathebea Bohdaneckého, a protože se v domě nenacházela ani kapka vody na jeho uhašení, rozšířil se na dalších šest domů: dům Jakuba Střechoveciusa, toho času radního písaře, Kozákovský, Jiřího Šťastného Smilipeusa, Lidmily Kořínkové, Bradýřský a Jiřího France, a řeznické krámy, které všechny lehly popelem. Nikdo však v této věci nebyl obviněn.²⁹⁹

K výraznějšímu snížení počtu radních zasedání došlo v lednu až březnu 1641, kdy se jednání zabývala především zajišťováním vysokých kontribucí pro štáb kyrysnického regimentu Jana Kryštofa Puchheima, kvartýrujícího ve městě. Proč kvůli přítomnosti císařského vojska ve městě tentokrát nedošlo ke zvýšení radních jednání, ale ke snížení, prameny nedokládají. V dubnu, kdy ve vnitřním městě vypukl požár, se četnost konšelských schůzí zvýšila, až v červnu dosáhla nadprůměrného počtu. Koncem funkčního období konšelské rady množství zasedání opět pokleslo v důsledku krátkosti purkmistrovského úřadu, tentokrát Eliáše Kryštofa Beckera.

V říjnu 1641 dorazil do města Chrudimi podkomoří královských věnných měst Vilém Jindřich Bezdrůžický z Kolovrat, který 5. října za asistence hofrychtěře Jana Matyáše Začala z Biletína obnovil městskou radu. Hned druhý den, 6. října, když se v domě císařského rychtáře Jiřího Vojtěcha Boleslavského chystal pro pana podkomořího oběd, vzešel z komína

²⁹³ HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko*. Díl IV. s. 221.

²⁹⁴ POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a evropské krize*. s. 218 – 220.

²⁹⁵ *List Ferdinanda III. českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 131.

²⁹⁶ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, *Manual Consularis II* (1634 – 1642).

²⁹⁷ *List českých místodržících Karlovi Dobřenskému*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 183.

²⁹⁸ *Podrobné vyúčtování*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 194.

onoho domu oheň, který zachvátil třetinu vnitřního města. Požáru neušla radnice, obecní kotce, šatlava, pivovar, Zitkovský mlýn na předměstí a 52 domů ve městě.³⁰⁰ Ony tragédie znovu upozorňovaly na rozdělení města a předměstí na několik čtvrtí – Páčovskou, Klášterní, Bohatou, Domapilovskou, Novoměstskou, Rybářskou, Vořovskou, Svatokateřinskou, Pútrkasskou, Dláženskou, Prostřední a Odpolní – nad kterými dohlíželi obcí ustanovení správci. Právě oni měli ve svém obvodu hasit vznikuvší oheň či zabránit v jeho rozšiřování.³⁰¹ Kromě požáru postihla město téhož roku v důsledku častých mrazů malá úroda vína a ovoce.³⁰²

Místo avizovaných šesti pluků se do českého království na začátku roku 1642 nakvartýrovalo 2 409 opěšalých jezdců z dvanácti regimentů, kteří měli být vyživováni z kontribuce povolené stavovským sjezdem a opatření koňmi, nadto musela již tak vytižená země zásobovat proviantem císařské vojsko v Říši.³⁰³ Do Chrudimského kraje dorazil koncem února Gonzagův pluk opěšalých jezdců o síle 266 mužů,³⁰⁴ ale již v dubnu téhož roku napomínali čeští místodržící hejtmany Chrudimského kraje, že vojákům neposkytují dostatečné množství požitků, a tudíž hrozí jejich vyjždění do okolí a loupení.³⁰⁵ Většina vojáků, i přestože dostala koncem května či začátkem června peníze na rekauty, kvartýry neopustila a zůstávala nadále v krajích.³⁰⁶

Zasedání městské rady se od požáru třetiny města a radnice střídavě zvyšovalo a snižovalo, podle potřeby výběru kontribucí na zásobení císařského vojska v Říši a opěšalých jezdců v kraji.

Do čela značně demoralizovaného švédského vojska se po smrti Banéra³⁰⁷ dostal v listopadu 1641 neméně talentovaný Lennart Torstensson. Po obnově pořádku v armádě se rozhodl udržet taktiku svého předchůdce – válka musela zasáhnout především dědičné země císaře.³⁰⁸ Na jaře roku 1642 zahájil nový švédský vojevůdce tažení do Slezska a následně po porážce nepřítele u Svídnice i na Moravu, kde se jim v červnu podařilo dobýt důležitého

²⁹⁹ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 79v – 80, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Požár ve městě v roce 1641*.

³⁰⁰ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 80v – 81, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Požár města v roce 1641*.

³⁰¹ BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 92.

³⁰² SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 81, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Mrazy*.

³⁰³ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 12 – 13.

³⁰⁴ *Početni stavy a rozdělení opěšalých jezdců*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 244.

³⁰⁵ *List českých místodržících hejtmánům Chrudimského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 277.

³⁰⁶ *List českých místodržících vrchnímu komisaři Chrudimského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 304.

³⁰⁷ Zemřel 10. května 1641 v Halberstadtu.

³⁰⁸ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 290 – 293.

strategického bodu – opevněné Olomouce.³⁰⁹ Majíce krytá záda, pořádaly švédské jednotky od července výpady na Hradecko a Chrudimsko.³¹⁰

Velká část císařské armády se soustřeďovala v Čechách. Zdejší obyvatelstvo muselo kromě jejího zásobování proviantem odvádět od července nově vypsané peněžité a obilní kontribuce, na jejichž výběr měl v Chrudimském kraji dohlížet nově jmenovaný krajský hejtman Hynek st. Talácko z Ještětic a jeho kolega Ladislav Lukavský z Lukavic a na Zaječicích, a sbírat králem na tři měsíce nařízenou zemskou hotovost.³¹¹ Do té Chrudim vyslala tři muže k infanterii – Samuela Soustružníka, Jana Vlašíka a Daniela Zmrzlého a jednoho k rejtarstvu – Felixe Machandra, a opatřila je platem 45 krejcarů (infanterie) a 1 zlatým 30 krejcarů (rejtarstvo).³¹²

Výraznější pokles počtu radních zasedání v dubnu až červnu 1642 zapříčinilo švédské nebezpečí, hrozící Čechám, a červencové zvýšení nově vypsané kontribuce.

V Chrudimském a Hradeckém kraji se od srpna 1642 koncentrovalo asi 1 600 vojáků z různých regimentů.³¹³ Do Chrudimi, Vysokého Mýta, Poličky a Lanškrouna byl v září umístěn regiment Dona Camilla Gonzagy,³¹⁴ kterému se měly vyplácet zimní požitky za tři měsíce, ale již na konci září si nejvyšší vachtmistr pluku Jan Bullin stěžoval, že nedostávají nic. Věc měl tedy vyřešit vrchní komisař kraje.³¹⁵ Obyvatele Chrudimska ložirování Gonzagova regimentu nakonec stálo 24 271 zlatých 54 krejcarů, z čehož odvedli pouze 14 336 zlatých 6 krejcarů a zbytek zůstávali dlužni.³¹⁶

Protože se Torstenssonovi, stále setrvávajícím na Moravě, nenaskytla vhodná chvíle na ohrožení Prahy nebo Vídně, odtáhl se svou soldateskou, sledován císařskou armádou, která protáhla i Chrudimským krajem a cestou loupila a ožebračovala obyvatelstvo, přes Lužici do Saska. Zde se na začátku listopadu uskutečnila druhá bitva u Breitelfeldu, ve které byli císařští na hlavu poraženi.³¹⁷ Zbylé císařské sbory se na zimu stáhly do Čech.³¹⁸

³⁰⁹ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 142 – 145.

³¹⁰ *List šepmistrů a konšelů Kutné Hory české komoře*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 319.

³¹¹ *List českých místodržících hejtmanu Čáslavského kraje a vrchnímu komisaři Chrudimského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 15 – 16, 335.

³¹² SOKA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, fol. 241, *Manual Consularis II* (1634 – 1642), *Vojáci zemské hotovosti*.

³¹³ *List Ferdinanda III. českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 341.

³¹⁴ *List českých místodržících vrchnímu komisaři Chrudimského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 358.

³¹⁵ *List nejvyššího vachtmistra Gonzagova regimentu Jan Bullin českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 366.

³¹⁶ *List vrchního komisaře Chrudimského kraje Kunaty Jaroslava z Bubna českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 420 – 421.

³¹⁷ ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny*. Sv. III. s. 142 – 145.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a český národ*. s. 185 – 189.; LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 341 – 421.

³¹⁸ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 300.

Ke starším posádkám a částem pluků v Čechách přibýly z rozkazu císaře o zimních kvartýrech ze dne 29. listopadu 1642 tři jízdní pluky o síle 1 620 mužů a veškerá artilerie, které měly na obživu obdržet zimní požitky za tři měsíce a letní požitky za dva. Všechny císařské jednotky, ložící v Čechách, tak dohromady čítaly kolem 4 tisíc mužů.³¹⁹ V Chrudimském kraji se v polovině prosince k dosud zůstávajícímu Gonzagovu pluku přidal Puchheimův jízdní regiment v počtu 670 mužů,³²⁰ a v lednu 1643 ještě polovina Bruyaova pluku³²¹ a pobýly zde do března 1643.³²²

Torstensson se z důvodu ohrožení Olomouce císařskými vojsky na jaře roku 1643 rozhodl uspořádat nové tažení do srdce Evropy. Táhl přes Lužici a Čechy na Moravu.³²³ To, že se v Litoměřickém, Hradeckém, Kouřimském a Chrudimském kraji rozprostírala kvůli obraně země císařská armáda, nebylo platné, protože se jejím velitelem znovu stal neschopný generálajtnant Gallas, mající hlavní stan v Hradci Králové.³²⁴ Jeho soldateska se místo boje zabývala řáděním nejen v Hradeckém kraji, ale i v širším okolí. V důsledku toho si v květnu hejtman Chrudimského kraje Hynek st. Talácko z Ještětic, jehož kolegou se v tomtéž roce stal Ferdinand de Couriers, stěžoval českým místodržícím na plenění císařských vojáků na venkově, v důsledku čehož se většina poddaných odebrala do lesů.³²⁵ Na konci dubna Torstensson pronikl třemi proudy do Čech a po jejich spojení ohrozil Prahu. Gallas, vytrhnuvší se z letargie, se s císařskou armádou vydal k Brandýsu nad Labem, ale rozhodující bitvu se švédskými sbory nesvedl. Torstensson, nedočkav se do 10. června střetnutí, obešel Gallase a Prahu a táhl přes Český Brod, Kutnou Horu, Chrudim, Litomyšl a Moravskou Třebovou na Moravu.³²⁶ Jeho rychlá jízda pak během dalších měsíců vyplenila řadu měst a městeček ve východních Čechách, např. Vysoké Mýto, Lanškroun, Heřmanův Městec a Svitavy a vyžadovala od nich vysoké kontribuce.³²⁷

Jak už bylo řečeno výše, Chrudim se opět dostala do rukou nepřítele a musela čelit jeho nemilosrdnému drancování. Stalo se tak večer 13. června 1643. Po dva dny nepřátelští soldáti loupili vše, co obyvatelům Chrudimě zůstalo – šaty, košile, koně, krávy, voly, ovce a

³¹⁹ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 402.

³²⁰ *Rozvržení kvartýrů*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VI. s. 414 – 415.

³²¹ *List arciknížete Leopolda Viléma hejtmanům Prácheňského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1643 – 1645*. Díl VII. Praha: Naše vojsko, 1955. Regesta fondu militare. s. 21.

³²² *List Jana Tomáše Rossiho de Dateli českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 47.

³²³ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 301 – 304.

³²⁴ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 5 – 7.

³²⁵ *List hejtmana Chrudimského kraje Hynka st. Talácka českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 68.

³²⁶ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 301 – 304.; LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 5 – 7.

³²⁷ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 301 – 304.; *List Chrudimských hejtmanů českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 98.

další. V pustošení se nezastavili ani před kostelem, farou, školou a radnicí, v níž poničili skoro všechna uložená privilegia. Když na třetí den Švédové odtáhli, nevyhnula se krajskému městu další pohroma v podobě císařského vojska, stíhajícího od Pardubic nepřítele. To co, nepobrali Švédové, tak vzali císařští. Městu po průtahu obou armád vznikla škoda ve výši několika tisíc zlatých.³²⁸ Malou útěchou pro obec pak bylo to, že si směla ponechat peníze vybrané na nápojovou dávku.³²⁹

Ani tentokrát neušly Čechy zimnímu kvartýrování vojáků. Odveleno sem bylo šest jízdních a tři pěší regimenty, jimž se měly vydávat peněžité a naturální požitky, proviantní a dělostřelecký štáb a dva generálové.³³⁰ V Chrudimském kraji ložiroval jeden jízdní pluk nejvyššího Stahla³³¹ a později i Mercyho regiment.³³² Většina Stahlových vojáků zůstala v Chrudimském kraji pod záminkou, že jsou opěšalí, až do prosince, kdy se na příkaz českých místodržících odebrala do Bechyňského kraje.³³³ Obyvatelé Chrudimska však podle Stahla zůstávali jeho vojákům dlužni blíž nespecifikovanou částku za porce a nejvyšší František Paradeisr navíc požadoval 1 400 zlatých.³³⁴

Švédská a hlavní císařská armáda se skoro po celý rok 1644 soustřeďovala v oblasti severního Německa a Jutského poloostrova, protože propukla dánsko-švédská válka. Ke konci roku se však hlavní severanské jednotky opět ocitly v Sasku, kde rozprášily císařskou jízdu o 14 regimentech v bitvě u Jüteborgu a císařskou infanterii poblíž Magdeburgu. Zubožené císařské vojsko se spasilo útekem do Čech.³³⁵ Dle nařízení českých místodržitelů z 9. prosince získaly roztroušené regimenty zimní kvartýry v Bechyňském, Chrudimském a Čáslavském kraji a měly být zásobovány z kontribucí.³³⁶ Každým dnem však vojáků přibývalo 5 až 10, a tak na konci téhož měsíce se v Chrudimském kraji nacházelo pět regimentů.³³⁷ Na jejich nevhodné, ba nepřístojné chování si v lednu 1645 českým místodržícím stěžoval chrudimský hejtman Hynek st. Talácko. Vojáci totiž kromě stanovených naturálních požitků, vyžadovali na zdejším obyvatelstvu peníze.³³⁸ Dle soupisu vojska ze dne 26. února 1645 se

³²⁸ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 81v – 83v, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Vpád Švédů do Chrudimi v roce 1643*.

³²⁹ *List českých místodržících nejvyšším berníkům*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 115.

³³⁰ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 8.

³³¹ *List Ferdinanda III. českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 146.

³³² *List Ferdinanda III. českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 216.

³³³ *List českých místodržících Ferdinandovi III.* LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 172.

³³⁴ *List českých místodržících Ferdinandovi III., List nejvyššího Paradeisra císaři*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 214, 222.

³³⁵ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 371 – 373, 389.; LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 9.

³³⁶ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 9.

³³⁷ *List hejtmana Chrudimského kraje Hynka st. Talácky českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 273.

³³⁸ *List českých místodržících jehlanu Chrudimského kraje*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 289.

v Chrudimském kraji zdržoval plukovní štáb a šest kompanií Lacronova regimentu (666 porcí), Feldhofrova pěší kompanie Contiho regimentu (121 ½ porce), Felixův regiment o 100 mužích (120 porcí), kompanie rytmistra Hennemona (152 porcí) a hejtman inženýr (25 porcí).³³⁹

Přítomnost švédské armády v Sasku znamenala bezprostřední ohrožení Čech. Nově jmenovaný vrchní velitel císařských vojsk Melchior Hatzfeld připravoval zemi na obranu. Ke konci ledna 1645 se Torstensson s hlavním vojem armády objevil na sasko-české hranici. Jeho cílem se měla stát opět Morava. Tentokrát byla ale zvolena cesta přes severozápad a jih Čech. Císařští, snaže se usilovně zabránit Švédům v dalším postupu, rozhodli se svést s nimi rozhodující bitvu. K té došlo u středočeské osady Jankova na začátku března 1645. V jednom z nejkrvavějších střetnutí třicetileté války zvítězili severané. Cesta k Vídni se otevírala. Zbývalo jen vyčkat spojeneckých vojsk sedmihradského knížete Rákócziho a dobýt Brna. Zde si však neporazitelný Torstensson vylámal zuby. Obléhání jihomoravského města probíhalo od počátku května až do konce srpna bezúspěšně. Zklamaný švédský vojevůdce se proto rozhodl odebrat zpět do Čech.³⁴⁰ Táhl přes východní Čechy (Pardubice, Hradec Králové, Jaroměř, Trutnov) do Slezska.³⁴¹ Dne 26. října se severanské jednotky zastavily i v Chrudimi, kde po jedenáct dní trávily obilí a dobytek a obyvatelům města způsobily škodu v hodnotě několika tisíc rýnských zlatých.³⁴²

Chrudimský kraj byl na konci roku 1645 opět zatížen zimním kvartýrováním vojska. Kromě zde již od léta, ba minulého roku ložirujících vojáků³⁴³ dislokoval sem generální komisař hrabě z Vrtby tři regimenty – generálvachtmistra Donaua a nejvyšších Schleinitze a Ruberta.³⁴⁴ Nový hejtman Chrudimského kraje Jindřich Václav Záruba z Hustiřan poukazuje na velké zatížení kraje zde již dříve se nacházející soldateskou a čtrnáct dní zde stojícím švédským vojskem, které se pokoušelo o dobytí Pardubic, žádal české místodržící o zmírnění břemene.³⁴⁵ Situace kraje byla tak špatná, že hned na začátku ledna psal druhý chrudimský hejtman Hynek st. Talácko místodržitelům: „*Nebude-li [Chrudimskému kraji, pozn. autora] zjednáno polehčení, dostane se mu tímto nesnesitelným břemenem posledního pomazání a bude přiveden v dokonalou zkázu.*“³⁴⁶

³³⁹ *Soupis vojska*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 300.

³⁴⁰ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 305 – 327.

³⁴¹ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 12.

³⁴² BLAŽEK, Antonín. *Chrudim*. s. 94.

³⁴³ Boccarmeovi opěšalí jezdc, Feldhofrovi pěšáci a Hennemonova kompanie.

³⁴⁴ *List hejtmana Chrudimského kraje českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1646 – 1648*. Díl VIII. Praha: Naše vojsko, 1957. Regesta fondu militare. s. 15.

³⁴⁵ *List hejtmanů Chrudimského kraje českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VII. s. 431.

³⁴⁶ *List hejtmana Chrudimského kraje českým místodržícím*. LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VIII. s. 15.

Chrudimskému kraji již na začátku roku 1646 nehrozilo bezprostřední nebezpečí od Švédů, proto místodržící upomínali krajské hejtmany Talácka a Zárubu, aby zde svolali zemskou hotovost a odvedli peníze na šestiměsíční žold pro jednotlivé vojáky. Do půli července se tak stalo – 127 mužů z Chrudimského kraje se zařadilo ke Contiho pluku a obdrželo 6 477 zlatých na půlroční žold.³⁴⁷ K Hennemonově kompanii, 17 týdnů ložirující v Chrudimi, Heřmanově Městci a na Seči,³⁴⁸ praporci Contiho regimentu a několika Boccarméovým opěšalým jezdcům přibýlo v květnu osm dragounských kompanií Lacronova pluku, jemuž byly vymezeny zimní požitky na tři měsíce ve výši 21 tisíc zlatých,³⁴⁹ a v červnu tři regimenty saského rejtarstva.³⁵⁰

Velitel švédského sboru zdržujícího se ve Slezsku Wittenberg podnikl na konci září 1646 vpád do východních Čech, kde zpustošil Hradecko, Chrudimsko a Čáslavsko.³⁵¹ Ani Chrudim neušla jeho drancování. Protože seveřané u měšťanů již nic pořádného neobjevili, vrhli se na kostely, kde způsobili obrovskou škodu. Někdejší děkan Pavel Schmitzer z Proudníka, působící ve městě od smrti Diviše Měsíčka v roce 1644, se polekal, uprchl do Prahy a odmítl se do zbídačelého města kdy ještě vrátit. Ve vzniknuvším zmatku se novým děkanem stal Jan Vojtěch Švanda z Taubenfelsu.³⁵² Plenění švédských vojáků ve východních Čechách zapříčinilo zásobovací potíže. Zdejší obyvatelé se na vlastní kůži opět přesvědčili, že je nutné soustřeďovat proviant na lépe chráněných místech. Takovým opevněným skladištěm pro Chrudimský kraj byla pardubická pevnost, na jejíchž opravách se intenzivně pracovalo od roku 1644 až do konce války.³⁵³ Švédové pod tlakem císařských jednotek, vedených hrabětem Montecuccolim, ustoupili zpět do Slezska v listopadu. Chrudimský kraj, zpustošený jak nepřítelem, tak zde protáhnuvším císařským sborem, a zasažený epidemií musel nadále vyživovat Lacronův regiment a škadronu opěšalých jezdců pod nejvyšším vachtmistrem Scheurichem.³⁵⁴ Nadto v době, kdy probíhaly boje převážně v Německu, se v dobytých městech v zemích Koruny české držely švédské posádky a občas pořádaly výpady do okolí.³⁵⁵ Chrudimský kraj byl jimi také postižen. Jak vše probíhalo, se dozvídáme z listu chrudimského hejtmána Hynka st. Talácky místodržícím ze dne 26. prosince: „*minulého týdne vyslal nepřítel z Jihlavy partaj silnou 50 koní, která odehnala ze*

³⁴⁷ *List hejtmána Contiho regimentu.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 84.

³⁴⁸ *List deputovaných Chrudimského kraje českým místodržícím.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 76.

³⁴⁹ *Seznam kvartýrů.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 65

³⁵⁰ *List pardubského purkrabího Rabštejnského české komoře.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 81.

³⁵¹ *List českých místodržících Ferdinandovi III.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 6, 112.

³⁵² BLAŽEK, Antonín. *Chrudim.* s. 94 – 95.

³⁵³ LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VII – VIII.

³⁵⁴ *List hejtmána Chrudimského kraje Talácky českým místodržícím.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 6, 117.

³⁵⁵ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě.* s. 329 – 330.

statku Trhové Kamenice, náležející panu Schönfedtovi, přes 60 kusů hovězího dobytka. Právě bylo oznámeno, že jiná partaj o 100 koních míří k hranicím kraje, a poněvadž v Ném. Brodě, aniž v jiném místě Čáslavského kraje neložirují vojáci, jest obava, že Švédové budou Chrudimsko častěji navštěvovat.³⁵⁶ V lednu 1647 reagovali čeští místodržitelé na Taláckův dopis vysláním dalších oddílů do kraje, které švédským výpadům měly zabránit. Kromě jihlavské posádky se útoků na Chrudimsko dopouštělo i švédské osazenstvo olomoucké pevnosti.³⁵⁷

Problémy s vyjížděním švédských partají z Jihlavy do okolí, zvláště Čáslavského a Chrudimského kraje, se snažil vyřešit již v únoru 1647 generálvachtmistr de Souches, který město oblehl. Z důvodu nedostatku proviantu však musel od této činnosti v půli roku upustit. Na začátku října 1647 se o dobytí Jihlavy znovu pokusil maršál Puchheim, kterému se to povedlo o dva měsíce později v prosinci.³⁵⁸

Nutnost reorganizace zubožené císařské armády, pobývající v Říši, způsobila, že v únoru 1647 bylo do Čech do zimních kvartýrů vykázáno 19 pluků (5 kyrysnických, 3 chorvatské, 4 dragounské a 7 pěších), generální, dělostřelecký a proviantní štáb a 4 generálové s obvyklými zimními požitky. Na začátku března však došlo z vojenských důvodů k pozměnění rozkazu a do Čech se nakvartýrovalo ještě 12 regimentů, původně určených do rakouských zemí. Z pluků, dislokovaných v Čechách, se 2 077 jezdců nacházelo bez koně a mělo se zde remontovat.³⁵⁹ V Chrudimském kraji zůstával v zimních kvartýrech Lacronův dragounský regiment o osmi kompaniích a polovina Zuňigova pěšího pluku o třech kompaniích a plukovníkém štábu³⁶⁰ a v březnu sem přibyl ještě Piccolominiho jízdní regiment, jež měl pobírat naturální požitky z proviantních skladů a peněžní z rakouských zemí.³⁶¹ V dubnu dlužil Chrudimský kraj štábu Lacronova regimentu přes 10 tisíc zlatých na porcích.³⁶² Jakmile začalo Čechám hrozit nebezpečí od Švédů, nařídil císař, aby se po celém území Čech kvartýrující vojsko vyzdvihlo a soustředilo v západních Čechách, kde se jeho velení místo zemřelého Gallase ujal Petr z Holzapelu.³⁶³

³⁵⁶ *List hejtmana Chrudimského Talácky českým místodržicím.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 132.

³⁵⁷ *Listy českých místodržicích hejtmantu Chrudimského kraje Taláckovi.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 135, 147.

³⁵⁸ LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 8.

³⁵⁹ LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 7.

³⁶⁰ *Rozdělení zimních kvartýrů v Čechách.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 160.

³⁶¹ *List českých místodržicích hejtmantu Chrudimského kraje Taláckovi.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 169.

³⁶² *List nejvyššího Jana Lacrona českým místodržicím.* LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 179.

³⁶³ LÍVA, Václav. *Prameny.* Díl VIII. s. 8.

Cílem severánské armády se v červnu 1647 stalo strategicky důležité západočeské město Cheb, které jí již za měsíc padlo do rukou. Její další postup do Čech však zmařilo vítězství císařských v bitvě u Třebele v srpnu téhož roku.³⁶⁴ Wrangelovi nezbývalo tedy nic jiného než se s vojskem sebrat a stáhnout se do Saska.³⁶⁵

Úkolem pro Čechy se v zimě 1647/1648 stalo remontování 1 500 opěšalých jezdců, kteří měli kromě způsobilých koní dostat plně vybavenou výstroj a výzbroj a poloviční žold. O zimním kvartýrování není v dochovaných pramenech zpráva.³⁶⁶

Poslední velkou porážkou císařských vojsk v bitvě u švábské vesnice Zusmarshausen si spojené švédsko-francouzské vojsko otevřelo cestu do Bavor, kde započalo s pleněním, pálením a pácháním násilí. Ve stejné době vyjel na Wrangelův rozkaz Königsmarck s kavaleristy do Čech,³⁶⁷ kde na začátku června podnikl útok proti hlavnímu městu království. Naneštěstí pro jeho obyvatele se ve švédských službách nacházel Arnošt Ottovalský, několik let žijící v Praze a toužící po pomstě císaři.³⁶⁸ Díky němu pronikli 25. července severánské jednotky bez problému na Malou Stranu, Hradčany a Pražský hrad a ovládli tak levobřežní část města. Staroměstští a novoměstští obyvatelé se o útoku Švédů včas dověděli a rychle se připravili k obraně. Když se Königsmarckovým mužům po první zteči nepodařilo dostat na druhou stranu Vltavy, mohli se konečně pustit do loupení. Kořist byla veliká, právě na levém břehu řeky, kterému severané opanovali, stávalo nejvíce bohatých paláců a klášterů. Boje z důvodu pomalé informovanosti pokračovaly i po uzavření vestfálského míru a utichly až v listopadu 1648. Společně s odchodem švédského vojska opustilo Čechy velké množství zlata a stříbra, předměty z umělecké sbírky na Pražském hradu a hodnotné rukopisy a písemnosti z paláců a klášterů. Kromě toho se ve švédském zajetí ocitla spousta významných osob, např. pražský arcibiskup Arnošt z Harrachu.³⁶⁹

Císař, jehož moc byla přepadením Prahy ohrožena, začal usilovat o ukončení konfliktu. Dohoda o mírových podmínkách mezi císařským a protihabsburským táborem existovala již na jaře roku 1648 a k jejímu podepsání došlo 24. října ve Vestfálsku. Válka byla u konce.³⁷⁰

³⁶⁴ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 328 – 333.

³⁶⁵ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 451 – 452.

³⁶⁶ LÍVA, Václav. *Prameny*. Díl VIII. s. 8 – 9.

³⁶⁷ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 451 – 460.

³⁶⁸ Bavor Arnošt Ottovalský sloužil v císařské armádě 27 let, ale protože si ze střetnutí se Švédy u Plavna v roce 1639 odnesl těžká zranění, která se neslučovala s další vojenskou kariérou, usadil se v západních Čechách. V roce 1647, kdy Švédové vpadli do českého království, poplenili jeho statek a uvěznil ho. Po propuštění hledal Ottovalský pomoc u císaře, který mu slíbil odškodnění, ale slib nedodržel.

³⁶⁹ FUKALA, Radek. *Sen o odplatě*. s. 334 – 343.

³⁷⁰ ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta*. s. 475 – 476.

3. PRODEJ A CENY NEMOVITOSTÍ, ZVLÁŠTĚ DOMŮ, V CHRUDIMI V LETECH 1639 – 1651

3.1 Prodej nemovitostí a při něm používaná měna

Prodej nemovitostí a jejich koupě fungovala i v době třicetileté války na dnes běžném splátkovém systému, který spočíval v určení kupní ceny objektu, jeho prodeji, při němž kupec zaplatil 10 – 30 % celkové ceny, tzv. závdavek, a splácení zbytku ceny, někdy i během několika desetiletí v pravidelných ročních splátkách. Zřídka se nemovitosti prodávaly v hotovosti. Nemovitost tak měla pouze hospodáře, který na ní vlastnil jeden z podílů. Další podíly byly většinou v rukou předchozích majitelů či jejich potomků a příbuzných, nebo obce, která je získávala z dlužných kontribucí nebo převodem z jiných nemovitostí. Protože již od první poloviny 16. století postupně narůstala inflace, vlastníci těchto podílů, jejichž hodnota se od dob kontraktu nemovitosti neměnila, je prodávali za nižší cenu v hotovosti.³⁷¹

Cenové údaje se v letech 1639 – 1651 v evidencích nemovitého majetku v Chrudimi běžně uváděly v „kopách grošů míšeňských“, které byly pouze peněžní početní jednotkou označující 70 krejcarů, zřídka „zlatý rýnský“, prosadivší se v pobělohorské době. Jednalo se opět ale jen o početní jednotku, která vyjadřovala 60 krejcarů.³⁷²

V Chrudimi byly v letech 1639 – 1651 předmětem kontraktu domy stojící ve městě i na předměstí, domky a chalupy s řemeslnými dílnami, mlýny, dvory, pustá místa či spáleniště, vinice, zahrady, haltýře a pole. Poslední čtyři však nejsou předmětem zkoumání této práce, vyskytují se zde jen v souvislosti s prodejem domů, dvorů apod. jako součást příslušenství.

3.2 Vnitřní město

Podle velikosti parcely, zástavby, počtu podlaží, vnitřní dispozici a vybavení bylo možné zjistit sociální postavení a majetkové možnosti majitele domu. Během třicetileté války spousta lidí zchudla, ale také zbohatla. Mezi výnosná řemesla tohoto období patřili pekaři, řezníci, sladovníci, koželuzi, jircháři, řemenáři, sedláři, soukeníci, apatykáři, a především kramáři, kteří své peníze vkládali do nově zakoupených nemovitostí ve městě i na předměstích nebo je zapůjčovali na úrok. Nejvýstavnější domy se nacházely nejčastěji na náměstí a v branských ulicích, které měšťanům skýtaly výhodné hospodářské podmínky.³⁷³

³⁷¹ VOREL, Petr. *Od pražského groše*. s. 177 – 178.

³⁷² VOREL, Petr. *Od pražského groše*. s. 211 – 212.

³⁷³ HOFFMANN, František. *České město ve středověku*. s. 118 – 119, 131 – 132., PLACHT, Otto. *Lidnatost a společenská skladba*. s. 92 – 93.

V době třicetileté války, ba již dříve, se v Chrudimi začaly dražší a výstavnější domy objevovat i v ostatních ulicích, dokonce i u hradeb.

Jak už bylo řečeno v kapitole 2.3.2, přebírala chrudimská obec do své správy majetek zabavený královskou komorou exulantům v roce 1626. Kromě toho se také odúmrtí a zvodem ujímala statků, které dosavadní vlastník nedokázal splácet či z nich platit kontribuce. Obec tak ve svých rukou držela množství domů, chalup, zahrad, polí atd. a neměla dostatek prostředků na jejich údržbu. Domy zůstávaly pusté, kvartýrováním vojáků ve městě se rychle měnily v ruinu a jejich cena klesala mnohdy na šestinu ceny původní. Obec se snažila těmto skutečnostem předcházet jejich postupným prodejem, ale dostatek kupců se v dobách válečných, kdy bylo obyvatelstvo zatíženo častými kontribucemi, zmenšeno válečnými útrapami, epidemiemi a emigrací, nenacházel.³⁷⁴ Slovo „pustý“ však neznamena neobydlený. Pustý dům neobýval pouze člověk, který jej vlastnil, tedy hospodář, který ve městě či na předměstí mohl držet i několik domů najednou.³⁷⁵ Nebezpečím pro domy nebyli jen vojáci, ale i časté požáry. V chrudimském vnitřním městě došlo v letech 1639 – 1651 ke dvěma velkým požárům – 12. dubna 1641 a 6. října 1641.³⁷⁶

Kupní cena domu se odvíjela od jeho stavu, který v době války nebyl nejlepší, zadlužení a rozsahu inventáře, jež se v zápisech chrudimských kontraktních knih *Liber contractuum ruber* a *Liber contractuum flavus* uvádí jen zřídka. Hodnota domu se také zvyšovala v případě, kdy se jednalo o dům právozářný.

V letech 1639 – 1651 došlo v chrudimském vnitřním městě k 51 kontraktům domů či pustých míst zaznamenaných v městských trhových knihách: *Liber contractuum ruber* a *Liber contractuum flavus*.

Jako prodejní objekt převažovaly domy (graf č. 4). Jejich kupní cena se pohybovala od 60 kgm do 1000 kgm, cena spáleniště a pustého místa od 12 kgm do 60 kgm a statků, sestávajících z domů, chalup, řemeslných dílen, polí, zahrad apod. od 1020 kgm (graf č. 5). Souvislost mezi polohou domu a jeho cenou bylo možné vysledovat jen u 4. a 5. cenové skupiny, která zahrnovala domy nejdražší stojící pouze na náměstí a v branských ulicích. V ostatních skupinách se nacházela spousta poškozených a pustých domů znemožňujících tuto spojitost vyzkoumat.

³⁷⁴ BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací*. Část II. s. 1091 – 1096.; POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize*. s. 137 – 138.

³⁷⁵ PLACHT, Otto. *Lidnatost a společenská skladba*. s. 82 – 84.

³⁷⁶ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 79v – 81, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Požáry města v roce 1641*.

Domy byly kromě prodeje také převáděny z jedné osoby na druhou (tabulka č. 4). Mezi osobami – kupcem a prodejcem – se ve většině případů vyskytoval blízký vztah, buď manželský, nebo příbuzenský, ojediněle žádný. Domy byly postupovány bez splátek, tzn., že ho předchozí majitel zcela splatil, a se splátkami, tzn., že nový majitel musel nedopracovanou částku za dům uhradit. Majitelé (prodejci) převáděli své domy mnohdy kvůli tomu, že je nemohli z důvodu finančního vyčerpání během války a stáří nadále udržovat, splácet či z nich platit daně. Taci lidé podmiňovali často své převody zajištěním nerušeného dožití v domě.

Domy na své příbuzné či nové chotě převáděly především vdovy, ztrácející smrtí manžela důležitou finanční oporu, která byla v dobách války daleko potřebnější než v dobách míru. Finance, které manžel získával z řemesla, obchodu či hospodářství, hradily nezbytné věci pro život, splátky za dům, různé kontribuce apod. V soběstačnosti vdovám bránil v první řadě jejich pokročilý věk či těžkosti spojené s dlouhou válkou. Ty trápily i Jakuba Cvetlera, který se ve prospěch svého syna vzdal domu ve vnitřním městě a na živobytí si ponechal dům na předměstí. Ojediněle se zachoval vdovec Eliáš Kycmejzl, jenž dům kvůli stáří a válce postoupil lidem, kteří s ním nebyli spřízněni rodem ani sňatkem, a svěřil jim do péče, jak sebe, tak i sirotky po bratrovi Matyášovi Kycmejlovi. Výjimku mezi převody tvořilo postoupení domu obcím manželům Červenkovým, kteří svůj dosavadní dům museli opustit kvůli jeho plánované demolici.

Do cenové škály od 601 kgm do 1000 kgm patřil dům 134/I, stojící ve výběžku náměstí. Dům byl výstavný a dobře zachovalý, stál na velkém městišti a splňoval určitá kritéria pro reprezentaci význačné osobnosti Chrudimského kraje rytíře Hynka st. Talácka z Ještětic a na Přestavlcích, který ho zakoupil od radního Jiřího Marhouna za 1000 kgm.

Výjimkou mezi prodeji domů byl statek, složený z domu s apatykou, ležícího na náměstí, chalupy na předměstí, zahrady a pole, v celkové ceně 1020 kgm. Samostatná cena domu se v zápise kontraktu neuváděla.

V 18 zápisech kontraktů zaznamenal chrudimský písař špatný stav objektu, který byl způsoben pustošením císařských i nepřátelských vojáků, požáry a nedostačující údržbou (graf č. 6). Přestože se písař v zápisech kontraktů nezmínil o neutěšeném stavu domů ve více případech, je velmi pravděpodobné, že každý dům ve městě, zvláště ten pustý ba neobydlený, doznal důsledků spojených s válkou či požáry. Nejvíce poškozených domů se dle tabulky č. 5 nacházelo ve skupině s nejnižší cenou.

Více než polovina domů, které se staly v letech 1639 – 1651 předmětem prodeje, byla pustá, tzn., bez hospodáře (graf č. 7). Takové domy rychle chátraly a často sloužily jako obydlí pro kvartýrující vojáky.

Nejčastějším vlastníkem pustých domů (tabulka č. 6) byla obec, která přebírala správu nad domy po emigrantech, nebo se jich ujímala zvodem či odúmrťím. Mezi další majitele pustých domů spadali lidé, vlastníci více než jeden dům ve městě, nebo žijící v jiném městě než Chrudimi, znovuprovdané vdovy, bydlící v domech nových manželů, dědici, kteří na majetku zemřelého obdrželi peněžní podíly, a poručníci sirotků, mající za ně a jejich majetek zodpovědnost v době jejich nezletilosti. Plnomocníci jednali v zájmu majitelů domů, kteří již v Chrudimi nebydleli, nebo byli natolik nemocní, že se zápisu kontraktu nemohli zúčastnit. Nejvíce pustých domů se nacházelo ve třetím a čtvrtém cenovém rozmezí (tabulka č. 7).

V uvedených letech se z 51 kontraktů stalo 10 domů předmětem prodeje dvakrát. Jejich cena se nezvyšovala, pouze klesala nebo zůstávala stejná (tabulka č. 8).

Vlastníky domů, které prošly v letech 1639 – 1651 kontraktem, byli po válce šrotýř, kožešník, tkalcí, sedlář, zedník, ševci, pekaři, krejčí, perníkář, řezníci, mečíř, felčar, tkaničkář, zlatník, postřihači, zámečník, soukeníci, písaři, malíř, kovář, uzdař, jirchář, lékárník a obecní či královské úřednictvo a jejich služebníci: prokurátor, servus, radní písař, radní, císařský rychtář a krajský hejtman.³⁷⁷

4.3 Předměstí

V dobách války trpěla z města nejvíce předměstí, protože se důkladně neopevňovala často stávala kořistí nepřátelských i císařských vojáků. Nebezpečí jim však hrozilo i ze strany obránců – měšťanů, snažících se zabránit dobytí města vypalováním a bouráním předměstských objektů, které by mohly nepřátelům sloužit jako úkryty.³⁷⁸

Přesto domy a chalupy se zahradami patřily v letech 1639 – 1651 k nejčastějším předmětům prodeje. Jejich kupní cena však jen jednou přesáhla 300 kgm, i přestože se na předměstí také nacházely luxusnější domy.³⁷⁹ Důvodem nízkých částek za domy byla jejich většinová pustota, zpusťlost a poškození.

Na předměstích stávaly také řemeslné dílny, jejichž prodej v již zmíněných letech rovněž probíhal. Jednalo se ale pouze o barevny a sladovny.

Mlýny stojící na předměstí a mimo něj doplácely stejně tak jako předměstské domy na drancování císařských či nepřátelských vojáků nejvíce. Byly zpusťšené, vyhořelé, a některé se dokonce měnily v ruinu. Že to jejich vlastníci – mlynáři či obec – neměli v dobách válečných lehké, svědčí jejich častá obměna. Vrchním držitelem chrudimských mlýnů v době

³⁷⁷ MATUŠÍKOVÁ, Lenka, PAZDEROVÁ, Alena. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Chrudimsko 1*. Praha: Státní ústřední archiv, 2001. ISBN 80-85475-74-X. s. 126 – 137.

³⁷⁸ HOFFMAN, František. *České město ve středověku*. s. 140 – 146.

třicetileté války byla obec, která je pronajímala za pravidelný roční poplatek. Mlynář, který se o mlýn ucházel, musel prokázat zručnost i v jiných řemeslech – tesařství, opracovávání kamene atd.³⁸⁰ a schopnost se o mlýn dobře postarat. Pokud by tak nečinil, hrozilo mu, že ho obec nahradí jiným, způsobilějším. Když se mlynář v řemeslu osvědčil, měl právo mlýn prodat, převést nebo odkázat jiným osobám, které společně s ním přejímaly i povinnost ročního poplatku. Kupní cena mlýna se řídila jeho stavem, zadlužením a množstvím příslušenství.

Šosovní dvory, podléhající městské dani, stávaly na chrudimských předměstích nebo mimo ně a v době třicetileté války byly často vystaveny plundrování císařských a nepřátelských vojáků. V Chrudimi je vlastnili především příslušníci vyšších stavů, zřídka obec. Ta se snažila šlechticům všemožně zabránit v jejich držbě, ztěžovala jí to však špatná finanční situace jak obce, tak i měšťanů. Ke dvorům náleželo příslušenství: pole, louky, pastviny, zahrady, chalupy, stodoly apod. a inventář: dobytek, drůbež, obilí oseté či ve stodolách, zelenina, zemědělské náčiní, nářadí, nábytek apod. Záleželo však na prodeji, co všechno z toho se rozhodne nabídnout k prodeji. Nový majitel musel při koupi šosovního dvora složit chrudimské obci přísahu, ve které sliboval, že bude plnit všechny sousedské povinnosti spojené s vlastnictvím šosovního dvora, platit z něho kontribuce a chovat se společně s čeládkou slušně k sousedům. Kupní cena dvora se odvíjela od množství prodávaného příslušenství a inventáře, od jeho stavu a dluhů na něm zůstávajících.

Majiteli předměstských objektů, prošlých v letech 1639 – 1651 prodejem, byli po válce bednář, kováři, hrnčíř, truhlář, soukeníci, kameník, krejčí, šmejdíři, ševci, tkalci, barvíř, kosař, kloboučník, řezník, mlynáři, šenkýř, zvoník, nožíř, kramář, vinař, pekaři, handlíři, semenář, tesař, mezuláník, magistr, krupaři, provazníci, lékárník a rytíři.³⁸¹ Z vyjmenované škály povolání je zřejmé, že se mezi kupci předměstských domů objevují i chudší řemeslníci, ve městě vůbec nezastoupeni.

Na předměstích došlo v letech 1639 – 1651 k 99 prodejům zkoumaných objektů, tvořených domy, chalupami, pustými místy, řemeslníckými dílnami, dvorci, dvory, mlýny a statky (graf č. 8 a č. 9).

Prodejním objektem, který dominuje na všech předměstích, byly domy. Nejvíce typů objektů se v prodeji vyskytovalo na Jánském Předměstí a nejméně na Kateřinském.

³⁷⁹ FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. s. 13.

³⁸⁰ HOFFMANN, František. *České město ve středověku*. s. 91.

³⁸¹ MATUŠÍKOVÁ, Lenka, PAZDEROVÁ, Alena. *Soupis poddaných*. s. 138 – 162.

Z tabulky č. 9 je zřejmé od kolika do kolika se pohybovala cena prodávaných objektů. Mezi ty nejdražší patřily mlýny, dvory a statky. Jejich cena se odvíjela především od rozsahu příslušenství a inventáře a stavu, který se přibývajícimi léty války zhoršoval, zvláště když se o ně předchozí majitel příliš nestaral, nebo na jejich provoz či údržbu neměl dostatek financí.

Domů, jejichž cena přesáhla 200 kgm, bylo opravdu málo a 300 kgm překonal jen jeden jediný dům, stojící v Dláženské ulici poblíž Dolní brány (graf č. 10).

Stejně tak jako ve vnitřním městě, došlo na předměstí ve zkoumaných letech k několika převodům domů z jedné osoby na druhou (tabulka č. 10). Novinku oproti vnitřnímu městu zde tvoří převod statku.

Ve většině případů se mezi kupcem a prodejcem nacházelo spříznění rodem nebo sňatkem. Důvodů k převodu mohli mít několik, např. stáří nebo válečné těžkosti, které jim znemožňovaly dům nadále držet, dědictví, sňatek nebo dobrou vůli, již člověk vyjadřoval vůči svému příbuznému.

Vztah mezi prodejcem a kupcem se nenacházel pouze u bratrů Zapských, kteří přijali katolickou víru, a od královské komory získali nazpět dům po otci nekatolíkově, a Tomáše Vohánky, jenž svůj statek postoupil obci pod podmínkou, že za něho zaplatí všechny dluhy a nechá ho v něm v klidu dožít.

Výjimkou mezi prodeji objektů byly dva statky, jeden složený z domu s apatykou, ležícího na náměstí, chalupy na předměstí, zahrady a pole, v celkové ceně 1020 kgm, a druhý z dvorce, stodoly, zahrady, pole a záhonů. Samostatná cena domu a dvorce se v zápise kontraktu neuváděla.

Zpustlost, poškození nebo zpusošení objektu na předměstí v zápise kontraktu zohlednil písař jen málokdy. Lze ale předpokládat, že poškozených či zpustlých objektů se na předměstí nacházelo více.

Více než polovina objektů, které se staly předmětem kontraktu v letech 1639 – 1651 na předměstí, neměla hospodáře, a byla tudíž pustá (graf č. 11 a č. 12).

Nejčastějším vlastníkem domů, chalup a statků před prodejem byla, stejně tak jako ve městě, obec. Novinku ve vlastnictví zde tvořila královská komora, které zůstaly ve správě ještě nějaké domy po emigrantech (tabulka č. 11).

Několik objektů na předměstí se stalo v letech 1639 – 1651 předmětem prodeje dvakrát (tabulka č. 12). Jednalo se o tři domy, barevnu, tři dvory a tři mlýny. Ve srovnání s městem se na předměstí majitelé objektů tak často neměnili. Důvodem by mohla být nižší cena domů a chalup, kterou dokázal nový majitel splácet a v kratším časovém úseku doplatit,

nebo zpusťlost objektů, na jejichž opravu neměli lidé dostatek financí. Obměna majitelů mlýnů byla častá v důsledku chybějících peněz na jejich provoz či údržbu.

Cena objektů většinou klesala nebo zůstávala stejná, výjimkou je Papouškovský mlýn, který mírně podražil.

3.4 Dopad třicetileté války na četnost prodejů nemovitostí, zvláště domů, na chrudimské vnitřní město a předměstí

Města utrpěla během třicetileté války nejtěžší škody, z kterých se vzpamatovávala mnohdy až do konce 17. století či počátku století 18.³⁸² Podobně tomu bylo i v Chrudimi. Královské věnné město vyšlo z třicetileté války značně zadlužené. Jeho dluhy pocházely dokonce ještě z let předcházejících válce, ale především z let válečných. Věřitelé města se nejčastěji skládali z chrudimských měšťanů, měšťanů z jiných měst a vojenských velitelů soldátů, kvartýrujících ve městě. Mnohdy tito odkázali své pohledávky na záduší kostelů či klášterů.³⁸³ Kromě zadlužení se především městská zástavba nacházela v žalostném stavu. Hradby byly poničeny a „*mnoho domů v městě a na předměstích v té zarmoucené a prodloužené válce v obci naší v dokonalou zkázu přivedeno*“.³⁸⁴ Před válkou se v roce 1607 v Chrudimi nacházelo 421 domů a po válce v roce 1654 376 domů, z toho 241 osazených a 135 pustých.³⁸⁵ Chrudim tak během třicetileté války přišla o 55 domů, tedy téměř celou osminu původní zástavby.

Prodej a ceny nemovitostí v Chrudimi důsledky války velkou mírou ovlivnily. Ve vnitřním městě a na předměstí se odchodem nekatolíků do exilu, častým úmrtím lidí na vyčerpanost z války a epidemie a zadlužením majitelů nemovitostí nacházelo množství pustých domů, které kvůli absenci hospodáře a opětovnému využívání na kvartýry císařských vojáků rychle chátraly, a jejich cena se snižovala. I přestože se pusté domy stávaly nejčastějším předmětem prodeje v letech 1639 – 1648, jejich noví majitelé mnohdy neměli kvůli placení běžných a válečných kontribucí dostatek financí na jejich splácení, natož údržbu. Splátky se ve velké míře nehradily v pravidelných intervalech, podílíci či obec z nich často slevovala nebo část novým majitelům odpouštěla. Držení nemovitosti v dobách války dělalo problémy především lidem staršího věku, vdovám či nemocným, kteří situaci řešili postoupením či prodejem nemovitosti jiné osobě. Na druhou stranu tu byly vážené a

³⁸² POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize*. s.

³⁸³ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, fol. 84 – 89. *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798), *Dluhy města Chrudimi od roku 1601*.

³⁸⁴ Národní archiv Praha, Stará manipulace, sign. S 200, kart. 2338. Citace in PITHART, Pavel. *Město v soukolí válečného stroje*. s. 56.

bohaté osoby, které v době války skupovaly a vlastnily více nemovitostí ve městě a na předměstí. Stavení netrpěla jen přičiněním císařských vojáků, ale i pustošením nepřátel. Počet prodejů domů byl během války nižší než po válce. Od roku 1644 docházelo k výraznému poklesu četnosti kontraktů. Nelze to však vysvětlovat jen důsledky války, ale i narůstající absencí chrudimských pramenných materiálů v letech 1642 – 1649, která je patrná nejen v městských trhových knihách, ale i v městské pamětní knize. Radní manuál úplně chybí. V letech 1649 – 1651 počet prodejů domů prudce narostl (tvořil 46% z celkového počtu) z důvodu ukončení války a uzavření míru, který měšťanům přinášel větší jistotu v zisku financí a jejich lepším využití než v době války. Po válce se předmětem prodeje stávaly především pusté domy, což svědčí o snaze zachránit co nejvíce domů během války neudržovaných, a tudíž zpustlých.

³⁸⁵ PLACHT, Otto. *Lidnatost a společenská skladba*. s. 160.

4. REGESTA Z LET 1639 – 1651

Regesta z kontraktních knih *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643)³⁸⁶ a *Liber Contractuum Flavus* (1644 – 1719)³⁸⁷ zachycují zápisy prodeje nemovitostí – domů, chalup, dvorů, mlýnů a pustých míst, v jednotlivých částech Chrudimi v letech 1639 – 1651 a jsou doplněny o čísla popisná (čp.) z *Topografie města Chrudimi* od Čeňka Floriána³⁸⁸ a dny v týdnu z *Historické chronologie* od Marie Bláhové.³⁸⁹

³⁸⁶ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643).

³⁸⁷ SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 376, kniha č. 168, *Liber Contractuum Flavus* (1644 – 1719).

³⁸⁸ SOkA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 17 – 20, kniha č. , *Topografie města Chrudimi*.

³⁸⁹ BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-024-1.

Zkratky:

alb – bílý groš

čís. – číslo

d. – denár

fol. – folio

gr. – groš

hod. – hodnota

hot. – hotovost

inv. č. – inventární číslo v SOkA

inv. č. 375 – *Liber Contractuum Ruber*

inv. č. 376 – *Liber Contractuum Flavus*

JP – Jánské předměstí, městská část IV

J. P. – Jméno Příjmení

k – kopa

kgm – kop grošů míšeňských

kontr. – kontrakt

KP – Kateřinské předměstí, městská část III

kostely: **N. P. M.** – Nanebevzetí Panny Marie

S. Kat. – sv. Kateřiny

S. Kř. – sv. Kříže

S. J. K. – sv. Jana

S. M. A – sv. Michaela Archanděla

l. – léta

ml. – mladší

neb. – nebožtík

NM – Nové město, městská část II

p. – pán

pozn. – poznámka

R – rýnský zlatý

r. – rok

st. – starší

sv. – svatý/á

VM – vnitřní město, městská část I

záp. – zápis

závd. – závdavek

zemř. – zemřelý/á

zesn. – zesnulý/á

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
VM 1	375 L 3v	Čt 13. 1. 1639	Johana Vomáčková	Jiří Šťastný Smilipeus (Marta)	-	-	-
			Dům, ležící mezi domem Jiřího Čermáka a domem po Řehoři Hladkém; čp. 119/I				
J. V., vdova po Janovi st. Vomáčkovi, postoupila dům se všemi dluhy J. Š. S. a jeho manželce M. S. Pozn. Manžel J. V. zakoupil dům v r. 1625 od Mikuláše Pštroso za 180k a v r. 1629 ho doplatil.							
VM 2	375 Q 40	St 18. 4. 1640	Obec	Bartoloměj Králíček	200	-	10
			Dům, zvaný Kozákovský, stojící mezi domy p. Jana Jindřicha z Lewenfelzu a Tomáše Kratochvíli; čp. 5/I				
Dům byl B. K. prodán levně, „aby dobrým hospodářem hleděl býti: tehdy že do roka žádnými kontribucemi z něho obtěžován nebude; mezi tím když by týž dům spravil a zase vyzdvihl, na druhý dům svůj, někdy slove Kantorovský a potom Nigrinovský... kupce nepomíjel pohledati a jej hospodářem jiným opatřiti.“ V r. 1657 postoupil B. K. obci svůj podíl na statku „Hemerkovském“ v Topoli v hod. 210k, a tak dům „Kozákovský“ zaplatil.							
VM 3	375 R 1	Pá 20. 4. 1640	Obec	Tomáš Guttman (Zuzana)	400	25	10
			Dům, zvaný Pátkovský, nacházející se pod podloubím vedle domu „Šmerhovského“ a fortny, jdoucí k lázni (dnešní Tmavá fortna); čp. 85/I				
T. G. zaplatil závd. ihned při záp. kontr. V r. 1641 koupil T. G. od Daniela Nedvěda pod. na domě v hod. 100k, který D. N. zdědil po Dorotě Holečkové a poté Nádlabské, za 20k. V r. 1651 se o svůj podíl přihlásil Václav Pátek, i na místě dalších synů Jana Pátka. Obec stanovila, že T. G. zaplatí V. P. 175k ze sumy. Jan Pátek se v r. 1665 přiznal, že od T. G. přijal 32k 43 gr. 2 d. v rozmezí let 1651 – 1654. V r. 1654 se přiznal Jan Tyt, že na svůj podíl přijal od Z. G. 10k ve dvou letech. V r. 1660 obdržel Pavel Štoček, plnomocník V. P., 5k.							
VM 4	375 R 2v	Pá 20. 4. 1640	Obec	krejčí Kryštof Vyskočil (Dorota)	350	20	10
			Dům, ležící naproti domům Daniela Ešina a Jana Šebestianidesa v ulici, jdoucí k „pardubské“ fortně; čp. 138/I				
Dům byl dříve prodán za 400k, ale z důvodu jeho zpuštění bylo z něho sleveno 50k. Původní majitel domu „David Plátěnický bez povolení a propuštění z ochrany práva našeho [města Chrudimi] pryč do Markrabství moravského odešel a za sebou, jak peněz od sousedů do kontribucí náležejících, vybraných, i také od něho vlastně povinných, nemálo zanechal.“ K. V. zaplatil 1/2 závd. ihned při záp. kontr. a 2/2 měl uhradit 15. 8. 1640 při památce Nanebevzetí Panny Marie. K. V. posloužil svým krejčovským řemeslem chrudimskému děkanovi. Děkan požádal obec o odečtení 10k ze svého deputátu a aby obec za tuto práci 2/2 závd. K. V. odpustila. Roční splátky měly být spláceny Anně Francové, dříve Vomáčkové, a jejímu synovi Šimonovi po 5k do vyjití 56k a Dorotě Kolovratnici také po 5k do vyjití jejího podílu. V r. 1641 obdržel Jiří Franc 5k.							
VM 5	375 R 4	St 2. 5. 1640	Obec	uzdař Jakub Cvetler (Alžběta)	400	30	12
Dům po Štefanovi Vojnerovi, nacházející se v rynku vedle domu Eliáše Kryštofa Bekkera a domu „Žlutického“ Jeremiáše Spiry; čp. 111/I							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
VM 5	J. C. zaplatil 1/2 závd. ihned při záp. kontr. a 2/2 měl uhradit po památce Sv. Ducha. V r. 1640 zaplatil J. C. 2/2 závd. Když r. 1641 dům vyhořel, obec snížila J. C. původní sumu za dům o 80k. V r. 1642 J. C. zaplatil 1/2 splátky v hot. a 2/2 v podobě díla, které jako uzdař poskytl podkomořímu králové. 6. 5. 1644 složil J. C. splátku za r. 1643 a 1644 takto: „Předně za dílo ku potřebě J. M. panu nejvyššímu štolovi vykonané 7 kop 42 gr. 6 d. Přitom za náklad na p. leutenaubta k němu z téhož regimentu ložirovaného 7 kop 42 gr. 6 d. jest jemu poraženo.“ Dalších 6k měl obci uhradit Jan Faltýn, který byl J. C. dlužný. Zbylé 2k 24 gr. 2 d. dostala obec od J. C. v hot. Protože měl J. C. náklady na vojáky rytmistra Hennemona, obec mu odečetla 12k za r. 1645.						
VM 6	375 R 6	St 23. 5. 1640	Obec	Václav Nepřívětický	300	20	10
			Dům, zvaný Šmerhovský, stojící pod podloubím vedle domů Tomáše Guttmana a Magdaleny Hlinecké; čp. 84/I				
1/2 závd. uhradil V. N. ihned při záp. kontr. a 2/2 měl uhradit 28. 9. 1640 při památce sv. Václava. Nakonec však zaplatil až v prosinci a to jen 5k. Protože V. N. nadále neplatil splátky a další různé kontribuce, připadl dům opět obci, která ho v r. 1643 prodala zlatníkovi Janu Ucovi (viz čís. VM 18).							
VM 7	375 R 8	Čt 31. 5. 1640	Obec	Bernard Turek (Anna)	300	10	8
			Dům, zvaný Slonovský, nebo také Čapkovský, ležící vedle domu Jiřího Svobody a pustého domu, dříve Šimona Zelenky; čp. 97/I				
Ihned při záp. kontr. zaplatil B. T. 6k ze závd. a zbylé 4k měl uhradit 15. 8. 1640 při památce Nanebevzetí Panny Marie.							
VM 8	375 N 33v	Po 24. 9. 1640	Zuzana Fllichmanová	Matěj Ondráček (Lidmila)	-	-	10
			Dům po Kašparovi Fllichmanovi, čp. 33/I				
Z. F. postoupila dům po zesn. manželovi se vším, co na něm bylo zapláceno zeti M. O. a dceři L. Manželé měli dům doplatit a nechat v něm Z. F. dožít. M. O. zbývalo zaplatit 70k. Roční splátky pravidelně splácel a dům doplatil v r. 1646. Pozn. V r. 1634 zakoupil Kašpar Fllichman dům, stojící v Domapilovské čtvrti vedle domu Jana Netolického, od Jiřího Marhouna za 230k. Ihned při záp. kontr. zaplatil K. F. závd. v hod. 20k. Protože dům utrpěl v r. 1635 velkou škodu od vojáků, slevil J. M. ze sumy za dům 100k a postoupil K. F. haltýř (sádku) na ryby, ležící pod „pardubskou“ fortanou. V l. 1636 – 1639 splácel K. F. poctivě roční splátky v hod. 10 kop.							
VM 9	375 R 12	Pá 7. 12. 1640	Samuel Pivnička	mečír Melichar Hindermajer	140	15	5
			Dům, zvaný Šmidychovský, stojící u hořejší brány vedle domu Samuela Pivničky; čp. 71/I				
Ihned při záp. kontr. zaplatil M. H. 10k ze závd., zbylých 5k měl uhradit 19. 5. 1641 na den Sv. ducha. M. H. povolil S. P. postavit a užívat přístřešek pro dříví na parkánu pod pavlačí. Zároveň požádal obec o povolení stavby plechového komína skrz městskou zeď, který měl tak zajistit větší bezpečnost domu. V r. 1643 se S. P. přiznal, že od M. H. přijal zbytek závd. a 2 splátky za r. 1641 a 1642.							
VM 10	375 R 20	Po 17. 6. 1641	Kateřina Svobodová	Jiří Procházka (Dorota)	-	-	-
			Dům po Mikulášovi Svobodovi, ležící na Klášteře; čp. 46/I				
K. S., vdova po neb. Mikulášovi Svobodovi, postoupila svůj dům se vším, co na něm bylo vypláceno, svému zeti J. P. a jeho ženě D. K tomuto skutku se odhodlala z důvodu, že pro „sešlost věku“ nemohla dům dále držet a užívat. Zároveň si však vymínila, že v něm bude mít byt až do své smrti.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 11	375 S 2	Po 5. 8. 1641	Jakub Ignacius Škultet, na místě své ženy Doroty, Samuel Pivnička, Anna Vlachová	Ezechiel Pivnička	500	-	12
			Dům, ležící vedle domu Daniela Mydláře a domu po Samuelovi Kuchyňkovi; čp. 75/I				
„Pivničkovští“ dědici Dorota Škultetová, Samuel Pivnička, Anna, vdova po Václavovi Kryšpínovi a nyní manželka Martina Vlacha, a Ezechiel Pivnička vlastnili každý čtvrtinu domu, neboli podíl v hod. 125k. E. P. si místo závd. ze sumy za dům odečetl cenu svého pod. D. Š. prominula E. P. 1/2 svého podílu a tak jí na domě zbývalo pouze 62k 30 gr. Od r. 1650 platí splátky Daniel Napera. V r. 1650 složil D. N. k obci 8k, z nichž připadly J. I. Š. 4k, Samuelovi Kryšpínovi a jeho bratrovi Janovi 2k 20Alb a Martinovi Vlachovi 1k 10Alb. V r. 1651 koupil D. N. od M. V. podíl v hod. 40k za 9k v hot. Pozn. Alžběta, vdova po E. P. se v r. 1647 znovu vdala a to za D. N. (Florián: Topografie)							
VM 12	375 S 6	Po 16. 9. 1641	Ezechiel Pivnička, Jiří Chocenský	Šebestián Šebestianides (Salomena)	315	20	10 (5x) 5
			Dům, zvaný Procházkovský, stojící mezi domy „Hankovského“ a Jakuba Dvořáka; čp. 29/I				
Š. Š. zaplatil ihned při záp. kontr. dědicům po pekaři Janovi Procházkovi 15k ze závd. a zbylých 5k měl zaplatit 24. 4. 1642 na sv. Jiří. V l. 1642 – 44 byl E. P. a J. Ch. doplacen zbytek závd. (5k) a zaplacen 1 splátka (10k). V l. 1645 – 46 obdržel Daniel Napera, jehož žena měla na domě svůj podíl, 2 splátky (2x5k). V l. 1647 – 48 přijal J. Ch. 2 splátky (2x5k). V r. 1649 J. Ch. prodal Š. Š. svůj podíl v hod. 100k, který měl na domě po své ženě Dorotě, za 32k. Za r. 1647 D. N. postoupil Š. Š. jednu splátku. V l. 1648 – 53 obdržel D. N. 6 splátek (6x5k). V r. 1654 skoupil Daniel Fidler od D. N. jeho podíl v hod. 30k za 15k v hot. V l. 1654 – 60 přijal D. F. 7 splátek (7x5k). V r. 1661 J. Ch. prodal Š. Š. zbývající podíl 32k 30gr. za 8k 30gr. v hot. V l. 1661 – 67 dostal Samuel Pivnička 6 splátek (6x5k). Anna Pivničková přijala v l. 1668 – 1672 2 splátky (2x10k).							
VM 13	375 S 7v	Po 23. 9. 1641	Magdalena Hlinecká	Timoteus Moravec (Kateřina)	480	50	10
			Dům, nacházející se mezi domy Jakuba Ignacia Škulteta a Václava Nepřívětického; čp. 83/I				
K domu bylo přidáno i příslušenství: „cokolivěk hřebíky v témž domě přibito jest, jako i také sudy, kádě všechny v domě pozůstávající, přitom 2 stoly a jednu tabuli.“ Ihned při záp. kontr. zavadal T. M. 40k ze závd. a zbylých 10k měl uhradit o Vánocích. Protože byl dům od M. H. a předchozích majitelů zadlužený, zavázala se M. H., že dluhy splatí z peněz ze závd. a splátek. Dlužná částka činila 30R 44kr. M. H. obdržela od T. M. zbytek závd. (10k) a 3 splátky v l. 1642 – 1644. Po smrti M. H. měly splátky podle jejího přání připadnout na záduší kostelů N. P. M. (190k), S. M. A. (190k) a S. J. K. (20k). Do r. 1666 kostelníci chrámu N. P. M. od T. M. přijali 4 splátky. V r. 1666 prodal T. M. kostelníkům chrámu N. P. M. svůj díl (43k) na domu Jindřicha Maršálka za 15k hot.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
VM 14	375 S 8v	Út 19. 11. 1641	Obec	Kryštof Blatnický (Alena)	200	-	10
			Dům, zvaný Doktorovský, ležící vedle domu Václava Píseckého a Adama Kalivody; čp. 12/I				
V době koupě byl dům značně poškozen požárem. Splátky měl K. B. splácet obci (5k) a Lidmile Bedeonové neboli Pivnickové (5k), která měla na dům dědický nárok, až do vyplacení jejich podílů, jež činily 100k. V l. 1642 – 44, 1651 a 1653 splácel K. B. poctivě 10k ročně. Nezaplacené splátky za l. 1645 – 50 a 1652 mu byly postoupeny.							
VM 15	375 S 9v	Po 3. 2. 1642	Anna Táborská	Kryštof Frýd (Dorota)	200	10	10
			Dům, sousedící s domy Jiřího Marhouna a Anny Tugurinky; čp. 135/I				
Ihned při záp. kontr. zaplatil K. F. 1/2 závd. a 2/2 měl doložit 28. 9. 1642 při památce sv. Václava. Zbytek sumy měl splácet na Hromnice (2. 2.) od r. 1645. A. T. přijala od K. F. ostatek závd. a 4 splátky v l. 1645 – 48. V r. 1648(9) A. T. po dlouhé nemoci zemřela. K. F. zaplatil její pohřeb (5R 5kr.) a zbytek splátky 6R 35kr. doložil. V závěti pamatovala A. T. i na K. F. a za jeho dobrodiní mu odpustila poslední splátku. V pozdějších letech platil K. F. splátky dědicům A. T. Často se jednalo o splátky na záduší chrudimských kostelů. V r. 1650 se přiznala Voršila, že od K. F. obdržela 10k. V l. 1651 – 52 přijali kostelníci chrámu N. P. M. 2 splátky (2x10k). V r. 1653 zaplatil K. F. 10k kostelníkům kostela S. M. A. V r. 1654 a 1656 přijal Pavel Sýkora, kostelník kostelů S. Kat. a S. Kř., 2 splátky (2x10k). V l. 1655 a 1659 připadli 2 splátky (2x10k) literátskému kůru. V r. 1660 obdrželi Jan Mydlář a Daniel Blatnický, úředníci nad špitály, 10k.							
VM 16	375 L 13v	Út 18. 2. 1642	Obec	Jan Benedikt Phronesius (Salomena)	250	-	-
			Dům, zvaný Herovský, po Janovi Kundsteterovi, stojící vedle radnice; čp. 2/I				
Dům byl značně poškozený od ohně. Jelikož měl společnou zeď s radnicí a způsoboval jí svým poškozením škodu, musel být v nejbližší době opraven a znovu vystavěn. Proto se ho obec, na místě Justýny, vdovy po Janovi Kundsteterovi, rozhodla prodat. Aby měla vdova J. K. kde bydlet, J. B. P. jí postoupil a prodal svůj dům za 320k a tudíž nemusel za dům „Herovský“ platit (viz. čís. VM 17).							
VM 17	375 L 13v	Út 18. 2. 1642	Jan Benedikt Phronesius	Justýna Kundsteterová	320	-	10
			Dům, ležící v ulici naproti domu Matěje Ondráčka; č. p. 20 - I				
J. K. si místo závd. odečetla ze sumy za dům svůj podíl v hod. 100k, který jí i jejímu sirotkovi náležel po manželovi na domě „Herovském“ a „ostatek do vyjití sumy, totiž: P. M. Kryštofovi Bohdaneckému předně 20 kop, P. Danielovi Ešinovi 30 kop, dáleji obci města tohoto Chrudimě 100 kop“ a zbylých 70k mělo připadnout J. B. P. a jeho ženě S. P. V r. 1642 přijal M. K. B. od J. K. 15k za l. 1642 a 1643. Zbylých 5k J. K. odpustil. Pozn. Dům stál v Klášterské, později Bohaté čtvrti. (Florián: Topografie)							
VM 18	375 R 6	St 14. 1. 1643	Obec	zlatník Jan Uc (Magdalena)	300	20	8
			Dům, zvaný Šmerhovský, ležící pod podloubím; čp. 84/I				
1/2 závd. zaplatil J. U. ihned při záp. kontr. a 2/2 měl uhradit 24. 5. 1643 v den Sv. Ducha. V r. 1643 doložil J. U. obci zbytek závd. V l. 1643 – 44 obdržela obec 2 splátky (2x8k). Za r. 1645 zaplatil 4k a za r. 1652 zaplatil 7k.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 19	375 S 16	St 4. 3. 1643	Lidmila Svobodová	Jiří Šmajdl (Zuzana)	250	10	10
			Dům, sousedící s domy Bernarda Turka a „Tugurinovského;“ čp. 98/I				
Závd. zaplatil J. Š. ihned při záp. kontr. Nárok na 28k ze sumy měli dědici po Janovi Zichovi a Mistr Kryštof Bohdanecký, po úlevě pak na 21k 9gr. Dalších 140k měl J. Š. uhradit dědicům „Májovským,“ po úlevě však jen 106k 6gr. Obci po Václavovi Houserovi náleželo 100k, ta ale také slevila a to na 75k 45gr. L. S. patřilo ze sumy 62k, po úlevě však jen 37k. Součet částky po úlevách činil 240k a se závd. již zmíněných 250k. V r. 1644 se přiznali M. K. B. a Jiří Březovský, na místě p. Václava France z Liblic, že oba přijali 5k. V r. 1651 se přiznala Judita, manželka J. B., že od J. Š. přijala posledních 10k.							
VM 20	375 S 15	Po 16. 3. 1643	Obec	Jakub Střechovecius (Šťastná)	50	-	5
			Spáleniště domu, dříve Fridricha Kozáka; čp. 117/I				
Pokud by se přihlásil nějaký dědic po zesnulém Fridrichovi Kozákově, bude J. S. obcí ochráněn a zastoupen a nebude muset po 3 léta platit kontribuce z domu, nebo spáleniště. V r. 1650 uhradil J. S. 9R 32kr., a tak měl v tomto roce zapláceno 5k a do příštího roku 3R 22kr. V r. 1651 J. S. stačilo doložit 2R 28kr.							
VM 21	375 N 18v	St 8. 4. 1643	Martin Zelenka	p. Jan Jindřich z Lewenfelzu (Salomena)	12	-	-
			Spáleniště vedle domu Jana Jindřich z Lewenfelzu; součást čp. 6/I				
p. J. J. a jeho manželka S. koupili spáleniště, kde dříve stával dům Judity Štýrské, za 12k v hot. Manželé spáleniště využili k rozšíření svého domu. 8k z částky připadlo na dluhy obci a 4k M. Z.							
VM 22	375 N 5v	Po 11. 5. 1643	Anna Fidlerová	Daniel Fidler	-	-	-
			Dům, nacházející se mezi domy Václava Hoka a Jiřího Šmajdla; čp. 99/I				
A. F., vdova po Viktorínovi Tugurinovi a nyní manželka D. F., převedla vlastnictví domu na svého manžela a zároveň mu na témž domě vykázala 100k, které mu při svatbě přislíbila.							
VM 23	375 S 18	St 22. 7. 1643	Obec	Anna Vsetečková	180	8	8
			Dům, ležící vedle domů Ambrože Pelikána a Matěje Ondráčka; čp. 32/I				
A. V., vdova po Řehořovi Hladkém, jinak Vsetečkovi, koupila dům po Janovi Netolickém, který v dlužných kontribucích připadl obci. Při záp. kontr. zaplatila A. V. 1/2 závd., splátka 2/2 byla stanovena na 28. 9. 1643 při památce sv. Václava.							
VM 24	375 S 19	Čt 24. 9. 1643	Jiří Vojtěch Boleslavský, Jakub Ignacius Škultet, Samuel Pivnička	Martin Vlach (Anna)	600	50	20
			Dům, zvaný Zubovský, stojící mezi domy Jakuba Ignacia Škulteta a Jiřího Březovského; čp. 81/I				
Poručníci sirotků po Václavovi Kryšpínovi J. V. B. (královský rychtář; v té době nemocný, ale ke kontr. dal souhlas), J. I. Š. a S. P. prodali dům M. V. a jeho ženě A. V. Protože M. V. nemohl v těchto válečných těžkostech závd. v hot. zaplatit, poskytla mu jeho žena A. V. podporu v podobě podílu na							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 24	dvoře při Podkopanickém mlýně, z kterého měl každý rok sirotkům připadnout obyčejný úrok.						
VM 25	375 Q 3v	Po 15. 2. 1644	Jiří Marhoun	rytíř p. Hynek st. Talácko z Ještětice a na Přestavlcích (Lidmila Talácková, rozená Častolárka z Dlouhé Vsi)	1000	332	24
	Dům, nacházející se vedle domu Kryštofa Fejda; čp. 134/I						
Urozený a statečný rytíř p. H. st. T., hejtman a oberkomisař chrudimského kraje, a urozená paní manželka L. T. koupili dům od J. M. za 1000k. K domu patřilo i příslušenství: „Předně co hřebiky v domě přibito, ite rohatiny dvoje, bidlo tréhranné pro věšení šatův volky v světnici zůstávající, měděnc v kamnách, stůl zelený velký jeden, druhý javorový, třetí stůl barevný, lůžce pod nebesy jedno, štoky dva do hořejší i dolejší kuchyně náležející.“ p. H. st. T. uhradil ihned při záp. kontr. J. M. 200k v hot. a dalších 132k mu měl zaplatit 24. 4. 1644 na den sv. Jiří. Protože J. M. získal dům od Anny Brikcínové, manželky Jana Brikcína Chotěbořského, také za 1000k, z kterých mu později slevili 150k, a dům nebyl úplně splacen, musel nejdříve p. H. st. T. splácet sumu jim a to do vyjití 518k. Až poté náleželo J. M. zbylých 150k. V l. 1644 – 45 zaplatil p. H. st. T. 2 splátky (2x24k) J. B. Ch., manželovi A. B. V r. 1647 uhradil p. H. st. T. pohřeb A. B. neboli Melichárky, který stál 12k. Dalších 12k bylo rozděleno takto: J. B. Ch. získal 3k a další 3k použil na kontribuce, Jan Melicharovský neboli Mathebeus, syn A. B., dostal 3k na spravení šatů a další 3k využil na splacení dlužných kontribucí ze svého statečku. V l. 1648 – 50 obdržel J. B. Ch. 3 splátky (3x24k). V r. 1651 přijal Jan Mathebeus, nevlastní syn J. B. Ch., 24k. V r. 1652 složil p. H. st. T. 24k obci, která je rozdělena takto: 6k připadlo sirotkovi „Mathebeusovskému“, 5k sirotkovi „Melicharovskému“ na spravení vinice a Tobiášovi Nedvědovi 1R 48kr. na dluh od J. B. Ch. V l. 1653 – 56 přijal Jan Mathebeus 4 splátky (4x24k). Zároveň se H. st. T. a jeho manželka zavázali, že nechají v domě J. M. a jeho manželku s jejich nepočtenou čeládkou bydlet až do památky Svatého Ducha, tedy do 15. 5. 1644, a darují jim na opravu a stavení jiného domu 1000k šindele.							
VM 26	376 A 5	Pá 16. 6. 1645	Primátor Daniel Šebestián, Jiří Marhoun, Jan Máj	lékárník Jan Písecký (Máří)	1020	-	30 25
	Statek: dům s apotékou, sousedící s domy, zvanými Kychyňkovský a Boleslavic; čp. 77/I, chalupa v Pútrkasích; čp. 111/IV, se zahradou, pole, zvané Pátkovské						
J. P. a jeho žena M. P. koupili od poručníků sirotků po neb. Mikulášovi Marhounovi D. Š., primátora, J. Marhouna a J. Máje statek. Místo závd. si J. P. odečetl ze sumy podíl své manželky v hod. 255k. Zbylá suma měla být každoročně vyplácena sirotkům Danielovi, Anně a Dorotě po 30k. Protože byl dům v pozdějších letech poničen a bylo ho potřeba opravit, slevili mu poručníci v r. 1654 z roční splátky 5k.							
VM 27	376 A 8	Pá 14. 7. 1645	Obec	Samuel Petržilka (Zuzana)	350	20	10
	Dům po zesnulém Matyáši Slánském, ležící vedle domu Matěje Kúnata; čp. 92/I						
Dům se vším, co bylo poznamenáno v inventáři a přibito hřeby na zdech, zakoupili od obce S. P. a jeho manželka Z. P. Dům byl v době kontr. ve velice špatném stavu. Obec se obávala jeho zřícení a tudíž i ztráty dluhů, pozůstávajících na domu. S. P. zaplatil 1/2 závd. ihned při záp. kontr. a 2/2 měl zaplatit 28. 9. 1645 na den sv. Václava. Protože se o dům přihlásil Matyáš Radnický, synovec Matyáše Slánského, měla být zbývající suma v hod. 340k							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 27	vyplácena jemu. V r. 1647 přijal M. R. 2 splátky (2x10k). V r. 1650 M. R. prodal S. P. svůj zbývající podíl na domu v hod. 320k za 100k v hot. a S. P. tak dům doplatil.						
VM 28	376 K 32v	Ne 12. 11. 1645	Barbora Hříchová	Jiří Vojtěch Boleslavský (Kateřina)	60	-	6
			Dům, zvaný Hříchovský, ležící z jedné strany vedle ulice „kocův obecních“ a z druhé strany vedle domů Jana Máje a Jiřího Chrápka; čp. 106/I				
B. H., vdova po Janovi Hříchovi, prodala se svolením svých synů Samuela Amartana st. a Jana ml. Hřicha dům J. V. B. a jeho ženě K. Dům byl tak levně prodán z důvodu poškození požárem. B. H. zde měla po dobu svého vdovství zajištěnu světnici, jednu komoru a teplo.							
VM 29	376 A 22v	Po 2. 9. 1647	Eliáš Kycmejls	Brikcín Ubrman (Barbora)	-	-	-
			Dům, nacházející se blízko kostela vedle domu „Kryšpínovského;“ čp. 54/I				
Protože E. K., osamělý vdovec, nemohl dále držet a užívat svůj dům, postoupil ho zadarmo B. U. a jeho manželce B. U., „aby na něm, témuž p. Eliášovi Kycmejlovi, od téhož Brikcína Ubrmana, manželky neb budoucích jeho, byt až do smrti jeho přin byl, a mezitím oni oba manželé, neb budoucí jejich, jakožto přítele a téměř otce svého zdravau i jinými věcmi opatrovati nepominuli.“ B. U. se také ústně zavázal, že E. K. bude ctít jako svého vlastního otce a v domě mu ponechá byt až do jeho smrti. Spolu s manželkou budou podle svých možností v těchto válečných časech zajišťovat E. K. jídlo a pití. Zároveň slíbili, že se postarají o sirotky po Matyášovi Kycmejlovi, bratrovi E. K., a nechají je až do jejich dospělosti u sebe bydlet.							
VM 30	376 A 26	Pá 20. 9. 1647	Kateřina Hindermajerová	Jan Hruška	115	15	5
			Dům, stojící u hořejší brány vedle domu Samuela Pivničky; čp. 71/I				
Předchozí prodej viz. čís. VM 9. J. H. koupil od K. H., vdovy po mečíři Melicharovi Hindermajerovi, dům bez dluhů. J. H. uhradil ihned při záp. kontr. 10k ze závd. a dalších 5k měl zaplatit 4. 12. 1647 při památce sv. Barbory. Samuel Pivnička, v té době purkmistr, se přiznal, že od J. H. 3 splátky (3x5k) v l. 1648 – 1650 přijal.							
VM 31	375 R 4v	Čt 4. 3. 1649	uzdař Jakub Cvetler	uzdař Jan Cvetler	-	-	10
			Dům sousedí s domy Eliáše Kryštofa Bekkera a Jeremiáše Spiry; čp. 111/I				
Protože Jak. C. nemohl „v těchto obtížnostech vojenských“ užívat svých dvou domů najednou, jednoho ve městě a druhého na předměstí, a platit z nich berně a další poplatky, postoupil dům ve městě svému synovi Jan. C. Jak. C. koupil dům v r. 1640 za sumu 400k (viz čís. VM 5) a Jan. C. ho měl doplatit. 3 splátky za l. 1646 – 48 byly Jan. C. od obce postoupeny. V l. 1649 – 50 zaplatil Jan. C. obci 2 splátky (2x10k). V l. 1651 – 55 uhradil Jan. C. Salomeně Hlinecké, která měla na domě podíl v hod. 50k, 5 splátek (4x10k, 1x6k). V l. 1656 – 57 obdržela obec 2 splátky (2x10k). V r. 1658 přijali úředníci nad obecním hospodářstvím 10k. V l. 1659 – 1669 splácel Jan. C. již zmíněným úředníkům splátky v podobě poskytnutí uzdařského řemesla.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 32	375 R 8v	Po 19. 4. 1649	Obec	servus Václav Mělnický (Anna)	300	-	8
			Dům po Bernardovi Turkovi; čp. 97/I				
Vše, co Bernard Turek na domě vyplatil (viz čís. VM 7), měl V. M. zaplatit jeho sirotkům. Po vyplácení jejich podílů měl zbytek splácet obci. 4k ze závd., které B. T. uhradil obci, zaplatil V. M. jeho sirotkům. V l. 1650 – 64 splatil V. M. 14 splátek (14x8k). V l. 1650 – 51 uhradil 2 splátky takto: V. M. poskytl generálnímu vachtmistrovi Brogemu a krajskému hejtmanovi po 1 sudu piva (1 sud piva stál 7R), a ostatek splátky 4R 40kr. doložil V. M. v hot. V r. 1657 postoupila obec V. M. 1 splátku. V l. 1662 – 64 splátky hradila A. M., manželka V. M.							
VM 33	376 B 12	Po 14. 6. 1649	Jakub Střechovecius	Jiřík Pinčura	200	-	6
			Dům, zvaný Dusíkovský, ležící mezi domem po Albinovi Řehořovi Píseckém a pustým gruntem po Janovi Kašparovi; čp. 103/I				
1. splátka se měla uskutečnit 28. 9. 1649 na den sv. Václava a pak každoročně ve stejném termínu. Protože však J. P. nemohl „pro svou nemožnost“ sumu splácet, postoupil 12. 1. 1651 dům opět J. S.							
VM 34	376 B 14	Pá 23. 7. 1649	Magdalena Tomášková	Samuel ml. Tomášek	200	-	10
			Dům po Samueli st. Tomáškovi; čp. 132/I				
M. T., vdova po Samuelovi st. Tomáškovi, prodala dům, který byl poškozený od ohně, svému nejstaršímu synovi S. ml. T. Místo závd. si S. ml. T. odečetl ze sumy hod. svého podílu. Protože se na domě obci od r. 1643 dlužilo 10k, S. ml. T. zaplatil ihned při záp. kontr. 1/2 dluhu a 2/2 měl zaplatit po Velikém jarmarku. Splátka měla být splácena dědicům po S. st. T. a popřípadě využita na další dluhy. S. ml. T. v r. 1649 2/2 dluhu uhradil a tak zaplatil 1. splátku.							
VM 35	376 B 19	Čt 12. 8. 1649	Obec	Filip Tomášek	300	20	10
			Dům, stojící vedle domů Jana Brikčina a Salomeny Dražkovské; čp. 38/I				
Protože dům po zesnulém Janovi Rydlovi byl zpustlý a neudržovaný, rozhodla se ho obec prodat. Novým majitelem se stal F. T. Závd. zaplatil ihned při záp. kontr. a ostatek sumy měl každoročně splácet po 10k sirotkům po J. R. a obci na dluhy. Ze závd. připadlo 13k poručníkům, vdově a sirotkům a 7k obci na dluhy. V l. 1650 – 51 zaplatil F. T. 2 splátky, které byly využity na splacení dluhů Karlovi Kustošovi. V l. 1652 – 53 přijali 2 splátky poručníci sirotků po J. R. Bartoloměj Králíček a Jiří Franc. V r. 1654 obdržela Kateřina Rydlová, vdova po J. R., 10k. V r. 1656 postoupila K. R. obci podíl na domu, jehož hod. byla 140R = 120k. Obec podíl postoupila F. T. výměnou za dluh po knězi Janovi Nigrinovi. V r. 1660 postoupila K. R. dalším dědicům po J. R. Tomášovi Kratochvílovi, Timoteovi Moravci a vdově Dorotě a sirotkům po Danielovi Šarfenberkovi podíl na tomto domě v hod. 25R. V r. 1667 obdržela K. R. od F. T. 10k, které využila na splacení dluhů obci a na splacení vinice.							
VM 36	376 B 20v	Čt 26. 8. 1649	Obec	kožešník Pavel Fiala (Kateřina)	100	10	6
			Dům „Kulovský,“ ležící v Klášterské čtvrti při městské zdi; p. 49/I				
Dům byl v době prodeje poškozený od ohně. P. F. uhradil závd. ihned při záp. kontr. Zedníkovi Matěji Jičínskému, který provedl na domě potřebné opravy, připadlo ze závd. 8k, zbylé 2k byly dány do vojenské pokladny. V l. 1650 – 1664 obdržela obec od P. F. 15 splátek (15x6k). V r. 1664 P. F. dům doplatil.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 37	376 B 21v	Po 20. 9. 1649	p. Daniel Šebestián z Častolovic	Daniel Stárek	300	15	10
			Dům po Janovi Hájkovi, nacházející se naproti domům Matěje Ondráčka a Salomeny Dražkovské; čp. 20/I				
Plnomocník Justýny Kundsteterové a její dcery p. D. Š. prodal dům D. S. Ihned při záp. kontr. zaplatil D. S. 10k ze závd. a zbylých 5k měl zaplatit o svatobarborském jarmarku. Splátky měly připadnout z části na dluhy obci a z části J. K. a její dceři. V r. 1650 doplatil D. S. zbytek závd. V l. 1650 – 52 obdržel Daniel Ešin, který měl na domě svůj podíl, od D. S. 3 splátky (3x10k). V l. 1653 – 59 přijala obec 7 splátek (7x10k). V r. 1662 zaplatil D. S. 23k 34gr. 2d. a 3k 8gr. 4d. V r. 1667 prodali Jan Šelákovský a jeho žena Salomena D. S. svůj podíl na domu, jehož hod. byla 70k, za 32k v hot.							
VM 38	376 B 28	Po 11. 10. 1649	Jan ml. Šelákovský (Salomena)	Nikodém Klement Franc	130	6	6
			Dům, zvaný Herovský, sousedící s radnicí a domem Jiřího Vojtěcha Boleslavského; čp. 2/I				
Domu se po zesnulém Janovi Phronesiovi ujal J. ml. Š., na místě manželky S., dříve Phronesiové a nyní Šelákovské, a 18. 8. 1649 ho prodal N. K. F., rodákovi z Hradce Králové. 11. 10. 1649 byl tento kontr. zapsán do Liber contractuum flavus. Závd. měl N. K. F. zaplatit o Vánocích téhož roku. V r. 1649 N. K. F. zaplatil závd. a v l. 1650 – 53 obdržel J. ml. Š. 4 splátky (4x6k).							
VM 39	376 B 30	Po 11. 10. 1649	Kateřina Gregoridesová	Andreas Gregorides Prachatický	300	-	-
			Dům po Teodorovi Thadeusovi; čp. 60/I				
„Kateřina po dobré paměti panu Teodoretovi Thadeusovi, někdy měštěninu a spolu radním města Chrudimě, zůstala dcera a již nyní pana Andreasa Bernarda Gregoridesa [Prachatického], ten čas písaře radního mladšího, manželka“ postoupila svůj dům věnem ve 300k svému manželovi.							
VM 40	376 E 11	Pá 12. 11. 1649	malíř Abrahám Fric (Marta)	Jan Drejlink	100	8	6
			Dům po Janovi st. Vomáčkovi, který stál mezi domy Jiřího Čermáka a tzv. Hladkého, v té době již zbořeného; čp. 119/I				
Závd. uhradil J. D. ihned při záp. kontr. 1. splátka se měla uskutečnit 11. 11. 1649 při památce sv. Martina a pak každý rok ve stejném termínu až do zaplacení celé částky. Pozn. Zbytek sumy měl být splácen „počna při památce S[vatéh]o Martina <i>minulého</i> “, proto 11. 11. 1649, den po uskutečnění zápisu prodeje.							
VM 41	376 E 17	Pá 7. 1. 1650	Obec	Samuel Petržilka (Zuzana)	60	40	-
			Pusté místo, kde dříve stával dům, zvaný Rychtářikovský, po Václavovi Miliusovi, se nacházelo vedle domu Samuela Petržilky; čp. 93/I				
Protože měl S. P. náklady na Jana Krause, vojáka z kompanie rytmistra Henemona, které čítaly 100R, a zároveň musel platit různé kontribuce, odečetl si v závd. ze sumy 40k. Při záp. kontr. uhradil 10k, dalších 10k měl zaplatit 24. 4. 1650 na den sv. Jiří. 7. 4. 1650 zaplatil S. P. posledních 10k a pusté místo tak doplatil.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 42	376 E 20	Po 17. 1. 1650	Daniel Fidler	Eliáš Tepper	300	25	10
			Dům, zvaný Tugurinovský, nacházející se mezi domy Jiřího Šmajdla a Václava Mělnického; čp. 99/I				
E. T. koupil od D. F., poručníka a zároveň otčíma Jana Tugurina, dům „Tugurinovský“ po zemřelém Viktorínovi Tugurinovi. Ihned při záp. kontr. zaplatil E. T. 15k ze závd. a zbylých 10k měl zaplatit na konci masopustu téhož roku. Za r. 1650 E. T. doplatil závd. a uhradil 1 splátku. V l. 1651 – 57 obdržel D. F. 7 splátek, které připadly J. T. D. F. náleželo na domě 30k. V r. 1663 se přiznal, že je od E. T. přijal. V r. 1663 dostal J. T. od E. T. 18k 29 kr. V r. 1661 skoupil Jan Hradecký od J. T. podíl v hod. 30k za 12k. E. T. je J. H. ihned uhradil. V r. 1663 J. T. prodal E. T. svůj zbývající podíl na domě v hod. 116k 41 kr. za 25R 40kr. E. T. tak dům doplatil.							
VM 43	376 E 17	St 26. 1. 1650	Obec	Jakub Červenka (Anna)	-	-	-
			Dům mezi domy Matěje Ondráčka a Daniela Mydláře; čp. 32/I				
Obec postoupila J. Č. a jeho ženě A. Č. dům po Janovi Netolickém výměnou za jejich dům, který měl být stržen. Dům, který měl Jakub Červenka a jeho manželka opustit, stál vedle zásobárny obilí, „kotočův obecních“ a řeznických krámů (čp. 105/I). Protože dřevěný komín na domě zvyšoval nebezpečí požáru a ohrožoval tím zásobárnu obilí, rozhodl Jindřich [Kustoš], svobodný pán ze Zubřího, Lipky a na Novém Studenci, v té době generální proviantmistr království českého, o zboření domu.							
VM 44	376 E 18v	Po 31. 1. 1650	Timoteus Moravec, Šebestián Šebestianides	zedník Kašpar Polin (Magdalena)	400 + 50	-	10 + 10
			Dům, sousedící s domem po Jakubovi Dvořákovi; čp. 26/I + 3 zahrady „Zimovskou, Hvizdovskou, kus Thadeusovský,“ ležící vedle sebe u zahrady „Královské“ Jiřího Marhouna				
K. P. a jeho žena M. P. koupili od poručníků sirotků po zesnulém Ezechielu Maršálkovi T. M. a Š. Š. dům a 3 zahrady. Místo závd. si K. P. odečetl ze sumy za dům hod. podílu, který zde náležel jeho manželce M. P. Ostatek sumy za dům měl být splácen sirotkům a dalším dědicům a suma za zahrady měla připadnout Máří, manželce Mikuláše Kovaříka, Evě a Dorotě, starším sirotkům po E. M. V l. 1650 – 54 zaplatil K. P. 3 splátky, ta 3. připadla Danielovi Mydlářovi, který měl na domě podíl. V l. 1651 – 52 obdržely Eva, Dorota, manželka Václava Housera, a Máří, manželka Mikuláše Kovaříka, 2 splátky za zahrady. Každé z nich náležely 3k 10alb. V r. 1654 prodal Lorenc Mikke, na místě své ženy Máří, K. P. podíl na domě v hod. 35k za 10k v hot. a kovář Václav Houser, na místě své ženy D., podíl v hod. 24k 20gr. za 10k 20gr. v hot. V r. 1657 se přiznal D. Mydlář, že od K. P. obdržel 10k, Jan Mydlář 5k a Dorota Bobrovská 5k. V r. 1656 prodal D. Mydlář svůj podíl na domě v hod. 50k K. P. za 20k v hot. a Samuel Bucefal svůj podíl v hod. 50k za 20k v hot. V r. 1661 se J. Mydlář přiznal, že od K. P. 2x5k přijal. V r. 1661 prodal J. M. K. P. svůj podíl v hod. 41R za 19R v hot. Samuel Bobrovský a jeho žena D. B. se postupně v l. 1662 – 82 přiznávali, že dohromady od K. P. přijali 33k.							
VM 45	376 F 3	Po 14. 3. 1650	Obec	p. Adam Hicler z Neuperku (Anna)	280R	-	-
			Dům, zvaný Bradýřovský, nacházející se v Bohaté čtvrti mezi domy p. Adama Hiclera z Neuperku a Jiřího France z Liblic; čp. 128/I				

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 45	Manželé chtěli využít dům na rozšíření svého vedlejšího domu. Oba domy pak měly být brány jako jeden. Protože měla obec u p. A. H. dluh, nemusel za dům platit. Obec dlužila předchozí manželce p. A. H. Dorotě Bíškové 157R 24kr. 3d. Ty si p. A. H. ze sumy odečetl a odpustil. Dále obec dlužila p. A. H. 248R 38kr. z „vyšenkovaného tácu ordinárního“ za víno. p. A. H. si odečetl 122R ze sumy a dalších 122R věnoval obci na důchody.						
VM 46	376 F 5v	Pá 22. 4. 1650	Jeremiáš Spira	Jakub Vachač (Anna)	600	100	30
			Dům, ležící vedle domů Jiřího Marhouna a Jana Cvetlera; čp. 112/I + 2 vinice na Vlčí hoře				
J. V. a jeho manželka A. V. koupili od J. S., měštnína a královského rychtáře města „Nového Kolína nad Labem“ (dnešní Kolín), dům a dvě vinice na Vlčí hoře. J. V. zaplatil J. S. závd. před záp. kontr. V l. 1651 – 53 přijal J. S. 3 splátky (3x30k). V r. 1659 obdržel J. S. od J. V. 15k a v r. 1660 20k.							
VM 47	376 F 12	Po 19. 9. 1650	Jiří Vojtěch Boleslavský, Samuel Pivnička, Jakub Ignacius Škultet	kovář Václav Želízko neboli Jelínek (Anna)	400	20	12
			Dům „Gelasinovský“ neboli „Kryšpínovský,“ stojící vedle hřbitova, kostela Nanebevzetí Panny Marie a domu jircháře Brikcína Ubrmana; čp. 55/I				
Předchozí majitel domu Václav Kryšpín zakoupil dům od dědiců „Gelasinovských“ za sumu 700k. Protože byl však dům během války značně poškozen a zrušeno, slevili prodejci V. Ž. 300k. J. V. B., královský rychtář, S. P. a J. I. Š. byli poručníky sirotka Jana Kryšpína, syna V. K. Ihned při záp. kontr. zaplatil V. Ž. 12k 51 gr. 3 d. ze závd. a dalších 7k 8gr. 4d. měl uhradit 11. 11. 1650 na den sv. Martina. Suma za dům měla být splácena takto: Zuzaně Rothanzlové a Václavovi st. Kroupovi do vyjití 87k, dědicům „Gelasinovským“ a dědicům po J. V. B. do vyplácení 74k, dědicům po V. K. Samuelovi Kryšpínovi, Janovi ml. Kryšpínovi a Martinovi Vlachovi Nymburskému, každému do vyjití podílů v hod. 79k 40gr. V r. 1650 V. Ž. doplatil závd. V r. 1651 obdržela Z. R. 12k.							
VM 48	376 F 14	Pá 23. 9. 1650	Obec	Samuel Chramosta	280	10	10
			Dům po Řehořovi Albinovi, nacházející se v Páčovské čtvrti mezi domy Jana Pštrose a Jiřího Pinčury ; čp. 102/I				
V r. 1650 odvedl S. Ch. obci 1/2 závd. a v r. 1651 2/2 takto: při příjezdu podkomořího králové poskytl obci 1 sud bílého piva v hod. 2k 30gr. a další 2k 30gr. doložil v hot. Za r. 1650 zaplatil 1 splátku a na r. 1651 uhradil 7k.							
VM 49	376 F 26v	St 7. 12. 1650	Jan Brikcín Chotěbořský	Jakub Šafránek	70	20	10
			Dům, zvaný Zimovský, sousedící s domy Samuela a Filipa Tomáška; čp. 17/I				
Důvodem tak nízké částky bylo poškození a zrušeno domu během války. Závd. zaplatil J. Š. takto: „Ihned při zápisu... 15 kop míš. složil, z kteréhožto závdavku 5 kop míš. na kontribuci i jiné závady obecní od Jana Brikcína povinný přijato, 5 kop míš. panu Mistru Kryštofovi [Mathebeovi] Bohdaneckému na místě a k ruce Jana Mathebea, strejce jeho, vydáno a druhých 5 kop Janovi Brikcínovi propuštěno, víceji 5 kop míš. o Vánocích prv příštích závdavku doloženo.“ V r. 1650 doplatil J. Š. závd.: 2k připadli M. K. M. B. a 3k J. B. Ch. V l. 1651 – 53 obdržel M. K. M. B. 3 splátky. Z							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
VM 49	1. splátky si J. Š. odečetl 5k za pokutu, kterou mu měl J. B. Ch. zaplatit. V l. 1654 – 55 přijal Jan, syn zesn. Melichara Mathebea Bohdaneckého, 2 splátky, a tak J. Š. dům doplatil						
VM 50	376 E 22	Pá 27. 1. 1651	Dorota Dražkovská	sedlář Štefan Štajner	190	10	8
			Dům, stojící mezi domem Šebestiána Šebastianidesa a domem po Ezechielu Maršálkovi; čp. 27/I				
Manželka Jiřího Dražkovského D. D. prodala dům po předcházejícím manželovi Jakobovi Dvořákovi Š. Š. Závď. složil Š. Š. ihned. Zbytek sumy se měl splácet předně obci na dluhy, jež na domě pozůstávaly, a poté dalším, kterým z tohoto domu něco náleželo. V l. 1652 – 57 obdržela obec na splacení dluhů 6 splátek (48k). V r. 1653 prodala D. D. svůj podíl v hod. 130k Mikulášovi Kovaříkovi za 35k v hot. Ten však nedlouho poté zemřel.* V r. 1658 přijala obec poslední 2k, Lorenz Mikke, nový manžel Máří, vdovy po M. K. a pardubický měšťan, obdržel 3k a sirotek Václav Kovařík 3k. V r. 1659 přijal L. M. 4k a V. K. 4k. V r. 1659 prodal L. M., na místě své ženy M., její díl na domu v hod. 57k Lorenzovi Sebauerovi (Sepauerovi) za 19R v hot. V l. 1660 – 64 obdrželi L. S. a V. K. každý po 20k, dohromady 40k. V l. 1665 – 67 přijal L. S. 3 splátky (24k). V l. 1668 – 1674 dostali L. S. a V. K. každý po 16k, dohromady 32k. Posledních 20k, které náležely V. K., skoupil Jiří Štajner (pravděpodobně syn Š. Š.) za 11R 30 kr. v hot. A tak byl dům doplacen. Pozn. *Zemřel nedlouho poté, protože Lorenz Mikke vystupuje jako manžel Máří, dříve Kovaříkové, již v roce 1654 v prodeji čís. VM 43.							
VM 51	376 G 11	St 29. 3. 1651	Obec	Samuel Kryšpín (Anna)	450	30	15
			Dům, ležící vedle domů Jakuba Ignacia Škulteta a Jiřího a Judity Březovských; čp. 81/I				
V r. 1643 koupil dům Martin Vlach. (viz čís. VM 24) V r. 1651 prodala obec dům po zesn. Václavovi Kryšpínovi, královském rychtáři, „aby dáleji k většímu spuštění nepřišel a na škodu jiným domům vedle něho ležícím nezůstával,“ S. K. a jeho ženě A. Dům byl ve velmi špatném stavu v důsledku působení vojáků, zvláště Švédů. S. K. zaplatil závď. ihned při záp. kontr. S. K. patřil podíl na domě v hod. 206k. V r. 1684 měl S. K. zaplacen závď. (30k), podíl v hod. 75k, který náležel M. V., a 60k, které připadli obci. Zbývalo mu už jen doplatit 79k obci.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
NM 1	375 I 27v	Pá 18. 5. 1640	Kryštof Knab	Tobiáš Menšík	-	-	-
			Dům, zvaný Sedlářovský, ležící na Novém městě vedle domu po Matoušovi Menšíkovi, čp. ?				
K. K. měl dům po Havlovi Sedláři postoupen od svého švagra T. M. a to z důvodu dluhu, který K. K. nebyl dosud švagrem vyplacen. Po nějakém čase, v době zápisu, se rozhodl K. K. svému švagrovi T. M. dům se vším příslušenstvím postoupit zpět a to s určitými podmínkami. T. M. měl K. K. zaplatit dluh a to takto: při památce sv. Michala (29. 9.) v tomtéž roce 5R a v den zápisu v příštím roce 20R.							
NM 2	375 R 9	Čt 4. 10. 1640	Lidmila Černá	kovář Václav Houser	155	15	5
			Dům, ležící na Novém městě; čp. 64/II				
V. H. uhradil závd. ihned při záp. kontr. 1. splátka se měla uskutečnit 28. 9. 1641 na den sv. Václava. Další splátky měly probíhat každým rokem ve stejném termínu. L. Č. použila 4k ze závd. na splátku dluhů, které měla u obce. V l. 1641 – 47 obdržela L. Č. 6 splátek. V r. 1644 L. Č. postoupila V. H. 1 splátku. V dalších letech splácel dům Řehoř Čechtický, který si s V. H. směnili domy. (viz čís. NM 15) Ř. Č. splácel dům takto: V r. 1648 přijala L. Č. 5k od Ř. Č. V r. 1649 mu postoupila 5k. V l. 1650 – 60 obdržela Dorota, dcera L. Č., manželka Martina Zelenky a později vdova, 11 splátek. V r. 1665 postoupil Ř. Č. obci vše, co bylo na domě od V. H. a od něho vyplaceno, výměnou za dlužné kontribuce.							
NM 3	375 R 19v	Pá 19. 4. 1641	Kašpar Vaňkovský, Anna Dostálová	Jiří Chrápek	72k 51gr. 4d.	7k 42gr. 6d.	9
			Pusté místo, kde dříve stávala chalupa „Kučerovská“ + sousední vinička, ležící u brány na Novém městě; čp. 4/II				
J. Ch. koupil od K. V. a jeho setry A. D., manželky Jana Dostála, viničku a pusté místo. Závd. složil J. Ch. ihned při záp. kontr. 1k ze závd. připadla K. V., 2k A. D. a zbytek připadl na dluhy obci. Ostatek sumy měl být splácen takto: „na restanty z týž viničky obci povinné a od Kašpara Vaňkovského, též otce jeho zasedlé, po 6 kopách míš. každoročně, přitom Kašparovi Vaňkovskému po 1 kopě do vyjití 10 kop míš. a Anně, sestře jeho, do vyjití 20 kop po 2 kopách vycházeti bude.“ V r. 1642 přijala obec 6k. V r. 1643 měl J. Ch. náklady na vojáky a tak mu obec odpustila 6k. Pozn. V r. 1675 přikoupil J. Ch. k pustému místu místo sousední, kde stával neobydlený dům, za 30k a spojil je v jeden celek. (Florián: Topografie)							
NM 4	375 S 5	St 21. 8. 1641	Kryštof Nejtvik	Jakub Ignacius Škultet (Dorota)	250	55	12
			Barevna; čp. 124/II				
Závd. zaplatil J. I. Š. ihned při záp. kontr.							
NM 5	375 M 33	Pá 17. 1. 1642	Obec	Václav Jelínek Hradecký (Dorota)	180	10	6
			Dům, ležící mezi domy Jiřího Chocenského a Jana Práška; čp. 147/II				
Dům po Alžbětě Vinaře byl zpustlý, proto se ho obec odhodlala prodat. V. J. H. uhradil závd. ihned při záp. kontr. V r. 1643 zaplatil V. J. H. 6k. V l. 1649 – 50 obdržela obec 2 splátky. V l. 1653 – 54 zaplatil V. J. H. 4 splátky, 2 z nich náležely na nezaplacené 2 roky. Ostatní nezaplacené splátky obec V. J. H. postoupila. V l. 1655 – 61 obdržela obec 7 splátek, poslední 2 platila D. J. V dalších l. uhradila ještě 8k.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
NM 6	375 S 12	So 4. 10. 1642	Obec	truhlář Michal Poll	140	6	6
			Dům, zvaný Kučerovský, stojící pod dlážděním vedle domu Jana Březiny; čp. 137/II				
Závd. zaplatil M. P. ihned při záp. kontr. V r. 1644 obdržela obec 6k. Splátky za l. 1645, 46, 47, 48 obec M. P. postoupila. V l. 1649 – 1661 přijala obec 12 splátek. Poslední 2 splátky platila Anna Pollová. V r. 1655 obec neobdržela splátku.							
NM 7	375 S 17	Čt 12. 3. 1643	Jakub Cvetler, Zdeněk Rambousek, Jakub Štěchovecius	Marek Krkavec	140	8	6
			Dům po neb. Jakobovi Šerém, stojící v Novém městě vedle domu Daniela Nedvěda; čp. 48/II				
J. C. a Z. R. jednali v zájmu a byli poručníky Samuela, sirotka po Lorenci Těšínském, a J. S., plnomocník Melichara Smetany, zastupoval zájmy Václava a Anny, sirotků po Tomášovi Šerém. Ihned při záp. kontr. zaplatil M. K. 1/2 závd. a 2/2 měl uhradit 24. 4. 1643 na den sv. Ducha. Ostatek sumy měl být každoročně splácen výše zmíněným sirotkům.							
NM 8	375 S 17	Út 17. 3. 1643	Obec	Marek Krkavec	25	-	-
			Pusté místo, kde dříve stával dům „Jabloňkovský“, a které se nacházelo vedle domu Marka Krkavce a vedle domu Zdeňka Rambouska; čp. 49/II, místo dlouho uváděno jako zahrada „Jabloňkovská“, o domě se mluví až r. 1770				
Místo splácení sumy měl „kašnu v rynku novou, jakž náleží řemeslně a kunštovně na poschválení a budoucí památku v Městě a obci této v Chrudimi, postaviti.“ Pravděpodobně tak neučinil, protože se domu i pustého místa brzy ujala obec. (viz čís. NM 1)							
NM 9	375 E 5	Pá 6. 5. 1644	Martin Březina	Václav Jelínek Chrudimský	40	3	3
			Dům, stojící vedle domu Ondřeje Šedivého a Justýny Táborské, nad strouhou v Rybářské čtvrti; čp. ?				
V. J. Ch. zaplatil závd. ihned při záp. kontr.							
NM 10	375 K 2	Po 29. 8. 1644	Jakub Ignacius Škultet	Pavel Rothanzl	150	-	8
			Dům s barevnou, ležící vedle dvora Pavla Rothanzla; čp. 124/II				
J. I. Š., i na místě sirotka po Jáchymovi Slavonickém, prodal dům s barevnou P. R. Protože Kryštofovi Nejtvikovi zůstával na domě či chalupě podíl, dříve skoupený od Matěje Slavonického, měly mu připadnout 1. splátky až do vyplacení 30k. A také „vejlinky tyto p. Jakub Škultet sobě mandlovnu vymínil a jinou do Vánoc se nejprv příštích vyzdvihnouti se uvolil.“							
NM 11	375 K 24v	Po 7. 11. 1644	Daniel Nedvěd, Matěj Cihlář	Jiří Růžička (Dorota)	300	10	8
			Dům, zvaný Březinovský, stojící v Novém městě vedle domu Václava Jedličky; čp. 100/II				

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
NM 11	D. N. a M. C., poručníci Veruny Březinky a jejího sirotka, prodali dům J. R. a jeho manželce D. R. Záv. zaplatil J. R. ihned při záp. kontr. V. B. a jejímu sirotkovi. Zbývající sumu měl splácet takto: V. B. a jejímu sirotkovi do vyplacení 90k a Janovi Nabočanskému a Janovi Kecinkovi do vyplacení dluhu v hod. 200k, jehož původcem byl tchán J. R. Václav Vencelík a jeho manželka Anna. V l. 1645 – 1652 obdržela V. B. 6 splátek (5x8k+1x4k=44k). V r. 1653 přijaly Anna Březinová, sirotek po Janovi Březinovi, 4k a Dorota Dražkovská 4k, na splacení dluhu od A. B. V r. 1654 A. B. prodala svůj zbývající podíl v hod. 13k za 5k v hot. J. R. a D. D. přijala 4k. V l. 1655 – 57 obdržela D. D. 2 splátky. V r. 1657 J. K. postoupil 80k z podílu obci. V r. 1658 postoupil J. N. obci 66k a přijala D. D. posledních 10k. V r. 1658 dostala Anna Vencelíková 8k a obec 8k. V r. 1659 odkázal J. K. obci dalších 20k na domě. V l. 1660 - 62 přijala obec 3 splátky.						
NM 12	375 H 19v	Čt 19. 1. 1645	Havel Bydžovský	Kašpar Vaňkovský	-	-	-
			Dům, stojící v Rybářské čtvrti vedle domu Václava Olivy; součást čp. 142/II				
„Havel Bydžovský nemohouce děleji pro veliké své scházení v domě svým v čtvrti rybářský vedle domu p. Václava Olivy ležícím, kterýž tak byl někdy od Mikuláše Jonáše v l. 1620 koupil, v tyto přítomné těžkosti obstáti,“ postoupil ho se vším, co na něm bylo vyplaceno svému zeti K. V. a své dceři, aby všelijaké dluhy a ostatek sumy doplatili. V r. 1655 prohlásil Jan Solnický, že se mu zemř. Rozina, manželka Václava Solnického a dcera Matouše Svitavského, za života přiznala, že jí byl celý podíl, kromě 2k, na domě od H. B. vyplacen. J. S. od K. V. přijal zbývající 2k. Dům byl tak doplacen.							
NM 13	376 G 22	Po 20. 2. 1645	královský rychtář Jiří Vojtěch Boleslavský	Václav Oliva	100	-	5
			Dům po emigrantovi Janovi Bízovi, ležící mezi domy Kryštofa Nejtvíka a Kašpara Vaňkovského; čp. 141/II				
Roční splátky měly připadnout do královského fisku. V l. 1646 – 50 přijal J. V. B., královský rychtář, 5 splátek. V l. 1651 – 54 obdržel p. Daniel Šebestián z Častolovic, královský rychtář, 4 splátky. V l. 1655 – 59 přijal p. Adam Hicler z Neuperku, královský rychtář, 5 splátek. V r. 1660 obdržel Jan Máj, královský rychtář, 1 splátku.							
NM 14	376 A 14	St 28. 3. 1646	Marta Smilipeusová	Jan Březina	18	-	-
			Pusté místo a vinička, nacházející se u soukenické valchy vedle domu Mistra Kryštofa Mathebea a naproti domu již zmíněného Jana Březiny; součást čp. 136/II				
M. S., se svolením poručníků jejich a jejího sirotka, prodala J. B. pusté místo s viničkou. Ihned při záp. kontr. zaplatil J. B. 10k. Zbytek sumy měl uhradit ve 2 termínech: na svatodušní svátky 4k a o velikém chrudimském jarmarku 4k. J. B. připojil pusté místo ke svému domu. Pozn. V r. 1635 stával na pustém místě dům Davida Plátěnického, který se zahradou koupil za sumu 30k manžel M. S. Jiří Smilipeus. (Florián: Topografie)							
NM 15	376 A 29	Út 26. 11. 1647	Václav Houser	Řehoř Čechtický	-	-	5
			Směna o domy: dům, ležící v Novém městě; čp. 64/II a dům, nacházející se v Dlačenské čtvrti pod dolejší bránou vedle domu Samuela Bucefala, + haltýř (sádka) na ryby; čp. 86/IV				

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní č. p.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
NM 15	Mezi Ř. Č. a V. H. proběhla směna domů (viz i čís. JP 18). Ř. Č. získal dům, ležící na Novém městě, a vše, co na něm bylo vyplaceno (35k). (viz čís. NM 2) V. H. naopak nabyl domu, stojícího na Svatojánském předměstí, a haltýře (sádky) na ryby. Zároveň se také zavázal, že za Ř. Č. zaplatí dluhy: „do důchodů J. M. C. do Pardubic za ryby vystavené – 15 R, dáleji panu Janovi Cikánovi, sládku na Malči zůstávajícímu, 80 kop míš., ite Martinovi Lipeckému, koláři vorelskému, 24 kop míš.“						
NM 16	376 B 1v	St 11. 3. 1648	Jeronym Radiměřský	Václav Oliva	9	-	-
			Pusté místo, kde dříve stávala chaloupka a jež se nacházelo mezi domy Václava Olivy a Kryštofa Nejtвика; součást čp. 141/II				
V. O. pusté místo v hot. zaplatil.							
NM 17	376 B 17v	Po 2. 8. 1649	Obec	Jan Ambrož Moravec (Kateřina)	100	7	6 (4x) 4
			Dům po Janovi Chládkovi, který stál v Rybářské čtvrti vedle domu Daniela Menšíka; čp. 123/II				
Závd., jenž náležel na nezaplacené daně obci, měl J. A. M. zaplatit po Velikém jarmarku. Ostatek sumy měl být splácen sirotkům po Janovi Chládkovi, dalším dědicům a obci na dluhy. V r. 1649 a 1650 J. A. M. odevzdal závd. V l. 1650 – 54 zaplatil J. A. M. 4 splátky. Z 1. splátky obdržela obec 4k a Kašpar Vaňkovský z manželčina podílu na domě 2k. Celá 4. splátka připadla K. V. a tak byl manželčin podíl vyplacen. Janovi, synovi zemř. Jana Chládky, náležel na tomto domě podíl v hod. 34k 30gr. J. A. M. měl splácet 3k J. Ch. a 3k obci. V r. 1655 splácela dům už jen K. M., která dostala povolení od obce, podle kteréhož se splátka snížila na 4k. V r. 1655 obdržel J. Ch. 2k a obec 2k. K r. 1656 odevzdala K. M. 1k.							
NM 18	376 E 2	Čt 21. 10. 1649	Martin Březina	krejčí Jiří Vodička	25	-	3
			Dům, nacházející se nad strouhou a pod vodárnou vedle domu po Ondřeji Šedivém a domu Pavla Dvorského; čp. 157/II				
M. B. prodal krejčímu J. V. zchátralý dům, který zdědil po své matce, za „skrovnou“ částku 25k.							
NM 19	376 E 24	Pá 4. 2. 1650	Obec	Václav Karpíšek (Salomena)	120	-	6
			Dům po Jakobovi Šerém, neboli Smetanovi, který sousedil s domem Daniela Nedvěda a pustým místem, kde dříve stával dům „Jabloňkovský,“ + kousek zahrady, ležící při něm; čp. 48/II				
S. K. náležel z domu „Kantorovského,“ jenž ležel ve Vnitřním městě vedle domů „Boleslavského“ a „Blatnického“ a patřil Bartoloměji Králíčkovi, podíl v hodnotě 190k. Obec od ní tento podíl odkoupila za 45k, které si místo závd. V. K. odečetl ze sumy za dům. Zbytek sumy měl být splácen takto: obci do vyplacení 25k a Václavovi a Anně, sirotkům po Tomášovi Smetanovi, do vyplacení 50k. V r. 1651 – 52 přijali Jakub Střechovecius, na místě sirotků, 2x4k a obec 2x2k. V r. 1653 obdržela obec 2k a Anna, dcera zemř. Tomáše Šerého neboli Smetany a nyní manželka Petra Pella, 4k. V l. 1654 – 57 přijala A. P. 4x2k. V r. 1658 se přiznal Jakub Střechovecius, že přijal na místě obce, od Eliáše Bekkera, na místo S. K., 1 sud bílého piva v hod. 4k.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
NM 20	376 E 28	Po 28. 3. 1650	Obec	Michal Poll	15	5	5
			Pusté místo, ležící vedle domů Michala Polla a Václava Drajera a kde dříve býval dům Ondřeje Mikrera; součást čp. 137/II				
Závd. uhradil M. P. ihned při záp. kontr. V r. 1651 obdržela obec 1 splátku. V r. 1653 zaplatil M. P. obci poslední splátku a tak pusté místo doplatil.							
NM 21	376 F 25v	St 11. 1. 1651	Obec	Jan Punčocha (Dorota)	220	10	10
			Dům po Šimonovi Jedličkovi, neboli Dejmkovi, nacházející se vedle domu Doroty Kalivodové a domu po Tobiášovi Menšíkovi; čp. ?				
Ihned při záp. kontr. zaplatil J. P. 1/2 závd., 2/2 měl uhradit 24. 4. 1651 na den sv. Jiří. V l. 1651 – 52 zaplatil J. P. 2/2 závd. a 2 splátky.							
NM 22	376 F 28	Pá 13. 1. 1651	Adam Kalivoda (Dorota)	Nikodém Klement Franc	40	9	-
			Zpustlý dvorec, který stál vedle domu Jana Punčochy při cestě ke kostelu sv. Michaela Archanděla; čp. 38/II				
Ke dvorci náležela i stodola, ta byla však D. K. prodána p. Danielovi Šebestiánovi z Častolovic. Závd. uhradil N. K. F. ihned při záp. kontr. Druhých 9k měl zaplatit 19. 3. při středopostí, třetích 9k 24. 6. na den sv. Jana Křtitele a čtvrtých 9k o Vánocích. Zbývající 4k měl doplatit 13. 1. 1652.							
NM 23	376 F 28v	Pá 13. 1. 1651	Obec	Jiří Příhoda Bydžovský (Zuzana)	80	6	6
			Dům po Janovi Formánkovi a Václavovi Čejkovi, stojící v Novém městě vedle pustého místa, kde dříve stával dům Fridricha Hermana, a domu „Uzdařovského;“ čp. 70/II				
Ihned při záp. kontr. zaplatil J. P. B. 4k a zbylé 2k měl uhradit při příštím postním jarmarku. V r. 1651 doložil 2k ze závd. V l. 1652 – 62 zaplatil 11 splátek. V r. 1663 – 64 uhradil posledních 8k a tak dům doplatil.							
NM 24	376 F 30	St 1. 2. 1651	Obec	Daniel Procházka	80	6	6
			Dům, ležící v Novém městě vedle domu po Lukáši Vaňkovském a domu Jiřího Příhody; čp. 69/II				
Ihned při záp. kontr. zaplatil D. P. 5k a zbylou 1k měl uhradit při postním jarmarku. Peníze ze závd. náležely do důchodu, zřízeného na opravu domu „Čapkovského“ na Novém městě. V r. 1651 doložil závd. V l. 1652 – 53 zaplatil D. P. 2 splátky. V r. 1654 uhradil jen 2k. A protože nemohl dál dům splácet, postoupil ho v r. 1656 zpět obci. Pokud by měl příště o dům zájem, nabídla by ho obec nejprve jemu.							
NM 25	376 G 11	St 22. 3. 1651	Jan Horeus (Kateřina)	Samuel Solnický	70	-	-
			Dům, nacházející se v Rybářské čtvrti vedle domů Jana Březiny a Doroty Julišové; čp. 132/II				
Protože S. S. na domě náležel podíl po zesn. Václavovi Solnickém, celou sumu si odečetl a tak dům zaplatil.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
NM 26	376 G 18	Čt 3. 8. 1651	Andreas Bernard Gregorovský	krejčí Mikuláš Svoboda	70	5	5
			Dům, stojící na Puši v Novém městě vedle domu Ondřeje Pekárka; čp. 13/II				
K domu dříve patřila i zahrada, ta byla však A. B. G. prodána kloboučníkovi Jiřímu Růžičkovi. Závd. zaplatil M. S. ihned při záp. kontr. V l. 1652 – 61 obdržel A. B. G. od M. S. 4 splátky. V r. 1661 A. B. G. a jeho žena Anna Kateřina prodali svůj podíl na domě v hod. 50k za 12k v hot. M. S. A tak M. S. dům doplatil.							
NM 27	375 M 23	Pá 24. 11. 1651	rytíř p. David Flajšman z Tumpachu	p. Anna Celerová, roz. Kořenská z Terešova	1200	-	-
			Šosovní dvůr, zvaný Celerovský, ležící v Novoměstské čtvrti vedle domu Jana Jindřicha Pfeiffera a domu „Hladíkovského“; čp. ?				
p. A. C. prodala dvůr po zemř. Kašparovi Celerovi z Rozenthalu a na Hrochově Týnci, který byl dříve nazýván Havelovský a nyní Celerovský, se vším příslušenstvím, sousedskými povinnostmi a poli, loukami a pastvinami p. D. F. a jeho ženě Anně Kateřině Flajšmanové, roz. Knoblochové z Knoblochu a na Hrochově Týnci. Manželé Flajšmanovi zaplatili částku ihned v hot.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
KP 1	375 L 17	Čt 13. 1. 1639	Magdalena Dubová	Samuel Dub	200	-	5
			Dům, zvaný Petráskovský, ležící v Kateřinské čtvrti; čp. 37/III				
M. D. prodala dům svému synovi S. D., protože „nemoha jeho pro velikou chudobu déleji v užívání míti a čím platiti.“ Pozn. Rodiče S. D. Daniel a Magdalena koupili v r. 1628 dům od obce za 300k a vyplatili na něm 75k. (Liber contractuum ruber, fol. L 17) S. D. si ze sumy 225k odečetl 25k, hodnotu svého podílu na domu. Celková suma za dům, kterou měl ještě uhradit, činila tedy již zmíněných 200k. Splátky měli připadnout lidem, kterým na domě náležel nějaký podíl, a M. D. a jejímu mladšímu sirotkovi Martinovi do vyplacení 50k. Pokud by se na domě objevily nějaké dluhy, S. D. je byl povinen uhradit. V r. 1640 – 43 přijala Anna Plocková 2 splátky. V r. 1644 obdržela obec na dluhy 5k. V r. 1645 postoupila A. P. svůj podíl na tomto domě obci, protože nemohla v takových „těžkostech“ platit kontribuce. V l. 1649 – 51 byly uhrazeny 3 splátky takto: v r. 1649 obec obdržela 5k, v r. 1650 Lidmila Plocková, vdova po Matěji Plockovi, 3k, obec 2k, v r. 1651 platila splátku Kateřina Dubová, vdova po S. D., Martinovi Dubovi. V l., v kterých S. D. neplatil, mu obec splátky postoupila.							
KP 2	375 M 13	Po 5. 11. 1640	Mariana Dubová	Jan Dub	150	-	5
			Dům, zvaný Kozderovský; čp. 78/III				
M. D., vdova po Martinovi Kozderovi a nyní manželka J. D., přenesla a prodala dům svému manželovi J. D. Místo závd. si J. D. odečetl ze sumy manželčin podíl v hod. 50k. 1/2 roční splátky (2k 30gr.) náležela Anně, manželce Jana Žitavského, až do vyplacení 50k a 2/2 obci na dlužné berně. V r. 1642 přijal J. Ž. 3k. V r. 1652 se A. Ž. přiznala, že od J. D. obdržela 4 splátky po 5k. V r. 1652 odkázala M. D. své dceři A. Ž. a vnukům a vnučkám 20k ze svého dílu a téhož r. J. D. zaplatil obci 1 splátku (5k). V r. 1656 se A. Ž. přiznala, že od J. D. přijala 3 splátky po 5k. V r. 1656 dostala A. Ž. 2k 30gr. a obec 2k 30gr.							
KP 3	375 N 37	Po 18. 3. 1641	Obec	Šimon Trčkovský neboli Sušický	100	5	5
			Dům, stojící ve Svatokateřinské čtvrti + kousek zahrady nebo místa, kde dříve stával domek Šimona Jedličky; čp. 85/III				
Dům po smrti Tobiáše Hrotka připadl kvůli dluhům obci a zpustl. Proto se ho obec rozhodla prodat za tak nízkou částku. Š. T. zaplatil závd. ihned při záp. kontr. V r. 1642 zaplatil Š. T. 5k. V l. 1650 – 58 obdržela obec 5 splátek, které Š. T. platil občas formou služeb. Neuhrazené splátky mu obec postoupila.							
KP 4	375 L 15	Pá 13. 12. 1641	rytíř p. Jáchym ml. Zumr z Herštosic a na Zájezdci (Kateřina Zumrová, rozená Talácková z Ještětic)	rytíř p. Linhart Neuper z Neuperku (Dorota Neuperová, rozená Lipanská z Lipan)	2700	-	-
			Šosovní dvůr, zvaný Rakovský; čp. 55/III				
p. J. ml. Z. a jeho manželka K. Z. prodali šosovní dvůr, který zakoupili v r. 1630 od p. Bořka Hamzy ze Zábědovic, se všim příslušenstvím a polnostmi osetými ozimem, jež získali koupí od Mistra Kryštofa Mathebea Bohdaneckého a p. Václava Bílka z Bílenberka, „ingrosátora památných desk zemských v království českém“, p. L. N. a jeho manželce D. N. za 2700k v hot. Dvůr byl bez jakýchkoli závad a dluhů, jelikož p. J. ml. Z. z něj							

Část města a čís.	Inv. č. kniha a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
KP 4							
	patřičně odváděl všechny různé kontribuce. Při koupi p. L. N. učinil prohlášení, „že všechny a všelijaké povinnosti sousedské vedle jiných pánů sousedů ze dvora tohoto, pod šos náležejícího, zastávati a jak sám od osoby své žádného příkoří nečiniti, tak i čeládce nynější i budoucí, aby jiným sousedům žádných škod na obilí, loukách i jinače nečinili, dopouštěti neráčí, k tomu přistoupiti a v tom se ohlásiti ráčil.“						
KP 5	375 L 14v	Čt 16. 1. 1642	Václav Jelínek (Dorota)	rytíř p.Linhart Neuper z Neuperku (Dorota)	40	-	-
			Dům pod dlážděním, stojící vedle dvoru, zvaného Bettenglovský; čp. ?				
	V. J. prodal dům, který dostal od Maruše, vdovy po Zachariášovi Kubatovi, z důvodu její nemožnosti splácet splátky, p. L. N. a jeho ženě D. N. za 40k v hot. 10k ze sumy bylo použito na dlužné kontribuce obci.						
KP 6	375 S 10	Po 17. 2. 1642	Jan Tichý, Anna Tichá	Marek Vínker	150	10	6
			Dům, nacházející se na Svatokateřinském předměstí + zahrada, náležející k němu; čp. 46/III				
	M. V. koupil od J. T., jeho matky A. T. a dalších dědiců po Janovi Vinaři neboli Kršňákovi dům a zahradu. Záv. složil M. V. ihned. 1/2 záv. byla použita na dluhy obci a 2/2 obdržela A. T. Splátky měly připadnout na záduší a chudým lidem do špitálu (20k), na dlužné kontribuce obci a dále lidem, kterým z domu něco náleželo. Původně k domu patřila i druhá zahrada, přikoupená od Šťastného Fialy za 50k, tu ale dědici po Janovi Vinaři neprodali. Přislíbili však, že kdyby v budoucnu o prodeji uvažovali, nabídli by ji jako prvnímu M. V. V r. 1651 M. V. odvedl 1 splátku obci. Nezaplacené splátky za l. 1642, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 byly obcí M. V. postoupeny. Pozn. Jan Vinař odešel kolem r. 1626 do exilu z důvodu náboženství. (Florián: Topografie)						
KP 7	375 S 11	Čt 3. 4. 1642	Kateřina Fialová a její syn Šťastný Fiala	Pavel Sýkora	110	10	5
			Dům, zvaný Fialovský, ležící na Svatokateřinském předměstí; čp. 31/III				
	Záv. zaplatil P. S. ihned při záp. kontr. V r. 1651 zaplatil P. S. 1 splátku. V r. 1653 uhradil P. S. 1 splátku. V r. 1655 prodal P. S. obci svůj dům, zvaný Sýkorovský, a zahradu, které sdělil po svém otci a které se nacházely na Svatokateřinském předměstí vedle jeho domu, zvaného Fialovský, a vedle zahrady Doroty Julišové, za 80k v hot. takto: P. S. dlužil obci kontribuce v hod. 51R 20kr., obec si je tedy odečetla ze sumy za dům, zbylých 42R=36k převedla na jeho druhý dům, zvaný Fialovský. V r. 1655 poskytla obec na přimluvu p. hraběte Cavrianiho Samuelovi Pštrosovi dům „Sýkorovský“ i se zahradou až do jeho smrti bez povinnosti placení nájmu. V domě „Sýkorovském“ se nacházela kovářská výheň, kterou mohl P. S. užívat do doby, dokud si ve svém domě, zvaném Fialovský, nepostaví novou.						
KP 8	375 L 14v	Čt 10. 4. 1642	Obec	rytíř p. Linhart Neuper z Neuperku (Dorota Neuperová, roz. Lipanská z Lipan)	16	-	-
			Dům (chalupa), zvaná Opičkovská, ležící na Svatokateřinském předměstí; čp. ?				

Část města a čís.	Inv. č. kniha a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní č. p.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
KP 8	Obec prodala p. L. N. a jeho ženě D. N. dům za 16k v hot.						
KP 9	375 N 5v	Po 4. 5. 1643	Jan Nabočanský	Jan Kecink	-	-	-
	Chalupa, zvaná Moravanská, ležící ve Vořovské čtvrti; čp. ? J. N. postoupil J. K. chalupu výměnou za podíl v hod. 70k na Mrkvicovském dvoře.						
KP 10	375 L 40	Út 7. 7. 1643	rytíř p. Linhart Neuper z Neuperku (Dorota Neuperová, rozená Lipanská z Lipan)	rytíř p. Jáchym Zumr z Herštosic a na Zájezdci (Kateřina Zumrová, rozená Talácková z Ještetic)	600R	-	-
			Směna o šosovní dvory, ležící při městě Chrudimi: dvůr, zvaný Rakovský, stojící na Svatokateřinském předměstí; čp. 55/III, dvůr, zvaný Plesovský, ležící na Svatojánském předměstí; čp. 55/IV				
p. J. Z. spolu s manželkou K. Z. postoupil p. L. N. a jeho ženě šosovní dvůr „Plesovský,“ který 13. 12. 1641 koupil v hot. od p. Daniela Ferdinanda Rabštejského z Guttenthalu (viz čís. JP 7), se vším příslušenstvím a osením, ale bez přídavek, vyjmenovaných v předchozím prodeji. p. L. N. a jeho manželka D. N. postoupili p. J. Z. a jeho ženě šosovní dvůr „Rakovský,“ který od něho v hot. koupili 13. 12. 1641 (viz čís. KP 4), s chalupami, jež přikoupili od obce a Zachariáše Kubaty Knípaře, a různým osením za příplatek 600R, který měl být splácen až po pěti letech v r. 1648.							
KP 11	375 S 21	St 21. 10. 1643	Martin Vlach (Anna)	Ambrož Kodeš	50	6	5
	Chalupa, nacházející se na Svatokateřinském předměstí; čp. 86/III						
Chalupu po Václavovi Hlineckém a Magdaleně Hlinecké, získala odkazem A. V. V závěti se uvádělo, že z chalupy musí odvést 15k na záduší kostela S. Kat. a 15k na záduší kostela S. Kř. A. K. tuto povinnost s koupí převzal. A. K. zaplatil závd. ihned při záp. kontr. Závd. byl přijat na záduší. Zbytek sumy měl být každoročně splácen 24. 4. při památce sv. Jiří na výše psaná záduší a po jejich doplacení M. V. a A. V. V r. 1644 přijal Jakub Ignacius Škultet 1 splátku na záduší. V r. 1645 – 46 obdržel Havel Bydžovský, hospodář nad chrudimskými špitály, 2 splátky.							
KP 12	375 F 21	Po 11. 4. 1644	Jan Kecink (Alžběta)	Kašpar Tepper (Eva)	160	12	6
	Dům, stojící ve Vořovské čtvrti vedle domu Jana Turnovského a lávky, vedoucí ke kostelu sv. Kateřiny; čp. 7/III						
K. T. uhradil ihned při záp. kontr. 4k a dalších 8k měl zaplatit 24. 6. 1644 na den sv. Jana Křtitele. V r. 1644 K. T. doložil zbytek závd. J. K. využil peníze ze závd. na zaplacení dlužných splátek obci. Pozn. K. T. dům pravděpodobně nesplácel, protože ho již v r. 1650 J. K. prodal někomu jinému. (viz. čís. 27)							
KP 13	375 E 18v	Po 11. 7. 1644	Obec	krejčí Jan Bureš	90	5	5
			Dům po Stanislavovi Peckovi, zvaný Vrcholovský, ležící na předměstí ve Svatokateřinské čtvrti; čp. 81/III				
Ihned při záp. kontr. zaplatil J. B. 3k a zbylé 2k měl zaplatit 28. 9. na den sv. Václava. Závd. připadl obci na dluhy. Ostatek sumy měl být splácen sirotkovi po Jiříkovi Čejkovském do vyplacení 82k a zbytek náležel obci. V r. 1644 doložil J. B. zbytek závd. Za l. 1650 – 53 zaplatil J. B. 4 splátky.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce		Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Kupec				
Předmět převodu (umístění; dnešní č. p.)							
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
KP 14	375 Q 17v	St 14. 9. 1644	Obec	rytíř p. Hynek st. Talácko z Ještětic, na Uhersku a Přestavlcích (Lidmila Talácková, rozená Častolárka z Dlouhé Vsi)	300	-	25
			Dvůr, zvaný Šmerhovský, stojící na předměstí při městě Chrudimi; čp. 80/III + pole, louka, zahrádka, ležící při něm, pusté místo, kde dříve stávala chalupa, zvaná Baužkovská				
Se souhlasem římského císaře, direktora a rady české komory prodala obec rytíři p. H. st. T., hejtmanovi chrudimského kraje, a jeho manželce L. T. dvůr po p. Václavovi Šmerhovském z Rosic za 300k takto: 150k, které p. H. st. T. náležely, si odečetli, 50k zaplatili v hot., zbylých 100k měli každoročně od 24. 4. 1646 (sv. Jiří) splácet po 25k do obecních důchodů. Do r. 1650 obdržela obec zbylých 100k a dvůr byl tak doplacen.							
KP 15	375 Q 26	Ne 18. 9. 1644	Obec	Václav Balík	100	20	10
			Dům, zvaný Cihlářovský, nacházející se vedle dvoru „Šmerhovského“ p. Hynka st. Talácky z Ještětic a na Přestavlcích a domu „někdy Cihlářovského;“ čp. 79/III				
Závd. zaplatil V. B. ihned při záp. kontr. Protože obec přihlédla ke zpustlosti domu, prodala V. B. dům za levnější částku než předešle a na rok mu odpustila placení zemských berní a různých vojenských kontribucí. V r. 1650 uhradila Zuzana, vdova po Václavovi Balíkovi a nyní manželka kloboučníka Václava Vencelíka, 1 splátku. Protože nikdo dům nespálcel, ujala se ho obec zvodem.							
KP 16	376 B 16	Čt 27. 5. 1649	Jan Břichnáč (Lidmila)	Adam Voříšek	138	-	6
			Dům, zvaný Dentulinovský; čp. 36/III				
V roce 1631 zakoupil A. V. dům od Václava Pštroso, poručníka sirotků „Dentulinovských“, za 250k a než ho v roce 1647 postoupil z důvodu platební neschopnosti způsobené válkou J. B., úředníku třibříšských a dřenických statků, vyplatil na něm 112k. O dva roky později A. V. požádal J. B. o postoupení domu zpět. J. B. a jeho žena L. B. vyšli A. V. vstříc a dům mu přenechali. Cena domu a jeho splátky byly nastaveny, tak jako předešle. V r. 1649 prodal Matěj Zoubek, bratr L. B., svůj podíl na domě v hod. 80k za 19R A.V. V roce 1650 obdržel J.B. 3k a bratr zemřelé L. B. 9k. V roce 1652 přijal J. B. 1k a Lidmila Zoubková, manželka M. Z., 5k. V letech 1653 – 1658 odvedl A. V. 6 splátek po 3k L. Z. a J. B. V roce 1659 zaplatil A. V. poslední splátku v hod. 4k.							
KP 17	376 B 25	Pá 24. 9. 1649	Obec	Václav Vizovský	100	5	5
			Dům, zvaný Traptíkovský, ležící u vody ve Vořovské čtvrti naproti domu Martina Zelenky; čp. 100/III				
Dům „Traptíkovský,“ náležející k záduší kostelů S. Kat. a S. Kř., prodala obec se souhlasem chrudimského děkana Jana Adalberta Švandy V. V. Závd. zaplatil ihned při záp. kontr. Zbytek sumy měl každoročně připadnout na již zmíněné záduší. V r. 1650 obdržel Martin Březina, kostelník, 1 splátku na záduší kostela S. Kat. V l. 1651 – 55 přijal Pavel Sýkora, kostelník kostelů S. Kat. a S. Kř., 5 splátek. V l. 1656 – 59 zaplatil V. V. Janovi Vodičkovi, kostelníkovi kostelů S. Kat. a S. Kř., 4 splátky.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
KP 18	376 B 26	Pá 24. 9. 1649	Obec	Samuel Menšík	120	6	6
			Dům, zvaný Dušpínovský, stojící naproti „Zumrovskému“ dvoru ve Svatokateřinské čtvrti; čp. 39/III				
S. M. zaplatil 5k ze závd. ihned při záp. kontr. a zbylou 1k měl uhradit o Svatobarborském jarmarku. 26. 9. 1649 postoupila obec S. M. pusté místo, kde dříve stávala chaloupka po Janovi Trousilovi, aby ho učinil zahrádkou, oplotil a připojil ke svému novému domu. V r. 1650 zaplatil S. M. 1k ze závd. V l. 1650 – 60 obdržela obec od S. M. 11 splátek.							
KP 19	376 B 27	Pá 8. 10. 1649	Obec	Kateřina Hrdličková (Jan)	100	10	7
			Dům, stojící ve Svatokateřinské čtvrti naproti domu po Jiřím Pražákovi; čp. 91/III				
Dům od Salomeny Staroměstské, který připadl obci z důvodů dluhů, koupila K. H., manželka hrnčíře J. H. Ihned při záp. kontr. měl J. H., na místě své manželky, zaplatit závd. v hod. 10k, domluvil se však s obcí, že náhradou za to vyrobí „dvoje kamna, jedny zelené a druhé prostě bílé, v domě hospodském od p. Bartoloměje Králíčka k obci této postoupeným.“ Za l. 1650 – 54 uhradila K. H. obci 5 splátek.							
KP 20	376 E 7	Po 18. 10. 1649	Obec	Matěj Soběkoupil	50	5	5
			Dům, zvaný Česalovský, ležící ve Vořovské čtvrti vedle domu, zvaného Celarovský; čp. 101/III				
Dům po Václavovi Česalovi prodala obec M. S. Závd. měl vypravit ve dvou nedělích. V r. 1649 M. S. závd. zaplatil. V l. 1650 – 53 obdržela obec 4 splátky.							
KP 21	376 E 8	Čt 4. 11. 1649	Anna Kateřina Gregoridesová (Andreas Bernard)	Michal Břeclavský	250	10	10
			Dům, nacházející se v Rybářské čtvrti vedle zbořeného domu „Podvalovského“ a zahrady „Maršálkovské;“ + zahrada, náležející k domu; čp. 106/III				
A. B. G., na místě své manželky A. K. G., prodal dům po zesn. Teodorovi Thadeusovi, chrudimským spoluradním, M. B. Závd. zaplatil M. B. ihned při záp. kontr. Za l. 1650 – 51 přijal A. B. G. a A. K. G. od M. B. 2 splátky. Za l. 1652 – 53 obdržela obec 2 splátky na dluhy po Teodorovi Thadeusovi. Za l. 1656 – 60 dostali A. B. G. a A. K. G. 5 splátek (4x10k, 1x5k) v hod. 45k. V r. 1660 prodala A. K. G. svůj zbývající podíl na domě v hod. 155k M. B. za 39k v hot.							
KP 22	376 E 26v	Pá 4. 2. 1650	Obec	vinař Matěj Polanka	120	8	8
			Dům po Pavlovi Karbánkovi, zvaný Karbanovský; čp. 20/III + zahrádka a kousek místa, kde dříve stávala chaloupka Daniela Karbana				
Závd. měl M. P. zaplatit 24. 4. 1650 při památce sv. Jiří. V r. 1650 zaplatil M. P. závd. V r. 1651 obdržela obec 4k. Protože M. P. neměl z čeho dům platit, postoupil ho v r. 1656 zpět obci. Obec se zapřísahala, že kdyby byl dům opět k prodeji, nabídla by ho jako prvnímu M. P.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
KP 23	376 F 4v	Čt 7. 4. 1650	Obec	Ondřej Ostrý	80	6	5
			Dům po Janu Křížovi, nacházející se ve Vísce vedle domu Jana Duba; čp. 77/III				
Závd. zaplatil O. O. ihned při záp. kontr. Za l. 1650 – 63 obdržela obec 14 splátek. V r. 1665 doložil O. O. 4k a tak tento dům doplatil.							
KP 24	376 F 7	Po 16. 5. 1650	Šimon Trupa	Jiří Vojtěch Boleslavský (Kateřina)	60	6	4
			Dům po Šimonovi Trupovi, stojící ve Svatokateřinské čtvrti vedle zahrady Martina Zelenky a stodoly Adama Voříška a naproti domu Mikuláše Roháčka; čp. ?				
J. V. B., v té době královský rychtář města Chrudimi, zaplatil závd. ihned při záp. kontr. Ze závd. byly 2k použity na dluhy obci, které činily 10k. Z ročních splátek měla dostávat obec 2k na dluhy do vyplacení 8k. V r. 1651 obdržel Š. T. 2k od Kateřiny, vdovy po J. V. B. V r. 1651 prodal Š. T. svůj podíl v hod. 44k, mající na tomto domě, za 26k v hot. Janovi Horeusovi a jeho ženě Kateřině. V r. 1653 zaplatila Kateřina Mydlářka obci 2x2k za l. 1651 a 1652. V r. 1653 uhradil Jan Mydlář 2x2k J. H.							
KP 25	376 F 13	Pá 23. 9. 1650	Obec	Kašpar Tepper	220	10	8
			Dům, zvaný Pražákovský, ležící ve Svatokateřinské čtvrti vedle dvorce Ondřeje Slívky; čp. 87/III				
Dům po Jiřím Pražákoví, který připadl obci z důvodu dluhů a jenž byl v době kontr. ve velmi zpustlém stavu, koupil K. T. Ihned při záp. kontr. zaplatil K. T. 7k ze závd. V r. 1653 zaplatil Eliáš Tepper, na místě svého bratra K. T. 3k ze závd. Dorotě Pražákové, která pobývala ve Svatokateřinském špitále. V l. 1650 – 53 obdržela obec 1 splátku od E. T. V r. 1653 přijal Jiří Franc 8k od K. T. a použil je na dílo v obecní cihelně. V r. 1654 uhradil K. T. obci 4k v hot. a 4k za dílo v podobě nového chrudimského praporce, který zhotovil E. T.							
KP 26	376 F 15	Pá 7. 10. 1650	Jan Kecink	Jakub Vorel Uničovský	160	15	7
			Dům, stojící vedle lávky, jdoucí ke kostelu Sv. Kateřiny, a domu po Matoušovi Turnovském; čp. 7/III				
Ihned při záp. kontr. zaplatil J. V. U. 1/2 závd. (7k 30gr.) a 2/2 měl uhradit 11. 11. 1650 při památce sv. Martina. V r. 1650 doložil J. V. U. zbytek závd. V l. 1651 – 57 obdržel J. K. 7 splátek (49k). V r. 1657 odkázal J. K. obci na tomto domě 103k. V r. 1658 zaplatil J. V. U. 5R 10 kr. a zbylé 3R měl dodat. V r. 1659 přijala obec 7k. V r. 1660 postoupil J. V. U. obci na tomto domě vyplacených 66k.							
KP 27	376 F 16	Po 10. 10. 1650	královský rychtář Jiří Vojtěch Boleslavský	rytíři p. Adam a p. Zikmund Zapští ze Zap	-	-	-
			Dům; čp. 83/III				
Protože však pozůstali synové po p. J. Z. - p. A. Z. a p. Z. Z. přijali katolickou víru, setrvali v ní a chtěli v domě hospodařit, královský rychtář J. V. B. jim na příkaz prezidenta české královské komory dům se vším příslušenstvím postoupil. Pozn. Dům p. Jana Zapského ze Zap byl z důvodu náboženství přijat pod císařskou správou. (Florián: Topografie)							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
KP 28	376 F 17	Čt 27. 10. 1650	Obec	Jan Juliš	300	20	10
			Dům, zvaný Bizovský, ležící ve Vořovské čtvrti mezi domem Martina Zelenky a pustým místem, kde dříve stával dům Buriana Pelhřimovského; čp. 2/III				
Ihned při záp. kontr. zaplatil J. J. 15k ze závd. a zbylých 5k měl uhradit o Vánocích. V r. 1651 doložil 5k ze závd. Za l. 1651 – 54 obdržela obec 4 splátky.							
KP 29	376 G 2v	Ne 1. 1. 1651	Ondřej Slívka	Matěj Morávek	150	12	8
			Dům, nacházející se ve Svatokateřinské čtvrti vedle domu, zvaného Pražákovský, Kašpara Teppera a domu po Jiřím Čejkovském; čp. 89/III				
M. M. zaplatil závd. ihned při záp. kontr. Pozn. Zbytek sumy měl M. M. splácet krejčímu Václavovi Jelínkovi Hradeckému, od něhož koupil řezník O. S. 15. 5. 1651 zahradu, do vyjití 64k a poté O. S. Za l. 1651 – 58 obdržel V. J. H. 8 splátek a tak všech 64k za zahradu přijal. (Liber contractuum flavus, fol. G 2v)							
KP 30	376 F 24	St 11. 1. 1651	Obec	Václav Chlad	180	8	8
			Dům, ležící ve Vořovské čtvrti vedle domu „Kapičkovského“ a domu dříve Mikuláše Roháčka a nyní obecního; čp. 94/III				
Václav Hok měl na tomto domě nevyplacený podíl. Aby dům po Janovi Turkovi více nezpustl a nepodléhal zkáze, odkázal ho k záduší kostela S. Kat. a špitálu. V r. 1651 obec dům se souhlasem chrudimského děkana prodala Václavovi Chladovi, který ho kupoval pro své dvě dcery Máří a Dorotu. Závd. měl V. Ch., na místě svých dcer, zaplatit při postním jarmarku. Zbytek sumy měl V. Ch. nebo jeho dcery splácet na již zmíněné záduší. V r. 1651 složil V. Ch. závd., který připadl na záduší chrámu N. P. M. V l. 1652 – 53 přijali kostelníci chrámu N. P. M. 2 splátky. V r. 1657 se přiznal Kryštof Fryd, že od V. Ch. obdržel 2 splátky na záduší chrámu N. P. M.							
KP 31	376 G 1v	St 1. 2. 1651	Obec	Anna Novotná (Martin)	50	5	5
			Dům, zvaný Kapičkovský, stojící ve Vořovské čtvrti vedle domu po Janovi Turkovi a nyní patřící manželce Václava Chlada; čp. 92/III				
Ihned při záp. kontr. zaplatil M. N. 4k ze závd. a 1k měl doložit při postním jarmarku. V r. 1652 A. N. uhradila 1 splátku.							
KP 32	376 G 13v	Čt 22. 6. 1651	Obec	Tobiáš Rodolt Hradecký	50	5	4
			Chalupa, zvaná Soběkoupilovská, nacházející se ve Svatokateřinské čtvrti naproti domu Jana Párala; čp. 23/III + zahrádka, ležící při ní				
Ihned při záp. kontr. zaplatil T. R. H. 3k ze závd. a zbylé 2k měl uhradit o Velikém jarmarku. V r. 1652 doplatil T. R. H. 2k ze závd. Za l. 1652 – 54 obdržela obec 3 splátky. Za r. 1655 platila splátku Mariana, vdova po T. R. H. Za l. 1656 – 61 obdržela obec od Davida Plátěnického 6 splátek. V r. 1663 D. P. zaplatil 5k a tak chalupu doplatil.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
KP 33	376 G 14	Pá 14. 7. 1651	Obec	Daniel Radiměřský (Kateřina)	200	70	8
			Dům, zvaný Strupinovský, ležící ve Svatokateřinské čtvrti vedle dvoru p. Karla Rodovského z Hustiřan; čp. 72/III + zahrádka, nacházející se při něm				6
Dům, který dříve patřil rytíři p. Kryštofovi Strupinovi, koupili od obce manželé D. R. a K. R. K. R. postoupila obci místo závd. podíl na „Klobásovském“ mlýně v hod. 70k, který zdělila po Martinovi Psoťnovském. V r. 1653 zažádal D. R. obec o slevení sumy. Obec mu vyhověla, ze sumy mu slevila 10k a z roční splátky 2k. Každoročně měl platit 6k. Protože neměl z čeho splácet, postoupil dům v r. 1656 zpět obci. V r. 1666 prodala K. R. svůj podíl na domu v hod. 70k obci.							
KP 34	376 G 20	Po 4. 9. 1651	Obec	Dorota Temberkerová (Jan)	100	8	8
			Dům, stojící ve Svatokateřinské čtvrti vedle domu Matěje Morávka; čp. 90/III + zahrádka, ležící při něm				
Dům po Jiřím Čejkovi koupila od obce D. T., manželka zvoníka J. T. Závd. měla D. T. zaplatit 16. 10. 1651 při sv. Havlu. V r. 1652 zaplatila D. T. závd. Protože však nemohla dále splácet, postoupila v r. 1656 dům zpět obci. V r. 1657 prodala obec na přimluvu děkana dům opět D. T. a 1 splátka jí byla odečtena. V l. 1655 – 62 uhradila D. T. 4k. V r. 1663 D. T., vdova po J. T., splatila 4 splátky takto: obec byla povinna zaplatit J. T. 32k za 8 let nošení vody do farního domu, a proto obec těch 32k započítala do splátek za dům.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 1	375 R 7	Po 11. 6. 1640	Jan Nabočanský, Václav Fanta	řezník Václav ml. Kroupa (Kateřina)	272	-	8
			Dům, zvaný Křesťankovský, ležící v Dláženské ulici vedle domu Jana ml. Papouška; čp. 14/IV				
<p>J. N. a V. F., poručníci sirotků po zemř. Kryštofovi Křesťánkovi, prodali dům V. ml. K. Místo závd. si V. ml. K. odečetl ze sumy hod. podílu (65k 20gr.), který po rodičích náležel na tomto domě jeho manželce K. K. Ostatek sumy měl být splácen literátskému kůru do vyplacení 76k, mladšímu sirotkovi Janovi Křesťánkovi a dalším, kterým na tomto domě něco náleželo. Do r. 1650 obdržel literátský kůr 2 splátky. V r. 1650 přijali literáti 1 splátku. V r. 1652 došlo ke směně podílů mezi V. ml. K. (K. K.) a J. K. J. K. postoupil V. ml. K. podíl na tomto domě v hod. 65k 20 gr. za podíl na dvorci, zvaném Lagarinovský, Andrease Bernarda Gregorovského v hod. 35k 40gr. a 3R v hot. J. K. mělo být z dvorce spláceno 79k každoročně po 12k. V r. 1652 prodal J. K. Janovi Dvorskému podíl v hod. 79k za 20k v hot. V l. 1651 – 52 obdržel literátský kůr 2 splátky. V l. 1667 – 77 zaplatil V. ml. K., na místě Zuzany Chramostové, která měla na domě otcovský podíl v hod. 65k 20gr., obci na dluhy 33k 16gr. V r. 1683 se Z. Ch. přiznala, že přijala od V. ml. K. 19k 30gr. Podle kvitance zaplatil V. ml. K. literátskému kůru v l. 1654 – 74 10k 38gr. 4d. V r. 1692 se Z. Ch. přiznala, že dostala od V. ml. K. 13k.</p>							
JP 2	375 Q 24	Čt 15. 11. 1640	Obec	Jiří Blecha	-	-	6
			Dům, stojící v Putrkasích vedle domu Jakuba Pokorného a domu, zvaného Janouškovský; čp. 117/IV				
<p>Dorota Zitková, vdova po Janovi Zitkovi, koupila dům od obce za 130k (r. 1638; Liber contractuum ruber, fol. Q 24). Při záp. kontr. zaplatila závd. v hod. 10k a před smrtí se ještě stačila provdat za J. B. V závěti dům odkázala svému manželovi. Obec jejímu přání vyhověla a dům v r. 1640 postoupila J. B., aby ho doplatil. V r. 1644 odevzdal J. B. obci 1 splátku. V r. 1649 odkázal J. B. obci podíl na mlýně „Podpumberském“ v hod. 48k 30gr. a tak za l. 1645, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 zaplatil. J. B. náležela po zesn. manželce D. Z., maceše sirotka Jiřího Korečka, pozůstalost v hod. 324k 17gr. 1d. J. B. musel ze své pozůstalosti vyplatit J. K. podíl v hod. 94k 34gr. 2d. Z tohoto podílu J. K. patřilo 36k na mlýně „Korečkovském“, který byl prodán obci. Aby J. B. doplatil dům, postoupil obci na mlýně „Korečkovském“ 65k 30gr. Ze své pozůstalosti nakonec slevil 20k a tak mu měla obec z „Korečkovského“ mlýna vyplácet jen 95k 42gr. 4d.</p>							
JP 3	375 R 11	Čt 29. 11. 1640	rytíř p. Daniel Šarfenberk z Lindenthalu	rytíř p. Jan Grube z Libojovic	2200R	-	-
			Dvůr, nacházející se na předměstí v Odpoľní čtvrti vedle dvoru Jiřího Berana neboli Michálka; čp. 71/IV				
<p>p. D. Š., rytmistr, v té době nemohoucí, prodal šosovní dvůr se všim příslušenstvím, polnostmi, loukami a pastvinami, které přikoupil on i jeho syn Vilím (kromě pole, jež získal koupí od N. Strakové a jež leželo směrem k Medlešicím), i s různým ozimním osetím p. J. G., rytmistrovi regimentu generála Golče, za sumu 2200R v hot. K dvoru patřily tyto přídavky: „Dobytky 100 kusů ovčích i s kozami, koně čtyři i s kšírami, krávy 4, svinského 14 kusů. Vozy tři, dvoje žebřiny, dva pluhy, dva páry bran, dvoje hnojny vidle. Řezačka 1, dva řetězy, kolečko 1, džber 1, díže jedna. Měděnec v kamnech 1, sekerka k pluhu 1. Truhla velká pro mouku, ite druhá truhla pro vaření. Stoly dva, židličky 3 zelené. Bečky tři i se zelím. Vícejí řepy, cibule,</p>							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní č. p.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 3							
	375 R 18	Po 11. 3. 1641	Jiří Zitko (Anna) Mlýn, zvaný Podpumberský; čp. 171/IV	Jan Radiměřský (Zuzana)	660	-	20 + 70
JP 4							
			V r. 1641 koupil mlýn J. R. a Z. R. za sumu 660k. Místo závd. byl na mlýn „Podbumberský“ přenesen podíl z mlýna „Korečkovského“ v hod. 300k, jenž náležel Z. R. po otci Janovi Zitkovi. Těchto 300k si J. R. odečetl ze sumy. S koupí mlýna byla na manžele převedena povinnost platit obci roční úrok v hod. 70k. Zbytek sumy měl být splácen obci do vyplacení 200k a J. Z. do vyplacení 160k ročně po 20k. Protože J. R. nemohl „v tyto časy nebezpečný“ mlýn, držet, užívat a splácet, postoupil ho v r. 1642 obci. Za ten rok a půl, co v mlýně žil a obecní úrok neplatil, věnoval obci 90k z podílu manželky. Obci tak na mlýně náleželo i s těmi 200k od M. D. 290k. Pozn. V r. 1638 prodal J. Z. mlýn „Podpumberský“ Martinovi a Voršile Dvorským za sumu 660k. M. D. zaplatil J. Z. ihned při záp. kontr. závd. v hod. 200k. Kromě sumy za mlýn, měl M. D. odvádět obci roční úrok v hod. 70k. Protože však neměl z čeho platit, postoupil obci oněch závdavečních 200k (ručil jimi pro případ neplacení ročního úroku), a J. Z. zpět mlýn. (Liber contractuum ruber, fol. Q 35)				
JP 5	375 R 20	Čt 27. 6. 1641	Obec Dům, zvaný Pařízkovský, stojící vedle domu Doroty Hesové a domu Jana Bedrníčka; součást čp. 65/IV	Tomáš Sadílek	150	6	5
			Ihned při záp. kontr. zaplatil T. S. 4k ze závd. a další 2k měl zaplatit o Velikém jarmarku. T. S. 2k ze závd. doložil a 2 splátky za r. 1648 a 1649 zaplatil. Nezaplacené splátky za l. 1642, 43, 44, 45, 46, 47 byly T. S. obcí postoupeny. Za l. 1650 – 53 uhradil T. S. 4 splátky. Za l. 1654 – 62 obdržela obec od Salomeny, vdovy po T. S., 8 splátek. V l. 1658 – 59 platila S. S. formou postoupení zahrádky, ležící při tomto domě, obci za 10k.				
JP 6	375 S 3	Po 12. 8. 1641	Obec Mlýn, zvaný Papouškovský; čp. 4/IV	mlynář Jan ml. Papoušek	1400 + 92	300	70
			Mlýn, který Jan st. Papoušek, otec J. ml. P., koupil od Václava Mlynáře, prodala obec J. ml. P. Závd. měl J. ml. P. vypravit takto: ze sumy si odečetl část svého podílu na mlýně v hod. 100k a část podílu bratra Samuela též v hod. 100k, 50k v hot. zaplatil Salomeně, vdově po J. st. P. a dalších 50k jí měl uhradit 28. 9. 1641 na den sv. Václava. Zbytek sumy měl J. ml. P. splácet po 70k takto: obci po 30k, vdově S. P. po 10k, bratrovi S. P. po 10k, dědicům „Mydlářovským“ po 10k a ze svého podílu si měl srážet 10k. Protože se na mlýně vynašlo ještě 150k dlužných kontribucí, připojila obec k sumě 1400k 92k a zbylých 58k J. ml. P. odpustila. Dohromady měl J. ml. P. obci vyplatit 600k ze sumy. Když se dříve mlýn prodával, tak se prodával draž za tzv. dlouhé mince. Obec však měla své důvody, proč mlýn J. ml. P. prodat levněji: 1. mlýn byl kvůli válce a časté platbě vojenských kontribucí a všelijakých sbírek značně zpustlý a poškozený, 2. obec nechtěla být připravena o dosud nedopracovanou částku a dlužné kontribuce a nechtěla, aby vdova S. P. a její dva vlastní synové S. P. a J. ml. P. nepřišli o dědictví a další dědicové o svůj podíl, 3. obec musela mlýnu obstarat, co nejdříve dobrého hospodáře, jinak by se z něho mohla stát ruina; pokud by byl J. ml. P. špatným hospodářem, mlýna by se ujala opět obec nebo by mu obstarala lepšího hospodáře. V r. 1641 doplatil J. ml. P. 50k ze závd. Ze závd. připadlo 90k vdově S. P. V r. 1642 slevila obec J. ml. P. z roční splátky na 2 roky 10k, až ty 2 roky				

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní č. p.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
JP 6			uběhnou, bude povinen platit opět 30k. Za r. 1642 obdržela obec 20k, Anna Mydlářka 10k a Salomena Radiměřská, dříve vdova Papoušková a nyní manželka Jeronýma Radiměřského, 10k. V r. 1644 přijala obec 20k. V r. 1645 se přiznala A. M., že za života J. ml. P. dostala 12k a Marta Smilipeusová 8k. V l. 1643 – 45 zaplatil J. ml. P. 3 splátky po 10k S. R. V r. 1645 měl S. P., bratr J. ml. P., ze závd. 100k vyplaceno 83k 33gr. 3d. V r. 1645 prodal S. P., bratr J. ml. P., Dorotě Papouškové, vdově po J. ml. P. 2. část svého podílu v hod. 100k za 30k v hot. a D. P. mu měla 20. 5. 1646 na den sv. Ducha doložit posledních 12k z 1. části podílu. Protože se měla S.R. stěhovat do Kutné Hory, obdržela v r. 1647 od Doroty, dříve Papouškové a nyní manželky Václava Holuba, 3x10k na l. 1646, 47, 48. V r. 1648 se M. S., vdova po Jiřím Šťastným Smilipeusovi a nyní manželka Abrahama Frice, přiznala, že od V. H., manžela D. P., nyní Holubové, přijala 3x10k a to za l. 1645, 46, 47. Pozn. V r. 1648 byl mlýn obcí prodán V. H. a D. H. (viz čís. JP 20)				
JP 7	375 N 27	Pá 13. 12. 1641	p. Daniel Ferdinand Rabštejnský z Guttenthalu (Lidmila)	rytíř p. Jáchym ml. Zumr z Herštosic a na Zájezdci (Kateřina Zumrová, rozená Talácková z Ještetic)	2743R 30kr.	-	-
	Šosovní dvůr, zvaný Plesovský, ležící na předměstí; čp. 55/IV						
p. D. F. R. prodal p. J. ml. Z. šosovní dvůr i s příslušenstvím, kromě přikoupené zahrady od Václava Potůčka a směněného pole, a ozimním osetím. K dvoru patřily i tyto přídatky: žito, oseté na zimu, a pšenice; 1 klisna, 1 valach, 4 tažní voli, 6 dojných krav, 10 slepic, 1 beran, 1 krocan, 2 krůty, 3 husy, 1 houser; 2 vozy s příslušenstvím, 2 pluhy, 2 brány, 2 řetězy, 1 halštrik?. p. J. ml. Z. zaplatil v hot. 493R 30kr. obci na dluhy po p. Evě Lukavské, rozené Plesové Heřmanské ze Sloupna, a 2250R p. D. F. R. Při záp. kontr. odřikal p. J. ml. Z. přísahu, citovanou již v čís. KP 4.							
JP 8	375 M 32v	Čt 3. 4. 1642	Marek Vinker	Řehoř Rajka	65	6	5
	Dům, ležící na Svatojánském předměstí; čp. 22/IV						
Ihned při záp. kontr. zaplatil Ř. R. 1/2 závd. a 2/2 měl uhradit 8. 6. 1642 o sv. Duchu. V r. 1652 se M. V. přiznal, že od Ř. R. obdržel 2/2 závd. a splátky v hod. 7k 34 gr. 2 d.							
JP 9	375 G 39	Pá 30. 5. 1642	p. Johana Poxlina Gerštorfová, rozená z Nemyšle	rytíř p. Jan Jiří st. Myška ze Žlunic	100R	-	15R
	Šosovní dům, zvaný Andělovský, stojící při městě Chrudimi; čp. 6/IV						
p. J. P. G. prodala dům se vším příslušenstvím p. J. J. st. M. Při záp. kontr. odřikal p. J. J. st. M. přísahu, citovanou již v čís. KP 4. V r. 1645 p. J. J. st. M. přenechal dům pro případ smrti své manželce Kateřině Myškové, rozené Hamzové ze Zábědovic. V r. 1649 se přiznal plnomocník p. J. P. G. Eliáš Cedron, že obdržel od p. J. J. st. M. 45R.							
JP 10	375 L 40	Út 7. 7. 1643	rytíř p. Jáchym Zumr z Herštosic a na Zájezdci (Kateřina Zumrová, rozená Talácková z Ještetic)	rytíř p. Linhart Neuper z Neuperku (Dorota Neuperová, rozená Lipanská z Lipan)	-	-	-
			Směna o šosovní dvory, ležící při městě Chrudimi: dvůr, zvaný Plesovský, ležící na Svatojánském předměstí; čp. 55/IV, dvůr, zvaný Rakovský, stojící na Svatojánském předměstí; čp. 55/III				

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 10	p. J. Z. spolu s manželkou K. Z. postoupil p. L. N. a jeho ženě šosovní dvůr „Plesovský,“ který 13. 12. 1641 koupil v hot. od p. Daniela Ferdinanda Rabštejnského z Guttenthalu (viz čís. JP 7), se vším příslušenstvím a osením, ale bez přídavek, vyjmenovaných v předchozím prodeji. p. L. N. a jeho manželka D. N. postoupili p. J. Z. a jeho ženě šosovní dvůr „Rakovský,“ který od něho v hot. koupili 13. 12. 1641 (viz čís. KP 4), s chalupami, jež přikoupili od obce a Zachariáše Kubaty Knípaře, a různým osením za příplatek 600R, který měl být splácen až po pěti letech v r. 1648.						
JP 11	375 N 10	St 23. 9. 1643	Obec	Mistr Kryštof Mathebeus Bohdanecký (Salomena)	35	-	5
			Chalupa, zvaná Šlotýřovská, i s pustým místem, zvaným Plockovským, ležící na předměstí v Prostřední čtvrti vedle domu Jiřího Solnického; součást čp. 45/IV				
V r. 1653 se přiznal primátor p. Adam Hicler z Neuperku, že od M. K. M. B. přijal 3 splátky. Zbýlých nedopracovaných 20k se převedlo na dům Daniela Šebestiána.							
JP 12	375 I 3	Po 29. 2. 1644	Jiří Doubrava	Jan Stehlík	-	-	4
			Dům, stojící vedle kutlofu; čp. 106/IV				
J. D. postoupil svému zeti J. S. dům, který zakoupil v r. 1621 od Jakuba Pokorného za 250k, se vším, co na něm bylo vyplaceno, aby ho doplatil. Roční splátky měly připadnout vdově po J. P. Dorotě. Dlužné berně, které pozůstávaly na domě, měl J. D. splácet na polovic se svým zetěm. Protože J. S. nemohl s velkou pravděpodobností dům splácet, postoupil ho brzy poté zpět tchánovi J. D., který již v l. 1643 - 44 platil 2 splátky.							
JP 13	376 A 2	St 25. 1. 1645	Jiří Doubrava	Jan Máj (Kateřina)	75	25	10
			Dm, ležící v Prostřední čtvrti vedle stodoly Matyáše Slánského a domu Jana Hrona; čp. ?				
J. M. zaplatil závd. ihned při záp. kontr. Za l. 1645 – 47 obdržel J. D. od J. M. 3 splátky.							
JP 14	376 A 5	Pá 16. 6. 1645	Primátor Daniel Šebestián, Jiří Marhoun, Jan Máj	lékárník Jan Písecký (Máří)	1020	-	30 25
			Statek: chalupa v Pútrkasích; čp. 111/IV, se zahradou, dům s apotékou, sousedící s domy, zvanými Kychyňkovský a Boleslavic; čp. 77/I, pole, zvané Patkovské				
J. P. a jeho žena M. P. koupili od poručníků sirotků po neb. Mikulášovi Marhounovi D. Š., primátora, J. Marhouna a J. Máje statek. Místo závd. si J. P. odečetl ze sumy podíl své manželky v hod. 255k. Zbylá suma měla být každoročně vyplácena sirotkům Danielovi, Anně a Dorotě po 30k. Protože byl dům v pozdějších letech poničen a bylo ho potřeba opravit, slevili mu poručníci v r. 1654 z roční splátky 5k.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 15	376 A 18v	Po 11. 2. 1647	Magdalena Hlaváčková neboli Čížková	Václav Čížek	150	-	8
			Dům, ležící v Pútrkasích vedle domů Jana Píseckého a Matěje Ondráčka + zahrada, nacházející se při něm; č. p. 110/IV				
M. H. prodala dům svému synovi V. Č. Roční splátky měly připadnout synům M. H. Václavovi a Jindřichovi, který v té době bojoval ve válce, dcerám Lidmile a Regině a na dluh, který činil 15k. Místo závd. si V. H. ze sumy odečetl hod. svého podílu. Zároveň se M. H., své matce, zavázal, že jí až do smrti nechá v tomto domě bydlet a že o ní bude pečovat. A kdyby M. H. zemřela dříve než její syn V. Č., bude jí povinen uspořádat k hrobu průvod. V r. 1649 se přiznal Jan Drejlink, manžel Reginy, že obdržel 6k a obec stanovila, že M. H. bude z ročních splátek dostávat 2k.							
JP 16	376 A 20	Pá 15. 3. 1647	Jiří Blecha, Zuzana Radiměšská, Anna Zitková	Obec	400	-	-
			Mlýn, zvaný Podpumberčí; čp. 171/IV				
Mlýn utrpěl do r. 1647 hodně škod, a aby nepodlehł úplné zkáze, požádal J. B. obec o posouzení hod. mlýna. Obec posoudila mlýn na 400k a sama se mlýnu ujala. Dříve, když byl mlýn v dobrém stavu, byl prodáván za sumu 660k. Aby však mohl být uveden do původního stavu, slevilo se z původní sumy 260k takto: Zuzana Radiměšská, která měla na mlýně podíl v hod. 210k, slevila 84k, Anna Zitková a sirotci vlastnili na mlýně podíl v hod. 160k, z kteréhož ulevili 63k, a obec ulevila z podílu v hod. 290k 113k. V r. 1647 koupil Václav Roubal, jeden ze sirotků, od obce vinici, zvanou Horovská, za 30k, obec mu sumu odečetla z podílu na tomto mlýně. V r. 1649 odkázal J. B. obci na mlýně 48k 30gr. a tak na domě v Pútrkasích zaplatil za l. 1645 – 52 8 splátek (viz čís. JP 2). V r. 1654 obdržela A. Z. od obce 12R a ještě jí zbývalo dobrat 9R 35kr. Nedlouho poté se přiznal V. R., že těch 9R 35kr. přijal, a tak měla jeho matka na tomto mlýně podíl vyplacen. Pozn. Asi v r. 1642 postoupil Jan Radiměšský mlýn obci (viz čís. JP 4). Obec ho prodala J. B. Není však známo kdy, protože zápis o prodeji chybí. Anna Zitková byla manželkou Jiřího Zitky a vdova po Danielovi Roubalovi, který mlýn vlastnil v l. 1612 – 1634/5. Po Danielovi Roubalovi zbyli tři synové Martin, Šimon a Václav. (Florián: Topografie)							
JP 17	376 A 25	St 18. 9. 1647	Tomáš Vohánka	Obec	-	-	-
			Statek: dvorec, stojící na Svatojánském předměstí vedle sladovny p. Jana Hendrycha z Lewenfelzu a dvoru, zvaného Polákovský; součást čp. 146/IV + stodola a zahrada, ležící při něm, pole a 2k záhonů				
Protože T. V. nemohl „v tyto přítomné obtížnosti, obzvláště pro veliký nedostatek zdraví svého a sešlost věku“ spravovat tento statek, postoupil ho obci s těmito podmínkami: obec měla ze statku splatit dluhy, které měl T. V. u kovářského a kolářského cechu, a nechat T. V. ve dvorci jednu komoru na dožití. V r. 1648 obec rozhodla, že bude kovářskému cechu placen úrok z pole v hod. 2k.							
JP 18	376 A 29	Út 26. 11. 1647	Řehoř Čechtický	Václav Houser	-	-	-
			Směna o domy: dům, nacházející se v Dlačenské čtvrti pod Dolejší bránou vedle domu Samuela Bucefala, + haltýř (sádka) na ryby; čp. 86/IV a dům, ležící v Novém městě; čp. 64/II				

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 18			Mezi Ř. Č. a V. H. proběhla směna domů (viz čís. NM 15). Ř. Č. získal dům, ležící na Novém městě, a vše, co na něm bylo vyplaceno (35k). V. H. naopak nabyt domu, stojícího na Svatojánském předměstí, a haltýře (sádky) na ryby. Zároveň se také zavázal, že za Ř. Č. zaplatí dluhy: „do důchodů J. M. C. do Pardubic za ryby vystavené – 15 R, dáleji panu Janovi Cikánovi, sládku na Malči zůstávajícímu, 80 kop míš., ite Martinovi Lipeckému, koláři vorelskému, 24 kop míš.“ V r. 1650 se přiznal M. L., orelský kolář, že od V. H. přijal všech 24k na dluh a Ř. Č., že od V. H. obdržel 15R na dluh za ryby, který náležel do císařského důchodu.				
JP 19	375 O 7	St 27. 11. 1647	Dorota Hesová	Matěj Skákalík	-	-	6
			Dům, ležící na Svatojánském předměstí; čp. 65/IV				
D. H., vdova po Jiřím Hesovi a nyní manželka M. S., postoupila dům, se vším, co na něm bylo vyplaceno od r. 1635 do r. 1645, M. S., svému manželovi, aby ho doplatil a dobře spravoval. M. S. se zároveň zavázal, že kdyby kdekoli zdědil nějaký podíl, náležel by jemu i jeho manželce. Za l. 1649 – 61 zaplatil M. S. 13 splátek. V l. 1665 – 69 odvedl 13k 18gr. 3d a v l. 1669 – 72 5k 41gr. 4d. ve formě peněz i masa. Dům byl tak zcela zaplacen. Pozn. Dům zakoupil v r. 1635 od obce J. H., v té době manžel D. H., za 150k. Ihned při záp. kontr. zaplatil J. H. 10k. Roční splátka byla stanovena na 6k. Vyplaceno 53k. (Liber contractuum ruber, fol. O 7)							
JP 20	376 B 2	Čt 19. 3. 1648	Obec	Václav Holub (Dorota)	1500	500	70
			Mlýn, zvaný Papouškovský, nacházející se pod Dolejší bránou; čp. 4/IV				
Obec, i na místě poručníků sirotek „Papouškovských“, prodala mlýn V. H. a D. H., vdově po Janovi ml., nyní st., Papouškovi. Záv. měl V. H. platit takto: 100k, které náležely D. H. po zesn. manželovi, si odečetl ze sumy, a zbytek záv., který patřil sirotkům po J. st. P. Janovi ml., Samuelovi, Kateřině a Dorotě, měl vyplatit až dorostou. Ostatní suma byla vyplácena takto: dědicům do vyjití jejich podílu po 10k a obci po 50k. Když dědici dostanou, co jim náleží, bude obec přijímat splátky po 70k. O sirotky po J. ml. P. mělo být dobře postaráno, ne však na úkor jejich podílů. Náklady na jejich živení, ošacení a vyučení museli V. H., nevlastní otec, a D. H., matka, vydávat z vlastního. Kromě již zmíněného záv. náležel sirotkům i vdově D. H. ještě podíl v hod. 100k. Protože však dlužili Vojtěchovi Křivákovi ze Zaječic 60R, zbývalo jim ze 100k vyplatit 41k 18gr. V r. 1648 obdržela Marta Fricová 10k v hot. a obec 50k takto: V. H. odvedl do obecních důchodů a solního handlu 7 beček soli v hod. 56R a zbytek 2R 20kr. složil v hot. V r. 1649 přijala M. F. 10k, Salomena Radiměřská 10k a obec 50k takto: V. H. odvedl do obecních důchodů a solního handlu 3 bečky soli v hod. 24R a zbylých 30R 20kr. zaplatil v hot. V r. 1650 dostala M. F. 10k, S. R. 10k a obec 50k. V r. 1651 složil V. H. 10k M. F. a 50k obci takto: 40k odvedl v hot. a 10k mu obec odečetla za náklady na opravu splavu. V l. 1652 – 53 obdržela obec 2x50k a M. F. 2x10k. V l. 1654 – 57 přijala M. F. 4x10k. V l. 1659 – 1665 zaplatil V. H. obci 5x50k, v r. 1665 ještě 10k a tak obci doplatil podíl v hod. 600k.							
JP 21	376 B 8	Čt 29. 4. 1649	Obec	kovář Samuel Pštros	180	8	8
			Dům, sousedící s domy Matěje Skákalíka a Jana Drajera; čp. 62/IV				
Dům po Adamovi Červenkovi prodala obec, na místě pozůstalých sirotek, S. P. Záv. měl zaplatit S. P. Janovi Pštrosovi, svému bratrovi, na podíl, který mu na tomto domě zbýval. Zbytek sumy měl být splácen obci do vyplacení 57k 20gr, Pavlovi Rubekulovi, synovi A. Č., 74k a Anně, sestře Pavla, 40k 40gr. V r. 1650 vypravil S. P. obci 8k formou kovářské práce. V r. 1652 prodal J. P. zbylý podíl, který mu měl být vyplacen jako záv., S. P. za 3k.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
JP 21	Pokud by však J. P. zemřel, měl S. P. jeho sirotky z tohoto domu odměnit. Za l. 1651 – 56 přijala obec 6 splátek. Za r. 1657 obdržela obec 4k 40gr. a P. R. 3k 20gr. V l. 1658 – 1669 přijal P. R. i na díl své sestry 13 splátek, ta poslední činila 12k. Dům byl tak zcela doplacen.						
JP 22	376 B 9v	Po 17. 5. 1649	Obec	Zuzana Kudrunková	120 + 36	-	8
			Dům, zvaný Kozárkovský, stojící pod pardubskou fortanou vedle dvorce, dříve patřícího Janovi Rydlovi, neboli Klinšovi; čp. 101/IV + pole s 42 záhony, ležící na Skřivánkách vedle pole, poskytnutého k užívání piaristou Janem Mitisem, synem Víta Tichého neboli Červenky, Jiřímu Marhounovi, jakožto svému plnomocníkovi, a pole, zvaného Kuchyňkovské neboli Zitkonidesovské				
Pole po Vítovi Tichém a dům „Kozárkovský“ prodala obec Z. K., vdově po Janovi Radiměřském a nyní manželce Jana Kudrunky. Aby Z. K. zaplatila pole a část domu, věnovala obci svůj podíl na mlýně „Podpumberském“ v hod. 116k takto: 36k na uhrazení pole a 80k na uhrazení části domu. Zbylých 40k měla splácet po 8k. V r. 1654 odvedla Z. K. 10k: 4k obci a 6k na místo obce Samuelovi, sirotkovi po Janovi Zitkovi. Zbylých 30k věnovala ze svého podílu na mlýně „Korečkovském“ obci. Dům byl tak zcela doplacen.							
JP 23	376 B 20	Čt 16. 9. 1649	Obec	Jan Marvan	200	8	8
			Dům, zvaný Hudiřkovský, ležící vedle domu a zahrady po Jiřím Pajerovi a domu Kateřiny Orlické; čp. 8/IV				6
Závd. měl J. M. vypravit o svatobarborském jarmarku. Zbytek sumy měl začít splácet 28. 9. 1649 o sv. Václavovi a tak každý rok ve stejném termínu. J. M. odvedl závd. a v za. 1650 8k. Obec J. M. slevila z roční splátky 2k. Za l. 1651 – 65 zaplatil J. M. 15 splátek (15x6k).							
JP 24	376 E 3	Po 8. 11. 1649	Lukáš Tluchoř (z Jesenčan)	Obec	400	-	20
			Sladovna, zvaná Holečkovská, nacházející se vedle domu, zvaného Křesťankovský, sirotka po neb. Teodorovi Thadeusovi a chalupy Jiřího Vojtěcha Boleslavského; čp. 79/IV				
Suma měla být splácena od 11. 11. 1650 na den sv. Martina a tak každý rok ve stejném termínu. V r. 1650 obdržel L. T. od obce 20k. V r. 1651 přijal L. T. 10k. Splátky za l. 1651, 52, 53 L. T. obci postoupil. Za l. 1654 – 57 zaplatila obec 4 splátky. V r. 1656 obec stanovila, že bude splácet 10k 23. 4. o sv. Jiří a 10k 11. 11. o sv. Martinovi. V r. 1659 obdržel L. T. 10k a mezi ním a obcí došlo k domluvě: obec věnovala L. T. svůj podíl v hod. 125k, který měla na statku Matěje Vavrušky, ležícím ve Vlčnově. M. V. byl od té doby povinen L. T. tento podíl ročně po 20k splácet. Když L. T. obdržel celý podíl, obec mu musela doplatit zbylou částku ze sladovny (105k).							
JP 25	376 E 11	Po 8. 11. 1649	Obec	Jan Vokál	80	-	-
			Dům, zvaný Dražtíkovský, stojící v Dlačenské čtvrti vedle domů Václava Hoka a Václava Řemesla; čp. 11/IV				
J. V. koupil od obce dům po Janovi Maršovi. J. V. náležel na domě, zvaném Práškovský, podíl, zděděný po rodičích, v hod. 125k. Z něho postoupil J. V.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 25	obci 80k, a tak dům zcela zaplatil. Z podílu musela obec sirotkům po Janovi Maršovi vyplatit 24k po 2k ročně.						
JP 26	376 E 12v	Čt 9. 12. 1649	Obec	tkalec Matěj Konvalinka	70	5	5
			Dům, nacházející se v Pútrkasích vedle domu Kryštofa Vyskočila a domu, dříve patřící Anně Tábořské; čp. 114/IV + zahrádka, ležící při něm				
Obec prodala dům po Janovi Kotrbovi tkalci M. K. Ihned při záp. kontr. uhradil M. K. 2k ze závd. a zbylé 3k měl zaplatit 2. 2. 1650 na Hromnice. V r. 1650 doložil M. K. 3k ze závd. V l. 1650 – 1662 poctivě každý rok splácel a tak dům zcela zaplatil.							
JP 27	376 E 13v	Pá 10. 12. 1649	Obec	švec Václav Kroupa	280	10	8
			Dům, zvaný Šprinclovský, stojící v Dláženské čtvrti vedle domu Václava Fanty a domu Václava ml. Kroupy; čp. 15/IV				
Závd. měl V. K. vypravit takto: 1/2 v Po 13. 12. a 2/2 2. 2. 1650 o Hromnicích. Při záp. kontr. ohlásil Jiří Franc, že na tomto domě má podíl v hod. 70k. Podíl získal od Davida Plátěnického, který jednal v zájmu své manželky a při koupi domu, zvaném Vomáčkovský, který ležel vedle domu Daniela Ešina, odkázal místo závd. J. F. onen podíl. V r. 1650 doplatil V. K. 2/2 závd. Za l. 1650 – 55 přijala obec od V. K. 6x4k a v r. 1650 J. F. 4k. Šimon Vomáčka měl na domě podíl v hod. 53k a ten v r. 1658 prodal kostelníkům na záduší chrámu N. P. M. za 16k 30gr. v hot.							
JP 28	376 E 5	Po 13. 12. 1649	Salomena Horská (Jakub Střechovecius)	Jakub Lánský (Dorota)	400	20	10
			Dům, zvaný Pajerovský, ležící v Dláženské čtvrti vedle domu Václava Řemesla a naproti domu Daniela Jebery; čp. 9/IV				
Manželé J. L. a D. L. koupili od J. S., plnomocníka pardubické měšťanky S. H., dům po Jiřím Pajerovi. Ihned při záp. kontr. uhradil J. L. obci na dluhy 1/2 závd. a 2/2 měl zaplatit o Hromnicích 2. 2. 1650 S. H. Ostatek sumy měl připadnout obci do vyplacení dluhů v hod. 100k, S. H. do 150k a Adamovi, sirotkovi po Jakobovi Bydžovském, který se učil pekařskému řemeslu u Václava Fanty, do 150k. V r. 1649 doplatil J. L. závd.: 5k připadlo obci a 5k S. H. Za l. 1650 – 54 obdržela obec 5x2k a S. H. 5x8k. Za l. 1655 – 56 přijal Jan Josef Bochauf, na místě S. H., 2x4k, sirotek A. B. 2x4k a obec 2x2k. Za l. 1657 – 61 dostal A. B. 4x4k a 1x2k, S. H., většinou však na splacení dluhů, 5x4k a obec 4x2k a 1x4k. Obec postoupila zbytek svého podílu na tomto domě v hod. 59k A. B. Za l. 1662 – 76 J. L. zaplatil A. B. 15x6k a S. H. na zapravení dluhů 15x4k. V r. 1678 obdržela S. H. 4k. V r. 1679 přijala Dorota Kulová, dcera zesn. S. H., 3k a tak byl její podíl zcela vyplacen.							
JP 29	376 E 15	Pá 17. 12. 1649	Daniel Menšík	Tobiáš Nedvěď	200	10	6
			Dům, stojící pod Dolejší bránou vedle domu po Kateřině Kůlkové; čp. 25/IV				
D. M., i na místě dědiců po provazníkovi Kryštofovi Knabovi, prodal dům T. N. Ihned při záp. kontr. zaplatil T. N. 1/2 závd. a 2/2 měl uhradit 2. 2. 1650 o Hromnicích. V r. 1651 doplatil T. N. závd. Rozina, vdova po Tobiášovi Menšíkovi, postoupila obci podíl na tomto domě v hod. 73R, protože neměla							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplácení podílů a jiné							
JP 29	z čeho platit berně z domu na Novém městě, v kterém přebývala. V r. 1651 obdržela obec 3k a sirotci po Tomášovi Bobrovském 3k. V r. 1656 postoupil T. N. dům obci, protože ho neměl z čeho splácet. V r. 1657 přednesl T. N. 2 kvitance, 1. potvrzovala, že obci uhradil 6k a 2. že Dorota, dcera zesn. Tomáše Bobrovského, přijala 3k. V r. 1657 postoupila obec za stejných podmínek dům opět T. N. Pozn. Ten však dům nadále nesplácel a tak se v r. 1670 dům dostal zvodem opět do rukou obce. (Florián: Topografie)						
JP 30	376 E 30	Po 11. 4. 1650	Obec	Mates Bílecký Charvát (Markéta)	280	20	10
			Dům, ležící v Odpolní čtvrti vedle dvoru, zvaného Jonákovský, Anny Mydlářové a dvoru po Jakobovi Stárkovi; čp. 58/IV				
M. B. Ch. a M. Ch. koupili od obce dům po šafářovi Janovi Hluchém. Ihned při záp. kontr. zaplatil M. B. Ch. 15k ze závd. a zbylých 5k měl uhradit 24. 6. 1650 při sv. Janovi Křtiteli. Ostatek sumy měl splácet obci a Adamovi, sirotkovi po Jakobovi Bydžovském, který přebýval v učení u Václava Fanty a jenž zdědil podíl na domě v hod. 100k po prarodičích Janovi a Kateřině Hluchých. V r. 1650 doplatil M. B. Ch. závd. V r. 1651 byla 1. splátka využita takto: 5k připadlo obci a 5k horníkům do vinařské truhlice, a zároveň se stanovilo, že sirotkovi A. B. bude z podílu 100k sleveno 15k a M. B. Ch. mu ho bude splácet po 3k 30gr. V l. 1652 – 53 obdržela obec 2 splátky po 10k. A. B. nebylo nic zapláceno a tak v r. 1654 požádal V. F. obec o vyřešení této situace a o to, aby A. B. začal být vyplácen podíl i na domě Jakuba Lánského. Obec ustanovila, že A. B. dostane 1 splátku z tohoto domu (10k), pak každý rok 3k 30gr. a na domě J. L. bude dostávat každoročně 4k. V r. 1655 přijal V. F., na místě A. B., oněch 10k. Do r. 1661 obdržel A. B. 15k a na domě mu tedy zbývalo doplatit 70k. Obec A. B. odečetla z podílu 19R za dluhy, které způsobili jeho prarodiče. Protože dům vyměnil majitele, přesunula obec A. B. podíl z tohoto domu na dům J. L. (viz čís. JP 28)							
JP 31	376 F 1	Po 11. 4. 1650	Adam Cajzl (Anna Marie)	Zuzana Daremková	300	20	15
			Sladovna (dvorec), nacházející se v Pútrkasské čtvrti vedle domu Jana Ráda; čp. 119/IV				
A. C., i na místě své manželky A. M. C., prodal sladovnu Z. D., manželce Martina Daremky. Ihned při záp. kontr. zaplatila Z. D. 15k ze závd. a zbylých 5k měla uhradit 24. 8. 1650 o sv. Bartoloměji. Jediná podmínka se týkala stodoly a to taková, že manželé Cajzlovi budou moci využívat až do smrti její prostory na uskladnění sklizně ze svých polí. Do r. 1663 doplatila Z. D. 5k ze závd. a ve splátkách 82k 55kr. Dohromady se závd. to činilo 102k 55kr. Protože Z. D. nechala sladovnu zchátrat, získala ji zpět A. M. C. takto: z toho, co Z. D. na sladovně vyplatila, jí strhli pokutu v hod. 10k a zbylých 92k 55kr. jí A. M. C. převedla na dům „Blechovský“, který však Z. D. musela splácet obci. A. M. C. na sebe tak převzala povinnost vyplácet podíl obci. Obec však A. M. C. dlužila, takže nakonec nic platit nemusela.							
JP 32	376 F 19	Pá 18. 11. 1650	Jan Vodička, Adam Voříšek	Jan Stehlík	75	6	6
			Dům, stojící v Pútrkasích naproti kutlofu; čp. 107/IV				
J. S. koupil od J. V. a A. V., poručníků sirotků po Jiřím Čejkovském, dům. Ihned při záp. kontr. J. S. zaplatil závd., z něhož připadly 2k obci na dlužné kontribuce a 4k poručníkům pro sirotky. Zbytek sumy měl být splácen po 2k obci na dluhy a po 4k sirotkům. Za r. 1651 obdržela obec 2k a sirotci 4k. V r. 1652 přijala obec 6k. Za r. 1653 dostali sirotci 3k a obec 3k. Za l. 1654 – 56 zaplatil J. S. obci 3 splátky po 6k. Za r. 1657 obdržel Matěj Čejkovský 2k 34gr. 2d. a obec 3k 25gr. 5d. Za r. 1658 přijal M. Č. 4R a Václav Čejkovský 3R. V r. 1659 měla obec přepláceno 13k 25 gr. 5d. Z nich připadlo M. Č.							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 32	7k 25gr. 5d. a V. Č. mělo být odvedeno 6k. Za r. 1659 J. S. zaplatil 1 splátku v hod. 7R. Za r. 1660 bylo poručíkovi A. V. obcí vydáno 5k pro V. Č.						
JP 33	376 F 20	St 23. 11. 1650	Obec	Pavel Husák	90	8	6
			Dům po Anně Tábořské, ležící v Pútrkasích vedle domu Matěje Konvalinky; čp. 115/IV				
Ihned při záp. kontr. zaplatil P. H. 5k ze závd. a zbylé 3k měl vypravit o Vánocích. V r. 1651 doložil P. H. závd. V r. 1651 zaplatil 6k. Za r. 1652 uhradila 1 splátku Anna, vdova po P. H. Pozn. V r. 1651 přikoupil P. H. k domu pusté místo se zahrádkou. (viz čís. JP 37)							
JP 34	376 F 21v	Čt 22. 12. 1650	Obec	p. Štefan Záhorský z Rozendorfu (Marie Magdalena Záhorská)	2200	400	50
			Dvůr, zvaný Holubovský, nacházející se na předměstí v Pútrkasské čtvrti; čp. 130 a 131/IV				
p. Š. Z. a jeho manželka M. M. Z. koupili od obce šosovní dvůr po Jiřím Holubovi se vším příslušenstvím, kromě chalupy, která byla ponechána sirotkovi po J. H., a přídavky: pšenice, osetou na podzim na dvou honech, žitem, koňmi, krávami, vozy a dalšími hospodářskými potřebami, ale i s jednou podmínkou, že kdyby on nebo jeho potomci dvůr prodávali, tak by ho nemohli nabídnout nikomu z vyššího stavu než chrudimské obci nebo měšťanům. 1 z polí, náležející ke dvoru, bylo dříve obcí zastaveno rytíři p. Janovi Grubemu z Libojovic. Pokud by mezi p. Š. Z. a p. J. G. nedošlo po sklizni r. 1651 k vyrovnání, mělo být p. Š. Z. zaopatřen jinak. Dvůr byl prodán o 600k levněji než předešle, protože během války došlo k jeho zplundrování císařskými i švédskými vojsky a přišel tak k velké újmě na stavení. Pokud by po zbytek r. 1650 přišla na dvůr nutnost platit nějaké kontribuce, obec slíbila, že je p. Š. Z. promine. Ihned při záp. kontr. zaplatil p. Š. Z. obci závd. a odřikal přísahu citovanou již v čís. KP 4. Ostatek sumy měl být splácen obci do vyjití 300k ročně po 25k a sirotkovi „Holubovskému“ též po 25k. Když by byl podíl obci vyplacen, sirotek měl dostávat ročně celou splátku.							
JP 35	376 G 6	Po 13. 3. 1651	p. Štefan Záhorský z Rozendorfu	rytíř p. Jan Grube z Libojovic	2200	400	50
			Dvůr, zvaný Holubovský, nacházející se na předměstí v Pútrkasské čtvrti; čp. 130 a 131/IV				
p. Š. Z. prodal za zprostředkování podkomořího králové věnných měst odvoděle císařovny Eleonory, císařského rady a inspektora všech cís. panství svobodného p. Jindřicha Kustoše ze Zubřího, Lipky a na Novém Studenci šosovní dvůr se vším příslušenstvím a přídavky p. J. G., nejvyššímu vachtmistrovi. Závd. p. J. G. zaplatil p. Š. Z. ihned + všechny náklady na opravy a nevezené dřevo. Zbytek sumy měl splácet obci a sirotkovi „Holubovskému“, jak uvádí předchozí zápis čís. JP 34. Obec ale při předchozím kontr. stanovila, že pokud bude dvůr nabídnut k prodeji, nesmí ho koupit osoba vyššího stavu. Protože však dala císařovna Eleonora ke kontr. svolení, obec ho též povolila, ale s podmínkou, že p. J. G. nechá dvůr na svůj náklad vystavět, opravit a opatřit různým hospodářským příslušenstvím a po jeho smrti případně dvůr obci se vším příslušenstvím, jarním nebo ozimním osetím, sklizeným obilím a přídavky: 4 koňmi nebo klisnami, 6 dojnými a 6 jalovými krávami, 60 ovcemi, 12 vepři, různou drůbeží a hosp. potřebami. Pokud by se na dvoře tolik dobytka nenacházelo, měl být doplněn ze dvora, který p. J. G. koupil v r. 1640 od p. Daniela Šarfenberka z Lindenthalu (viz. čís. JP 3). Obec naopak slíbila p. J. G., že po zbytek života nebude z obou dvorů zatěžován císařskými, zemskými a extraordinárními berněmi, šosem a							

Část města a čís.	Inv. č. knihy a fol.	Datum	Prodejce	Kupec	Suma v kgm	Závdavek	Roční splátky
			Předmět převodu (umístění; dnešní čp.)				
Souhrn zápisu, vyplacení podílů a jiné							
JP 35			poplatkem, náležitějším císařovně, že bude ušetřen „durchcuků“ – průtahů; pochodů, ložirování a kvartýrování císařských či zemských vojsk, a že jeho 6 podruhů, přebývajících na „Holubovském“ dvoře a vykonávajících polní a nádenické práce, nebude obtěžováno všelijakými daněmi. Kdyby obec porušila dohodu, mohl po ní p. J. G. žádat náhradu.				
JP 36	376 G 4v	St 22. 3. 1651	Jan Solnický	Jan Horeus (Kateřina)	270	-	8
			Dům, ležící v Dlaženské čtvrti vedle domu a zahrady Tobiáše Nedvěda; čp. 26/IV				7
J. S., i na místě ostatních dědiců po Václavovi Solnickém, prodal dům manželům J. H. a K. H. Místo závd., který měl připadnout J. S., postoupil J. H. Samuelovi Solnickému, bratru J. S., podíl na domě, stojícím v Rybářské čtvrti vedle domů Jana Březiny a Doroty Julišové, v hod. 70k a v podstatě mu tak celý dům prodal (viz. čís. NM 25). Zbýlých 200k měl J. H. splácet od 24. 4. 1651 a každý rok ve stejném termínu takto: nejdříve obci ročně po 8k do vyplacení dluhů v hod. 50R, poté J. S., jeho bratru Jiřímu a sestře Zuzaně Jutové, každému každoročně po 2k 20gr. do vyplacení jejich podílů v hod. 48k 22gr. 6d. a 12k měl uhradit Jiřímu Andělovi do Litomyšle.							
JP 37	376 G 13	Po 17. 4. 1651	Obec	Pavel Husák	20	10	10
			Pusté místo, ležící v Pútrkasích vedle domu Pavla Husáka a Jana Sruje; součást čp. 115/IV				
Pusté místo, kde dříve stával dům Matěje Vokounka a zahrada, ležící při něm, koupil od obce P. H. Ihned při záp. kontr. zaplatil P. H. 10k a dalších 10k měl zaplatit 16. 10. 1651 při sv. Havlovi.							
JP 38	376 G 15	Po 4. 9. 1651	Obec	Jan Máj (Dorota)	1450	-	-
			Mlýn, zvaný Švacháčkovský, stojící pod Vestcem; čp. 148/IV				
Mlýn byl v dobách války zrušeno císařskými a švédskými vojáky a značně zničen od ohně. Obec neměla peníze na jeho obnovu, a proto ho se vším příslušenstvím (kusem pole, ležícím vedle pastviště „Voříškovského“ Zikmunda Uhlíře, jdoucí od mlýna až k vestecké cestě), prodala J. M. Obec dlužila na tomto mlýně Jiřímu Vojtěchovi Boleslavskému, královskému rychtáři, 1000k. J. V. B. tento podíl zdědil po Samuelovi Fontinovi Klatovském a později je v závěti odkázal svému zeti J. M. K 1000k náležel J. M. i závd. v hod. 200k, který byl vyplacen S. F. K. dřívějšímu majiteli mlýna Martinovi Mičkovi neboli Švacháčkovi. J. M. si podíl na mlýně v hod. 1200k odečetl. Ostatek sumy v hod. 250k zaplatil takto: ihned při záp. kontr. uhradil 150k v hot. na opravu věže chrámu N. P. M. a postoupil obci svůj podíl v hod. 100k na domu Jiřího Šmajdla, který mu měl být vyplácen ročně po 10k. Pokud by chtěl J. M. nebo jeho potomci mlýn prodat, měli ho nabídnout nejdříve obci. Pozn. Od dob majitele J. M. byl mlýn nazýván Májov. (Florián: Topografie)							

5. ZÁVĚR

Úkolem této práce bylo zjistit složení chrudimské městské rady v letech 1639 – 1649 a míru vlivu třicetileté války na počet jejího zasedání a četnost prodejů nemovitostí, zvláště domů, v rozmezí let 1639 – 1651 a eventuelní výkyvy v jejich cenách. Myslím si, že práce svůj úkol splnila a odpověděla na otázky, které vyvstaly v jejím úvodu.

Královské věnné město Chrudim mělo svůj podíl na stavovském povstání již od jeho začátku a po skončení české války bylo za to náležitě potrestáno odebráním všech statků. Město od té doby muselo čelit rekatolizačnímu tlaku a téměř každoročnímu kvartýrování císařských vojáků, kteří si s místním obyvatelstvem nebrali servítky, vymáhali od něho kromě stanovených kontribucí naturálie a peníze navíc a loupili ve městě i v okolí. Chrudim a její obyvatelé se v důsledku velkého finančního zatížení neúměrně zadlužovali a chudli. Od roku 1639 bylo město ohroženo častými švédskými vpády. K jeho vyloupení a zpusťování nepřáteli došlo v roce 1639, 1643 a 1644. Z důsledků války se pak Chrudimští a chrudimská obec vzpamatovávali několik desetiletí.

Ke zjištění složení chrudimské městské rady a četnosti jejího zasedání mi posloužily radní manuál – *Manual Consularis II* a kontraktní knihy – *Liber Contractuum Ruber* a *Liber Contractuum Flavus*. V rozmezí zkoumaných let se zápis o obnově městské rady v Chrudimi dochoval pouze k rokům 1640, 1641, 1642 a 1649 a zápisy o jejím zasedání od začátku roku 1639 do konce července 1642. Radní jednání probíhala vesměs v nadprůměrném či standardním počtu, zabývala se obvyklými záležitostmi a především výběrem běžných či mimořádně vypsanych kontribucí. Výrazné výkyvy v četnosti zasedání rady se v první řadě časově shodují s přítomností nepřátelských vojsk v Čechách či v Chrudimském kraji, popř. zimními kvartýry císařské armády a jejím zásobováním. Ze zjištění tedy vyplývá, že válka měla na činnost městské rady vliv především v době, kdy docházelo k nepřátelským vpádům do Čech nebo se císařské jednotky, kvartýrující ve městě a jeho okolí, dopouštěly excesů na obyvatelstvu nebo po něm vyžadovaly běžné či navýšené peněžní a naturální kontribuce.

Prodej nemovitostí – domů, chalup, mlýnů, dvorů, řemeslných dílen a pustých míst byl v letech 1639 – 1651 zaznamenán v kontraktních knihách *Liber Contractuum Ruber* a *Liber Contractuum Flavus* a v *Topografii města Chrudimi* od Čeňka Floriána. Po vytvoření přehledných registů kontraktů v jednotlivých částech města a zpracování 3. kapitoly „Prodej a ceny domů v Chrudimi v letech 1639 – 1651“ jsem došla k závěru, že důsledky třicetileté války prodej a ceny nemovitostí v Chrudimi velkou mírou ovlivňovaly. Velké břímě pro měšťany tvořily kontribuce, běžné či válečné, které je často uvrhovaly do chudoby a

znemožňovaly jim splácení a údržbu nemovitostí. Nemovitosti chátraly, jejich cena klesala a zájem o ně se snižoval. Po válce se poptávka na domy zvyšovala, ale i tak ve městě a na předměstí zůstávalo mnoho stavení pustých a neudržovaných, které se nepodařilo zachránit. Stavba v některých částech města a předměstí tak musela započít znova a jejich obnova se protáhla až na několik desetiletí.

Ve fondu Archiv města Chrudim, uloženém ve Státním okresním archivu v Chrudimi, se nachází obsáhlý pramenný materiál, týkající se prodeje nemovitostí před válkou, během války i po ní. Protože by však jeho komplexní zpracování překročilo omezení daná standardy bakalářské práce, výzkum jsem zaměřila pouze na nemovitosti, jako jsou domy, chalupy, dvory, mlýny, řemeslné dílny a pustá místa, které se staly předmětem kontraktu v letech 1639 – 1651. Zde se tedy nabízejí možnosti pro další badatele, kteří by mohli toto téma rozšířit či údaje z této bakalářské práce komparovat s údaji z jiného východočeského města podobné velikosti jako Chrudim.

6. PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Národní archiv Praha, Stará manipulace, sign. S 200, kart. 2338.

SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 334, kniha č. 126, *Manual Consularis II* (1634 – 1642).

SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 374, kniha č. 166, *Liber Contractuum Viridis* (1585 – 1607).

SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 375, kniha č. 167, *Liber Contractuum Ruber* (1607 – 1643).

SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 376, kniha č. 168, *Liber Contractuum Flavus* (1644 – 1719).

SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 373, kniha č. 165, *Liber Memorabilium* (1579 – 1662).

SOkA Chrudim, AM Chrudim, inv. č. 333, kniha č. 125, *Pamětní kniha rudá* (1628 - 1798).

SOkA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 16, *Topografie města Chrudimi: Vnitřní město*.

SOkA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 17, *Topografie města Chrudimi: Nové město*.

SOkA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 18, *Topografie města Chrudimi: Kateřinské předměstí*.

SOkA Chrudim, Florián Vincenc, inv. č. 19, *Topografie města Chrudimi: Jánské předměstí*.

Tištěné prameny

CEREGHETTI, Josef. *Historia Chrudimska v níž se vypisuje počátek města Chrudimě*. Chrudim: Regionální muzeum v Chrudimi, 2005. Rukopisy, sv. 2. s. 225. ISBN 80-903265-6-0.

DAČICKÝ Z HESLOVA, Mikuláš. *Paměti*. Praha: Akropolis, 1996. s. 310. ISBN 80-85770-35-0.

Historie o válce české 1618 – 1620: Výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964. Živá díla minulosti, sv. 35. s. 443.

LÁBLER, Karel. *Listář královského věnného města Chrudimi: Privilegia městská a listy králů českých*. Chrudim: Chrudimské muzeum, 1900. s. 64.

- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1618 – 1625*. Díl III. Praha: Naše vojsko, 1951. Regesta fondu Militare. s. 872.
- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1626 – 1635*. Díl IV. Praha: Naše vojsko, 1953. Regesta fondu militare. s. 438.
- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1636 – 1639*. Díl V. Praha: Naše vojsko, 1954. Regesta fondu militare. s. 403.
- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1640 – 1642*. Díl VI. Praha: Naše vojsko, 1955. Regesta fondu militare. s. 491.
- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1643 – 1645*. Díl VII. Praha: Naše vojsko, 1955. Regesta fondu militare. s. 476.
- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: 1646 – 1648*. Díl VIII. Praha: Naše vojsko, 1957. Regesta fondu militare. s. 306.
- MATUŠÍKOVÁ, Lenka, PAZDEROVÁ, Alena. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Chrudimsko I*. Praha: Státní ústřední archiv, 2001. s. 386. ISBN 80-85475-74-X.
- Ze ZHOŘE, Pavel Skála. *Historie česká od r. 1602 do r. 1623*. 2. díl. Praha, 1866. Monumenta Historiae Bohemica. s. 571.

Literatura

- ADÁMEK, Karel. *Chrudimsko: Historické a statistické rozhledy*. Roudnice, 1878. s. 98.
- BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací v Čechách: Po roce 1618*. Část I. Praha, 1882. s. 672.
- BÍLEK, Tomáš V. *Dějiny konfiskací v Čechách: Po roce 1618*. Část II. Praha, 1883. s. 673 – 1470.
- BÍLEK, Tomáš V. *Reformace katolická neboli obnovení náboženství katolického v království českém po bitvě bělohorské*. Praha, 1892. s. 336.
- BLAŽEK, Antonín. *Chrudim: Obrázky kulturní a historické*. Chrudim, 1937. s. 239.
- BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-024-1. s. 948.
- ČÁŇOVÁ, Eliška. Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech. In *Sborník archivních prací* 35, 1985, s. 486 – 557.
- ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. Praha: Mladá fronta, 1995. Kolumbus, sv. 130. s. 245. ISBN 80-204-0471-6.
- ČORNEJOVÁ, Ivana, aj. *Velké dějiny země koruny české: 1618 – 1683*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2008. Sv. VIII. s. 711. ISBN 978- 80-7185-947-5.

- ENGLUND, Peter. *Nepokojná léta: Historie třicetileté války*. Praha: Lidové noviny, 2000. s. 679. ISBN 80-7106-355-X.
- FLORIÁN, Čeněk. *Spory Chrudimě s poddanými v 2. polovici 17. století*. Chrudim, 1930. s. 118.
- FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas měst České republiky: Chrudim*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2003. Sv. 13. s. 12. ISBN 80-7286-046-1.
- FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. Chrudim, 2002. Chrudim, sv. 20. s. 63. ISBN 80-86585-06-09.
- FROLÍK, Jan. *Přemyslovská Chrudim*. Chrudim, 2001. Chrudim sv. 15. s. 47. ISBN 80-86585-01-8.
- FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku: Obrázky každodenního života*. Chrudim, 1998. s. 117. ISBN 80-902531-0-5.
- FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. Počátky Kateřinského předměstí v Chrudimi z pohledu archeologie. In *Chrudimský vlastivědný sborník 1*, 1996, s. 3 – 28.
- FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. Sídliště u kostela sv. Kříže v Chrudimi a jeho význam pro počátky města. In *Chrudimský vlastivědný sborník 2*, 1997, s. 1 – 18.
- FUKALA, Radek. *Sen o odplatě: Dramata třicetileté války*. Praha: Epoque, 2005. Polozapomenuté války, sv. 5. s. 389. ISBN 80-86328-84-8.
- HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko: Obraz kulturní*. Díl III. Chrudim: Výbor ku popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1912. s. 644.
- HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko: Prehistorie a historie obcí na Chrudimsku*. Díl IV. Chrudim: Výbor ku popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1926. s. 487.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, aj. *Dějiny správy v českých zemích: Od počátku státu po současnost*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 567. ISBN 80-7106-709-1.
- HOFFMANN, František. *České město ve středověku*. Praha, 1992. s. 453. ISBN 80-7038-182-5.
- CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim: Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města*. Chrudim, 1991. s. 310.
- CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku 19. století díl XI.: Politický okres chrudimský*. Díl XI. Praha, 1900. s. 223.
- KILIÁN, Jan. *Filip Fabricius z Rosenfaldu a Hohenfallu: Život, rod a dílo defenestrovaného sekretáře*. České Budějovice: Veduta, 2005. Osobnosti českých a moravských dějin, sv. 3. s. 437. ISBN 80-86829-09-X.

- KLÍMA, Arnošt. *Dlouhá válka: 1618 – 1648*. Praha: Slovo, 1996. ISBN 80-900148-3-6. s. 260.
- KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka: Obraz doby 1618 – 1648*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2000. s. 409. ISBN 80-7185-311-9.
- MIKULEC, Jiří. *Rekatolizace šlechty v Čechách: 31. 7. 1627: Čí je země, toho je i náboženství*. Praha: Havran, 2005. Dny, které tvořily české dějiny, sv. 11. s. 192. ISBN 80-86515-54-0.
- MUSIL, František. Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století. In KILIÁN, Jan (ed.). *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. 1. vydání. Mělník, 2004. s. 146. ISBN 80-903453-1-X.
- Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. Díl 14. Praha, 1899. s. 1066.
- PALATOVÁ, Kateřina. Přeměna svatomichalského hřbitova na park Zieglerovy sady. In *Chrudimský vlastivědný sborník* 12, 2008, s. 109 – 120. ISBN 978-80-87078-03-7.
- PÁNEK, Jaroslav. Města v politickém systému předbělohorského českého státu. In PÁNEK, Jaroslav. *Česká města v 16. – 18. století: Sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 15. listopadu 1990*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991. s. 265. ISBN 80-85268-06-X. ISSN 0862-710X.
- PITHART, Pavel. *Město v soukolí válečného stroje: Historie města Chrudimi v letech 1639 – 1650*. Pardubice, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. s. 67.
- PLACHT, Otto. *Lidnatost a společenská skladba českého státu v 16. – 18. století*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1957. s. 366.
- POLIŠENSKÝ, Josef. Česká válka 1618 – 1620, české měšťanstvo a jeho historikové. In *Historie o válce české 1618 – 1620: Výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964. Živá díla minulosti, sv. 35. s. 443.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 238.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Praha: Svoboda, 1970. s. 284.
- PROKEŠOVÁ, Tereza. *Třicetiletá válka v královském věnném městě Chrudimi: Dějiny města do prvního švédského vpádu v roce 1639*. Pardubice, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. s. 74.
- VACEK, František. *Chrudim do roku 1439: Snůška dat a výkladů k jejím dějinám*. Chrudim, 1938. s. 42.

VOREL, Petr. *Od pražského groše ke koruně české: Průvodce dějinami peněz v českých zemích*. Praha: Rybka Publishers, 2000. s. 551. ISBN 80-86182-36-3.

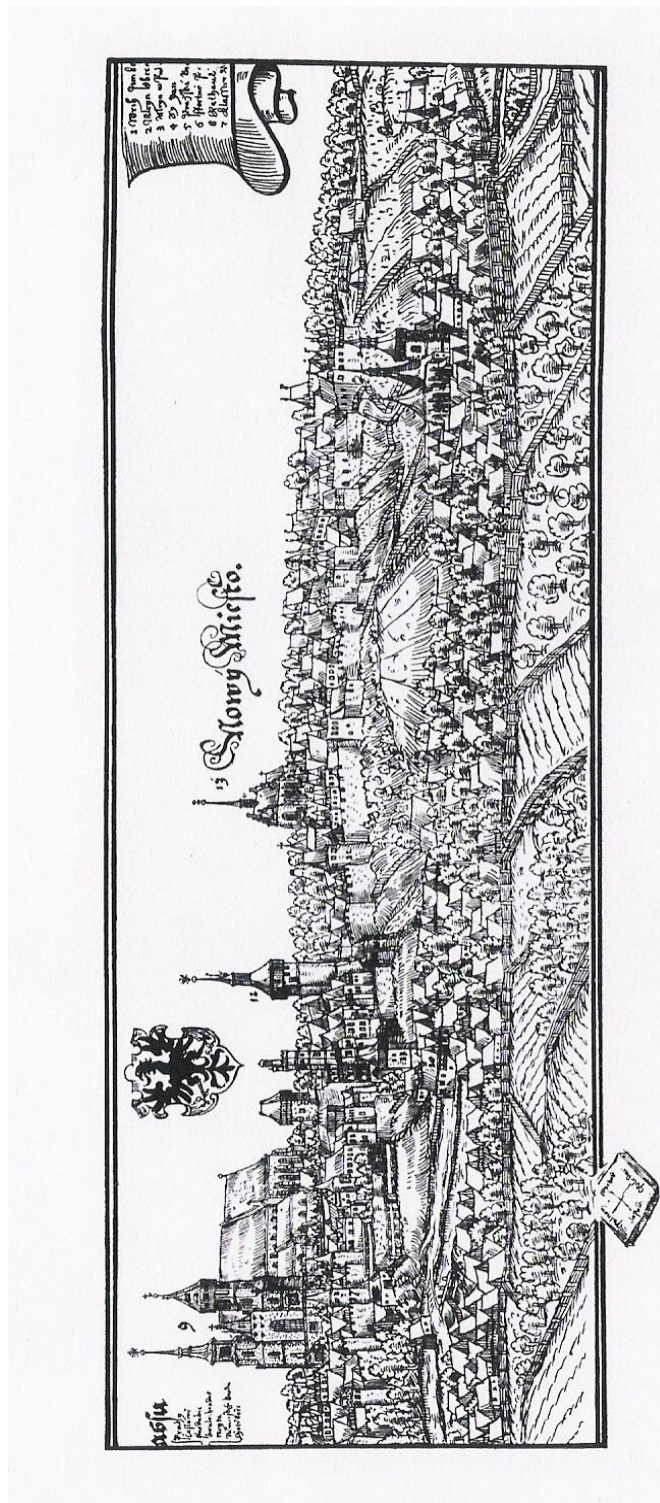
7. RESUMÉ

In my bachelor thesis I focused on the history of the royal dowry town of Chrudim during the Thirty Years' War, with particular attention paid to the membership on the town council between 1639 – 1649, the council's actions and the number of property sales, namely sales of houses, from 1639 to 1651. The thesis is divided into two parts. The first one deals with the history of Chrudim since the beginning of its existence till the end of the Thirty Years' War, and with the way the town looked then. It is complemented with an account of actions of the town council of Chrudim between 1639 and 1642. The second part includes information about the sales and prices of property, especially of houses, between 1639 and 1651. The goal of the thesis was to find out about who was on the town council in the period from 1639 to 1649 and to what extent the Thirty Years' War influenced the frequency of town council meetings and the number of property sales, namely houses, between 1639 – 1651, and to establish whether there were changes in their prices.

The research concluded that the war was of impact mainly at times of enemy attacks in the territory of Bohemia (fewer meetings were held) and when the Emperor's army units were residing in the town (more meetings were held). Also the research of property sales proved a substantial influence of the Thirty Years' War on the number of sales and sales prices. Many forlorn buildings in the town and around were decaying, their prices were dropping and so was the interest of the potential customers. After the war the demand for houses started to rise, but despite that fact, many of the buildings were not saved. That is why construction works had to begin again in some quarters and suburbs, and so their renewal sometimes took several decades.

8. PŘÍLOHA

Příloha č. 1 – Podoba města Chrudimi v době třicetileté války

Obr. č. 1: Veduta města Chrudimi, 1602

Příloha č. 2 – Složení městské rady v Chrudimi v letech 1638 – 1649

Obnova městské rady ve městě Chrudimi dne 26. listopadu 1638

Podkomoří králové: p. Zdeněk Lev Libštejnský z Kolovrat

Hofrychtář králové: rytíř p. Jan Matyáš Začal z Biletína

Konšelé: Daniel Šebestián, primátor
Teodor Thadeus
Daniel Ešin
Jiří Marhoun
Viktorin Tugurin
Jakub Ignacius Škultet
Eliáš Beckerus
Jan Mydlář
Martin Zelenka
Samuel Pivnička
Jakub Střechovecius
Jiří Boleslavský (od 13. ledna 1639 císařským rychtářem)

Starší obecní: Mistr Kryštof Mathebeus
Jan Solnický
Václav Pštros
Jiří Suchánek
Jiří Smilipeus
Pavel Rothanzl
Jiří Březovský
Adam Kalivoda

Městský rychtář: Jan Šebestianides
+ k radě přidání Matěj Kunath
Ezechiel Pivnička

Městští úředníci: Martin Zelenka

Václav Pštros
Jan Kecink
Jiří Franc, písař

Městští hejtmani: Jakub Cvetler
Václav Bedrle
Václav Oliva
Jan Nabočanský

Obnova městské rady v Chrudimi dne 16. srpna 1640

Podkomoří králové: p. Vilém Jindřich Bezdružický z Kolovrat
Hofrychtář králové: rytíř p. Jan Matyáš Začal z Biletína

Císařský rychtář: Jiří Vojtěch Boleslavský

Konšelé: Daniel Šebestián, primátor
Teodor Thadeus
Kryštof Bohdanecký
Jiří Marhoun
Eliáš Kryštof Beckerus
Daniel Ešin
Viktorin Tugurin
Jakub Ignacius Škultet
Jan Mydlář
Samuel Pivnička z Radostic
Martin Zelenka
Jakub Střechovecius

Starší obecní: Jan Solnický
Václav Pštros
Václav Písecký
Matěj Kunath
Jiří Smilipeus

Samuel Tomášek

Adam Kalivoda

Jan Máj

Městský rychtář: Pavel Rothanzl

Městští úředníci: Václav Pštros

Jakub Cvetler

Jan Kecink

Jiří Franc, písař

Městští hejtmané: Daniel Nedvěd

Václav Oliva

Václav Bedrle

Jan Svoboda

Obnova městské rady v Chrudimi dne 5. října 1641

Podkomoří králové: p. Vilém Jindřich Bezdružický z Kolovrat

Hofrychtěří králové: rytíř p. Jan Matyáš Začal z Biletína

Císařský rychtář: Jiří Vojtěch Boleslavský

Konšelé: Daniel Šebestián z Častolovic, primátor

M. Kryštof Mathebeus

Jiří Marhoun

Daniel Ešin

Martin Vlach

Jakub Ignacius Škultet

Samuel Pivnička

Martin Zelenka

Jan Solnický

Václav Pštros

Václav Písecký

Eliáš Kycmejl

Starší obecní: Jiří Smilipeus
Daniel Nedvěd
Samuel Tomášek
Jan Máj
Jakub Cvetler
Václav Kroupa
Bartoloměj Králíček

Městský rychtář: Matěj Kunath
+ k radě přidání Daniel Nedvěd
Melichar Hindermajer

Městští úředníci: Václav Pštros
Jakub Cvetler
Bartoloměj Králíček
Jiří Franc, písař

Městští hejtmani: Václav Oliva
Zdeněk Rambousek
Jan Svoboda
Václav Svoboda

Obnova městské rady v Chrudimi dne 29. října 1642

Hofrychtěř králové: rytíř p. Jan Matyáš Začal z Biletína

Konšelé: Daniel Šebestián z Častolovic, primátor
M. Kryštof Mathebeus
Martin Vlach
M. Eliáš Kryštof Beckerus
Jakub Ignacius Škultet
Samuel Pivnička

Daniel Ešin
Jiří Marhoun
Václav Pštros
Václav Písecký
Jan Máj
Jiří Suchánek

Starší obecní: Martin Zelenka
Jan Šebestianides
Václav Hok
Daniel Nedvěd
Jakub Cvetler
Václav Kroupa
Matěj Kunath
Jiří Březovský

Městský rychtář: Jan Solnický
+ k radě přidání Matěj Kunath
Melichar Hindermajer

Obnova městské rady v Chrudimi dne 18. února 1649

Podkomoří králové: p. Jindřich Kustoš ze Zubřího a Lipky

Hofrychtěř králové: p. Kryštof Turek z Rosenthalu

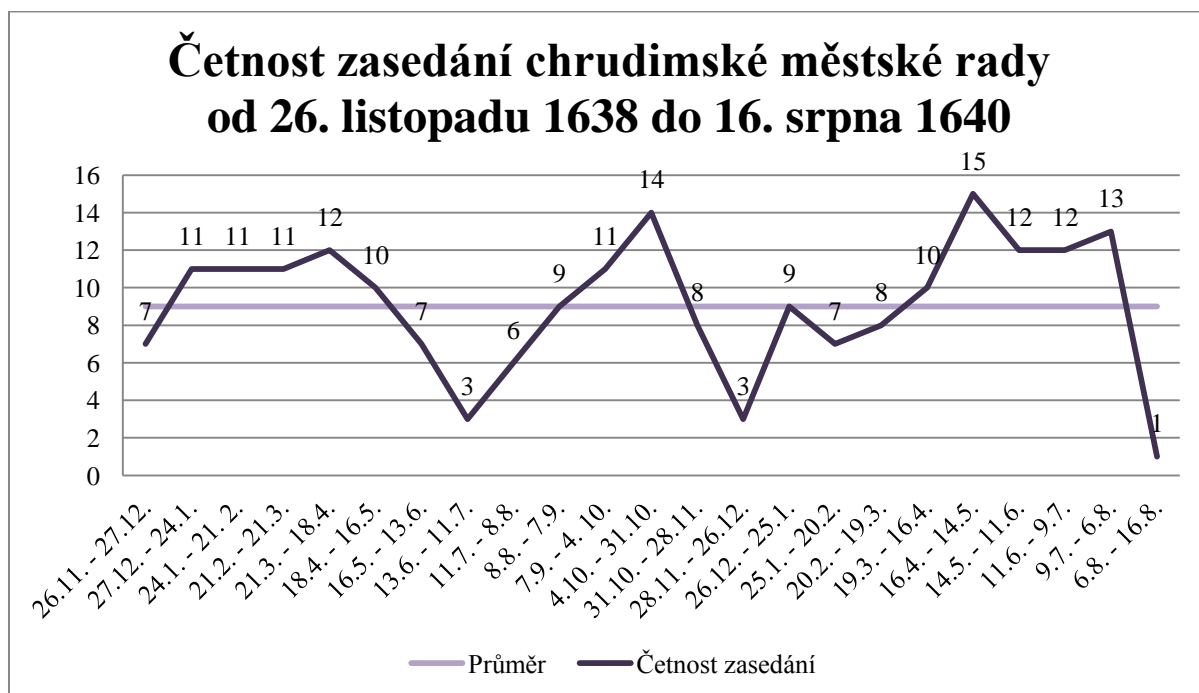
Konšelé: Daniel Šebestián z Častolovic, primátor
Martin Vlach Rymburský
Jakub Ignacius Škultet
Daniel Ešin
Václav Pštros
Adam Hicler
Jan Jindřich Pfeiffer
Jan Máj
Samuel Pivnička

Jiří Franc
Jan Dvorský
Jakub Střechovecius

Starší obecní: Martin Zelenka
Jiří Suchánek
Jan Solnický
Jan Kecink
Timoteus Moravec
Jan Petržilka
Pavel Juliš
Václav Oliva

Městský rychtář: Jan Šebestianides

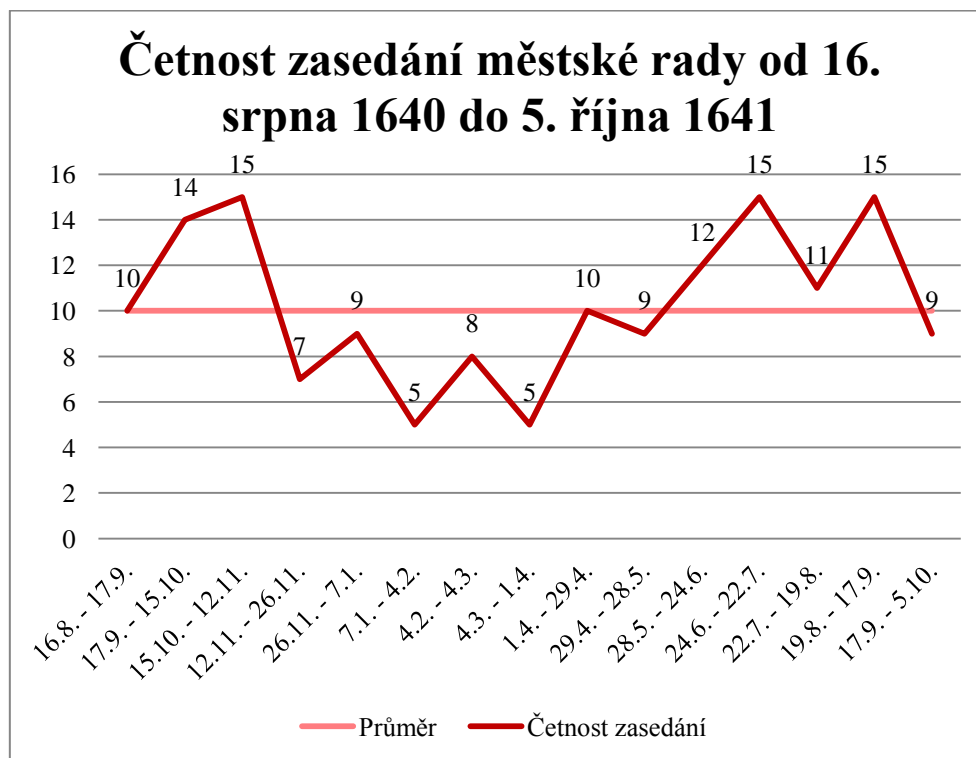
Příloha č. 3 – Četnost zasedání konšelského sboru v letech 1638 – 1642

Graf č. 1

Konšel	Purkmistrovský úřad od – do
Daniel Šebestián	26. 11. – 27. 12.
Teodor Thadeus	27. 12. – 24. 1.
Daniel Ešin	24. 1. – 21. 2.
Jiří Marhoun	21. 2. – 21. 3.
Viktorin Tugurin	21. 3. – 18. 4.
Jakub Ignacius Škultet	18. 4. – 16. 5.
Eliáš Bekerus	16. 5. – 13. 6.
Jan Mydlář	13. 6. – 11. 7.
Martin Zelenka	11. 7. – 8. 8.
Samuel Pivnička	8. 8. – 7. 9.
Jakub Střechovecius	7. 9. – 4. 10.
Teodor Thadeus	4. 10. – 31. 10.
Daniel Ešin	31. 10. – 28. 11.
Jiří Marhoun	28. 11. – 26. 12.
Viktorin Tugurin	26. 12. – 25. 1.
Jakub Ignacius Škultet	25. 1. – 20. 2.
Eliáš Bekerus	20. 2. – 19. 3.
Jan Mydlář	19. 3. – 16. 4.
Martin Zelenka	16. 4. – 14. 5.
Samuel Pivnička	14. 5. – 11. 6.
Jakub Střechovecius	11. 6. – 9. 7.
Daniel Šebestián	9. 7. – 6. 8.

Tabulka č. 1 – Purkmistrovský úřad od 26. listopadu 1638 do 16. srpna 1640

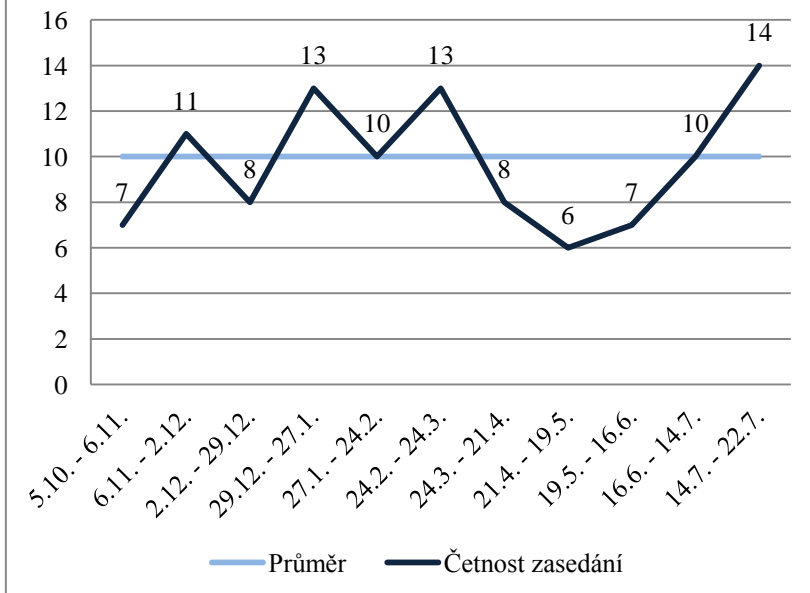

Graf č. 2

Konšel	Purkmistrovský úřad od – do
Daniel Šebestián	16. 8. – 17. 9.
Teodor Thadeus	17. 9. – 15. 10.
Magistr Kryštof Mathebeus Bohdanecký	15. 10. – 12. 11.
Jiří Marhoun	12. 11. – 26. 11.
Eliáš Kryštof Bekerus	26. 11. – 7. 1.
Daniel Ešin	7. 1. – 4. 2.
Viktorin Tugurin	4. 2. – 4. 3.
Jakub Ignác Škultet	4. 3. – 1. 4.
Samuel Pivnička	1. 4. – 29. 4.
Martin Zelenka	29. 4. – 28. 5.
Jakub Střechovecius	28. 5. – 24. 6.
Daniel Šebestián	24. 6. – 22. 7.
M. Kryštof Mathebeus Bohdanecký	22. 7. – 19. 8.
Jiří Marhoun	19. 8. – 17. 9.
Eliáš Kryštof Bekerus	17. 9. – 5. 10.

Tabulka č. 2 – Purkmistrovský úřad od 16. srpna 1640 do 5. října 1641

Četnost zasedání městské rady od 5. října 1641 do 22. srpna 1642

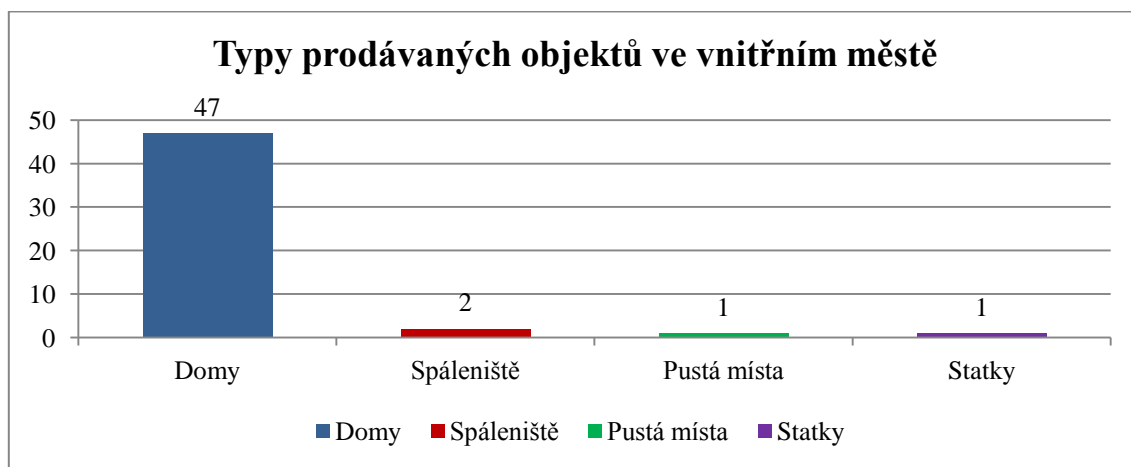

Graf č. 3

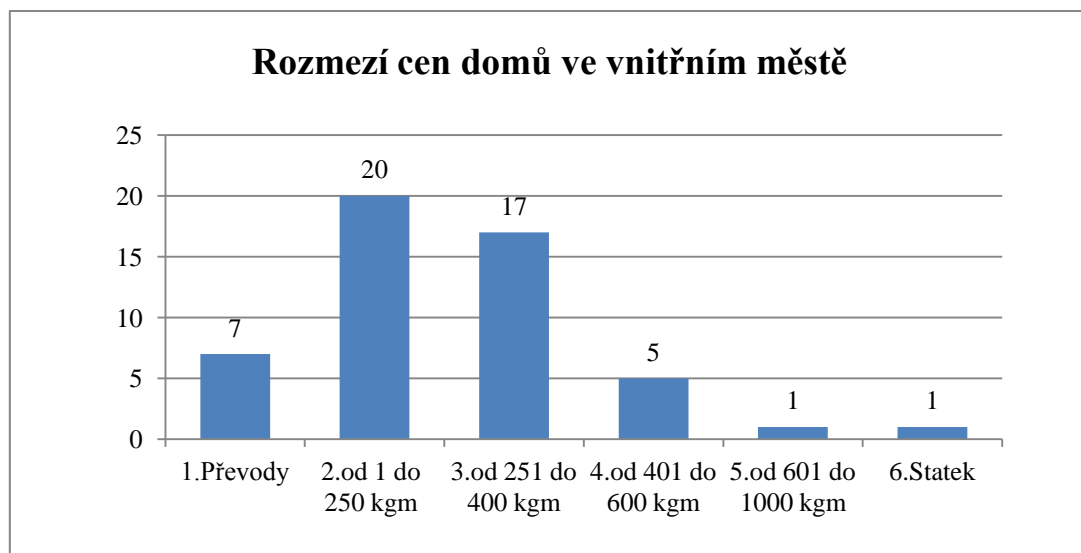
Konšelé	Purkmistrovský úřad od – do
Daniel Šebestián	5. 10. – 6. 11.
M. Kryštof Mathebeus Bohdanecký	6. 11. – 2. 12.
Jiří Marhoun	2. 12. – 29. 12.
Daniel Ešin	29. 12. – 27. 1.
Martin Vlach	27. 1. – 24. 2.
Jakub Ignác Škultet	24. 2. – 24. 3.
Samuel Pivnička	24. 3. – 21. 4.
Martin Zelenka	21. 4. – 19. 5.
Jan Solnický	19. 5. – 16. 6.
Václav Pštros	16. 6. – 14. 7.
Václav Písecký	14. 7. - ?

Tabulka č. 3 – Purkmistrovský úřad od 5. října 1641 do 22. července 1642

Příloha 4 – Prodej a ceny nemovitostí, zvláště domů, v Chrudimi v letech 1639 – 1651

Graf č. 4

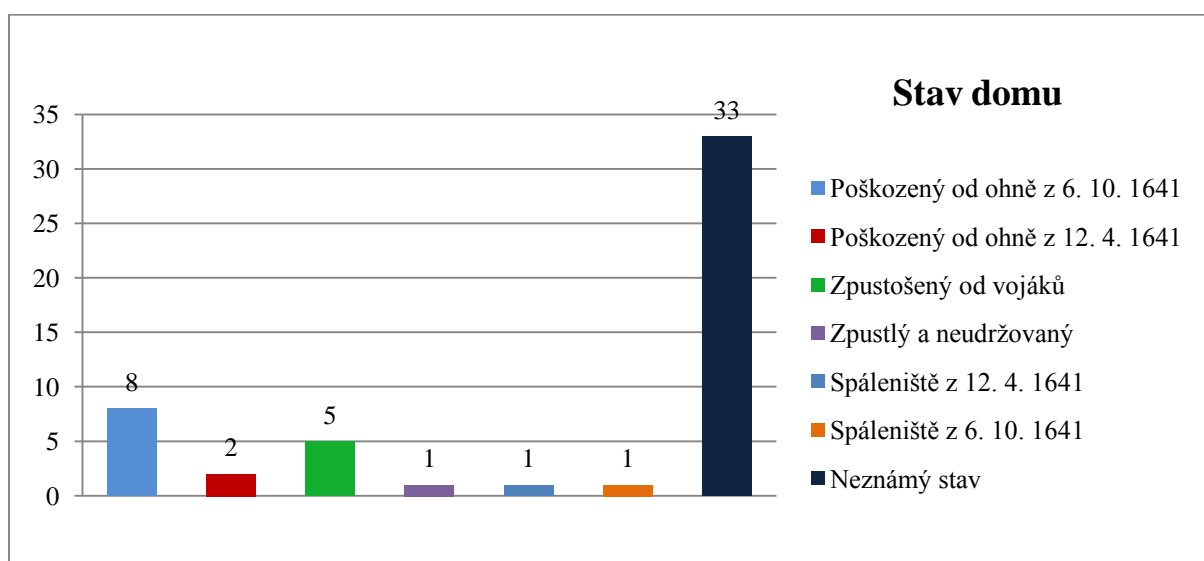

Graf č. 5

Kontrakt	Prodejce	Kupec	Vztah	Splátky
VM 1	Johana Vomáčková, vdova po Janovi st. Vomáčkovi	Jiří Šťastný Smilipeus a manželka Marta	neznámý	ne
VM 8	Zuzana Fllichmanová, vdova po Kašparovi Fllichmanovi	Matěj Ondráček a manželka Lidmila	matka a dcera (tchyně a zeť)	ano
VM 10	Kateřina Svobodová, vdova po Mikuláši Svobodovi	Jiří Procházka a manželka Dorota	tchyně a zeť	ne

VM 22	Anna Fidlerová, vdova po Viktorinovi Tugurinovi	Daniel Fidler	manželský	ne
VM 29	Eliáš Kycmejzl	Brikcín Ubrman a manželka Barbora	není	ne
VM 31	Jakub Cvetler	Jan Cvetler	otec a syn	ano
VM 43	Obec	Jakub Červenka a manželka Anna	není	ne

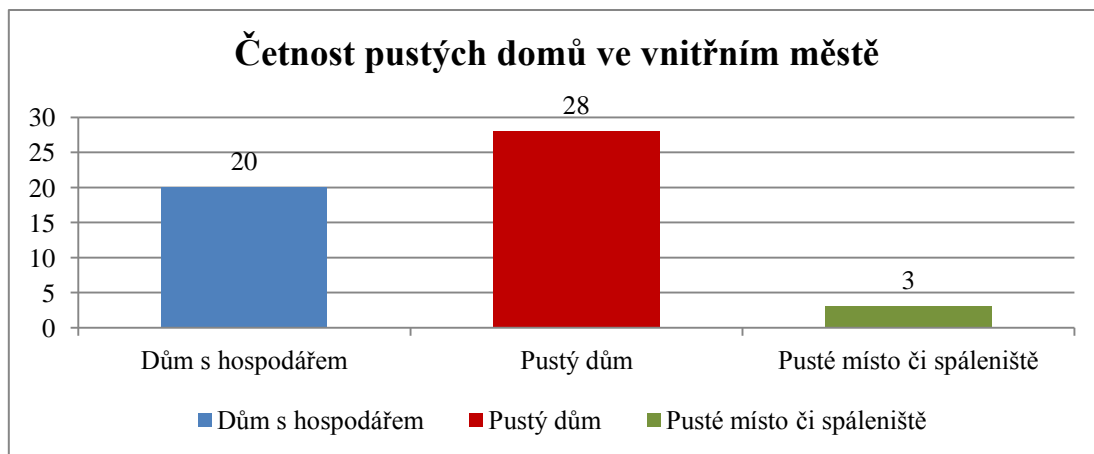
Tabulka č. 4

Graf č. 6

Cenové rozmezí	Počet objektů	Z toho ve špatném stavu	%
1. Převody	7	1	14
2. Od 1 do 250 kgm	20	12	60
3. Od 251 do 400 kgm	17	4	24
5. Od 401 do 600 kgm	5	1	20
6. Od 601 do 1000 kgm	1	0	0
7. Statky	1	0	0

Tabulka č. 5

Graf č. 7

Původní majitel pustého domu či jeho	Počet
Obec	17
Vlastník více domů ve městě	2
Vlastník měšťanem jiného města	1
Znovuprovdaná vdova	1
Dědici	2
Poručníci sirotků	4
Plnomocníci	1

Tabulka č. 6

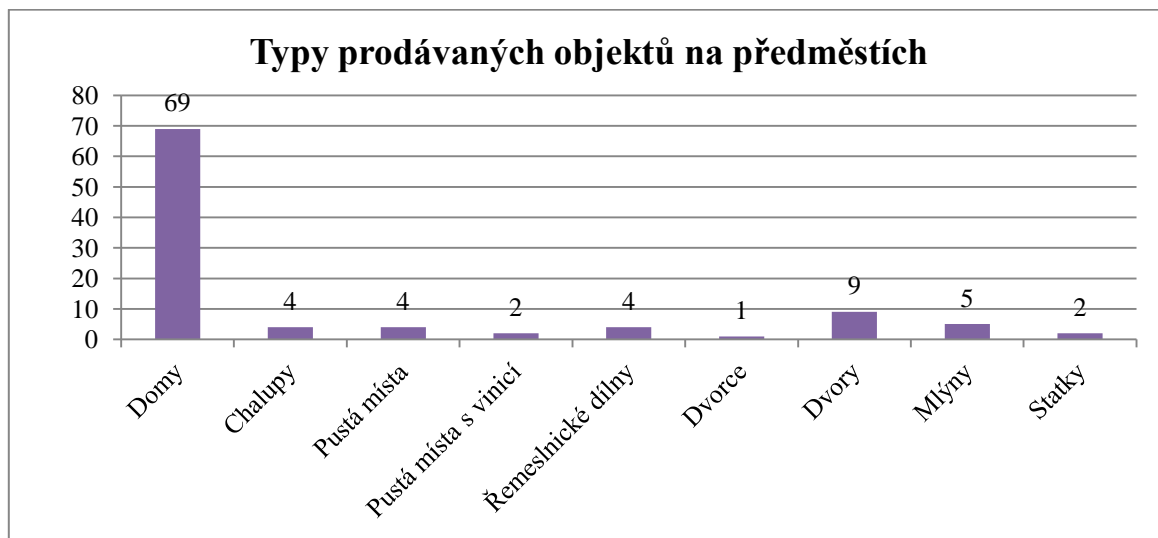
Cenové rozmezí	Počet	Z toho pustých	%
1. Převody	7	1	14
2. Od 1 do 250 kgm	20	9	45
3. Od 251 do 400 kgm	17	14	82
4. Od 401 do 600 kgm	5	4	80
5. Od 601 do 1000 kgm	1	1	100
6. Statek	1	1	100

Tabulka č. 7

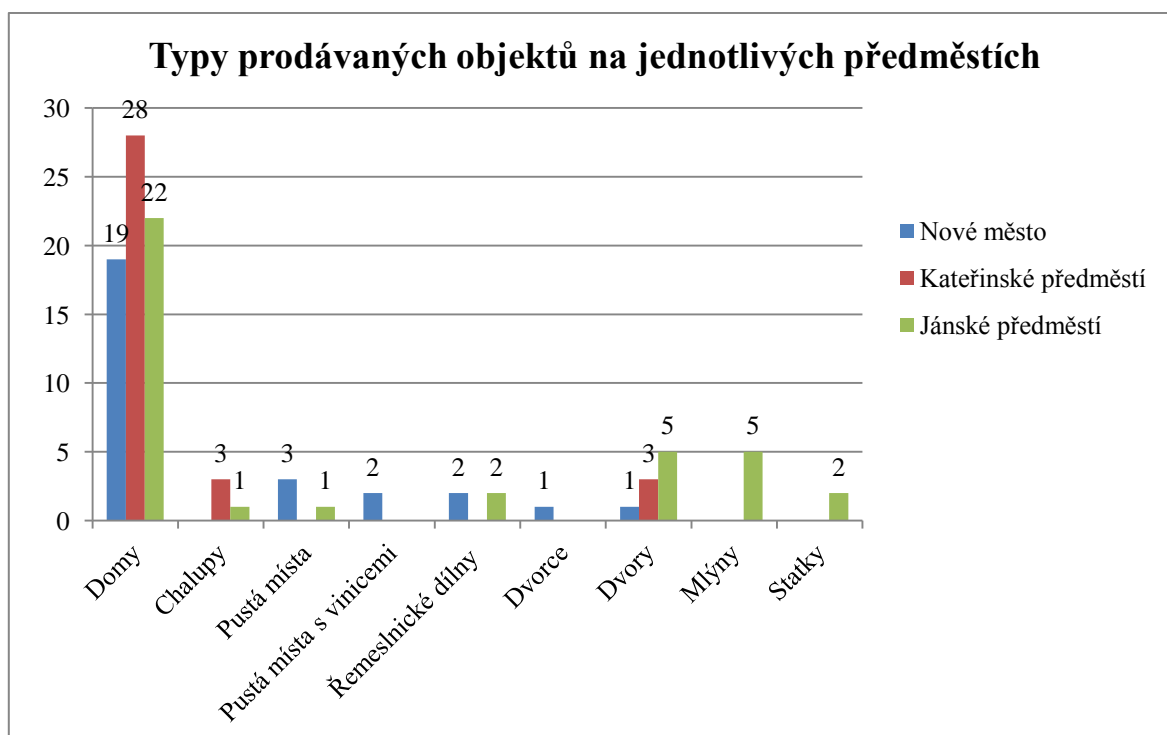
Čp. (kontrakt)	Cena domu při prvním	Cena domu při druhém
2/I (VM 16 a 38)	250	130
20/I (VM 17 a	320	300
32/I (VM 23 a	180	-
71/I (VM 9 a 30)	140	115
81/I (VM 24 a	600	450
84/I (VM 6 a 18)	300	300
97/I (VM 7 a 32)	300	300

99/I (VM 22 a	-	300
111/I (VM 5 a	400	320
119/I (VM 1 a	-	100

Tabulka č. 8

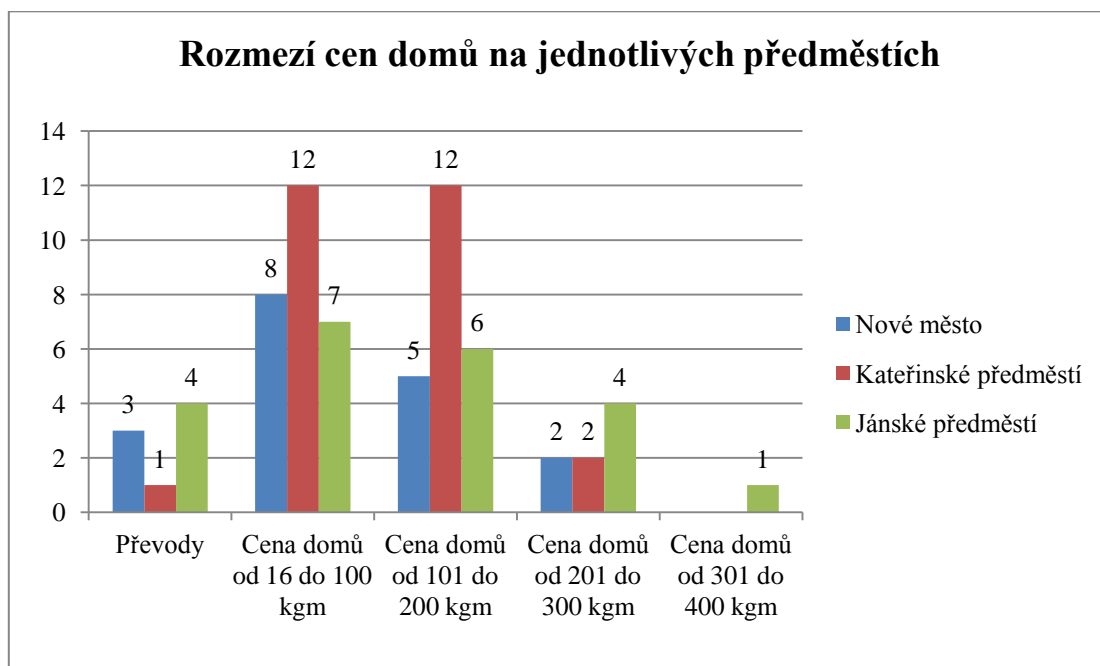
Graf č. 8

Graf č. 9

Objekty	Kupní cena
Domy	od 16 do 400 kgm
Chalupy	od 35 do 70 kgm
Pustá místa	od 9 do 25 kgm
Pustá místa s	od 18 do 73 kgm
Řemeslnické dílny	od 250 do 400 kgm
Dvorce	od 40 kgm
Dvory	od 300 do 2700
Mlýny	od 400 do 1500
Statky	od 1020 kgm

Tabulka č. 9

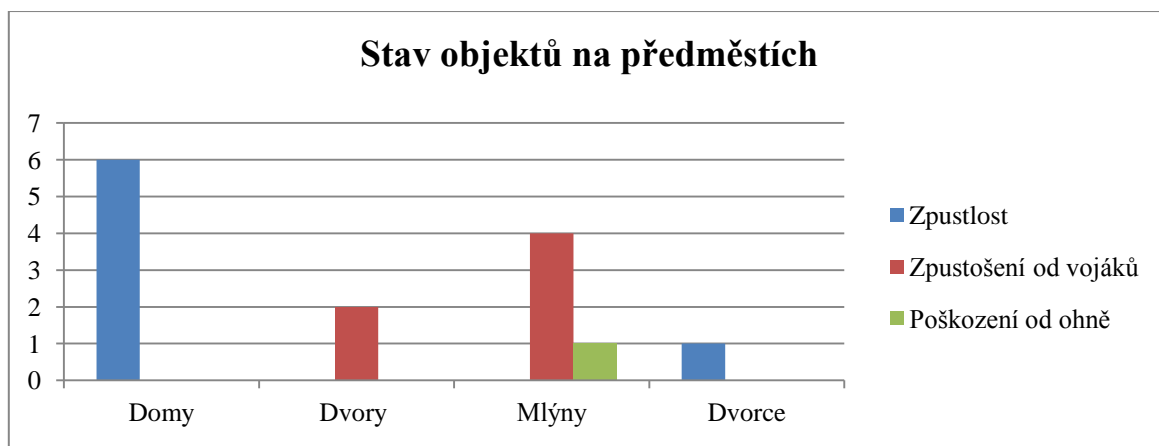

Graf č. 40

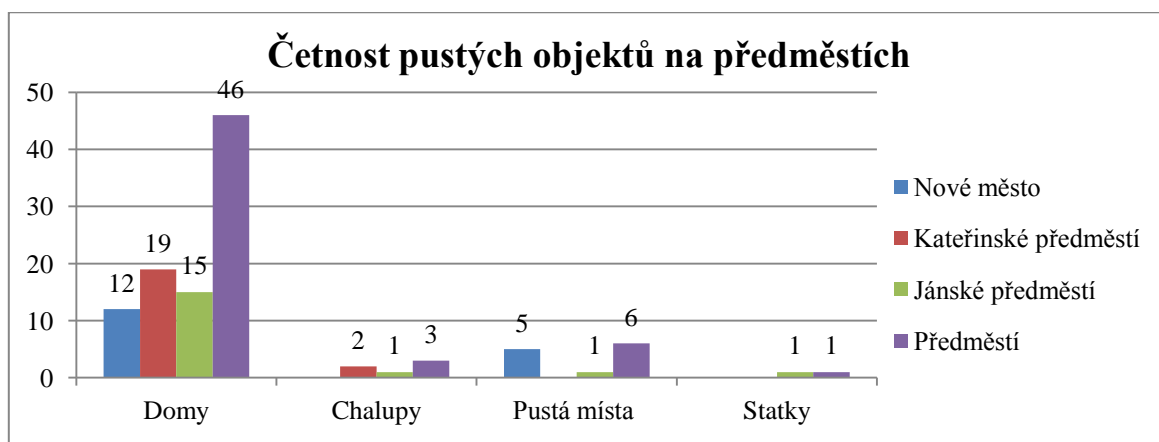
Kontrakt	Prodejce	Kupce	Objekt	Vztah	Splátky
NM 1	Kryštof Knab	Tobiáš Menšík	dům	švagrové	ne
NM 12	Havel Bydžovský	Kašpar Vaňkovský	dům	otec a dcera (tchán a zeť)	ne
KP 27	královský rychtář Jiří Vojtěch Boleslavský	rytíři p. Adam a p. Zikmund Zapštl ze Zap	dům	žádný	ne
JP 2	Obec	Jiří Blecha	dům	dům zdědil po manželce	ano

JP 12	Jiří Doubrava	Jan Stehlík	dům	tchán a zeť	ano
JP 19	Dorota Hesová	Matěj Skákalík	dům	manželský	ano
JP 17	Tomáš Vohánka	Obec	statek	žádný	ne

Tabulka č. 40

Graf č. 11

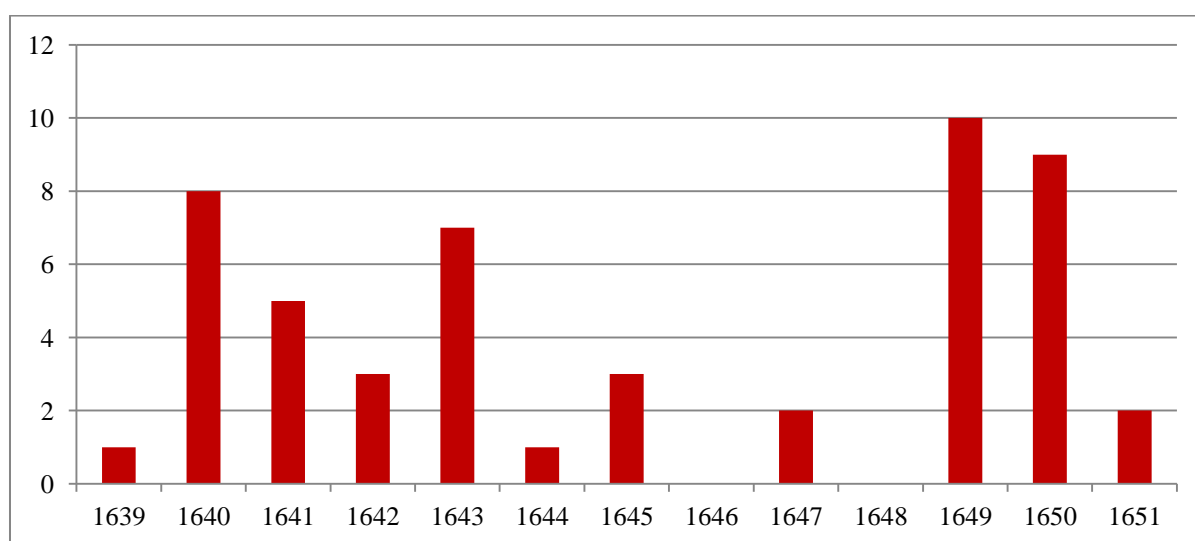
Graf č. 15

Původní majitel objektu či jeho	Počet
Obec	37
Vlastníci více domů	1
Dědici	6
Poručníci sirotek	5
Plnomocníci	1
Královská komora	1

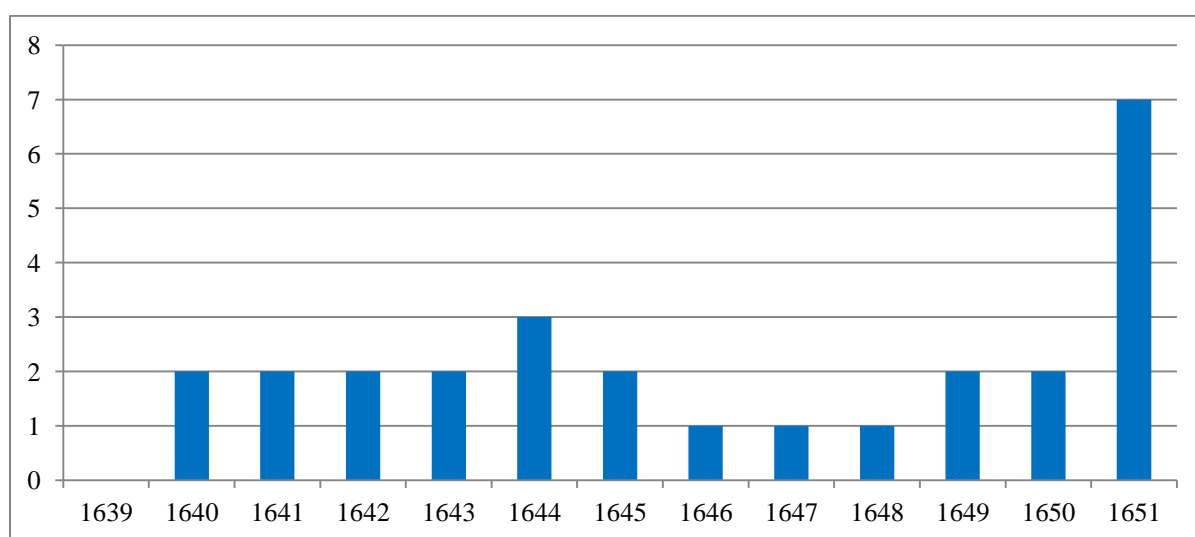
Tabulka č. 11

Čp. (kontrakt)	Objekt	Cena objektu při prvním prodeji	Cena objektu při druhém prodeji
48/II (NM 7 a 19)	dům	140	120
64/II (NM 2 a 15)	dům	155	-
124/II (NM 4 a 10)	barevna	250	150
7/III (KP 12 a 26)	dům	160	160
55/III (KP 4 a 10)	dvůr	2700	514k 20kr. (směna)
4/IV (JP 6 a 20)	mlýn	1492	1500
55/IV (JP 7 a 10)	dvůr	2351k 40kr.	-
130 a 131/IV (JP 34 a	dvůr	2200	2200
171/IV (JP 4 a16)	mlýn	660	400

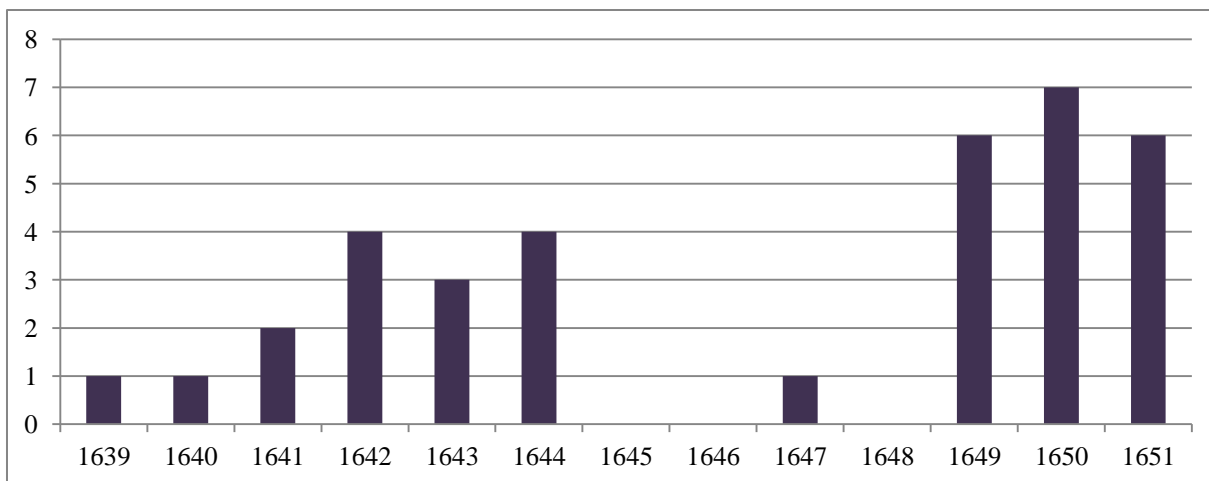
Tabulka č. 15

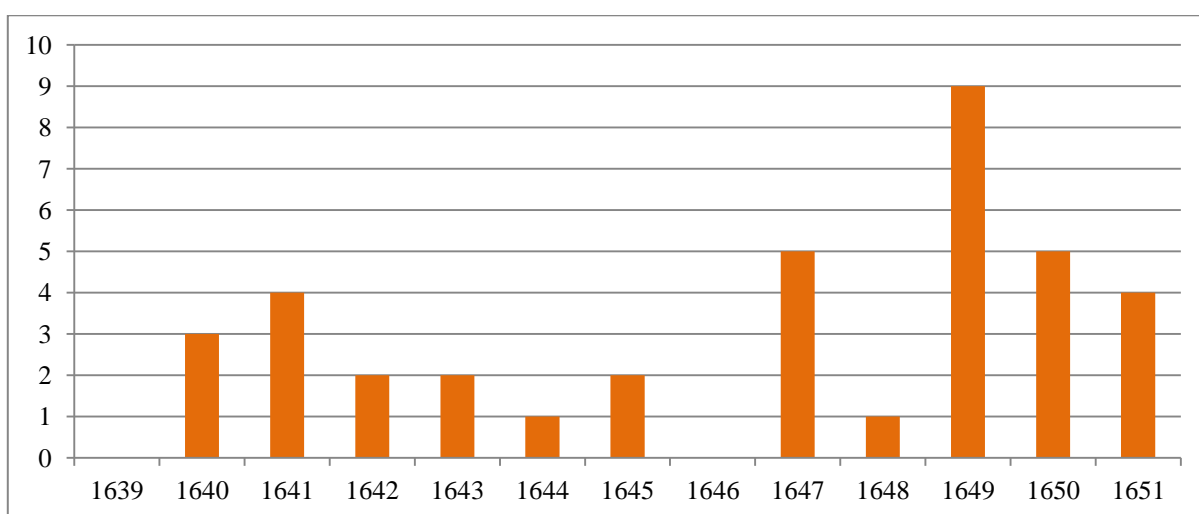
Graf č. 13 – Počet kontraktů objektů v l. 1639 - 1651 ve Vnitřním Měšť

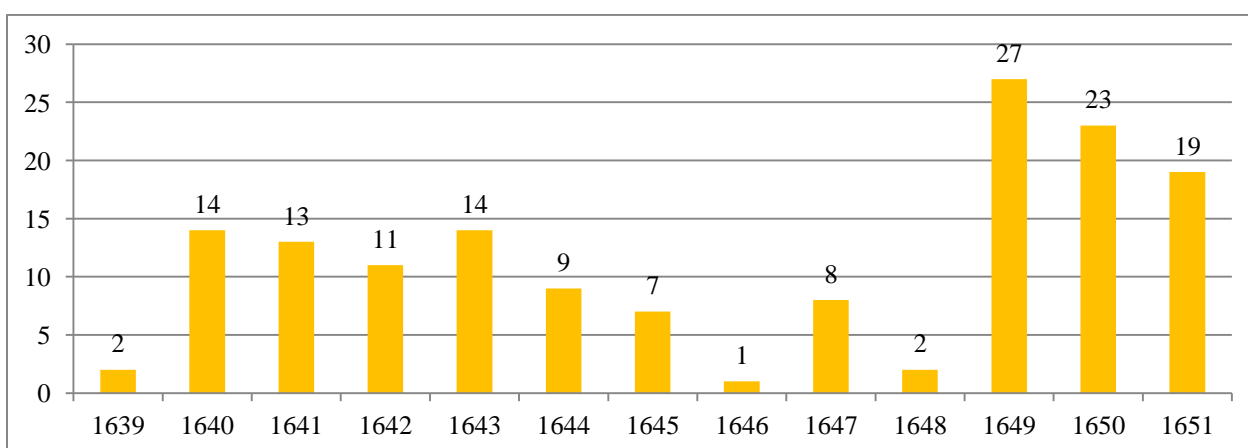
Graf č. 14 – Počet kontraktů objektů v l. 1639 - 1651 v Novém Měšť

Graf č. 15 – Počet kontraktů objektů v l. 1639 - 1651 na Kateřinském Předměstí

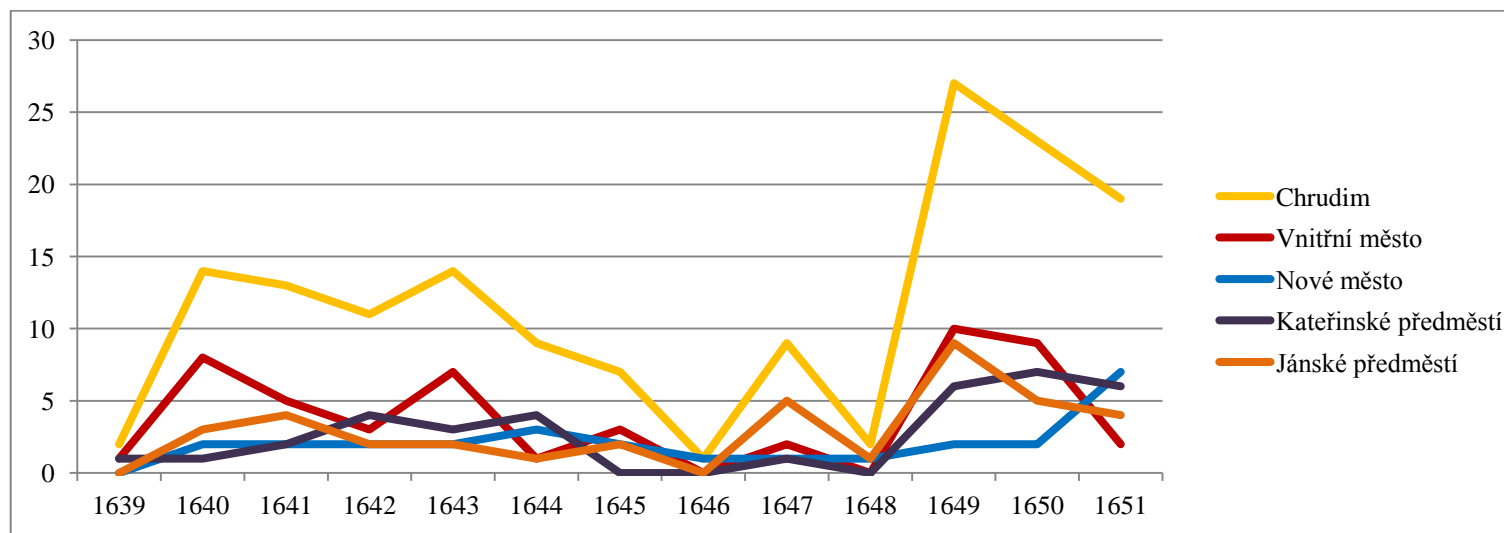
Graf č. 16 – Počet kontraktů objektů v l. 1639 - 1651 na Jánském Předměstí

Graf č. 17 – Počet kontraktů objektů v l. 1639 - 1651 v Chrudimi

Rok → Část města ↓	1639	1640	1641	1642	1643	1644	1645	1646	1647	1648	1649	1650	1651	Celkem
Vnitřní město	1	8	5	3	7	1	3	0	2	0	10	9	2	51
Nové město	0	2	2	2	2	3	2	1	1	1	2	2	7	27
Kateřinské předměstí	1	1	2	4	3	4	0	0	1	0	6	7	6	35
Jánské předměstí	0	3	4	2	2	1	2	0	5	1	9	5	4	38
Celkem	2	14	13	11	14	9	7	1	9	2	27	23	19	151

Tabulka č. 13 – Počet kontraktů domů v jednotlivých částech města

Graf č. 18: Křivky, zobrazující počet kontraktů domů v l. 1639 – 1651

Zdroje příloh

Příloha 1

FROLÍK, Jan, aj. *Historický atlas měst České republiky.*

Příloha 2

Manual Consularis II (1634 – 1642)

Liber Contractuum Ruber (1607 – 1643)

Liber Contractuum Flavus (1644 – 1719)

Příloha č. 3

Manual Consularis II (1634 – 1642)

Příloha č. 3

Regesta z let 1639 – 1651

Pamětní kniha rudá (1628 – 1798)

Topografie města Chrudimi